

Teatis nr	Sisukord	Lehekülg
	I Teave	
	
	II Ettevalmistavad aktid	
	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee	
	431. istungjärk 13.–14. detsembril 2006	
2006/C 325/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust xxx/2006 pediaatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/20/EÜ, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta” “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust xxx/2006 pediaatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/20/EÜ, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta” KOM(2006) 640 lõplik — 2006/0207 (COD)	1
2006/C 325/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2002/38/EÜ seoses raadio- ja televisiooniringhäälinguteenuste ja teatavate elektrooniliste teenuste suhtes kohaldatava käibemaksukorra kohaldamisajaga” KOM(2006) 739 lõplik — 2006/0245 (CNS)	2
2006/C 325/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “ELi ja riiklike haldusasutuste tavad ja sidemed”	3
2006/C 325/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Komisjoni teatis — ELi uuendatud turismipoliitika: partnerluse edendamiseks Euroopa turismis” KOM(2006) 134 lõplik	11
2006/C 325/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Euroopa potentsiaali rakendamine ja suurendamine teadus-, arendus- ja uuendustegevuses”	16

2006/C 325/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb kahe- või kolmerattaliste mootorsõidukite juhtnuppude, märgulampide ja näidikute määratlemist" (kodifitseeritud versioon) KOM(2006) 556 lõplik — 2006/0175 (COD)	28
2006/C 325/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile — Jätkusuutliku Euroopa veinisektori väljakujundamine" KOM(2006) 319 lõplik	29
2006/C 325/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta" KOM(2006) 237 lõplik — 2006/0082 (CNS)	35
2006/C 325/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust nr (EÜ) .../... toitudel märgitud toitumis- ja tervisealaste väidete kohta" KOM(2006) 607 lõplik — 2006/0195 (COD)	37
2006/C 325/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr .../... vitamiinide, mineraaltoitainete ja teatud muude ainete toidule lisamise kohta" KOM(2006) 606 lõplik — 2006/0193 (COD)	40
2006/C 325/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määruseid (EMÜ) nr 404/93, (EÜ) nr 1782/2003 ja (EÜ) nr 247/2006 banaanisektori suhtes" KOM(2006) 489 lõplik — 2006/0133 (CNS)	41
2006/C 325/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes ning nõukogu määrust (EMÜ) nr 574/72, millega on kehtestatud määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord" KOM(2005) 676 lõplik — 2005/0258 (COD)	43
2006/C 325/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Vabatahtlik tegevus, selle roll ja mõju Euroopa ühiskonnas"	46
2006/C 325/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele: Majanduskasvu ja tööhõivepartnerluse rakendamine, muutes Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks" KOM(2006) 136 lõplik	53
2006/C 325/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid"	60
2006/C 325/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Komisjoni teatis: Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine" KOM(2006) 367 lõplik	65
2006/C 325/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2201/2003 seoses kohtualluvusega ning abieluasjades kohaldatavat õigust käsitlevate eeskirjade kehtestamisega" KOM(2006) 399 lõplik	71

2006/C 325/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus tarneahela turvalisuse tugevdamise kohta” KOM(2006) 79 lõplik — 2006/0025 (COD) 73
2006/C 325/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Algatusse i2010 kuuluva e-valitsuse tegevuskava — Euroopa e-valitsuse loomise kiirendamine ühiseks hüvanguks” KOM(2006) 173 lõplik 78
2006/C 325/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/.../EÜ, millega kehtestatakse siseveelaevade tehnilised nõuded” KOM(2006) 646 lõplik — 2006/0210 (COD) 82
2006/C 325/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3922/91 tehniliste nõuete ja haldusprotseduuride kooskõlastamise kohta tsiviillennunduses” KOM(2006) 645 lõplik — 2006/0209 (COD) 83

II

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

431. ISTUNGJÄRK 13.–14. DETSEMBRIL 2006

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust xxx/2006 pediatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/20/EÜ, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta” “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust xxx/2006 pediatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/20/EÜ, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta”

KOM(2006) 640 lõplik — 2006/0207 (COD)

(2006/C 325/01)

9. novembril 2006. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega ülalmainitud küsimuses.

Komitee juhatus tegi käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) pearaportööriks Renate HEINISCHi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 125, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldus

1.1 Nõukogu 17. juuli 2006. aasta otsus 2006/512/EÜ, millega muudetakse nõukogu otsust 1999/468/EÜ, põhineb EÜ asutamislepingu artiklil 202. Otsusega 2006/512/EÜ kehtestati uus rakendusvolituste kasutamise menetlus — kontrolliga regulatiivmenetlus.

1.2 Sellest tulenevalt tuleb muuta kõiki asjaomaseid õigusakte, mis osutavad pärast komiteemenetluse kasutamist käsitleva otsuse 2006/512/EÜ jõustumist mõnele asutamislepingu artiklis 251 ettenähtud kaasotsustamismenetlusega vastuvõetud, ent mitte veel jõustunud põhiakti regulatiivmenetlusele. Määrus xxx/2006 pediatrias kasutatavate ravimite kohta võeti küll 23. oktoobril 2006 formaalselt vastu, ent määrus on seni Euroopa Liidu Teatajas avaldamata ja seega veel jõustumata.

1.3 Komisjoni ettepanekuga muudetakse määrust xxx/2006 pediatrias kasutatavate ravimite kohta sellisel, et kehtestatakse

artikli 20 lõikes 2 ja artikli 49 lõikes 3 nimetatud kahe rakendusmeetme vastuvõtmiseks uus kontrolliga regulatiivmenetlus, sest kõnealused meetmed täiendavad määrust uute vähemoluliste sätetega:

- artikli 20 lõikes 2, et määratleda veelgi täpsemalt edasilükkamise lubamise põhjused ja
- artikli 49 lõikes 3 seoses rahatrahvide maksimumsummadega ning kõnealuste trahvide sissenõudmise tingimuste ja meetoditega.

2. Soovitus

2.1 Komisjoni ettepanek vastab täiel määral komisjonile rakendusvolituste andmise menetlustele ja asjaomastele eeskirjadele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on komisjoni ettepanekuga nõus ega esita vastuväiteid.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2002/38/EÜ seoses raadio- ja televisiooniringhäälinguteenuste ja teatavate elektrooniliste teenuste suhtes kohaldatava käibemaksukorra kohaldamisajaga”

KOM(2006) 739 lõplik — 2006/0245 (CNS)

(2006/C 325/02)

30. novembril 2006 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgnevas küsimuses: “Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2002/38/EÜ seoses raadio- ja televisiooniringhäälinguteenuste ja teatavate elektrooniliste teenuste suhtes kohaldatava käibemaksukorra kohaldamisajaga”

Komitee juhatus tegi käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006. aastal (13. detsembri istungil) pearaportööriks hr Burani ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 102, vastu 0, erapooletuks jäi 4.

1. Sissejuhatus

1.1 7. mail 2002 võttis nõukogu vastu direktiivi 2002/38/EÜ, millega muudetakse kehtivat direktiivi 77/388/EMÜ, mis käsitleb käibemaksukorda. Kõnealuse direktiiviga muudetakse raadio- ja televisiooniringhäälinguteenuste ja teatavate elektrooniliste teenuste käibemaksu korda ning see sisaldab mitmeid sätteid, mis pidid aeguma 30. juunil 2006, kui nende kehtivusaega ei pikendata.

1.2 Direktiivi jõustamisel oli kavatsus, et nõukogu vaatab enne direktiivi kolmanda kehtivusaasta lõppu läbi kõnealuste teenuste osutamise kohta ja ühenduseväliste äriühingute tegevust lihtsustavaid meetmeid käsitlevad sätteid. Komisjon võttis 15. mail 2006 vastu aruande, milles rõhutatakse rakendatud meetmete tõhusust ja tehakse ettepanek pikendada nõukogu direktiivi kehtivusaega 31. detsembrini 2008. Nõukogu otsustas aga pikendada kehtivusaega ainult kuni 31. detsembrini 2006.

1.3 Komisjon leiab, et direktiiviga kehtestatud meetmete kehtivuse lõpetamine tooks kaasa ebasoovitavaid tagajärgi: teisi-

sõnu, uue ettepaneku puudumisel tekiks vastavasse seadusandlusesse lünk. Peale selle arvab komisjon, et maksustamisalase seadusloome aeglase tempo tõttu ei ole 2006. aasta lõpuks veel uusi, eelmisi asendavaid meetmeid, ja kordab seetõttu oma esialgset ettepanekut, et direktiivi kehtivusaega tuleks pikendada kuni 31. detsembrini 2008.

2. Komitee märkused

2.1 Komitee mõistab komisjoni ettepaneku lähtepunkti ja leiab, et praegu ei ole kohane käsitleda põhjalikumalt kõnealuse direktiivi sätteid. Arvestades tungivat vajadust rakendamiseks valmis olevate õigusaktide järele kõnealuses sektoris ja olles veendunud, et komisjoni kinnitused kõnealuse direktiivi tõhususe kohta on põhjendatud, kiidab komitee heaks ettepaneku direktiivi kehtivust pikendada. Pidades silmas pikaajalisi seadusloomemenetlusi maksustamise vallas, leiab komitee veel, et kahe aasta pikkune ajavahemik — st kuni 31. detsembrini 2008 — on äärmiselt miinimum ja võib osutada isegi liiga lühikeseks, et jõutaks koostada uusi ettepanekuid asjaomases küsimuses.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "ELi ja riiklike haldusasutuste tavad ja sidemed"

(2006/C 325/03)

19. jaanuaril 2006 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses: "ELi ja riiklike haldusasutuste tavad ja sidemed"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektiiooni arvamus võeti vastu 14. novembril 2006. Raportöör oli hr van Iersel.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 102, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 48.

1. Kommenteeritud kokkuvõte

1.1 Ministrite nõukogul on Euroopa Liidu otsustusprotsessis otsustav roll. Riikliku kooskõlastamise ja poliitikaloo üle ei ole ELi tasandil aga kunagi põhjalikult arutletud. Euroopa Liit on ainulaadne suveräänsuse jagamise osas. Sellest tulenevalt vajab Euroopa Liit läbipaistvat mitmetasandilist valitsemist väga erinevates valdkondades. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et liikmesriikide täpselt määratletud ja tõhusad riiklikud poliitilised ja haldusmenetlused moodustavad koos parema õigusloome ning ühenduse õiguse rakendamise ja jõustamisega Euroopa Liidu hea haldustava lahutamatu osa. Samuti suurendavad need läbipaistvust ning selgitavad Euroopa Liidu õiguse ja poliitika mõju ühiskonnale tervikuna. Riiklike tavade analüüsist selgub, et liikmesriikide vahel valitsevad märkimisväärsed erinevused Euroopa Liidu küsimuste poliitilisel ja administratiivsel haldamisel. Kõnealune analüüs peaks looma aluse arutelule ELiga seotud riiklike poliitiliste ja haldusmenetluste üle. Esile tuleks tuua kõige huvitavamad ja paremad tavad. Kogu Euroopas toimuv avalik arutelu selle üle, kuidas lahendada Euroopa küsimusi kõige paremini riiklikul tasandil, edendab samuti arutelu parema õigusloome ning ühenduse õiguse rakendamise ja jõustamise üle. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab riiklike haldustavade ja -menetluste pidevat uurimist.

2. Sissejuhatus

2.1 2005. aastal võttis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastu arvamused "Parem õigusloome" ja "Euroopa Liidu õigusaktide rakendamise ja jõustamise parandamise viisid". Mõlema arvamuse aluseks oli põhimõte, et õigusriigis on hea seadus jõustatav ja jõustatud seadus⁽¹⁾. Euroopa Liidu õigus peab tekkima läbipaistva, demokraatliku ja juurepääsetava protsessina, mis toetab Euroopa Liidu õiguspärasust. Valitsuste sisetavad on samuti nimetatud protsessi osa.

2.2 On tähelepanuväärne ja kahetsusväärne, et pärast mitmete aastate pikkust Euroopa integratsiooni ei ole Euroopa Liidu õigusaktid ja poliitika mitmes liikmesriigis veel piisavalt integreeritud poliitilise ja administratiivse tasandina riikliku poliitikaloo neis valdkondades, mille osas on liikmesriigid

võtnud kohustuse viia ellu ühist poliitikat ning ühiselt vastu võetud otsuseid.

2.3 Seadusandluse, õigusaktide ülevõtmise ja rakendamise protsessis on liikmesriigid võtmetähtsusega. See tähendab, et olulise tähtsusega on ka see, kuidas liikmesriigid neid protsesse juhivad: mida parem on korraldus, seda parem on lõpptulemus Euroopa Liidu jaoks liikmesriikide endi ja ühiskonna seisukohast üldiselt.

2.4 ELi küsimuste tõhus ja läbipaistev käsitlemine liikmesriigi tasandil on hädavajalik, kuna 25 liikmesriiki, kellest igapähele on oma halduskultuur ja traditsioonid ning ka omamoodi protsessi-juhtimine, peavad austama üht ja sama ühenduse õigustikku, mis hõlmab samalaadseid nõudeid ELi seadusandluse, õigusaktide ülevõtmise ja rakendamise ning jõustamise osas.

2.5 Riikliku kooskõlastamise ja poliitikaloo üle ei ole ELi tasandil kunagi põhjalikult arutletud, osaliselt subsidiaarsuspõhimõtte tõttu, ning osaliselt seetõttu, et otsuseid tegevatel asutustel nii Brüsselis kui liikmesriikide pealinnades puudub selle vastu tõeline huvi. Tähelepanuväärne on see, et ka akadeemilised ringkonnad (kui mõned erandid välja arvata) ei ole kõnealuste aspektidele seni olulist tähelepanu pööranud. Kuid on selge, et viis, kuidas riiklik kooskõlastamine ja poliitikaloo korraldatud ja kuidas see toimib, võib väga tõenäoliselt omada märgatavat mõju otsustusprotsessile Brüsselis ja sellest tulenevalt ka ELi õigusaktide ülevõtmisele ja rakendamisele. Sellest tulenevalt tuleb parema õigusloome ja õigusaktide elluviimise üle arutlemisel arvesse võtta ka riiklikku kooskõlastamist ja poliitikaloomet.

2.6 Tegemist ei ole kaugeltki vaid tehnilise probleemiga. See on poliitiline küsimus, kuna soovivat on arutelu liikmesriikide töökorralduse ja sisemenetluste tõhustamise ning liikmesriikide ja komisjoni vastastikuste kohustuste võimaliku muutmise üle. Sellega paralleelselt on vajalik nimetatud protsesside läbipaistvus ja neile juurepääsetavus liikmesriikides, et parandada ELi ja ühiskonna vahelist suhtlust ning hajutada segadus ja kahtlused kodanike seas.

⁽¹⁾ ELT C 24, 31.1.2006.

2.7 Arusaadavatel põhjustel ei ole komisjon tahtnud riiklike menetlusi arutada. Sellegipoolest märkis komisjon 2001. aastal õigustatult järgmist ^(?): “On aeg tunnistada, et Euroopa Liit on liikunud diplomaatiliselt protsessilt demokraatlikku protsessi ning selle poliitika puudutab sügavalt liikmesriikide ühiskondi ja igapäevaelu. Nõukogu peaks arendama oma suutlikkust koordineerida ELi poliitika kõiki aspekte nii nõukogus kui ka liikmesriikides.”

2.8 Komisjoni 2004. aasta soovitusel tehakse ELi õigusaktide ülevõtmise osas praktilisi ettepanekuid otse liikmesriikidele, et edendada ELi vastuvõetud õigusaktide õiget rakendamist ja jõustamist ^(?). Mitmed nendest ettepanekutest võiksid samuti olla väga kasulikud selleks, et parandada kooskõlastamise ja poliitikaloo mehhhanisme ELi õigusaktide ettevalmistamisel ja kokkulepitud poliitiliste eesmärkide elluviimisel.

2.9 Vajadus muuta riiklikud poliitilised menetlused ja halduskord liikmesriikides sujuvamaks on kahtlemata tugevnenud seoses järgmiste aspektidega:

- tulemustabelite kehtestamine ELi õigusaktide rakendamise kohta,
- Euroopa Liidu kaasamine järjest enamates valdkondades,
- läbirääkimised põhiseaduse lepingu üle ja
- Euroopa Liidu laienemine ning tulevased uued liikmesriigid.

Kuid siiski on vaja veel teha palju tööd.

3. Üldine kontekst

3.1 Euroopa Liit ei ole riik ega kavatse riigiks saada. Komisjon on keskus, millel on algatusõigus selgelt määratletud valdkondades. Nõukogul on lõplik otsustusõigus õigusakte ja eelarvet käsitlevate otsuste langetamisel, millesse sekkuvad tihti mõjuvõimsalt kaasseadusandja Euroopa Parlament ja ELi õiguse järelevalvaja Euroopa Kohus. Euroopa Liidu organitel puudub kindel juhupositsioon. Tegemist on pigem väga erinevate osapoolte äärmiselt keerulise vastastikuse koostoimiga. Euroopa Liit on ainulaadne riiklike ja kogu liitu hõlmavate kohustuste võrgustik.

3.2 Ainulaadne on Euroopa Liit ka suveräänsuse jagamise osas. Sellest tulenevalt vajab Euroopa Liit läbipaistvat mitmetasandilist valitsemist väga erinevates valdkondades, kuid selle mõju Euroopa Liidu osade — liikmesriikide — juhtimisele ja haldusele ei ole veel kaugelgi selge ⁽⁴⁾. Selline on olukord liikmesriikide ja Brüsseli vahelise jagatud vastutuse küsimustes, kuid

^(?) Euroopa avaliku halduse valge raamat (KOM)2001 428 lõplik.

^(?) Komisjoni 12. juuli 2004. aasta soovitus siseturgu mõjutavate direktiivide siseriiklikesse õigusaktidesse ülevõtmise kohta (2005/309/EÜ).

⁽⁴⁾ “Euroopa Liidu asjade kooskõlastamine: Kuidas tulevad erinevad osapooled toime mitmetasandilise kompleksusega?” (*Coordinating European Union Affairs: how do different actors manage multilevel complexity*), Adriaan Schout ja Andrew Jordan, 29. mai 2006. Uuringus analüüsitakse kooskõlastamistavasid komisjonis, Saksamaal, Ühendkuningriigis ja Madalmaades. Uuringu käigus ilmnas, et on palju erinevat kirjandust kõnealuse üldteema valdkondlike aspektide kohta, mis näitab samas, et jätkuvalt puudub üldine analüüs 25 liikmesriigi tavade kohta.

samuti siis, kui tegemist on liikmesriikide sõltumatu vastutusega, näiteks Lissaboni strateegia rakendamisel.

3.3 Viimaste aastakümnete jooksul on Euroopa Liit olnud tegev järjest enamates valdkondades. Tegemist on dünaamilise protsessiga, millesse on kaasatud liikmesriikide pealinnad ja järjest enam ka piirkondlikud üksused, sotsiaalsed ja majanduslikud osapooled ning kodanikuühiskond. Hiljuti alustati “kolmanda samba” ehk justiits- ja siseküsimusi puudutavate õigusaktide rakendamist. Seni ei ole komisjonil aga võimalik alustada neis valdkondades rikkumismenetlusi liikmesriikide vastu riikliku rakendamise puudujääkide korrigeerimiseks ^(?).

3.4 Vaatamata Euroopa Liidu õigusaktide ja otsustusprotsessi sageli otsestest tagajärgedest kodanikele, ettevõtetele ja organisatsioonidele, käsitatakse Euroopa Liitu paljudes liikmesriikides ikkagi eelkõige kui väljaspool riiklikku struktuuri asuvat rahvusvahelist organit ning mõnes liikmesriigis isegi kui üksnes välispoliitikaga tegelevat üksust. See põhjustab tavaliselt segadust ning loob kahjulikku distantsi. Probleemid, millega Euroopa Liit liikmesriikide poliitilises ja administratiivses kontekstis kokku puutub, on suures osas tingitud sellisest suhtumisest.

3.4.1 Poliitilisel taustal on liikmesriikide parlamentide positsioon ja roll ülimalt tähtis. Sageli esineb ikka veel lõhe nende teavitatuse ja pühendumise astmes ning Euroopa Liidu tasandi otsustusprotsessi vahel. See suurendab ka distantsi Euroopa Liidu ja ühiskonna vahel.

3.4.2 Teine aspekt antud kontekstis on erinevus poliitikute, riiklike haldusasutuste ja kaasatud erasektori osalejate ettekujutustes ja kohustustes.

3.4.3 Kolmandaks võib poliitikaloo puudulik läbipaistvus tekitada ebaselgust selles, millisel viisil ja otsustaval ajahetkel määratletakse liikmesriikide seisukohad ning peetakse nende üle läbirääkimisi riiklikul ja Euroopa Liidu tasandil. Hea näide on Euroopa osakondade olemasolu erinevates ministriumides, mis on suuremal või vähemal määral eraldatud riiklike poliitika-valdkondade eest vastutavatest osakondadest, kuigi nad tegelevad sisuliste küsimustega ning mitte pelgalt kooskõlastamisega. See võib avaldada negatiivset mõju viimatimetatute tundlikkusele ja tähepanelikkusele Euroopa küsimuste käsitlemisel. Võrreldavad kooskõlastamisprobleemid esinevad ka liikmesriikide parlamentide alalistes komisjonides.

3.4.4 Neljandaks eraldatakse Euroopat käsitlevate otsuste tegemine liikmesriigi tasandil liiga sageli täidesaatvatest asutustest või agentuuridest ja eelkõige kohalikest ja piirkondlikest omavalitsustest.

^(?) Vt justiits- ja siseministrite mitteametlik kohtumine Tampere, 20.–22. september 2006. Kohtumise teema oli “Otsustusprotsessi parandamine justiits- ja siseküsimustes”.

3.5 On näiteid selle kohta, et liikmesriigid kohandavad üsna tõrksalt haldus- ja poliitilisi menetlusi. Kui menetlusi ei kohandata ELi järjest suurenevat keerukust ja olulisust silmas pidades, võivad tulemuseks olla pidevad vastuolud erinevatel otsustustasanditel.

3.6 Sageli annavad tooni konkreetset poliitilised huvid, traditsioonid ning riiklik ja parteipoliitiline retoorika. Need loovad kunstliku lõhe Brüsselis tehtavate otsuste ning riiklike huvide ja menetluste vahel.

3.7 See on peamine põhjus kummalise paradoksi tekkeks — ühelt poolt jõuavad liikmesriikide valitsused Euroopa Liidus — Brüsselis — kokkuleppele poliitika eesmärkides ja õigusaktides, teiselt poolt lükkavad nad need tihti tagasi niipea, kui neid arutatakse liikmesriigi poliitilises kontekstis.

3.8 Kõnealune lõhe võib osutada väga segadusttekitavaks osapooltele endile ja avalikkusele laiemalt. Kindlasti süvendab see Euroopa Liidu õiguspärasuse tõsist kriisi, kuna liikmesriikide tasandil on otsene seos ELi poliitika eesmärkide täitmise kvaliteedi ja usaldusväarsuse ning avaliku arvamuse ja ootuste vahel.

3.8.1 Sellega seoses viitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee asjaolule, et ELi õiguspärasuse võimaliku kriisi põhjusena ei tuleks esmajärjekorras käsitleda teabevahetuse probleeme. Esmane lähenemisviis ELi kodanike usalduse tagasivõitmiseks peab endiselt seisnema ELi tungivate probleemide lahendamises.

3.9 Antud kontekstis peab ütlema, et mitmed sotsiaalpartnere organisatsioonid ja kodanikuühiskond laiemalt peegeldavad enam-vähem samalaadset vastuolulisust Brüsseli ja riiklike küsimuste käsitlemisel.

3.10 Euroopa Liidu maine võib kahjustuda, kui liikmesriikide kriitika on suunatud enamasti Brüsseli ja komisjoni, harva aga liikmesriikide endi vastu, kes on integratsiooniprotsessi peamised osapooled.

3.11 Riiklikud huvirühmad käituvad õigusaktide ülevõtmisel ja rakendamisel sageli samamoodi. Mõnikord on nende suhtumise põhjuseks võimalused, mida pakuvad nõukogus vastu võetud olulise tähtsusega kompromissid, mis annavad liikmesriikidele kaalutusõiguse. Teistel juhtudel kasutavad huvirühmad ära põhjendamatud võimalused, mida pakuvad liikmesriikide seadusandjad ning mis toovad kaasa õigusaktide nn liigpüüdliku (*gold-plating*) ja valikulise (*cherry-picking*) rakendamise.

3.12 Liikmesriigil põhinevat lähenemist ELi küsimustes võib soodustada ka tendents kasutada rangete õiguslike vahendite asemel pehmemaid vahendeid, nagu näiteks avatud kooskõlastusmeetod: mida rohkem võimaldatakse riiklikku tõlgendamist, seda suuremad on riikidevahelised erinevused.

4. Kooskõlastamine liikmesriigi tasandil

4.1 Näib, et kuni viimase ajani tähendas paljudes liikmesriikides protsesside ja menetluste kooskõlastamine riiklikul tasandil peamiselt spontaansete muutuste tegemist ministriumides ja ministriumide vahel ilma, et selleks oleks püütud leida hästi struktureeritud lähenemisviisi. Kõik liikmesriigid on välja töötamas rohkem või vähem struktureeritud kooskõlastamismenetlust (ja loomas vastavaid asutusi), kuid paljudel juhtudel hõlmavad need vaid riikliku otsustusprotsessi lõppetappi. Eelnevad etapid on üldjuhul puudulikult korraldatud.

4.2 Selline olukord peegeldab valitsustevahelise koostöö keerulist mudelit ja mitte ELi seadusandluse dünaamilist protsessi keeruliste poliitiliste läbirääkimistega. Tegelikult on Euroopa integratsiooni kaudu loodud väga ulatuslikud ja aktiivsed kontaktid lugematute sidemetega kõigi avaliku ja erasektori osapoolte vahel, kes on kaasatud õigusloomesse ning haldusläbirääkimistesse ja -menetlustesse Euroopas. Euroopa õigusaktide ettevalmistamisel, sealhulgas konsultatsioonidel ekspertide ja sidusrühmadega uute õigusaktide osas peetavatel läbirääkimistel, heakskiidetud õigusaktide ülevõtmisel, rakendamisel ja jõustamisel, Euroopa Liidu õiguse rakendamise kontrollimisel riiklikes õigusasutustes ja Euroopa Kohtus ning riiklike kogemuste vahetamisel Euroopa õiguse osas Euroopa seadusandjaga on palju vastastikuseid seoseid. Kõnealused protsessid eeldavad samuti väga kõrget professionaalsust riiklike haldusasutuste üldises korralduses.

4.3 Kuivõrd ELi poliitilised eesmärgid ja otsustusprotsess on tihedalt seotud ning läbipõimunud riiklike poliitiliste eesmärkidega, suureneb vajadus nii adekvaatse juhtimise ja kooskõlastamise järele liikmesriigi tasandil kui ka tõhusate rahvusvaheliste võrgustike järele. Hea näide on siinkohal Lissaboni strateegia: strateegia määratleti Euroopa Liidu tasandil, kuid tegelikult peab ELi otsustusprotsess ainult strateegia väikest osa. Vastutus strateegia peamiste aspektide eest lasub liikmesriikidel. Kuid lõpptulemus on küsitav, kuna Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitiliste vahel puuduvad siduvad vastastikuse mõjuga menetlused, mistõttu ei vii liikmesriigid kokkulepitud eesmärgi ellu või teevad seda üksnes osaliselt.

4.4 Euroopa integratsiooni tõhustamine, mida toetavad järjestikused ELi tippkohtumised ning arvukad nõukogu koosolekud tihedas koostöös Euroopa Komisjoniga, peaks peegelduma liikmesriikide poliitilises ja halduskorralduses. Kuid selles osas on liikmesriikide vahel märkimisväärset erinevust⁽⁶⁾. Iga riigi ajaloolise arengu tulemusel hõlmavad erinevused peaaegu kõiki poliitilisi ja riigi juhtimisega seotud aspekte.

⁽⁶⁾ "De Omzetting van Europese richtlijnen: Instrumenten, technieken en processen in zes lidstaten vergeleken" (Euroopa direktiivide ülevõtmine: vahendite, tehnikate ja protsesside võrdlusuuring kuues liikmesriigis), prof dr B. Steunenberg ja prof dr W. Voermans, Leideni Ülikool, Madalmaad, 2006. Lisaks põhjalikule analüüsile ja soovitudele seoses olukorraga Madalmaades käsitletakse võrdlusuuringus Hispaania, Itaalia, Prantsusmaa, Saksamaa, Taani ja Ühendkuningriigi olukorda.

4.5 Muuhulgas hõlmavad need valitsuse töökorraldust ja peamisi põhimõtteid, ministeeriumidevahelist hierarhiat, ministeeriumide töö tõhusust ning tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud süsteemide erinevust.

4.6 Euroopa Liiduga seoses esineb liikmesriikide vahel märgatavaid poliitilisi erinevusi järgmistes aspektides:

- peaministri või valitsusjuhi positsioon ja volitused,
- valitsuskabineti ministrite roll ja ülesanded,
- peaministri ja välisministri ja/või Euroopa asjade (abi)ministri suhe,
- koalitsioonivalitsused või enamusvalitsused ja nende prioriteedid,
- valitsuse ja parlamendi suhe ning riigi parlamendi roll Euroopa integratsiooniprotsessis,
- suhtumine ELi õigusloome parandamise ja rakendamisse.

4.7 Samalaadseid erinevusi esineb ministeeriumidevaheliste ja ministeeriumidesiseste volituste ja töömeetodite osas:

- peaministri/valitsusjuhi kantselei struktuur ja selle institutsiooniline positsioon,
- ministeeriumide Euroopa asjade osakondade ja teiste osakondade vahelise infobarjääri ulatus (*Chinese Walls*),
- ajahetk, mil ministeeriumid hakkavad tundma siirast huvi konkreetse ettepaneku vastu,
- Euroopa küsimusi puudutava kooskõlastamise aste ja tase,
- ajahetk, mil alustatakse konkreetse ettepaneku kooskõlastamist,
- välisministeeriumi roll ja vastavalt teiste ministeeriumide iseseisvuse aste,
- riigiteenistujate (täiend)koolitus,
- ühiskonna sidusrühmade konsulteerimisviisi läbirääkimiste ajal ja rakendamisetapis,
- direktiivi tavapärase rakendamisviisi: kas ametlike riiklike õigusaktide kaudu või väiksema mõjuga valitsuse määruste kaudu.

4.8 Riikide ministeeriumide tööjaotusel võivad olla tõsised tagajärjed ka nõukogu jaoks. Üks näide: konkurentsiniukogus osaleb mõnikord neli või viis ministrit ühest riigist. See takistab pikaajaliste strateegiate koostamist, raskendab juhtimist ning põhjustab poliitika killustumist.

4.9 Olukord on veelgi keerulisem, kui ka pädevused on riiklikul ja piirkondlikul tasandil jagunenud, näiteks föderaalsete

süsteemide puhul. Riikliku ja piirkondliku tasandi suhete keerukus ja mõnikord ka läbipaistvuse puudumine suhetes võivad kergesti tekitada täiendavat segadust.

4.10 Komisjoni ja nõukogu sekretariaadi ebakohased tegevused takistavad samuti tõhusat otsustusmenetlust liikmesriikides. Näiteks asjaolu, et nõukogu jagab dokumentide lõplikud versioonid viimasel hetkel enne kohtumist, millel neid tuleks arutada, nurjab ka kõige tõhusama riikliku otsustamismenetluse.

4.11 Erinev tööjaotus liikmesriikide ministrite ja talituste vahel on sageli takistuseks tõhusate rahvusvaheliste võrgustike või vastutavate riigiteenistujate pikaajaliste isiklike suhete loomisele kõikjal Euroopas.

4.12 Siiski näitab igapäevane kogemus, et märkimisväärset osal üldisest õigusringkonnast ja liikmesriikide kohtunikest, kes peaksid Euroopa õigust täiel määral arvesse võtma, puuduvad selleks sageli piisavad teadmised. See ei julgusta riiklike haldusastute automaatselt arvestama Euroopa Liidu kui riikliku poliitikaloo poliitilise ja haldustasandiga.

5. Praegune areng

5.1 Rikkumismenetlused on komisjoni põhimeede Euroopa Liidu õigusaktide riiklikul rakendamisel esinevate puudujääkide korrigeerimiseks. Menetluste püsiv arv ja ELi õigusaktide riiklikku õigusesse ülevõtmist käsitlevate edukate tulemustabelite laiendamine on tõstnud teadlikkust sellest, et riiklike menetlusi tuleb kohandada ELi nõuetele.

5.2 Ühenduse õigustiku ülevõtmine kümnes uues liikmesriigis 2003. aastaks tõi kaasa samalaadse tähelepanu kõnealusele teemale.

5.3 Pakutud põhiseaduse lepingu üks eesmärk oli siduda riiklikud poliitilised menetlused Euroopa Liidu õigusaktide väljatöötamisega, muuhulgas integreerides liikmesriikide parlamendid varases etapis ELi menetlustesse.

5.4 Hoolimata juhuslikest edusammudest kooskõlastamismenetlustes tuleb tunnustada, et enamik riiklike haldusastute bürokraatlike sisemenetluste muutmise suhtes ebaleval seisukohal, samuti ei soovi nad arutada oma riigis kohaldatavaid menetlusi omavahel või Euroopa Liidu tasandil. Võtmesõna on subsidiaarsus.

5.5 Subsidiaarsuse kõrval on tõsi ka see, et ELi otsustusprotsessil on üldiselt liikmesriigi poliitikaloomega võrreldes erinev tsükkel, mis muudab ELi ja liikmesriikide vahelised suhted sageli keerulisemaks.

5.6 Olgugi et liikmesriikides arutatakse kooskõlastamismenetluse kohandamise üle (⁷), esineb liikmesriikide vahel jätkuvalt erinevusi nii lähenemisviisis kui ka tavades.

5.6.1 Näiteks Taanis on parlament kaasatud ELi õigusaktide ja poliitikavaldkondade ettevalmistamise varases etapis, mis muudab Euroopa Liidus toimuva korrapäraselt nähtavamaks ja läbipaistvamaks. Samal ajal on Taanis juba pikka aega tõhusalt kohandatud haldusmenetlusi ning riikliku ja ELi õiguse käsitlemise vastastikuseid seoseid.

5.6.2 Ühendkuningriigis on vastu võetud haldusmenetlused, et tuua Euroopa Liidu asjad lähemale riiklikule poliitikaloomele, kasutades selleks muuhulgas ministeeriumidevahelist tõhusat kooskõlastamismehhanismi ja andes peaministri kantsleile ulatuslikud volitused Euroopa Liidu õiguse osas. Parlamendi alamkojal on võimalik täpselt uurida ELi õigusakte ning ülemkoda on aktiivselt kaasatud ELi õiguse ja poliitika kommenteerimisse.

5.6.3 Prantsusmaa ja Hispaania parlamendid kaasatakse seevastu tavaliselt hilises etapis. See mõjutab Euroopa Liidu positsiooni avalikus arutelus. Euroopa Liidu õiguse ja poliitikaga tegelevad esmajoones riigi haldusasutused ning poliitiline juhtkond. On märkimisväärne, et Riikliku Avaliku Halduse Kõrgkooli (*École nationale d'administration* — ENA) põhiosa on viidud Pariisist Strasbourg'i, mis on märk Euroopa Liidu kasvavast mõjust Prantsusmaal.

5.6.4 Madalmaades on mõned ebaõnnestunud kogemused ELi õiguse rakendamisel suurendanud huvi juhtimise ja menetluste vastu seoses ELi küsimustega. Ministeeriumide sisemenetlustes on toimumas ümberkorraldused, mille eesmärk on ühendada riiklikud ja Euroopa Liidu tasandi huvivaldkonnad. Praktikas on see osutunud keeruliseks protsessiks. Sama kehtib ka jõupingutuste osas kaasata parlamente tõhusamalt ja õigeaegsemalt ELi asjadesse. Luksemburgi parlamendi menetluste kohandamine on olnud edukas.

5.6.5 Uutes liikmesriikides kannavad ELiga liitumisprotsessi käigus kehtestatud või kohandatud menetlused, mille vältel tuli ühenduse õigustik integreerida riiklikku õigusesse, vilja seal, kus need on püsinud muutumatuna. Ulatuslik mestimisprojekt vanade ja uute liikmesriikide ekspertide vahel suurendab uute liikmesriikide võimet võtta vastu parimad tavad ELi õiguse elluviimisel. Viimatimainitu võib samuti soodustada jõupingutusi selleks, et integreerida ELi küsimused otsustusprotsessi varasemas etapis.

5.6.6 Föderaalsüsteemide puhul, nagu Saksamaal ja Hispaanias, ei ole piirkondade (liidumaad ja provintsid) ja Euroopa vahelisi erinevusi kindlasti kerge ületada. Eelkõige tekivad mõnikord tõsised probleemid juhul, kui piirkondadel on ainupädevus

Euroopa Liidu õiguse elluviimisel nagu näiteks Saksamaal. Kõik liidumaad on Brüsselis esindatud selleks, et olla vahetumalt kaasatud nende jaoks olulistesse ELi asjadesse.

5.7 Riiklike ekspertide süsteemi kehtestamine ja selle ulatuslik kasutamine liikmesriikide valitsuste ja komisjoni vahelise pideva suhtlusprotsessina võib suurendada liikmesriikide ja Brüsseli koostöö tulemuslikkust.

5.8 Euroopa Komisjon pakub toetust mitmetele edukatele koostöövõrgustikele liikmesriikide valitsuste vahel ning Euroopa Komisjoni ja riikide valitsuste vahel (nt SOLVIT, tarbijate võrgustikud jne). Samuti on komisjon loomas siseturu teabesüsteemi (IMI), mille eesmärk on aidata liikmesriikide valitsusi siseturu eeskirjade rakendamisel.

5.9 Riiklike seadusandjate süsteem erinevates valdkondades, nagu konkurents, telekommunikatsioon, energia ja muud valdkonnad, aitab kaasa lähenemisele kokkulepitud ELi poliitikat elluviimisel liikmesriikides.

5.10 Üldiselt jäävad lähenemisviisi erinevused püsima riikide vahel, kus töötatakse välja uued struktuurid Euroopa Liidu ja liikmesriigi Euroopa küsimusi käsitleva valitsustasandi vahelise koostöö parandamiseks, ja riikide vahel, kes hoiduvad jätkuvalt muutmast töökorraldust ja menetlusi. Kõnealused protsessid sõltuvad peamiselt poliitilisest tahtest.

6. Järeldused ja soovitused

6.1 Järeldused

6.1.1 Liikmesriikide haldusasutuste töökorraldus on iga konkreetse riigi ajaloolise arengu tulemus. Sellest tulenevalt puudutavad riikidevahelised erinevused peaaegu kõiki poliitilise ja avaliku elu aspekte. Suurel määral jääb see nii ka tulevikus. Kuid need erinevused ei peaks ilmingimata takistama ELi õiguse ja kokkulepitud ELi poliitika väljatöötamise ja rakendamisega seotud menetluste ja töömeetodite muutmist või isegi lähendamist.

6.1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et täpselt määratletud ja tõhusad riiklikud poliitilised ja haldusmenetlused moodustavad koos parema õigusloome ning ühenduse õiguse rakendamise ja jõustamisega Euroopa Liidu hea haldustava lahutamatu osa.

6.1.3 Seega oleks äärmiselt soovitatav, et riiklike menetluste kohandamist ja parandamist hinnatakse seoses Euroopa tasandi menetluste ja Euroopa Liidu prioriteetidega, mis puudutavad paremat õigusloomet ning ühenduse õiguse rakendamist ja jõustamist, kuivõrd nimetatud eesmärgid sõltuvad suures osas rahuldavast riiklikust lähenemisviisist kõigis liikmesriikides.

(⁷) Vt Steunenberga Voermans, Leiden, 2006.

6.1.4 ELi küsimuste korraldamine liikmesriikides kuulub nende endi pädevusse. Siiski astutaks suur samm edasi, kui parteid ja riigiasutused käsitleksid ELiga seotud küsimusi riikliku poliitikaloomelise lahutamatu osana ja tunnistasid avalikult, et nad ise ongi Euroopa Liit ning käitüksid vastavalt. Otsustav on asjaomane poliitiline tahe.

6.1.5 Selline samm oleks täielikult kooskõlas ELi ja riiklike poliitikate vaheliste suhete iseärasuste ning nende tagajärgedega, mis on läbipõimunud ja järjest rohkem vastastikku üksteisest sõltuvad. Euroopa Liidu tunnustamine riikliku poliitikaloomelise ja haldustasandina toetaks samuti paremat õigusloomet ELi tasandil.

6.1.6 Mõnes liikmesriigis, eelkõige Taanis ja hiljuti Luksemburgis, võetakse komisjoni ettepanekud poliitilisse päevakorda varases etapis. See hõlmab Taani parlamendi korrapärasest kaasmist. Teistes liikmesriikides on tehtud ettepanekuid samalaadsete kohanduste tegemiseks. Siiski võib öelda, et enamike riikide parlamentide jaoks on raske täielikult pühenduda Euroopa Liidu poliitikale.

6.1.7 Pakutud põhiseaduse lepingu üks eesmärk oli integreerida liikmesriikide parlamendid varases etapis ELi menetlustesse. Vastavalt sellele said parlamendid hiljuti otse komisjonilt ettepanekuid Euroopa Liidu poliitika kujundamiseks ning õigusaktide koostamiseks.⁽⁸⁾ Kõnealused menetluslikud muudatused edendavad riiklike arutelusid Euroopa poliitikate ja õigusaktide ning nende mõjutuste üle enamikes liikmesriikides senisest varasemas etapis.

6.1.8 Poliitilise arutelu ja konsultatsiooni tugevam rõhutamine riiklikus kontekstis varasemas etapis võib edendada valitsuste panust läbirääkimistel konkreetsetes küsimustes.

6.1.9 Üldiselt nõuab ühiskond läbipaistvust, mis võib omakorda suurendada usaldust ja õiguspärasust. Sellest tulenevalt oleks soovitatav, et liikmesriikide haldus- ja poliitilised menetlused ELi küsimustes viidaks kõnealuse nõudega kooskõlla. Tõhusad ja läbipaistvad menetlused edendaksid mitte üksnes õigusriigi põhimõtet, vaid toetaksid ka paremat suhtlust ELi ja äriühingute, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna vahel, looksid parema mõistmise ja lõppkokkuvõttes suurendaksid ka osalemist ja panust⁽⁹⁾.

6.1.10 Järelilikult on mõnikord alahinnatud läbipaistvus ja suhtlemine samuti otsustava tähtsusega liikmesriikide erasektori

huvirühmade juba toimuvate või värskest sisseseatud konsultatsioonide seisukohalt.

6.1.11 Õiguskeskkonna parandamine on kõikide institutsioonide ühine prioriteet. Samuti on selleks ühtse turu sidusus ja alates 2000. aastast ka Lissaboni strateegia. Kõik nimetatud eesmärgid oleksid paremini saavutatavad, kui riiklikud ja ELi tasandi otsustusprotsessid oleksid omavahel tõhusalt seotud.

6.1.12 Olgugi et subsidiaarsus on põhimõte, mis on kinnitunud ELi mõtlemisviisi ja tavadesse, tuleb alati meeles pidada, et ELi õiguse ja kohustuste haldamine ja rakendamine liikmesriikides mõjutab sageli Euroopa Liidu teisi riike ja ühiskondi. See tähendab, et avalik-õiguslikud ja eraõiguslikud partnerid tunnevad huvi selle vastu, kuidas iga konkreetne riik suhtleb Euroopa Liiduga. Teisisõnu — riigiasutuste töökorraldus ja töömeetodid on osa kogu ELi juhtimisest.

6.1.13 ELi küsimuste sobivad haldus- ja järelevalvemenetlused liikmesriikides kergendaksid samuti märkimisväärselt komisjoni tööd ning parandaksid selle kvaliteeti.

6.2 Soovitused

6.2.1 Lisaks soovitustele arvamuses "Euroopa Liidu õigusaktide rakendamise ja jõustamise parandamise viisid"⁽¹⁰⁾, teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku, et tervikliku pildi saamiseks teostataks 25 liikmesriigis põhjalikud analüüsid riiklike ja piirkondlike menetluste ja tavade kohta ELi poliitilistes ja haldusküsimustes.

6.2.2 Erilist tähelepanu vääriksid kõik aspektid, mida on nimetatud 4. peatükis "Kooskõlastamine liikmesriikide tasandil" ja mis on seotud liikmesriikide poliitiliste ja administratiivsete otsustajate toimimisviisidega. Lisaks aktiivsemale tegevusele parema õigusloome alal ning ELi õiguse rakendamisel ja jõustamisel, võib komisjonil olla kõnealuses valdkonnas algatav ja toetav roll.

6.2.3 Analüüsid on viljakas algus arutelule ELiga seotud riiklike poliitiliste ja haldusmenetluste tõhususe üle. Üldine pilt peaks tooma esile soovitatavad ja parimad tavad. Tuleb luua kindel alus kogu Euroopas toimuvale avalikule arutelule selle üle, kuidas lahendada Euroopa küsimusi kõige paremini riiklikul tasandil. Nii edendatakse ka arutelu parema õigusloome ning õigusaktide rakendamise ja jõustamise üle.

⁽⁸⁾ Euroopa Ülemkogu lõppjärelused, juuni 2006.

⁽⁹⁾ On märkimisväärne, et alguses suhtus Taani avalik arvamus põhiseaduse lepingusse üsna positiivselt, sest lepingus nähti ette demokraatlikumad ja läbipaistvamad menetlused. Seevastu ei ole Prantsusmaa valitsuse ja sotsiaalpartnerite platvormil (Comité de dialogue) Euroopa küsimuste käsitlemiseks enam praktilist tähtsust.

⁽¹⁰⁾ Arvamuses väidab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et olgugi, et "liikmesriikidele peab jääma võimalus määrata oma rakendusmeetodid ja -toimingud", järgmine samm "Euroopa Liidu institutsioonide ja liikmesriikide ametite koostöö raames ühenduse õiguse ja poliitikate rakendamisel on asjaomase riikliku haldussuutlikkuse tugevdamine või ratsionaliseerimine", punkt 4.2.1 ja 4.2.4. 4. peatükis tehakse vastavasisulised ettepanekud.

6.2.4 Üldanalüüs ja sellest teostatavate järelduste tegemine on väga keeruline. Riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused väljendavad samuti üha sagedamini vajadust vahetada seisukohti ja teadmisi Euroopa Liidu küsimuste asjakohase käsitlemise üle. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab riiklike haldustavade ja -menetluste pidevat uurimist. Soodustada tuleks ka riiklike haldusasutuste vahelist kahepoolset arvamustevahetust, nagu see toimib teadmistekeskuse IMPEL⁽¹⁾ ja võrgustiku Solvit raames.

6.2.5 Korrapäraselt tuleks arvesse võtta ka ettevõtete, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna märkusi. Kõigil nimetatud osapooltel on tõsine huvi parema õigusloome ning ühenduse

õiguse rakendamise ja jõustamise vastu, mis nõuab ka läbipaistvust ja tõhusaid konsultatsioone riiklikul tasandil protsessi algusest alates.

6.2.6 Liikmesriikide valitsuste vahelist teabevahetust lihtsustavat siseturu teabesüsteemi, mille eesmärk on siseturu eeskirjade parem rakendamine, tuleks edasi arendada ja rakendada.

6.2.7 Tuleks koostada Euroopa Liidu riiklike menetluste ja tavade käsiraamat. Käsiraamat, mis arvestab teadmistekeskuse tulemusi, annaks juhiseid hästitoimivate riiklike menetluste, parema õigusloome ning ühenduse õiguse rakendamise ja jõustamise kogu protsessi kohta.

Brüssel, 14. detsember 2006.

Euroopa Majandus-
ja Sotsiaalkomitee president
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Keskkonnaõiguse rakendamise ja jõustamise võrgustik (Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law, IMPEL), loodi 1992. aastal Euroopa keskkonda puudutavate õigusaktide rakendamise ja jõustamisega tegelevate inspektorite mitteametliku võrgustikuna. Praegu osalevad võrgustikus 30 riiki — kõik Euroopa Liidu liikmesriigid, kaks liituvat riiki (Bulgaaria ja Rumeenia), kaks kandidaatriiki (Horvaatia ja Türgi) ja Norra ning Euroopa Komisjon.

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse***LISA**

Sektsiooni arvamuse järgnev tekst asendati täiskogu istungiärgul vastuvõetud muudatusettepanekutega, kuid see kogus hääletamisel vähemalt ühe neljandiku antud häälest:

1.1 Ministrite nõukogul on Euroopa Liidu otsustusprotsessis otsustav roll. Riikliku kooskõlastamise ja poliitikaloomelise ühele tasandil aga kunagi põhjalikult arutletud. Euroopa Liit on ainulaadne suveräänsuse jagamise osas. Sellest tulevalt vajab Euroopa Liit läbipaistvat mitmetasandilist valitsemist väga erinevates valdkondades. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et liikmesriikide täpselt määratletud ja tõhusad riiklikud poliitilised ja haldusmenetlused moodustavad koos parema õigusloome ning ühenduse õiguse rakendamise ja jõustamisega Euroopa Liidu hea haldustava lahutamatu osa. Samuti suurendavad need läbipaistvust ning selgitavad Euroopa Liidu õiguse ja poliitika mõju ühiskonnale tervikuna. Riiklike tavade analüüsist selgub, et liikmesriikide vahel valitsevad märkimisväärsed erinevused Euroopa Liidu küsimuste poliitilisel ja administratiivsel haldamisel. Kõnealune analüüs peaks looma aluse arutelule ELiga seotud riiklike poliitiliste ja haldusmenetluste üle. Esile tuleks tuua kõige huvitavamad ja paremad tavad. Kogu Euroopas toimuv avalik arutelu selle üle, kuidas lahendada Euroopa küsimusi kõige paremini riiklikul tasandil, edendab samuti arutelu parema õigusloome ning ühenduse õiguse rakendamise ja jõustamise üle. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab riiklike haldustavade ja -menetluste pidevat uurimist ning riiklikult toetatava virtuaalse teadmistekeskuse loomist, milles poliitikut, riigiametnikud, komisjon ja teadlased saavad koondada teadmisi ja koguda teavet riiklike menetluste kohta, edendada arvamuste vahetust ja tõhustada arutelu. Arvesse tuleks võtta ka ettevõtete, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna märkusi ja seisukohti.

Hääletustulemus: osa võttis 74, 59 hääletas vastu ja erapooletuks jäi 16.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal “Komisjoni teatis — ELi uuendatud turismipoliitika: partnerluse edendamiseks Euroopa turismis”

KOM(2006) 134 lõplik

(2006/C 325/04)

17. märtsil 2006 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgnevas küsimuses: “Komisjoni teatis – ELi uuendatud turismipoliitika: partnerluse edendamiseks Euroopa turismis”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsiooni arvamuse võeti vastu 14. novembril 2006. Raportöör oli hr Mendoza ja kaasraportöör oli hr Barros Vale.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 75, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 14.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ja kiidab heaks komisjoni teatise “**ELi uuendatud turismipoliitika: partnerluse edendamiseks Euroopa turismis**” ja toetab komisjoni lubadust selgelt tugevdada turismipoliitikat ja -strateegiat paaril järgmisel aastal.

1.2 Komitee hindab komisjoni jõupingutust teha lühikokkuvõtte arvukatest dokumentidest, arvamustest ja aruteludest. Tulemus on uuendatud turismipoliitika üldsusele mõeldud rahuldav ja selge kirjeldus.

1.3 Komisjonil teeb õigesti, sidudes uue turismipoliitika uuendatud Lissaboni strateegiaga ning püstitades selle eesmärgideks konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse parendamise.

1.4 Samuti toetame komisjoni teatistes määratletud väljakutseid ja nende saavutamiseks kavandatud vahendeid. Pakutud lähenemises kaasatakse kõik osalejad eri koostöömeetodite ja konkurentsikoostöö kaudu ning sellist kaasatust loetakse uuen- datud turismipoliitika nurgakiviks.

1.5 Komitee on seisukohal, et komisjoni katse viia kõnealune uuendatud poliitika ellu koostöö, uute toetusmeetmete ja sidusrühmade kooskõlastamise kaudu, on kohane, kuid leiab, et konkreetne lähenemine ja rakendamisvahendid tuleksid täielikult välja arendada. Ettevõtluse peadirektoraat peab etendama aktiivsemat rolli ning juhtima paljude üleeuroopaliste algatuste rakendamist.

1.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb veelkord ettepaneku ja soovib kõnealust koostööpoliitikat edasi arendada **Euroopa Turismiameti** moodustamise ning **Euroopa Turismiagentuuri asutamise võimaluste kaalumise kaudu**.

1.7 Komitee tunneb heameelt komisjoni kavatsuse üle parandada kättesaadavate rahaliste vahendite kasutamist, kuid on vaja

ettepanekut programmi kohta täpselt määratletud turismieesmärkide rakendamiseks. Sotsiaalturismi valdkonna konkreetse näite varal on komitee seisukohal, et juba on olemas piisavad võimalused kogemuste piiriülese kogumise algatamiseks katseprojekti vormis.

1.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee paneb suuri lootusi praegu koostatava Euroopa turismialase tegevuskava Agenda 21 osas tehtavale tööle. Tegemist on dokumendiga, mis peaks jätkusuutlikkuse üldpoliitika Euroopa turismis lõpule viima ja seda tugevdama. Heade tavade andmebaaside loomist seoses nii jätkusuutlikkuse kui teiste teguritega, nagu turismi kvaliteet, loovus ja konkurentsivõime, peetakse asjakohasteks vahenditeks, mida komisjon peaks edendama.

1.9 Statistikaga seoses soovib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee moodustada turismi seirekeskuste võrgustiku, mis ei anna ainult valdkondlikku teavet, vaid ka strateegilise ja tulevikku vaatava visiooni ning mis prognoosib tulevikus võetavaid meetmeid.

1.10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on valmis jätkama turismialast tööd vastavalt komisjoni teatistes sätestatule ning kutsub teisi Euroopa Liidu institutsioone, liikmesriike, kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi ning sektori sidusrühmi — äriühinguid ja ametiühinguid — ning üldsust mõistma ja toetama turismi kui üleüldist õigust ja Euroopa tuleviku suhtes strateegilise tähtsusega majandustegevust.

2. Komisjoni teatis

Et paremini hinnata ja mõista, mida komisjon soovib kõigile Euroopa osalejatele ja institutsioonidele teatada, teeme teatisest ja selle põhipunktidest lühikese kokkuvõtte.

2.1 Turism ja uuendatud Lissaboni strateegia

2.1.1 Majanduskasvu ja tööhõive sõlmküsimumused. Komisjoni teatise punktis 1 seotakse Euroopa uus turismipoliitika uuendatud Lissaboni strateegia elluviimise vajadusega. Teatise tunnustatakse selgesõnaliselt turismi praegust tähtsat rolli töökohtade säilitamisel ja loomisel ning turismi loetakse õigustatult majandustegevuseks, mille panus täistööhõivesse võib jätkuda ja isegi suureneeda. Komisjoni teatise analüüsitakse sektori struktuuri ning juhitakse tähelepanu sektori arenguga seotud teenuste ja elukutsete mitmekesisusele ning üliväikeste, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete turismi antavale suurele panusele. Teatise märgitakse, et turismi erijooned soodustavad töökohtade paindlikkust, eiramata vajadust kompenseerivate meetmete järele, tagamaks tööhõive stabiilsuse ja kvaliteedi kõnealusel sektoris.

Nagu komisjon märgib, etendab turism põhirolli Euroopa piirkondlikus arengus ning jätkusuutlikkuse teguril on positiivne mõju erinevatele majandus- ja sotsiaalvaldkondadele. Sellega seoses on komisjoni praegu ettevalmistatav algatus **Euroopa turismialane tegevuskava Agenda 21** kindlasti kohane juhised ja vahend turismi säästva arengu tagamiseks.

Teine tegur, mida seoses turismi panusega Lissaboni strateegiasse meele pidada, on ELi laienemine ja selle positiivne mõju töökohtade loomisele ja majanduskasvule.

Kuid seda kõike on võimalik saavutada ainult kõigi era- ja avaliku sektori osalejate osaluse ning koostööga igal tasandil, mis on komisjoni kavandatava Euroopa uuendatud turismipoliitika nurgakivi.

2.1.2 Turismiga seotud sõlmküsimumused. Komisjoni teatise esitatakse mitmesugused Euroopa turismiga seotud üldised sõlmküsimumused, mille on tekitanud suured muutused Euroopa ja maailma ühiskonnas.

Esimene sõlmküsimumus on seotud rahvastiku struktuuriga, milles toimuvad järsud muutused, nii et palju suurem arv inimesi — eelkõige üle 50-aastaseid inimesi — reisib ning turism peab kohanema nimetatud rahvastikurühma uute nõudmistega.

Teine oluline sõlmküsimumus on maailma tasandil tekkivad uued sihtkohad, mistõttu tuleb tooted ja teenused kohandada uue turuolukorraga.

Lõpuks on vaja, et turism areneks säästvates majanduslikes, sotsiaalsetes ja keskkonnaalastes ning kultuuritingimustes.

Komisjoni teatise märgitakse, et konkurentsi parandamine on kohane viis kõnealuste sõlmküsimumuste lahendamiseks, et täita Lissaboni strateegia eesmärgid.

2.1.3 Dialoog ja partnerlus. Komisjoni teatise toetatakse dialoogi ja partnerlust kõigi osalejate vahel konkurentsivõime suurendamise eesmärgi saavutamiseks. Kõik partnerluses osalejad igal tasandil on vajalikud ja turismi valdkonna meetmetes kesksel kohal.

2.2 Euroopa uuendatud turismipoliitika. Komisjon teeb teatise ettepaneku võtta Euroopa uuendatud turismipoliitika vastu eesmärgiga parandada konkurentsivõimet ning luua jätkusuutlikel tingimustel rohkem ja paremaid töökohti nii Euroopas kui maailmas. Eesmärgi saavutamine nõuab dialoogi, kooskõlastamist ja koostööd kõigil tasanditel.

2.2.1 Turismi mõjutavad põhimeetmed. Komisjoni teatise esitatakse kolme liiki meetmed:

- parem õiguslik reguleerimine laiendatud mõjuhindamise, uute õigusloomeettepanekute sõelumise ja olemasolevate õigusaktide lihtsustamise teel;
- kõigi turismi mõjutavate ühenduse poliitikavaldkondade kooskõlastamine ning kõigi asjaomaste pooltega konsulteerimine ja nende kaasamine interaktiivsesse dialoogi;
- ELi erinevate kättesaadavate rahaliste vahendite parem kasutamine: Euroopa Regionaalarengu Fond, ühekuuluvusfondid, Euroopa Sotsiaalfond, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond ja teised, mis võivad hoogustada turismi säästvat arengut.

Komisjoni teatise tehakse ettepanek usaldada nii avaliku kui ka erasektori algatuste kooskõlastamisel põhiülesanded komisjoni enda eriosakondadele. Need hõlmavad eelkõige interaktiivse teabe säilitamist turismisektoris ja koostöö saavutamist kõigi osalejate vahel nii, et turism saaks kasu ühenduse kõigist rahalistest vahenditest.

2.3 Säästva turismi edendamine. Komisjoni teatise loetakse Euroopa turismialase tegevuskava Agenda 21 ettepaneku koostamist Euroopa uuendatud turismipoliitika kujundamise hädavajalikuks aspektiks. Ettepaneku koostamine on käimas ning see on kavas lõpetada 2007. aastal.

Kuni kõnealuste strateegiliste jõupingutuste lõpetamiseni näeb komisjon ette erinevate erimeetmete viivitamatu rakendamise. Eriti vääriks märkimist meetmed heade turismitavade vahetuse soodustamiseks seoses erinevate küsimustega, nagu kättesaadavus ja jätkusuutlikkus, sport, kultuur, majanduslik taastumine, ELi laienemine, avaliku ja erasektori koostöö ja sotsiaalturism Euroopas, mida on käsitletud vähemalt seitsmes Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omaalgatuslikus arvamuses.

2.4 Turismi tuntuse ja nähtavuse edendamine. Komisjoni teatise tehakse ettepanekuid eri valdkondade põhipoliitika kohta turismi strateegilise tähtsuse parandamiseks Euroopa üldpoliitikas. Sealhulgas:

- turismistatistika, eelkõige turismi satelliitkontode kättesaadavuse parandamine;
- Euroopa turismisihtkohtade edendamise jätkamine, näiteks komisjoni selleks otstarbeks loodud internetiportaali kaudu, millest saab lähiajal kahtlemata väärtuslik vahend turismitoodete, kultuuri- ja spordiürituste ning mitmesuguste reklaamivõimaluste edendamisel;

— turismi kui ühise eesmärgi nähtavuse parandamine erinevate ühismeetmete kaudu liikmesriikidega, sealhulgas turismi aastafoorumi korraldamine, mida on korraldatud alates 2002. aastast. Komisjon väljendab selget kavatsust jätkata jõupingutusi oma ettepanekute ja järelduste avaldamiseks või lihtsalt sektori murettekitavate küsimuste arutamiseks. Samuti tuleb märkida, et nõukogu iga eesistumisperioodi jooksul on võetud mitmesuguseid meetmeid turismi nähtavuse ja tähtsuse suurendamiseks Euroopas.

2.5 Teatise järeldus

Komisjoni teatis lõpeb põhilise tähelepanekuga, et seoses turismipoliitika vastuvõtmise ja praktilise rakendamisega on vaja täielikku koostööd kõigi avaliku ja erasektori osalejate vahel. Veel kord — kõikidel tasanditel koostöö rajamise soovitus on eeltingimus konkurentsivõime parandamiseks, mis tagab pikemas perspektiivis Euroopa jätkusuutliku turismisektori. Komisjoni eesmärk teatise esitlemisel on seega üsna selge.

3. Üldised märkused

3.1 Turism esineb teenitult kõigi Euroopa institutsioonide nii strateegilistes kui ka tehnilistes dokumentides, kuid ei ole veel kaugeltki kooskõlas oma praeguse tähtsusega majandustegevusena ja oma tulevikupotentsiaaliga Euroopas. Selle roll ületab üksnes majanduslikud kaalutlused, kuna hõlmab silmapaistvaid sotsiaalseid ja kultuurilisi tegureid ning Euroopa kodanike pärandi ja integratsiooniga seotud küsimusi, arvestades, et turism on valdkondadeülene sektor, mis mõjutab paljusid strateegiaid, poliitikavaldkondi ja ühenduse meetmeid.

3.2 On oluline juhtida tähelepanu sellele, et ehkki turism ei ole praegu Euroopa Liidu ühine poliitika, esitavad mitmed Euroopa institutsioonid siiski meetmeid ja tegevusi, mis mõjutavad turismi või kasutavad seda mõnede ELi põhieesmärkide saavutamise vahendina. Vastuvõtmise ootel uus põhiseaduse leping kujutab endast edasist sammu riikliku poliitika täiendava ja kooskõlastava rolli tunnustamisel ettevõtete konkurentsivõime edendamiseks ja turismi majandusliku mõõtmise tunnustamiseks.

3.3 Erinevad Euroopa institutsioonid on turismiga seoses teinud järgmist:

— **Euroopa Parlament** on võtnud vastu rea väga erinevaid resolutsioone turismi ning selle mõju kohta tööhõivele ja majandusele, näiteks resolutsioon turismi ja arengu kohta ning resolutsioon Euroopa säästva turismi uute väljavaadete ja sõlmküsimuste kohta;

— **Euroopa Liidu Nõukogu** on käsitlenud turismi mitmetes järeldustes ja tegevuskavades, peamiselt selleks, et rõhutada vajadust jätkusuutlikkuse, konkurentsi ja töökohtade loomise järele turismis. Eriti väärivad märkimist nõukogu 7. juuli 2006. aasta järeldused, mis puudutavad komisjoni teatist ELi uuendatud turismipoliitika kohta ja milles tervitatakse teatist

ning kutsutakse komisjoni üles võtma aktiivne roll erinevate poliitikavaldkondade kooskõlastamisel;

— **Euroopa Komisjon** on avaldanud mitmeid teatise, kutsunud kokku, tugevdanud ja juhtinud Euroopa turismifoorumeid, korraldanud konverentse mitmesugustel teemadel, nagu sotsiaalturism ja Euroopa turismi tegevuskava Agenda 21, ning korraldanud mitmeid muid tegevusi;

— **Regioonide Komitee** on koostanud arvamusi, näiteks komisjoni teatiste kohta “Koostöö Euroopa turismi tuleviku nimel” ja “Euroopa turismi jätkusuutlikkuse põhisuunad”;

— **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee** on alati huvitunud ja huvitab jätkuvalt turismiga seotud küsimustest, nagu tõendavad alates 1999. aastast vastu võetud 11 arvamust, komitee aktiivne osalemine erinevatel komisjoni poolt kokku kutsutud Euroopa turismifoorumitel ning tema osalemine arvukatel turismi erinevaid aspekte käsitlevatel üritustel, nt ülemaailmse turismipäeva tähistamine 2005. aastal Brüsselis ja 2006. aastal Leónis, ja niisuguste ürituste propageerimine. Erihuvi pakub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning teiste organite koostöö kõigi algatuste alal, mis nad seoses turismiga on käivitanud.

3.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee käesoleva arvamuse eesmärk ei ole ainult kriitiliselt hinnata komisjoni teatist ja teha sellele järgnenud arutelust tulenevaid asjaomaseid soovitusi, vaid ka analüüsida olemasolevaid algatusi ja teha konkreetseid ettepanekuid. Seega, ehkki teatisele antakse positiivne hinnang, püütakse arvamuses keskenduda konkreetsetele meetmetele, mis üheskoos moodustavad turismipoliitika. Ehkki Euroopa praegune poliitika ei tegele otseselt turismiga, on sellel turismi arengule oluline mõju: isikute, teenuste ja kaupade vaba liikumine, transport, keskkond jne. Kõik nimetatud meetmed tuleb kaasata konkurentsivõimelise ja säästva turismipoliitika ülesehitamisse.

3.5 Üldiselt on arvamuse sõnum järgmine:

— turism on iga kodaniku õigus, nagu on sätestatud ülemaailmses turismieetika koodeksis, ja see eeldab heade tavadega vastavuses olemise kohustust;

— see on õigus, mis loob samuti otsest ja kaudset jõukust ja kasu, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, ning on seega Euroopa jaoks strateegiline tegevusala, mis on osutunud usaldusväärseks;

— kõnealuse sektori ettevõtjate pakutavate teenuste kvaliteet ning tarbijate kohalikele kogukondadele suunatud vastutus on väärtused, mille peame sektori jätkuva olemasolu huvides säilitama;

— turismil on või peaks olema positiivne mõju kohalikule ja piirkondlikule majandusele ning sotsiaal-, kultuuri- ja keskkonnatingimustele ning seega on turism teiste kultuuride ja erinevate olemis- ja tegutsemisviiside mõistmise ja piirkondliku koostöö vahend;

- turism on dünaamiline sektor ja oluline tööhõiveallikas nüüd ja tulevikus, millel on potentsiaal luua kvaliteetseid, stabiilseid töökohti, millega kaasnevad sotsiaalsed õigused;
- turism ei jää puutumata probleemidest, nagu ülerahvastatus või hooajalisus, mis viivad konkurentsivõime kadumiseni;
- usume, et vajadus Euroopa turismi tegevuskava Agenda 21 järgi on selge ja ambitsioonikate eesmärkidega;
- Euroopa turismimudel on sisemine vajadus ja võiks moodustada globaalse võrdluseluse juhul, kui see ei põhine mitte reeglitel, vaid kvaliteedi, jätkusuutlikkuse ja ligipäätavuse väärtustel, mida võtavad vabalt arvesse nii turismi sihtkohad kui kõik sidusrühmad;
- Euroopa turismimudeli aluseks on ning seda täiendavad sihtkohtade mitmekesisus, erinevad lähenemisviisid turismile ning turismi erivormid;
- Euroopa turismimudel, mida me toetame, on tõhus vahend rahu ja inimestevahelise mõistmise edendamiseks.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komisjoni teatistes antakse üldülevaade Euroopa uuendatud turismipoliitika alustest, sõlmküsimumustest, strateegiatest, põhimeetmetest ja üldisest toimemehhanismist. Kõige selle koondamine üsna lühikesse teatisesse hõlmas kindlasti palju tööd, et kogu materjal kokku võtta, ning nõudis paljude dokumentide, arvamuste ja arutelude analüüsi. Tuleb rõhutada, et lõppeesmärk ühiskonda selgelt teavitada komisjoni peamistest turismialastest seisukohtadest ning meetmetest, mida on selles keerulises valdkonnas vaja võtta, on saavutatud.

4.2 Uuendatud turismipoliitika toetuseks teatistes esitatud argumendid näivad kohased, kuivõrd need põhinevad uuendatud Lissaboni strateegial ja selle kahel põhiteljel — majanduskasvul ja tööhõivel. Kui kõnealuste eesmärkide saavutamine on ühenduse üldstrateegia, tähendab turismi panuse määratlemine nimetatud strateegiasse kindlasti selle rolli tugevdamist ja õige aluse loomist selle arendamiseks.

4.3 Võib-olla oluks kasulik komisjoni teatistes analüüsida turismi rolli ühenduse peamistes deklaratsioonides ning Euroopa põhiseaduse lepingus, püüdes näha, kuidas praegune turismipoliitika on nimetatud dokumentides määratletud ja milline on Euroopa uuendatud turismipoliitika tähtsus. Ei tohiks unustada, et liikmesriigid ja piirkonnad on korduvalt osutanud, et nad soovivad säilitada oma vastutuse turismi eest, kuid lubavad Euroopa Liidul võtta siiski kiirendava rolli teatavates ühist huvi pakkuvates valdkondades, et parandada Euroopa turismisektori konkurentsivõimet. Üks praegune rakendatav ja täiustatav nõue on näiteks Euroopat turismi sihtkohana propageeriva internetiportaali loomine ja haldamine. Ajal, mil sisepiirid muutuvad üha umbmäärasemaks, on vaja ühismeetmeid.

4.4 Komisjoni mainitud sõlmküsimumused on kahtlemata kõige olulisemad, millega turismi lähikümnenditel silmitsi peab seisma. Nimekiri oleks võinud olla pikem, kuid kindlasti on peamine sõlmküsimumus — konkurentsivõime parandamine — piisavalt lai, et olla aluseks teiste oluliste sõlmküsimumuste käsitlemisele, nagu näiteks kvaliteedi tõstmine, hooajalisuse vähendamine või turismitööstuses tegutsevate inimeste oskuste parandamine. Turismisektoris töötavate inimeste kutseõpe ja kvalifikatsiooni parandamine on eriti oluline elukestva õppe integreeritud programmi raames. Nii muudetakse turismisektor konkurentsivõimelisemaks ja tagatakse kvaliteetsed teenused.

4.5 Komisjoni teatistes kutsutakse korduvalt üles koostööle ja nagu näidatud pealkirjas, peaks partnerluse tugevdamine olema uuendatud turismipoliitika tähtis element ja tunnus. Eriti oluline on rõhutada partnerluskokkulepetesse kaasatavate ametiühingute ja tööandjate organisatsioonide rolli ning paluda neil osaleda kõigis aruteludes ja kõigil foorumitel ning üldmeetmete rakendamisel turismisektori täiustamiseks. Samuti oleks kasulik luua kõigi huvirühmade koostöö osana heade turismitavade andmebaas kui tulemuslike kogemuste vahetamise mehhanism. Samamoodi oleks kasulik edendada turismi sihtkohtade ja linnade alalisi võrgustikke, mida ajendab tegutsema ühine eesmärk parandada konkurentsivõimet. Komitee tervitab "Euroopa parimate sihtkohtade" kasutuselevõttu ning nõuab tungivalt, et nimetatud idee hõlmaks sotsiaal- ja töösuhete asjakohast haldamist ning ametiühingute ja tööandjate organisatsioonide osalemist valitud sihtkohas.

4.6 Komisjon kohustub rakendama kõnealust uut poliitikat koostöö, uute toetavate erimeetmete ja osalejate vahelise kooskõlastamise alusel. Siiski võib osutada vajalikuks põhjalikumalt kirjeldada kõnealuse kolme lähenemise rakendamise tegelikke viise. Komitee arvates etendab ettevõtluse peadirektoraat põhirolli kõigi nimetatud Euroopa turismi otseselt või kaudselt mõjutavate poliitikavaldkondade kooskõlastamisel, kuid komisjoni otsustada on, milline organ peaks kooskõlastamise eest vastutama. Samuti on komitee arvamusel, et komisjonil peaks olema aktiivsem roll üleeuroopaliste algatuste kasutuselevõtmisel. Just siinkohal on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mitmel juhul teinud ettepaneku asutada **Euroopa Turismiamet** ja kaaluda võimalusi asutada **Euroopa Turismiagentuur**.

4.7 Komisjoni teatistes tehakse põhjalikult selgeks, et konkurentsivõime tugevdamine on Euroopa turismisektori eesmärk ja vajadus. Kasvav ülemaailmne konkurents kõnealuses sektoris nõrgendab ettevõtjate kasumlikkust. Seega nõuab Euroopa juhtpositsiooni säilitamine maailma turismitööstuses tulevikus suuri jõupingutusi, et uuendada, tõsta kvaliteeti, toetada loovust ja parandada kõigi tegurite ning osalejate tootlikkust.

4.8 Komitee on seisukohal, et komisjoni teatistes ei pöörata piisavat tähelepanu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate rollile turismi uues arengustenaariumis tarbijate, ettevõtete ja sektoris osalejate seisukohast. Uurimis- ja arendustegevus selliste tehnoloogiate kasutamise parandamiseks turismisektoris peab olema järgmisel paaril aastal prioriteet.

4.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut parandada õiguslikku reguleerimist, kuid tuleb meeles pidada, et vähem reguleerimist ei tähenda alati paremat reguleerimist. Kui sektori tööeeskirju ja standardeid tahetakse kohandada, tuleb sotsiaalpartnerite määratletud valdkondades tugevdada kollektiivläbirääkimisi.

4.10 Ilmne valmisolek võtta konkreetseid meetmeid ja eelkõige parandada kättesaadavate Euroopa rahaliste vahendite kasutamist on oluline, kuid vaja on konkreetsemat teavet ning teatistes täpselt määratletud Euroopa peamiste turismialaste eesmärkide rakendamiseks tuleks esitada programm. Tuleb tagada, et turismile eraldatavaid rahalisi vahendeid kasutatakse tõhusalt ja tulemuslikult eesmärkide saavutamiseks.

4.11 **Euroopa turismialasele tegevuskavale Agenda 21** omistatud roll on komisjoni teatistes eriti tähtis, kuna kõnealusest dokumendist peab saama turismi jätkusuutliku arenguga seotud strateegiate, programmide ja meetmete alus. Eeldatavasti

võetakse vastu pikk ja põhjalik dokument, mis kahtlemata heidab valgust paljudele majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaalastele küsimustele ning teemadele. Kõnealuses dokumendis tuleks hoolikalt kaaluda majanduskasvu piiride ja turismi sihtkohtade kasvu jätkusuutlikku määra põhiküsimusi ning ranniku ja teiste tundlike looduslike piirkondade kaitset. Samuti peaks teatistes esitama elujõulisi ja jätkusuutlikke ettepanekuid.

4.12 Komisjoni teatistes pannakse suurt rõhku turismistatistikale, kuid seda võib olla vaja täiendada selge strateegilise ja tulevikku vaatava lähenemisviisiga uuringute abil, mille käigus selgitatakse välja suundumused, tehakse järeldusi ja nähakse ette edasine tegevus. Ühe või mitme võrgustikku kuuluva turismi seirekeskuse asutamine Euroopa tasandil võib aidata rahuldada sektori nimetatud vajadust. Turismistatistikas tuleb pöörata rohkem tähelepanu tööhõivenäitajatele.

4.13 Komisjoni teatistes sätestatakse selgelt vajadus parandada turismi nähtavust, mõistmist ja tunnustamist Euroopa ühiskonnas. Nagu juba täheldatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses "Katowice deklaratsioon" ning arvamuses "Turism ja kultuur: kaks majanduskasvu tõukejõudu" ning teistes Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee dokumentides, on vaja ka teabekampaaniaid kõigi Euroopa kodanike, eelkõige noorte teavitamiseks ja motiveerimiseks.

Brüssel, 14. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Euroopa potentsiaali rakendamine ja suurendamine teadus-, arendus- ja uuendustegevuses”

(2006/C 325/05)

9. augusti 2006. aasta kirjas palus Saksamaa haridus- ja teadusminister dr ANNETTE SCHAVAN Saksamaa kui tulevase eesistujariigi nimel Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada ettevalmistav arvamus järgmises küsimuses: “Euroopa potentsiaali rakendamine ja suurendamine teadus-, arendus- ja uuendustegevuses”

Asjaomase töö ettevalmistamine tehti ülesandeks ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) pearaportööriks hr WOLFi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 125, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

Sisukord

1. Järeldused ja soovitused
2. Üldised märkused
3. Finantsküsimused ja menetlused
4. Struktuuriaspektid ja raamtingimused
5. Inimtegur — inimressurs — teadlased ja insenerid

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Saksamaa haridus- ja teadusministri Saksamaa tulevase eesistumise ettevalmistuste käigus väljendatud palvet koostada ettevalmistav arvamus teemal “Euroopa potentsiaali rakendamine ja suurendamine teadus-, arendus- ja uuendustegevuses”. Komitee peab oluliseks ja kasulikuks, et sel viisil kaasatakse õigeaegselt ka komitee arvamus kõnealuse väga mahuka ja mitmetahulise teema kohta organiseeritud kodanikuühiskonnani viiva ühenduslülina Euroopa haridus-, teadus-, arendus- ja uuenduspoliitikasse.

1.2 Võttes arvesse hiljuti avaldatud uuendustegevust käsitlevaid põhjalikke komisjoni teatise⁽¹⁾ ning suurepärast Ahoaruannet⁽²⁾, keskendutakse käesolevas arvamuses eelkõige uuendus- ja arengustegevusele, mis on igasuguse jätkusuutliku uuendusvõime vaieldamatu eeldus, ning asjaomasele väljaõppele. Seeläbi üritatakse samuti vältida liiga ulatuslikku kattuvust nimeetatud teatistega.

1.3 Teaduse ja tehnika tippsaavutused ja nende rakendamine konkurentsivõimelise majanduse hüvanguks on otsustavad eeldused selleks, et kindlustada meie tulevik näiteks energia- ja kliimaprobleemide valdkonnas, säilitada ja parandada meie praegust positsiooni globaalses keskkonnas ning kaitsta ja arendada Euroopa sotsiaalmudelit.

⁽¹⁾ KOM(2006) 502 lõplik, 13. 9. 2006 “Teadmiste rakendamine praktikas. ELi laiapõhjalike innovatsioonistrateegia”; KOM(2006) 589 lõplik, 12. 10. 2006 “Innovatsioonialdis ja uuenev Euroopa”.

⁽²⁾ EUR 22005 “Creating an Innovating Europe” ISBN 92-79-00964-8.

1.4 Seega on Euroopa jaoks praegu oluline teadvustada endale oma traditsioonilist positsiooni juhtiva teadus-, arendus- ja uuendustegevuse ruumina ja see taaselustada. See eeldab kodanike vastavate oskuste suuremat toetamist, tunduvalt suuremaid investeeringuid teadus-, arendus- ja uuendustegevusse, nende tõhususe tõstmist, tööstuse uuendusvalmiduse ja uuendusvõime suurendamist ning neid pidurdavate takistuste kõrvaldamist.

1.5 Kõige olulisem eeldus on edusammudele avatud ühiskondlik kliima, mis mõjutab kõiki poliitikatasandeid nii, et nende abil luuakse vajalikud raamtingimused ja langetatakse asjaomaseid suundaandvaid otsuseid. Samuti on oluline, et seeläbi loodaks uusi töökohti ning et tööstusvaldkonnas tekiks vajalike investeeringute suhtes piisav usaldus ja optimism.

1.6 Selle juurde kuulub teadus- ja tehnikavaldkonna ulatuslikum tutvustamine kodanikele, olemasoleva andepotentsiaali tõhusam ärakasutamine ja intensiivsem arendamine. Selleks tuleb teaduse ja tehnikaga seotud küsimustele pöörata tunduvalt suuremat tähelepanu juba põhikoolide ja eelkõige keskkooli õppekavades.

1.7 Lastele ja noortele tuleb samm-sammult ning kujundlikke näiteid ja praktilisi kogemusi kasutades selgitada teaduse ja tehnika olulisust ning kõnealuse teemaderingi põhimõisteid ja aluseid. Andekaid noori tuleb innustada valima vastav elukutse ja alustama teadaolevalt raskeid õpinguid, samuti tuleb neile anda tugevad alusteadmised.

1.8 Lisaks tuleb ülikoolides ja tehnikakõrgkoolides tagada parima rahvusvahelise standardiga vähemalt samaväärne teaduslik-tehniline väljaõpe: teadus- ja uuendustegevuse olulisim ressurss on kõrgeima kvalifikatsiooniga ning motiveeritud mõlemast soost teadlased ja insenerid, kes säilitavad ja arendavad oma erialast pädevust elukestva õppe käigus kogu tööelu jooksul.

1.9 Samuti peavad ühendus, liikmesriigid ja ettevõtted pakkuma kõnealustele teadlastele ja inseneridele atraktiivseid töövõimalusi, erialaseid stiimuleid, karjääriperspektiive ja asjakohast kindlust elukäigu kavandamisel. Kõnealused meetmed peavad olema kooskõlas nii nende väljaõppesse tehtavate ühiskonna investeeringutega kui ka suurte isiklike investeeringutega väga rasketesse ja nõudlikesse õpingutesse. Ainult nii on võimalik muuta tänane palju muret tekitav ühepoolne "ajude äravool" otsustavate võtmeisikute ülemaailmseks liikumiseks Euroopa suunas.

1.10 Lisaks kuulub siia tööstuse ja eriti ka väikese ja keskmise suurusega ettevõtete teadus- ja arendusalase uuendusvalmiduse toetamine ja atraktiivsemaks ning tasuvamaks muutmine asjakohaste õiguslike, halduslike ja rahanduslike raamtingimuste kaudu.

1.11 Erilisi jõupingutusi väärrib eesmärk kiirendada teadus- ja arendustegevuse uute saavutuste rakendamist uutes toodetes või protsessides. Selleks tuleb kõnealustel ettevõtetel personalipoliitika kaudu tagada piisava teaduslik-tehnilise pädevuse olemasolu, et olla omalt poolt suutelised osalema uuendustegevuses või vähemalt suuta hinnata ja olla valmis kohanduma uute ideede ja võimalustega.

1.12 Lisaks rahandustehnilistele, maksu- ja vastutusõiguslike aspektidele tuleks seega pöörata erilist tähelepanu akadeemiliste ja majandusringkondade vastastikusele liikuvusele. Siinjuures oleks abiks eriti uue ja atraktiivse, akadeemilisi ja tööstusringkondi võrdset hõlmava liikuvus- või stipendiumisüsteemi sisseviimine teadmiste edasiandmiseks ning täiend- ja väljaõppeks.

1.13 See peaks analoogselt ülikooliprofessorite tasulise loomepuhkusega (*sabbatical*) võimaldama parima kvalifikatsiooniga teadlastel ja inseneridel töötada teatud aja jooksul tööstusettevõttes (ja vastupidi!), andes neile täieliku garantii endise karjääri juurde tagasipöördumiseks. Nii luuakse isiklik sild akadeemiliste ja majandusringkondade vastastikuseks läbipõimimiseks ning edendatakse parimal viisil vajalikku teadmiste edasiandmist.

1.14 Järgnevalt esitatakse mõned näited täiendavate konkreetsete soovitude ja järelduste kohta.

1.14.1 Kõik asjaomased osapooled peavad väga tõsiselt võtma Lissaboni strateegia realiseerimiseks seatud Barcelona eesmärki, et teadus- ja arendustegevuse investeeringute ülemaailmses konkurentsivõimelises keskkonnas mitte jääda viimaseks. Kõnealuse eesmärgi kohaselt tuleb ELi teadus- ja arendustegevusse suunata vaid kogukulutusi suurendada, nii et 2010. aastaks jõuaksid need ligikaudu 3 %ni SKTst. Selleks vajalikke investeeringuid peaksid kahe kolmandiku ulatuses rahastama eraettevõtted.

1.14.2 Vastavalt ühenduse praegusele eelarveavale aastateks 2007–2013 suunatakse teadus- ja arendustegevuse 7. raamprogrammi kaudu teadus- ja arendusvaldkonna investeeringuteks vaid ligikaudu 2 % Barcelonas eesmärgist. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates ei ole see piisav, et saavutada ühenduse toetuste märkimisväärne võimendav mõju ja integratsiooni- võime, mis mõjutaks liikmesriikide toetuspoliitikat ja tööstuse vajalikku investeerimisvalmidust ning vallandaks vajaliku olulise kasvu.

1.14.3 Seetõttu tuleks ühenduse toetuste kõnealust osa suurendada 2008. aastal toimuva ELi eelarve läbivaatamise käigus esialgu ligikaudu 3 %ni. See oleks eriti tõhus ühenduse meede, mis kiirendaks praegusega võrreldes Lissaboni ja Barcelona jätkuvalt oluliste eesmärkide saavutamist. Viimatinimetatu on vajalik ka seetõttu, et näiteks USA ja Hiinas näitavad teadus- ja arendustegevuse jõupingutused kiiret kasvutendentsi.

1.14.4 Ühenduse riigiabi eeskirjad (*E state aid*) tuleks kujundada selliseks, et see julgustaks liikmesriike ja annaks neile vajaliku tegevusvabaduse ülikoolide, teadus- ja uurimisasutuste ning tööstusettevõtete teadus- ja arendusprojektide ning neile vajalike võrgustike toetamisel senisest enam, tõhusamalt ja vähem bürookraatlikult.

1.14.5 Liikmesriikide eelarveõigus peaks võimaldama seda, et teadus- ja arendusmeetmete toetamisel võiks vahendite ülekandmine toimuda paindlikult sõltuvalt asjaomase projekti edenemisest. See tähendaks näiteks, et eraldatud vahendeid oleks võimalik üle kanda järgmisse kalendri- või eelarveaastasse.

1.14.6 Jõupingutused ühenduse patendi loomiseks tuleks viia eduka lõpuni, kusjuures keeleküsimus tuleks lahendada vastavalt rahvusvahelise teaduskogukonna pikaajalistele tavadele.

1.14.7 Uuendustegevus ja edusammud tuginevad alusuuringute, rakendusuringute ning tootekeskse arenduse koostoimele, kusjuures nimetatud kategooriate vahelised piirid on raskesti eristatavad.

1.14.8 Sellest tulenevalt on vaja väljaõppe, teadustegevuse ja tööstusliku rakendamise sambad omavahel veelgi tugevamalt siduda. Komitee tervitab seetõttu Euroopa Tehnoloogiainstituudi asutamiskava; instituut peab andma panuse ühenduse ja liikmesriikide uuendussuutlikkuse edasiarendamisse, sidudes kõrgeimal tasemel haridus-, teadus- ja uuendustegevuse.

1.14.9 Kuid selleks tuleb alusuuringuid ka ühenduse tasandil piisavalt toetada. Hea lähenemisviisi pakub teadus- ja arendustegevuse 7. raamprogrammi eriprogramm "Ideed".

1.14.10 Areng ja püsiv uuendustegevus ei tugine siiski ainult teadusel ja tehnikal, vaid ka kõikide osalejate motivatsioonil, uuelaadsetel ärimudelitel ning õigetest juhtimismeetoditest.

1.14.11 Oluline on pakkuda inimestele parimad võimalused enese arendamiseks ja omapoolse initsiatiivi näitamiseks, lähtudes nende annetest, töövõimest ja loovusest. Selleks tuleks ka tagada, et ettevõtte või instituudi kõigil töötajatel oleks võimalus esitada ideid ja ettepanekuid ning saada selle eest vastavat tasu. Need on sotsiaaluuringute, ettevõttemajanduse ja üldisemalt juhtimiskultuuri olulised küsimused.

1.14.12 Uute teadusalgatuste, uuenduslike tehnoloogiate, tootmisprotsesside või ärimudelite edendamine eeldab teatud riskide aktsepteerimist. Areng ja risk on ühe medali kaks külge.

1.14.13 Liiga jäigad eeskirjad organisatsioonivormide, teadusprogrammide ja töömeetodite ühtlustamisel võivad takistada arengut uuenduslikkuse ja uuendustegevuse suunas. Teadusuuringute vabadus on loomingulise teaduse, uute avastuste ja uuendusliku tehnika põhieeldus, mille ainsad piirid võivad olla eetiliste küsimuste õigsussätted ning eraldatud toetuste asjakohane kasutamine.

1.14.14 Teadus- ja arendustegevuse edendamise haldusmenetlusi on vaja lihtsustada ka selleks, et pidurdada vajalike mitmekesiste ja sageli isegi kattuvate taotlus-, hindamis-, seire- ja auditimenetluste tulva ning need mõistlikesse piiridesse tagasi juhtida.

1.14.15 Muus osas viidatakse käesoleva arvamuse üksikasjalikule tekstile. Arvamuses põhjendatakse soovitusi, juhatakse tähelepanu täiendavatele, ka väga konkreetsetele aspektidele ja antakse sellekohaseid soovitusi.

2. Üldised märkused

2.1 Võttes arvesse hiljuti avaldatud uuendustegevust käsitlevaid põhjalikke komisjoni teatise (³) ning suurepärasest Ahoaruannet (⁴), keskendutakse käesolevas arvamuses eelkõige uuendus- ja arengustegevusele, mis on igasuguse jätkusuutliku uuendusvõime vaieldamatud eeldused, ning asjaomasele väljaõppele. Seeläbi üritatakse samuti vältida liiga ulatuslikku kattuvust nimetatud teatistega.

2.2 Kaasaegse teadus- ja arendustegevuse häll on Euroopa (⁵). Teadus- ja arendustegevus, nende meetodid ja mõtteviis on olnud meie tänase Euroopa ühiskonna, selle väärtuste, eluviisi ja elatustaseme põhilised teerajajad; teadus- ja arendustegevus olid Euroopa kultuuriruumi tunnus (⁶). Eeltoodust tulenevate

⁽³⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽⁴⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽⁵⁾ Silmas pidades kreeka-egiptuse kultuuripiirkonda ja india-araabia kultuuripiirkonnaga aeg-ajalt aset leidnud vastastikku viljakaid kokkupuuteid, kehtib see ka teaduse hälli kohta üldiselt.

⁽⁶⁾ Kõnealuseid protsesse kajastatakse väga põhjalikult ja liigendatult komisjoni omaalgatuslikus arvamuses "Teadus, ühiskond ja kodanikud Euroopas" EÜT C 221, 7.8.2001).

saavutuste edu alus oli käsitööliste leiutaja- ja ettevõtlusvaim ning teaduslike meetodite ja süstemaatika vastastikune vaba mõju.

2.3 Peaaegu käsikäes teadus- ja arendustegevuse edusammudega kulgesid otsustavad ühiskondlik-poliitilised arengud, mis viisid kaasaegse riigini tekkeni. Sellist riiki iseloomustavad võimude lahusus, demokraatia, põhiõigused ja sotsiaalsed õigused.

2.4 Kõnealuste ühiste protsesside tulemusena on neis osalenud riikide ja piirkondade inimeste elutingimused muutunud ja paranenud rohkem kui kunagi varem inimkonna ajaloos.

2.5 Viimase 135 aasta jooksul on elanike (⁷) keskmine eluiga enam kui kahekordistunud (⁸). Viimase 50 aasta jooksul on pindalal põhinev põllumajandustoodang enam kui kolmekordistunud. Kõige edukamates tööstusriikides on alatoitluse asemel kõne all ülekaalus, teabe puuduse asemel teabe üleküllus, laste suremuse asemel vananemine.

2.6 Teadus-, arendus- ja uuendustegevuse käigus omandatud kaasaegse mobiilse tööstusühiskonna oskused ja saavutused hõlmavad kõiki inimarengu ja elukvaliteedi valdkondi.

2.7 Teadus- ja arendustegevuse vahetu ülesanne on omandada ja süvendada teadmisi, st uurida tundmatut ning saada kinnitust oletustele ja tuntud tõsiasiadele, ning arendada uusi oskusi, samas on kõnealuste jõupingutuste tulemused edendanud suurel ja eelkõige ootamatul määral inimeste heaolu. Selles ülekantud tähenduses on teadus- ja arendustegevuse eesmärk siis ka inimkonna heaolu teenimine.

2.8 Saavutatud edu teine otsustav tegur oli energiat kasutavate tööstuslike protsesside ja masinate areng ja intensiivne kasutamine: Energia vabastas inimese raske füüsilise töö koormast ning sellest sai kaasaegse rahvamajanduse "toitain".

2.9 Siit tuleneb komisjoni esimene oluline soovitus: ühiskond peab mõistma kõnealuste saavutuste otsustavat rolli meie praeguse eluviisi seisukohalt, nende tekkimise eeltingimusi, samuti nendega seotud teaduslik-tehnilist ja kultuurilist panust ning austama nende eksistentsiaalset tähendust; selle mõistmine peab olema osa üldisest haridustasemest! Selleks, et oskaksime hinnata meile aja jooksul iseenesestmõistetavaks muutunud elatustaset ja selle eeldusi, tuleb mees pidada palju madalamat elukvaliteeti, mida võib Kolmandas Maailmas veel tänagi osaliselt kohata ning mis enne kõiki nimetatud saavutusi valitses ka praegustes tööstusriikides.

⁽⁷⁾ Saksamaal.

⁽⁸⁾ Eriti ka tulenevalt laste suremuse vähenemisest.

2.9.1 Vastavalt sellele tuleb kõikide kooliastmete õppekavad ja eraldatud õppeaeg kohandada nii, et lapsed ja noored juhataks näitlikke ja huvitavaid selgitusi ja õppematerjale kasutades samm-sammult teaduse ja tehnika mõttemaailma ning olemasoleva teadmistevaramu⁽⁹⁾ juurde ning neile teadvustatakse teadustöö ja tehnika arengu olulist osa meie kõigi igapäevases elus. Oluline on innustada mõlemast soost andekaid noori langetama valikut teaduslik-tehniliste õpingute kasuks ja pakkuda neile siis kõrgkoolides ja ülikoolides ka parimal tasemel teaduslik-tehnilist väljaõpet ning neid edaspidi elukestva õppe programmide kaudu täiendavalt koolitada. Saavutused on tulevaste edusammude alus.

2.10 Suurem osa seniõeldust ei kehti vaid Euroopa kohta, kuigi nimetatud saavutused ei ole veel — kahjuks — kogu maailmas kõikidele inimestele, elanikkonnarühmadele ja rahvastele võrdsel määral ja piisavalt kättesaadavad.

2.10.1 Seoses sellega tuleb välja tuua kaasaegse teadmisteühiskonna üks oluline tunnus: erinevalt varasematest aegadest, kui näiteks siidi valmistamist hoiti Hiinas suures saladuses, pakutakse praegu omandatud teadmisi, see tähendab meie väärtuslikemat vara, peaaegu piiranguteta⁽¹⁰⁾, näiteks ülikoolides ja tehnikakõrgkoolides kogu maailmast pärit üliõpilastele (iseegi stipendiumide kujul), aga ka õpikutes, väljaannetes, patendikirjeldustes, erialakonverentsidel, internetiväljaannetes, erialajakirjades jne.

2.10.2 Saadud teadmiste avalikustamise eesmärk on ühelt poolt teadusarengut edendav ülemaailmne teadmiste vahetus, teiselt poolt on see aga ainulaadne ja eriti tõhus arenguabi vorm, mis on näiteks juba alates 19. sajandist aidanud kaasa sellele, et riigil nagu Jaapan õnnestus omaenda jõupingutuste abil seljataha jätta keskaegne eluviis ja ühiskonnastruktuur ning saavutada lühima aja jooksul Euroopaga sarnane elatustase.

2.10.3 Omandatud teadmiste ja oskuste vaba kasutatavuse piirid tuleb siiski kehtestada seal, kus on vaja teadus- ja arendustegevusse tehtud investeeringud hiljem majanduslikult tagasi teenida ja seega asjaomaste rahvamajanduste konkurentsivõimet turul vajaliku edumaa kaudu suurendada.

2.10.4 Selleks on enamik tööstusriike välja töötanud tasakaalustatud õigussüsteemi intellektuaalomandi tähtsajaliseks kaitseks, mis saavutab haripunkti patendiõiguses. Selle kohta on komitee

⁽⁹⁾ Sealjuures ei ole niivõrd oluline väga paljude valemite õppimine ja valdamine, kuivõrd põhiline arusaamine tehnikast ja elementaarsetest loodusseadustest, aga ka matemaatika kvantitatiivsete seoste ja kasulikuse tähtsusest.

⁽¹⁰⁾ Vt siiski punkt 2.10.3: Teatud juhtudel (i) patentide kasutamisel tähtsajaliselt piiratud või omandatav litsentside alusel või (ii) käsitletakse ettevõtete poolt teatud ajavahemiku jooksul suuremas või väiksemas ulatuses tööstussaladusena.

juba mitmeid kordi arvamust⁽¹¹⁾ avaldanud ja tuletanud korduvalt meelde vajadust võtta kasutusele Euroopa Ühenduse patent, aga ka vajadust tõsta teadlikkust intellektuaalomandi majanduslikust ja kultuurilisest tähtsusest. Lõpuks on intellektuaalomandi tunnustamine ja kaitse innustus ja õiglane tasu uute tehnikate leiutajatele ja uute teoste loojatele.

2.11 Mida see tähendab Euroopa Ühenduse poliitika seisukohalt? Esmajoones on tuleb uurida olulist ja väga konkreetset küsimust: milline murdosa sisemajanduse kogutoodangust (SKT) tuleks tasakaalustatud üldpoliitika raames investeerida teadus- ja arendustegevusse.

2.11.1 Vastuse sellele annab Euroopa positsioon ülemaailmses konkrentsis, niisiis palju tsiteeritud Lissaboni strateegia⁽¹²⁾.

2.11.2 Selle kohta võttis nõukogu juba 2002. aasta märtsis Barcelonas⁽¹³⁾ vastu suundaandvad otsused⁽¹⁴⁾ ja sõnastas nüüdseks üldtuntud 3 % eesmärgi, mille kohaselt tuleb ELi teadus- ja arendustegevuse kogukulutusi suurendada nii, et 2010. aastaks jõuaksid need ligikaudu 3 %ni SKTst. Kõnealuseid investeeringuid peaksid kahe kolmandiku ulatuses rahastama eraettevõtted (nõukogu otsuse punkt 47). Lisaks ühenduse teadus- ja arendustegevuse investeeringute märkimisväärsele suurendamisele on niisiis eriti oluline luua liikmesriikidele ja eelkõige tööstusele stiimuleid teadus- ja arendustegevusse investeerimiseks. Komitee on kõnealust eesmärki rõhutatult toetanud paljudes arvamustes⁽¹⁵⁾, kuid kahjuks näib, et kui mõned liikmesriigid välja arvata, siis jääb eesmärk saavutamata. See on muret tekitav tõsiasi.

2.11.3 Lisaks märgitakse 2006. aasta oktoobri lõpus avaldatud ülevaates STERN REVIEW⁽¹⁶⁾: "The Economics of Climate Change", et ainuüksi kasvuhoonegaaside põhjustatud ülemaailmse soojenemise pidurdamiseks vajatakse ligikaudu 1 % SKTst; nimetatud kulutused hõlmavad ka täiendavalt vajalikke teadus- ja arendustegevusi.

2.11.4 Siiski ei ole kliimamuutused ja nende seos energiakasutuse, energiatarbimise ja jätkusuutliku energiavarustusega ainus probleemide ring. Ka võitlus füüsiliste ja psüühiliste haiguste vastu, puuetega inimeste elutingimuste parandamine, demograafiliste muutuste ja vananemise mõjud ning keskkonnakaitse, samuti meie elu põhialuste ja Euroopa väärtushinnangute

⁽¹¹⁾ ELT C 112, 30.4.2004, ELT C 112, 30.4.2004, ELT C 65, 17.3.2006 ja ELT C 324, 30.12.2006.

⁽¹²⁾ http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/et/ec/00100-r1.d0.htm.

⁽¹³⁾ http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/et/ec/71067.pdf.

⁽¹⁴⁾ Kõnealuseid otsuseid, nagu näiteks eelkõige 3 % eesmärk, ei ole kahjuks seni täielikult rakendatud.

⁽¹⁵⁾ ELT C 95, 23.4.2003.

⁽¹⁶⁾ http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_index.cfm.

süsteemi üldine tagamine on olulised uurimisteedad, mille kohta komitee on andnud põhjalikke soovitusi varasemates arvamustes, nagu arvamus teadus- ja arendustegevuse 7. raamprogrammi ja selle eriprogrammide kohta.

2.12 Teadaolevalt seisab Euroopa Ühendus silmitsi teravneva ülemaailmse konkurentsi tõsiste väljakutsetega. Seejuures on eriti oluline säilitada Euroopas töökohad, sissetulekute tase ning sotsiaalsed ja keskkonnastandardid. See kehtib USA ja Jaapani majandusjõudude taustal, aga eriti silmas pidades selliste riikide nagu Hiina (Hiina on seadnud eesmärgiks astuda 2050. aastaks ülemaailmselt juhtiva tehnoloogiriigina USA asemele! ⁽¹⁷⁾), India ja Brasiilia märkimisväärseid ja üha kasvavaid tööstus- ja teadussaavutusi, ning arvestades sealseid oluliselt madalamaid töötasusid ning sotsiaalseid ja keskkonnastandardeid.

2.13 Just ülemaailmse konkurentsi, samuti sellega kaasneva teadus- ja arendustegevuse kasvavate investeeringute ülemaailmse võidujooksu taustal, kaasa arvatud parimate teadlaste ja inseneride ülemaailmse konkurentsi tõttu, peab Euroopa Ühendus paremini ära kasutama oma teadusuuringute, tehnilise arengu ja uuendustegevuse potentsiaali ja seda veelgi tugevdama. Siinjuures on tegemist esmajoones ülemaailmse, mitte Euroopa-sisese konkurentsiiga!

2.14 Euroopa konkurentsivõimelist positsiooni on niisiis võimalik säilitada vaid ka tulevikus püsiva edumaa kaudu ⁽¹⁸⁾ teadusuuringute, tehnilise arengu ja uuendustegevuse valdkonnas, mida ümbritseb demokraatiat, õigusriiki, ettevõtlusvabadust, planeerimiskindlust, teotahet ja saavutuste tunnustamist hõlmav sotsiaalne ja kultuurikeskkond. Euroopa teadusruumi tuleb tugevdada ja edasi arendada. Kõnealusel järeltulest on küll nüüdseks saanud poliitiliste tahteavalduste tavapärase osa, kuid reaalses tegevuses, reaalsete prioriteetide rakendamisel (nt teaduseelarved) ja vastavates eeskirjades (nt töötasude struktuur ⁽¹⁹⁾, maksuõigus) esineb veel selgeid ja kahetsusväärseid puudujärke nii ühenduse kui ka enamike liikmesriikide tasandil.

2.15 Teised riigid, kes seisavad vastamisi sarnaste probleemidega, näiteks USA või Jaapan, aga ka Šveits, teevad siin edukalt tunduvalt suuremaid ja ka tõhusamaid kulutusi teadusuuringutesse, tehnoloogilisse arengusse ja uuendustegevusse. See kajastub ka USA atraktiivsuses Euroopa teadlaste ja inseneride jaoks, mis viib endiselt selleni, et põhimõtteliselt soovitud vastastikuse liikuvuse raames siirdub USAsse rohkem asjatundjaid ja talente kui seal Euroopasse ("ajude äravool").

⁽¹⁷⁾ Bild der Wissenschaft 9/2006, lk 109.

⁽¹⁸⁾ Komitee on juba korduvalt (nt arvamuses CESE 1484/2005, ELT C 65, 17.3.2006) juhtinud tähelepanu sellele, et Barcelonas püstitatud 3 % eesmärk kujutab endast teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute ülemaailmse võidujooksu tõttu "liikuvat eesmärki"; kes jõuab selleni liiga hilja, jääb ka edaspidi viimaseks.

⁽¹⁹⁾ Eelkõige puudutab see noorte teadlaste ja inseneride sissetulekute ja lepingute olukorda.

2.16 Just USAd silmas pidades ei ole nimetatud tõsiasia ainult finantsuutlikkuse ja kõrgemal tasemel teadussüsteemi näitaja, vaid lisaks nõrgendab see Euroopat ja tugevdab USAd. Lisaks iseloomustab USA teadus- ja arendustegevuse poliitikat Euroopaga võrreldes avatum ja julgem lähenemine uutele kontseptsioonidele ja algatustele, aga ka üldiselt suurem riskivalmidus. Asjaomases poliitikavaldkonnas saadakse motivatsiooni mitte ainult majanduslikust konkurentsivõimest, vaid samavõrra ka järjekindlast riiklikust julgeolekustrateegiast ⁽²⁰⁾ ning sellega seonduvatest suurtest investeeringutest teadus- ja arendustegevusse, mis toovad kaasa vastastikku viljaka tegevuse.

2.17 Seega tuleb Euroopal taaselustada oma traditsiooniline positsioon juhtiva teadus- ja uuendustegevuse ruumina, investeerida oluliselt rohkem teadus- ja arendustegevusse, edendada oma kodanike vastavaid võimeid, tasustada nende saavutusi ning kõrvaldada pidurdavad takistused.

2.18 Eesmärgi saavutamise olulisim eeldus on ühiskondlik kliima, mis mõjutab kõiki poliitikatasandeid nii, et nende abil luuakse vajalikud raamtingimused ja langetatakse asjaomaseid suundaandvaid otsuseid. Vaid sellisel juhul võivad koolid ja ülikoolid täita ülemaailmses konkrentsis oma ülesannet ning suunata piisavalt noori teaduse ja tehnika valdkonda. Vaid sellisel juhul tekib tööstusvaldkonnas vajalike investeeringute suhtes piisav usaldus ja optimism.

3. Finantsküsimumused ja menetlused

3.1 **Investeeringute allikas.** Teadus- ja uuendustegevus koos võimekate inimeste kvaliteetse ja tõhusa väljaõppega on ühiskonna tulevase heaolu eeldus. Niisiis peab ühiskond eraldama selleks vajalikud investeeringud. ELis tulevad kõnealused investeeringud ühenduselt, liikmesriikidelt, majandusettevõtelt ja väikeses ulatuses erafondidelt.

3.2 Ühenduse toetus

3.2.1 **Teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse 7. raamprogramm.** Euroopa Ühendus annab põhipanuse ⁽²¹⁾ teadus- ja arendustegevuse edendamisse teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse 7. raamprogrammi kaudu. Raamprogrammi eelarve aastateks 2007–2013 on ⁽²²⁾ ligikaudu 50 mld eurot ⁽²³⁾, see on ligikaudu 5,8 % ühenduse selle perioodi kogueelarvest.

⁽²⁰⁾ US Department of Defense (DoD) toetab suures mahus ka ülikoolide ja teaduskeskuste teadusprojekte.

⁽²¹⁾ Lisaks sellele on veel olemas ka komisjoni teiste eri talituste toetusprogramm, nagu näiteks konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013) või Euroopa aruka energiakasutuse programm.

⁽²²⁾ KOM(2006) 364 lõplik. Eeldusel, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu selle oma otsustega vastu võtavad.

⁽²³⁾ Lisaks teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse 7. raamprogrammi ligikaudu 2 mld eurot.

3.2.2 **Kõnealune summa** moodustab seega ligikaudu 0,06 % ühenduse sisemajanduse kogutoodangust, niisiis ainult ligikaudu 2 % **Barcelona eesmärgist** (vt lisa). Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates ei ole see piisav, et saavutada ühenduse toetuste märkimisväärne võimendav mõju ja integratsioonivõime, mis mõjutaks liikmesriikide toetuspoliitikat ja tööstuse vajalikku investeeringuvalmidust ning vallandaks vajaliku olulise kasvu.

3.2.3 **Komitee peab** seega äärmiselt **kahetsusväärseks**, et ei järgitud komitee soovitusi⁽²⁴⁾ suurendada senisega võrreldes 7. raamprogrammi osa ühenduse kogueelarves.

Komitee pöördub seetõttu Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Parlamendi poole palvega liikuda selles osas 2008. aastal eelseisva **ELi eelarve läbivaatamise** käigus olulisel määral edasi ja suurendada

7. raamprogrammile eraldatavat ühenduse toetuste mahtu **3 %ni Barcelona eesmärgist**.

3.2.4 **Euroopa Investeerimispank**. Lisaks juhib komitee tähelepanu sellele, et ka Euroopa Investeerimispanka toetusi tuleb rohkem kasutada teadus-, arendus- ja uuendustegevuse edendamiseks⁽²⁵⁾, eriti valdkondades, mis tegelevad vajalike infrastruktuuride rajamise ja teadmiste edasiandmisega tööstuses rakendamise eesmärgil.

3.2.5 **Euroopa Struktuurifond**. Eelpoolõeldu kehtib isegi suuremal määral Euroopa Struktuurifondi kasutamise kohta. **Eriti uutes liikmesriikides** valitseb vajalike teadusinfrastruktuuride rajamisel ja nende sidumisel kaasaegsete kõrgtehnoloogia-ettevõtete asukohtadega selge järelejäädumisvajadus.

3.3 *Liikmesriikide ja ettevõtete toetus; ühenduse toetavad meetmed.*

3.3.1 **Majandusettevõtete investeeringute suurendamine**. Ühenduse toetuste struktuuriliselt tagasihoidlikku osa silmas pidades on oluline, et nii liikmesriigid kui ka Euroopa majandus⁽²⁶⁾ investeeriksid omalt poolt piisavalt, see tähendab senisest oluliselt enam, teadus- ja arendustegevusse ning sellega seotud väljaõppesse, et rakendada ja suurendada Euroopa potentsiaali teadus-, arendus- ja uuendustegevuses, kasutada Euroopa teadusruumi ja saavutada vähemalt ligilähedaseltki Barcelona eesmärki. Selles osas on enamikel liikmesriikidel suurim ja tungivaim järelejäädumisvajadus!

3.3.2 **Usaldusväärsed ja sobivad raamtingimused**. Suurema rahalise panuse kõrval tuleb üle kontrollida ka kõik

⁽²⁴⁾ ELT C 65, 17.3.2006.

⁽²⁵⁾ CCMi koostab praegu asjaomast arvamust.

⁽²⁶⁾ Komisjoni hiljutine uuring näitas, et 2005. aastal suurendasid Euroopa firmad investeeringuid teadus- ja arendustegevusse rõõmustava 5,3 % võrra.

teised eeldused, et saavutada rakendatud vahenditega parim võimalik tulemus. Sealjuures on eriti oluline kontrollida teadusega mitteseotud aspektide ja nõuete kasulikkust või kahjulikkust ning tagada suurim võimalik planeerimiskindlus ja riiklike nõuete usaldusväärsus.

3.3.3 **Ühenduse toetavad meetmed**. Selles osas saab ja peab ka Euroopa Ühendus osutama oma poliitika kaudu kindlat toetust, rakendades selleks eelkõige sobivaid määrusi või direktiive, optimaalseid raamtingimusi ja teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse 7. raamprogrammist eraldatava targa kasutatud toetuse võimendava mõju kaudu.

3.3.4 **Ühenduse riigiabi eeskirjad**. Ühenduse riigiabi eeskirjades sätestatakse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaselt liikmesriikide poolt teadus- ja arendustegevusele eraldada lubatud riigiabide⁽²⁷⁾ liik maht ja haldusmenetlused. Riigiabi andmise vorm on niisiis veel üks otsustav vahend teaduse edendamise liikmesriikidepoolseks mõjutamiseks, aga ka ühenduse 7. raamprogrammi kaudu antava abi optimaalseks kasutamiseks. Seega tuleks ühenduse riigiabi andmine korraldada selliselt⁽²⁸⁾, et see julgustaks liikmesriike ja aitaks neil senisest enam, tõhusamalt ning võimalikult tulusalt ja mittebürookraatlikult edendada ülikoolides, teadusorganisatsioonides, tööstuses ja nende omavahelises koostöös teadus- ja arendusprojekte.

3.3.5 **Ülemaailmse konkurentsivõime prioriteetsus**. Esmajoones tuleb vältida seda, et teadus- ja arendustegevuse riikliku edendamise liiga kitsalt sõnastatud, suure bürokraatiaga seotud ja eranditult Euroopa-sisese konkurentsiolekorrast lähtuvad piirangud kahjustaksid Euroopa Ühenduse ülemaailmset konkurentsivõimet. Vastupidi, eelkõige silmas pidades ühenduse toetuse väga väikest suhtelist panust⁽²⁹⁾, peavad liikmesriigid omalt poolt suutma märkimisväärselt ja bürokraatlike takistusteta edendada Euroopa teadusruumis vajalikku ülikoolide, teadusasutuste ja tööstusettevõtete võrgustikku.

3.3.6 **Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ning alustavad ettevõtted**. Samuti on vaja enam tugevdada VKEde ja eriti alustavate ettevõtete uuendustegevuse potentsiaali ning luua tööstusele üldiselt suuremaid stiimuleid vastavate investeeringute tegemiseks. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee viitab lisaks oma soovitustele dokumendis⁽³⁰⁾ "Ettevõtteid ja ettevõtlust, eelkõige

⁽²⁷⁾ ELT C 80, 30.3.2004 ja ELT C 65, 17.3.2006.

⁽²⁸⁾ Selle kohta on komisjoni koduleheküljel avaldatud 22. novembri 2006. aasta komisjoni pressiteade (IP/06/1600) ja dokument (ilma kuupäeva ja märgistuseta!). "Teadus-, arendus- ja uuendustegevusele riigiabi andmise ühenduse raamistik". Komitee ei ole veel selle kohta oma arvamust avaldanud ega seda oma soovitude seisukohalt kontrollinud.

⁽²⁹⁾ Vt punkt 3.2.2

⁽³⁰⁾ ELT C 234, 22.9.2005.

väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid (VKEsid) käsitlev mitmeaastane programm” ja sellega seoses eriti olulisele teadmistel põhineva majanduse edendamisele. Asjaolu, et 98 % kõikidest Euroopa Liidu ettevõtetest on VKEd, muudab eriti selgeks, milline tähtsus on uuendusvõime tugevdamisel nimetatud ettevõtete kategoorias.

3.3.7 USA näide. Suuna leidmisel tuleks abiks võtta ülemaailmsete konkurentide, eriti USA vastav toetuste poliitika.

3.4 Liikmesriikide eelarveõigus. See, kas erinevate liikmesriikide eelarveõigus aitab saavutada vahendite tõhusa kasutamise eesmärki, on seotud veel ühe olulise aspekti, rahastamisküsimustega. Kui see nii ei ole, peaks ühendus tegutsema selles suunas, et vastavate liikmesriikide eelarveõigus oleks senisest rohkem kooskõlas teadus- ja arendustegevuse vajadustega.

3.4.1 Paindlikumad vahendite eraldamise kavad ja eelarveõigus. Eelkõige suuremate arendusprojektide puhul, aga üldiselt kõikide teadus- ja arendustegevusega seotud investeeringute puhul tuleks vältida seda, et sisuga mitteseonduvalt kindlaks määratud riiklikud vahendite eraldamise kavad (nii on see näiteks eelarvelise raamatupidamise korral) toovad kaasa otsused, mis ei ole projektiga kooskõlas. Kuna seni käsitlemata tehniliste küsimustega tegelevate projektide puhul ei ole kogukulutused, niisiis eriti ka kalendriaasta jooksul vajaminevad vahendid, alati piisava täpsusega kavandatavad, siis võivad projektivahendid kalendriaastaga seotud riiklike vahendite eraldamise kavade tõttu otsa lõppeda. See toob kaasa sobimatud optimeerimismenetlused ja põhjustab ebatõhusat tegutsemist, mistõttu tuleks leida paremad lahendused, nt eraldatud vahendite osaline ülekandmine järgmisse kalendri- või eelarveaastasse, ning lisada need liikmesriikide eelarveõigusesse.

3.5 Liikmesriikide maksu- ja vastutusõigus. Samuti tuleks ühendusel tegutseda selles suunas, et ka liikmesriikide maksu- ja vastutusõigus oleks rohkem suunatud eesmärgile luua tööstustevõtetele stiimuleid investeeringute suurendamiseks teadus- ja arendustegevusse ning säilitada uuenduslike tehnikate või toodete kasutuselevõtmisel ülevaade finantsriskidest.

3.6 Liikmesriikidepoolne piisav põhiraastamine. Lisaks peaksid liikmesriigid tagama oma teadusasutuste piisava põhiraastamise, et oleks üldse võimalik kasutada kaasrahastamise võimalust teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse 7. raamprogrammi kaudu.

3.7 Raamatupidamine, kulude arvestus ja hindamine. Samuti tuleks riiklike toetuste saajate, see tähendab erinevate teadusasutuste raamatupidamist, kulude arvestust ja hindamist kontrollida selles osas, kas need vastavad tõepoolest teadus- ja arendustegevuse iseloomulikele eripäradele. Eelkõige tuleb kindlaks teha, kas tootmisettevõtete jaoks optimeeritud ettevõtetemajanduse aspektid on üks-ühele ülekantavad organisatsioonidele, kes toodavad teadmisi ja kes võivad seal kulutuste, kajastamise ja hindamise osas põhjustada moonutusi.

3.8 Poliitilised ja ühiskondlikud prioriteedid. Üldiselt on oluline luua poliitilisel tasandil ja meedias, mis on arvamuste võimendaja, arusaamine, et piisav ja tõhus teadus- ja arendustegevus on vajalik kasvupinnas tulevasele heaolule, st ka töökohade loomisele, sotsiaalteenuste osutamisele ja konkurentsivõimele, ning sellele vastavalt ka tegutseda. See kehtib nii nõutavate investeeringute tegemiseks vajalike eelarvega seotud otsuste kui ka kõigi hariduse, tööõiguse, töötingimuste, maksuõiguse,

töötasu jt. raamtingimuste kohta. Samuti hõlmab see ühiskonna kui terviku põhihoiakut teaduse ja tehnika arengu suhtes, mis on seotud suurte võimaluste, aga vältimatult ka teatud riskidega. Ülemäärane hirm riskide ees toob kaasa stagnatsiooni ning lõpuks isegi teadmiste kadumise ja taandarengu.

4. Struktuurilised aspektid ja raamtingimused

4.1 Üldised märkused ⁽³¹⁾. Seetõttu on esmatähtis majanduslik, poliitiline, sotsiaalne ja kultuuriline keskkond, kus loominguilus ja leidlikkus ning ettevõtlusalgatused kõige paremini areneda saavad ⁽³²⁾, ning mis võimaldab kaasata Euroopa teadusruumi kõige paremad teadlased ja insenerid ning neid seal ka hoida. See hõlmab eelkõige hea teadus ja uurimistegevuse jaoks optimaalsete tegevustingimuste säilitamiseks või loomiseks vajalikke meetmeid.

4.2 Uute ideede ja kontseptsioonide katsetamine. Teadus- ja uurimistegevus on keskendunud parimate ja uusimate ideede, meetodite ja tulemuste leidmisele. Siia kuulub ka uute teadmiste sõltumatu reprodutseerimine (või ümberlükkamine), st “sertifitseerimine”, samuti nende levitamine, süvendamine ja laiendamine, kusjuures esmane eesmärk peab olema tegeleda järkjärgult seni käsitlemata teemadega. Järelikult on vaja luua ja säilitada pluralistlikud ⁽³³⁾ ja interdistsiplinaarsed teadustegevuse lähemisviisid, hindamismeetodid ja teadustegevuse struktuurid, et ergutada ja kasutada parimate ideede, tulemuste, aga ka organisatsioonivormide evolutsioonilist protsessi ⁽³⁴⁾.

⁽³¹⁾ Osaliselt vastavalt ELT C 95, 23.4.2003.

⁽³²⁾ Vt selle kohta ka punkt 3.4.

⁽³³⁾ Vt siiski ka allpool käsitletavat punkti “Koostööprojektid”.

⁽³⁴⁾ Vt ka EÜT C 65, 7.8.2001 “Teadus, ühiskond ja kodanikud” punkti 4.7: “Teadus on samm tundmatusse ja sealjuures üksikisiku või rühma rakendatavad toimimisviisid varieeruvad ja täiendavad üksteist vastavalt vajadusele, andekusele ja temperamendile. Teadlased on juhid, insenerid, kolleksionaärid, juuksekarva lõhkiajad, klaaspärlimängijad või kunstnikud. Teadustegevus on pimeduses kobamine, intuiitiivne aimamine, tundmatu maastiku mõõdistamine, andmete kogumine ja korrastamine, uute signaalide leidmine, kõrgemalseisvatele seostele ja struktuuridele jälile saamine, uute korrelatsioonide äratundmine, matemaatiliste mudelite väljatöötamine, vajaminevate mõistete ja sümbolite keele väljaarendamine, uute seadmete väljatöötamine ja ehitamine, lihtsate lahenduste ja harmoonia otsingud. See on ka kinnitamine, tagamine, laiendamine, üldistamine ja reprodutseerimine.”

4.3 Hindamiskriteeriumid ja tegutsemisvabadus. Järelikult peavad hindamiskriteeriumid soodustama uusi ideid ja sealjuures tuleb aktsepteerida ebaõnnestumise ohtu, sest edu ei ole võimalik kogemuseelselt tagada. Vältida tuleb liiga jäiku ülalt alla suunatud eeskirju või reeglistikke organisatsioonivormide, teadusprogrammide ja töömeetodite ühtlustamiseks; need võivad takistada evolutsiooni uute ideede, uuenduslikkuse suunas. Uuendus eeldab ettevõtjate piisavat tegutsemisvabadust, et uus idee ei hääbuks juba piiravate eeskirjade ülemäärasuse tõttu. Teadustegevuse vabadus, ka vabadus sisuga mitteseonduvatest, piiravatest⁽³⁵⁾ või lausa ideoloogilistest nõuetest, on loomingu- lise teaduse ja uute avastuste põhieeldus, mille ainsad piirid võivad olla eetiliste küsimuste õigsussätted ning eraldatud toetuste asjakohane kasutamine.

4.3.1 Alt üles lähenemisviisi. Seetõttu peaks iga teaduspoliitika põhimõte olema kasutada alt üles lähenemisviisi nii palju kui võimalik ja ülalt alla lähenemisviisi nii palju kui vajalik ning detsentraliseerimist nii palju kui võimalik ja tsentraliseerimist nii palju kui vajalik. Siinjuures on oluline tasakaal ühelt poolt individuaalse ideede paljususe ja individuaalse loomingu- lise ning teiselt poolt ressursside vajalikuks koondamiseks tarviliku kavandamise, ühtlustamise ja juhtimise vahel, et oleks võimalik teostada suuremaid, töö jaotamisel põhinevaid projekte.

4.3.2 Koostööprojektid. Eelkõige just nõudlikud ja paljulubavad teadus- ja arendusprojektid või kõrgtehnoloogilised projektid eeldavad sageli rahvusvahelist koostööd erinevate teadusorganisatsioonide, ettevõtete jne vahel, kaasa arvatud rahastamine eri toetajate poolt. Eriti kui nende sisemised organisatsioonistruktuurid, hindamissüsteemid, personalipoliitika, eelarve-eeskirjad⁽³⁶⁾ jne üksteisest oluliselt erinevad, võib see põhjustada takistusi kõnealuse koostöö soovitud edule. Siinkohal on oluline, et kõik osalejad oleksid valmis üksteise vajadustega arvestama ja leppima vastava projekti osas kokku ühistes, vajadusel nende tavapärastest harjumustest erinevates reeglites, loobuma esmatähtsuse omistamise nõuetest ja jõudma toimivate kokkulepeteni.

4.3.3 Avatud kooskõlastusmeetod. Samal ajal kui punktis "Uute ideede ja kontseptsioonide katsetamine" soovitatakse pluralistlikku lähenemisviisi ja kirjeldatakse liiga suure ühtsuse kahjulikke tagajärgi evolutsioonilistele edusammudele, eeldavad koostööprojektid ja Euroopa-sisene koostöö tervikuna minimaalset ühtsust kohaldatavate reeglite ja kriteeriumide osas koostööd tegevate asutuste piires. Avatud kooskõlastusmeetodit tuleb siin ettevaatlikult kasutada, et saavutada nimetatud vastuoluliste vaatepunktide vahel nõutav tasakaal.

⁽³⁵⁾ Vt ka ELT C 65, 17.3.2006, punkt 4.13.2 "Harta" ja joonealuse märkuse

⁽³⁶⁾ Vt ka punkti "Paindlikumad vahendite eraldamise kavad ja eelarveõigus"

4.4 Haldusmenetluste lihtsustamine ja vähendamine⁽³⁷⁾. Kattuvate või paralleelsete instantside vältimine⁽³⁸⁾ Teadus- ja arendustegevus eeldab vältimatult ka kavandamis-, ettevõt- lusalaseid, haldus- ja ekspertülesandeid, mida peavad täitma tunnustatud ja kogenud teadlased ja insenerid. Vajalikud haldusmenetlused on aga sellisel määral paljunenud ja paisunud, et sellega seotud pingutused vähendavad märkimisväärselt tegeliku teadustegevuse suutlikkust. Eelkõige on välja kujunenud vajalike taotlus-, hindamis-, seire- ja auditimenetluste tulv, mis toob kaasa sellest tuleneva vähetootliku askeldamise ja vähendab tege- liku teadustegevuse suutlikkust⁽³⁹⁾. Lisaks ei ole puudulikke investeeringuid haridusse, teadus- ja arendustegevusse võimalik asendada ka hindamismenetluste arvu suurendamisega.

4.4.1 Seetõttu kordab komitee oma tungivat palvet⁽⁴⁰⁾, et nii komisjon kui ka liikmesriigid tegeleksid intensiivselt selle küsi- musega ning tegutseksid tõhusamate ja paremini kooskõlastatud menetluste (eriti koos liikmesriikide asjaomaste asutustega ja nende vahel) suunas. Eelkõige soovitatakse vähendada eraldi tegutsevate vertikaalsete (ja ka horisontaalsete/paralleelsete) loa-, juhtimis- ja kontrollasutuste (ja -menetluste) ülemäärast hulka.

4.5 Pädevuste edendamine ja konkurents. Komitee tervitab komisjoni, liikmesriikide ja teadusorganisatsioonide jõupingutusi edendada eelkõige väljapaistvaid saavutusi või programmietpanekuid. Selle üldine eesmärk on jõuda teadus- ja arendustegevuses tippsaavutusteni, aga ka püüid hoida kõige edukamad teadlased Euroopas või meelitada nad Euroopasse. Sellega on siiski seotud haldusmenetluste arvu edasine suurene- mine. Seda enam on äärmiselt vajalik kõikide kõnealuste menet- luste üldarvu oluline vähendamine ja menetluste ratsionaliseeri- mine ja lihtsustamine. Siinkohal kehtib väga suurel määral lause "Vähem on rohkem".

4.6 Teaduskatgoriate selgete piirjoonte kadumine. Alusuuringute, rakendus- uuringute ja arendustegevuse kategoo- riaid ei ole võimalik teravalt eristada, pigem on tegemist viljakate võrkude moodustumise ja tagasisidega. Kui teadus- ja arenduste- gevuse reeglistikes osutub vajalikuks kõnealuste katgoriate eristamise säilitamine, tuleb asjaomastele organisatsioonidele jätta vastava osatähtsuse kindlaksmääramisel piisavalt kaalutus- ja otsustamisvabadust. Eeltoodu ei mõjuta tõsiasja, et alusuuri- ngute tulemusi ei ole võimalik peaaegu üldse ette näha ega kavan- dada, samal ajal kui sihipärast ja põhjalikult kavandatud toimi- misviisi saab rakendada alles siis, kui eesmärki on võimalik määratleda ja selleni viiv tee piisavalt selge.

⁽³⁷⁾ Vt ka nt punkt 1.2, ELT C 309, 16.12.2006.

⁽³⁸⁾ CESE 1674/2004 kohaselt.

⁽³⁹⁾ Selle kohta avaldas Saksamaa Kõrgkoolide Liit äsja täpse analüüsi: *Forschung und Lehre* 9/06, lk 516 (www.forschung-und-lehre.de).

⁽⁴⁰⁾ Peatükk 5.1.8 (ELT, C 110, 30.4.2004)

4.7 **Loodusteadmiste muutmine uuenduslikuks tooteks, uuenduslikuks protsessiks ja uuenduslikeks teenusteks.** Erilisi jõupingutusi väärib eesmärk kiirendada alusuuringute, samuti rakendusuuringu ja arendustegevuse uute saavutuste rakendamist uutes toodetes, protsessides või teenustes. Kuigi siinkohal on tegemist ühe põhiprobleemiga, puudub selle lahendamiseks kahjuks kõikehõlmav universaalne retsept. Siiski on võimalik määratleda mõned põhimõtted ja soovitada meetmeid.

4.7.1 Kõige olulisem meede on ilmselt **akadeemiliste ja tööstusringkondade** vahelise isikute liikuvuse parandamine (vt punkt 5.5 jj.), aga ka kõnealuse kahe "kultuuri" ⁽⁴¹⁾ üldise vastastikuse mõistmise ja **vastastikuse läbipõimimise** edendamine.

4.7.2 Selles osas on aga siiski ka **erasektor** kohustatud arendama välja vastava ettevõtluskultuuri ja andma suurema panuse teadus- ja arendustegevuse tulemuslikkusesse ning ilmutama uuenduslike toodetega seoses enam julgust (vt ka punkt 4.9). Ettevõtted peavad suunama oma personalipoliitika sellele, et neil oleks või nad arendaksid välja vähemalt nii palju teaduse ja tehnika alast pädevust, et oldaks võimelised andma hinnanguid ja kohanduma. Lisaks sellele peavad ettevõtted tegema jõupingutusi ka innovatsioonialti õhkkonna loomiseks, et edendada ja kasutada oma töötajate loominguulist potentsiaali. Oskusteavet on võimalik edasi anda või osta ainult juhul, kui see on olemas, tuntud ja arusaadav ⁽⁴²⁾.

4.7.3 Sellele võiksid kaasa aidata ka parandatud, interneti kaudu **avalikkusele kättesaadavad teabesüsteemid**, mis võimaldaksid potentsiaalsetel huvilistel leida teavet üldisest märksõnakogust Euroopa teaduse tulemuste, samuti originaalväljaannete ja nende autorite kohta ning leida vajalikud kontaktandmed. Ühenduse teadus- ja arendustegevuse teabeteenistuse Cordis kaudu ⁽⁴³⁾ seda juba osaliselt üritatakse. Seesugused teabesüsteemid peaksid parimal juhul olema juurdepääsetavad ka puuetega inimestele ⁽⁴⁴⁾ ning nende puhul tuleks arvestada ka vananeva rahvastikuga.

4.7.4 Vähemalt sama oluline on siiski ka teadusasutuste vajalik koostöö asjaomaste teemadega tegelevate ettevõtetega. Seda soodustab vahetu ruumiline lähedus ⁽⁴⁵⁾, sest **lähedane naabrus ("klaster")** toob kaasa nii vältimatud kui ka otsitud kohtumised ja partnerluse. Klasterite moodustamist on vaja sobivate programmide kaudu jätkuvalt edendada. Samuti tuleb tunnustada ja edendada kõiki kohaliku ja piirkondliku tasandi püüdlusi soodustada teadmiste edasiandmist ja luua sidemeid. Eeskujuna olgu siinkohal nimetatud algatused "Science Cities" (Teaduslinnad) ⁽⁴⁶⁾.

⁽⁴¹⁾ Mitte segamini ajada "Kahe kultuuriga" G.P. Snow — Science and Humanities

⁽⁴²⁾ Tsitaat EMSK arvamusest Euroopa teadusruumi kohta. CES 595/2000 (EÜT C 204, 18.7.2000).

⁽⁴³⁾ <http://cordis.europa.eu>

⁽⁴⁴⁾ Vt ka Euroopa Regionaalarengu Fondi eeskirjad

⁽⁴⁵⁾ Nagu ka interdistsiplinaarsete uurimisteedade puhul.

⁽⁴⁶⁾ www.sciencecities.eu

4.7.5 Komitee tervitab seetõttu erilise rõhuga käsilolevat **Euroopa Tehnoloogiainstituudi (ETI)** asutamiskava ⁽⁴⁷⁾, mis peab andma panuse ühenduse ja liikmesriikide uuendussuutlikkuse edasiarendamise, sidudes kõrgeimal tasemel omavahel haridus-, teadus- ja uuendustegevuse. ETI eesmärk on tegutseda esmajoones teadus- ja uuendustegevuse partnerlusühenduste raames. Komitee soovib ka siin eelkõige siiski alt üles algatusi ja protsesse ergutada, edendada ja eelistada.

4.7.6 Kokkuvõttes peaksid ka liikmesriigid võtma selles osas tugevamaid toetusmeetmeid. Need peaksid hõlmama nii juba mainitud **alustavaid ettevõtteid** kui ka teadusasutuste ja **juba tegutsevate** ettevõtete koostööd ⁽⁴⁸⁾.

4.8 **Alusuuringute tähtsus.** Seesuguseid toetusprogramme ei tohi aga mingil juhul teostada alusuuringute arvel. Seetõttu väljendab komitee uuesti toetust 7. raamprogrammi väga olulisele programmile "Ideed", samuti selle tarvis asutatud Euroopa Teadusnõukogule. Ühestainsast uuelaadsest ideest võib välja areneda laaviiniline tõuge uuendusteks ning sellest võib tekkida läbipõimimine paljude tehnikavaldkondadega ⁽⁴⁹⁾. Alusuuringute ning nende edendamise tähtsust mõistavad ja toetavad ka tööstusettevõtted ⁽⁵⁰⁾.

4.8.1 See on kooskõlas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee korduva soovitusena anda alus- ja rakendusuuringutest ning arendustegevusest (toote- ja protsessiarendus) koosnevas uuendustegevuse **kolmik**us kõigile kolmele vajalikule sambale asjakohane kaalukus.

⁽⁴⁷⁾ Sellel teemal koostab komitee eraldi arvamuse.

⁽⁴⁸⁾ Sealjuures on siiski ka mõned põhimõttelised vastuolud, mida käsitleti juba CES 595/2000 § 7. Näiteks: alusuuring, tegelikult igasugune pikemaajaliselt kavandatud teadus- ja arendustegevus, edeneb tulemuste varajase avalikustamise kaudu, andes sel viisil teistele uurimisharudele ülekontrollimise võimaluse. Lisaks tuleb kasutada sünergiaid, mis tekib viivitamatu vastastikuse teabevahetuse käigus teaduskogukonnas, eriti siis, kui paljud laborid teevad ühise teadus- ja arenguprogrammi osas koostööd.

— Ka avalik sektor peab üldjuhul nõudma tema toetatava teadustegevuse tulemuste avalikustamist, et tagada toetuste ja konkurentsi osas õiglus.

— Vastupidiselt eeltoodule on ettevõtte konkurentsiolekorda arvestades tavaliselt huvitatud tootearenduse tulemuste konfidentsiaalsusest käsitlemisest vähemalt nii kaua, kuni toode on turule toomiseks valmis.

— Vt ka § 1, 7 ja 8, ELT C 309, 16.12.2006.

⁽⁴⁹⁾ *The Economic Returns to Basic Research and the Benefits of University-Industry Relationships. A literature review and update of findings. Report for the UK Office of Science and Technology* by SPRU — Science and Technology Policy Research. Alister Scott, Grovè Steyn, Aldo Geuna*, Stefano Brusoni, Éd Steinmueller, 2002.*

⁽⁵⁰⁾ Teatavasti on uuenduslikud sammud alati seotud riskidega, mis võivad põhjustada viivitusi, kulude suurenemist või lausa ebaõnnestumist, millega võib kaasneeda avalikkuse kriitika. Uuendusliku tegevust saab hinnata tegelikult vaid pikaajalises perspektiivis [nt Airbus 380, Saksa teemaksüsteem, UMTS litsentsid (*Universal Mobile Telecommunications System*)].

4.9 Uuenduslik toode. Isegi juhul kui kõik kõnealused soovitusel ellu rakendatakse, jääb eraettevõtete ülesandeks uendusliku toote, uuendusliku protsessi ja uuendusliku teenuse realiseerimine, kasutamine või tootmine ning turustamine teadus- ja arendustegevuse kaudu saavutatud teadmiste ja oskuste alusel. See eeldab märkimisväärseid eelinvesteeringuid ja piisavalt aega ning on seotud selgete turumajanduslike riskidega, eelkõige VKEde jaoks. Ka siin on ühendusel ja liikmesriikidel võimalik anda otsustavat abi, kui luuakse tervikuna usaldusväärset poliitikat, kõrvaldatakse haldustakistused, antakse majanduspoliitilisi, eriti maksunduslike stiimuleid, võimaldatakse piisavat riskikapitali, võetakse tarvitusele targad, tõhusad ja mittebürookraatlikud toetusprogrammid ning ennekõike püüeldakse pidevalt tehnika-sõbraliku ja innovatsioonialti sotsiaalse keskkonna loomise poole.

4.9.1 Uuenduslike toodete (tehnoloogiate, teenuste ...) turulettoomise võiks anda panuse ka **riigihangetega** ning sel viisil saaks teadvustada võimalusi riigiasutuste kaasajutamise hoogustamiseks⁽⁵¹⁾.

4.10 Intellektuaalomand ja ühenduse patent. ELi üks nõrku külgi on ühenduse patendi puudumine. Nimetatud vajakajäämine kajastub intellektuaalomandi kaitsmise tunduvalt suuremates kuludes ning muudes takistustes. Sel viisil toob niisugune olukord endaga kaasa korraga kaks tõsist puudust: suuremad patendimenetluse ja patendikaitse kulud ning võimaliku patendikaitse kadumine, tingituna viivitusest ja heidutamistest.

4.10.1 Keeleprobleem. Üks takistus ELis ühenduse patendi kasutuselevõtmise osas kokkuleppele jõudmisel on keeleprobleem. Seetõttu soovib komitee lahendada keeleprobleemi vastavalt rahvusvahelise teaduskogukonna pikaajalistele tavadele. Seda ei tohi mingil juhul kasutada või käsitada püüdena takistada või piirata Euroopa keelelist mitmekesisust, mis on Euroopa rikkaliku kultuuri väärtuslik tunnus ning mida komitee toetab⁽⁵²⁾.

4.10.2 Patendi eelneva avaldamise tähtaeg, mis ei ohusta leiutise uudsust. Samas juhib komitee taas tähelepanu oma taotlusele lubada eelneva avaldamise tähtaega, mis ei ohusta leiutise uudsust⁽⁵³⁾, et lahendada sel viisil konflikt teadlaste

vajaliku tulemuste kiire avaldamise ja piirangu vahel, et patentida on võimalik ainult uusi, senitundmatuid leiutisi.

4.11 Uute liikmesriikide eriolukord. Ühelt poolt on uutel liikmesriikidel üldjuhul madalamates töötasudes seisnev konkurentsieelis, millega kaasneb sellisel juhul negatiivse küljena loomulikult ka enamiku kodanike madalam elatustase. Teiselt poolt kannatavad nad vajakajäämise all, et teadus- ja arendustegevuseks vajalik infrastruktuur on seni veel tagasihoidlikult arenenud.

4.11.1 Seetõttu on komitee korduvalt⁽⁵⁴⁾ soovitanud kasutada oluliselt suuremat osa ühenduse **struktuurifondi** vahenditest teaduse infrastruktuuri väljaarendamiseks. Siin tuleks suuresti kasuks ka Euroopa Investeerimispannga vahendid.

4.11.2 Uued liikmesriigid peaksid aga tegema ka omalt poolt kõik nimetatud puuduse võimalikult peatseks kõrvaldamiseks ja seejärel järk-järgult 3 % eesmärgi saavutamiseks. Kokkuvõttes peab ühenduse esmatahtis eesmärk olema uute liikmesriikide tugev toetamine nende teadussüsteemi väljaarendamisel ja teadlaste järelkasvu edendamisel.

4.12 Uuendustegevus⁽⁵⁵⁾ üldises tähenduses. Kui senised märkused ja soovitusel käsitlesid uuendustegevust põhiliselt teaduslik-tehniliste tegevuste ja algatuste tagajärjena, siis juhitakse siinkohal selgesõnaliselt tähelepanu ka uuenduslike ideede ja meetodite ettevõtlus-, kaubandus- ja sotsiaalspektidele⁽⁵⁶⁾. Kahtlemata on neil heaolu, konkurentsivõime ja Lissaboni strateegia jaoks teaduslik-tehnilist aspekti täiendav ja samaväärne tähendus. Käesoleva ettevalmistava arvamuse tähenduses on need siiski seotud esmajoones majandus- ja sotsiaalpoliitika küsimustega, mida käsitletakse eraldi tulevases arvamuses Lissaboni strateegia kohta. (Vt järgnevat peatükki.)

4.12.1 Sellega seoses tervitab komitee **komisjoni teatise⁽⁵⁷⁾** (vt punkt 1.2) "Teadmiste rakendamine praktikas: ELi laiapõhjaline innovatsioonistrateegia" 13. septembrist 2006 ning "Innovatsioonialdis ja uuenev Euroopa" 12. oktoobrist 2006. Komitee

⁽⁵¹⁾ "Uus mitmekeelsuse raamstrateegia" ELT C 324, 30.12.2006.

⁽⁵²⁾ See tähendab, et kui leiutaja avaldab uued uurimistulemused teatud tähtaja jooksul, ei ole talle võimalik seda patendinõudluse esitamisel uudsust ohustavana ette heita. Punkt 5.2 (ELT C 95, 23.4.2003); Punktid 2.5.1 ja 2.5.2 (ELT C 110, 30.4.2004).

⁽⁵³⁾ Sealhulgas ELT C 65, 17.3.2006.

⁽⁵⁴⁾ Vastavalt komisjoni Euroopa Tehnoloogiainstituudi asutamise ettepanekule on uuendustegevus "protsess ja protsessi tulemused, mille käigus esitatakse uusi ideid, mis on suunatud ühiskondlikele ja majanduslikele vajadustele, nii et selle tulemusena tekivad uued tooted, teenused või ärimudelid, mis viiakse edukalt olemasolevatele turgudele või mis viivad uute turgude loomiseni." Palutud ettevalmistava arvamuse tähenduses on siin tegemist esmajoones teaduslik-tehniliste protsesside või toodetega.

⁽⁵⁵⁾ Vt joonealune märkus 55. Lühem määratlus inglise keeles kõlab: *Innovation is the successful exploitation of new ideas.*

⁽⁵⁶⁾ KOM(2006) 502 lõplik ja KOM(2006) 589 lõplik, joonealused märkused 1 ja 2.

⁽⁵⁷⁾ Esko Aho / EUR 22005.

toetab teatiste suunitlust ja ning täpsustab seda mõnes punktis käesoleva arvamusega. (Esimeses teatises lähtutakse nn Aho-aruandest ⁽⁵⁸⁾, mis väärrib samuti toetust.) Lisaks viitab komitee oma ettepanekutele ⁽⁵⁹⁾ uuendusliku tööhõivepoliitika kohta.

5. Inimtegur — inimressurss — teadlased ja insenerid ⁽⁶⁰⁾

5.1 Isiklikud aspektid. Motivatsioon. Siinkohal juhib komitee tähelepanu oma just sellele teemaderingile pühendatud arvamusele ⁽⁶¹⁾, mille seisukohti ta veelkord kinnitab ja rõhutab. Nagu juba varem, juhtis komitee seal tähelepanu asjaolule, et inimressurss on teadus-, arendus- ja uuendustegevuse kõige tundlikum ja väärtuslikum allikas. Niisiis on kõige olulisem ülesanne andekate noorte motiveerimine omandama teaduse või tehnika alast haridust ning neile seda ka parimal kujul pakkuda.

5.2 Ülikoolid ja tehnikakõrgkoolid. Seetõttu on vastavad haridusasutused heade teadlaste ja inseneride vajaduse rahuldamise otsustav eeldus. Järelkult on vaja asutada ja säilitada piisaval arvul ja piisava varustusega ning silmapaistvate õppejõududega parimaid atraktiivseid ülikoole, eelkõige tehnikaülikoole, ühendades nendes teadustegevuse ja õpetamise ⁽⁶²⁾. Need peavad olema suutelised vastu pidama konkurentsis USA või teiste väljaspool Euroopat paiknevate riikide parimate ülikoolidega. Sellele vastavalt peavad need olema ka piisavalt atraktiivsed parimate väljastpoolt Euroopat tulevate üliõpilaste jaoks. Ka siin võiks ETI-l olla abistav roll.

5.3 Liikuvus. Kuna edukate ülikooliõpingute järel võib noorte teadlaste ja inseneride liikuvust Euroopa sees ja Euroopast väljaspool pidada täna juba peaaegu vajaliku täiendõppe osaks, tuleneb sellest kaks järgnevat nõuet.

5.3.1 Liikuvust tuleb tasustada, mitte selle eest karistada. Kahjuks on ikka veel olemas arvukaid, isegi uuemaid ⁽⁶³⁾ töötasu, maksuõiguse, kindlustusõiguse ja pensioniõiguse eeskirju, mis annavad täpselt vastupidise tulemuse. Siinkohal on vajalik kõikide kõne alla tulevate aspektide/takistuste süstemaatiline ja kõnealustele probleemidele suunatud kontrollimine/parandamine. Lisaks tuleb arvestada, et perekonna kokkukuuluvuse tõttu peab see laienema perekonnale tervikuna.

⁽⁵⁸⁾ <http://europa.eu.int/invest-in-research/>

⁽⁵⁹⁾ nt "Flexicurity (paindlikkuse ja kindlustatuse ühitamine): Taani näide" (ELT C 195, 18.8.2006)

⁽⁶⁰⁾ See määratlus hõlmab mõlemat sugu, st ka naissoost teadlasi ja insenerid.

⁽⁶¹⁾ "Teadlased Euroopa teadusruumis: elukutse, mitmekesised karjäärivõimalused" (ELT C 110, 30.4.2004).

⁽⁶²⁾ Sealjuures võiks abiks olla ülikoolide ja ülikooliväliste teadusasutuste veelgi tihedam võrgustik, eelkõige selleks, et kaasata nende seadmed ja infrastruktuur teadustegevuse ja õpetamise ühendamise, aga ka selleks, et lisada õppesse nende uusimad teadmised.

⁽⁶³⁾ nt Saksamaal.

5.3.2 Liikuvus ei tohi olla "ajude äravooluni" viiv ühesuunalise liiklusega tänav. Järelkult peavad teadlaste ja inseneride varustusest ja töökeskkonnast tulenevad eduvõimalused ning sissetulek ja karjäärivõimalused lähtuma tingimustest, mida pakutakse Euroopast väljaspool paiknevates, Euroopaga eriti tugevas konkrentsis olevates riikides.

5.4 Karjäär. Nii ühiskonna kui teadlaste tehtud investeerintega soovitud mahus laiapõhjaliste ja keerukate alusteadmiste ja kõrgetasemeliste eriteadmiste omandamiseks võtab ühiskond, mida esindavad poliitikud, endale vastutuse kõnealuste investeerintega parimaks võimalikuks kasutamiseks. Kõnealune vastutus peab leidma väljenduse haritud teadlaste **asjakohase karjääri** eest hoolitsemises, tagades atraktiivsed spetsialiseerumisvõimalused ning hoides ära erialast kõrvalekaldumise. Kvalifitseeritud teadlaste ja inseneride tööpuudus või mitteerialane töötamine on rahvamajanduse investeerintega raiskamine ja tiptasemel eliidi järelkasvu hirmutamise, mille tulemusena otsustatakse teaduse ja tehnikaga mitteseotud erialade või Euroopast väljarändamise kasuks!

5.4.1 Doktorandid. Arvestades täisväärtuslikeks teaduslik-tehnilisteks õpinguteks ja nendele järgneva doktoritööks kuluvat aega ning tõsiasja, et teaduse ja tehnika valdkonnas eeldavad dissertatsioonid iseseisva töötamise oskust ja täiskohaga töötamist, tuleb viimatinimetatut sellisena ka tunnustada ja tasustada (mis inseneride puhul mõnikord nii ka on). Erinevatel põhjustel on kahjulik jätta kõige andekamad noored teadlased nende doktorantuuri ebapiisava tasustamise ⁽⁶⁴⁾ tõttu liiga kauaks ilma rahalisest sõltumatusest. Täisväärtusliku akadeemilise diplomiga teadlased ja insenerid ei ole õpipoisid ega praktikandid.

5.4.2 Edasise karjääri tarbeks on oluline välja töötada atraktiivsed **alalise töökoha (tenure-track) mudelid ning alternatiivsed erialased spetsialiseerumisvõimalused.** Lisaks kehtib selle kohta veelgi rohkem eelneva lõigu lõpus öeldu.

5.4.3 Anda inimestele õiged võimalused. Areng ja pidev uuendustegevus tuginevad ka kõikide osalejate motivatsioonile, uuelaadsetele ärimudelitele ja õigetele juhtimismeetoditele. Oluline on anda inimestele, st ettevõtete ja teadusinstituutide kõigile töötajatele vastavalt nende andekusele, töövõimele ja loominguilisele parimad võimalused talendi arendamiseks ja omaalgatuse näitamiseks, samuti luua nende loomisjõudu toetav sotsiaalne keskkond. Need on sotsiaalpoliitika ja sotsiaaluuringute, perepoliitika, ettevõtetemajanduse ja üldisemalt juhtimiskultuuri väga olulised küsimused. Neis valdkondades on vahepeal aru saadud ka töö ja eraelu asjakohase tasakaalu tähtsusest loominguilise ja tootlikkuse jaoks ⁽⁶⁵⁾.

⁽⁶⁴⁾ (ELT C 110, 30.4.2004).

⁽⁶⁵⁾ *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, nr 257, 4.11.2005, C.1.

5.5 **Kanalid akadeemilise ringkonna ja tööstuse vahel.** Teadmiste edasiandmise ja kogemuste vahetamise parim transpordivahend on asjaomaste spetsialistide pead. Juba pikka aega tehakse seetõttu jõupingutusi selleks, et suurendada inimestevahelist suhtlemist ühelt poolt ülikoolide ja teadusasutuste vahel ja teisalt tööstusettevõtete vahel. Seda tuleks praegustele raskustele ja takistustele vaatamata kindlasti edasi arendada.

5.5.1 Nimelt ei ole senini õnnestunud ⁽⁶⁶⁾ ületada mitmesuguseid takistusi, nagu **töötasu läbirääkimised, ametisse nimetamise kultuur, karjäärikriteeriumind** jne. Siinkohal tuleks põhiosas teadaolevaid probleeme silmas pidades uuesti üritada mõjutada menetlusi või neid muuta ning kõrvaldada töötasude alased takistused. Tegemist ei ole siiski ainult töötingimuste ja väga erinevate sisetulekute küsimusega, vaid ka **tööstuse ja akadeemiliste ringkondade ettevõttekultuuri** erinevustega. Isegi kui mõned kõnealustest erinevustest on olemuslikud, on siiski oluline ülesanne jõuda selles osas tunduvalt ulatuslikuma inimestevahelise mõttevahetuse ja koostööni. Komitee soovitab

leida uusi kaalutlusi, et osutatud olulises küsimuses siiski veel positiivsete tulemusteni jõuda.

5.5.2 Seetõttu tuleks lisaks finantstehnilistele, maksu- ja vastutusõiguse alastele aspektidele pöörata erilist tähelepanu akadeemiliste ja majandusringkondade vastastikusele liikuvusele. Komitee kordab soovitusi luua **stipendiumide või toetuste süsteem**, mis pakub stiimuleid tähtajaliseks (nt ühest kolme aastani) **vastastikuseks liikuvuseks** (andes garantii endise karjääri juurde tagasipöördumiseks) tööstus- ja teadusasutuste vahel analoogselt akadeemiliste ringkondade tööst vaba aastaga. See võiks viia mitte ainult vastastikuste olude parema tundmaõppimise ja mõistmise ning teadmiste edasiandmiseni, vaid loomulikult ka pikemaajalise vahetuse võimaluse avamiseni. Komitee annab küll endale aru, et ka sellised tagasipöördumisprotsessid võivad olla mõlema poole jaoks seotud probleemidega ⁽⁶⁷⁾, aga sellise stipendiumi eelised peaksid võimaldama nimetatud probleemidest üle saada; lisaks võiks ju selle kaudu avaneda ka karjääri järgmine aste.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁶⁾ Vt näiteks "Forschung und Lehre" (Saksa Kõrgkoolide Liidu ülesandel; www.forschung-und-lehre.de) 4/06, lk 208, samuti "Forschung und Lehre" 7/06, lk 402.

⁽⁶⁷⁾ Vt nt "Beruf und Chance", *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, nr 251, 28.10.06, C1.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb kahe- või kolmerattaliste mootorsõidukite juhtnuppude, märgulampide ja näidikute määramist” (kodifitseeritud versioon)

KOM(2006) 556 lõplik — 2006/0175 (COD)

(2006/C 325/06)

19. oktoobril 2006. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgnevas küsimuses: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb kahe- või kolmerattaliste mootorsõidukite juhtnuppude, märgulampide ja näidikute määramist (kodifitseeritud versioon)”

Komitee juhatus tegi 25. oktoobril 2006. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) pearaportööriks hr SIMONSi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 117, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 “Kodanike Euroopa” kontekstis on väga oluline, et ühenduse õigusaktid oleksid arusaadavad ja läbipaistvad. Seetõttu on Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon rõhutanud vajadust korduvalt muudetud õigusaktide tekstide kodifitseerimise järele. Institutsioonidevahelise lepinguga lepiti kokku kiirendatud

menetluses. Kodifitseeritavatesse õigusaktidesse ei ole lubatud teha sisulisi muudatusi.

1.2 Komisjoni ettepanek vastab täielikult kodifitseerimise eesmärgile ning sellega seonduvatele nõuetele. Seetõttu kiidab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku heaks.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile — Jätkusuutliku Euroopa veinisektori väljakujundamine”

KOM(2006) 319 lõplik

(2006/C 325/07)

22. juunil 2006 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgnevas küsimuses: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb kahe- või kolmerattaliste mootorsõidukite juhtnuppude, märgulampide ja näidikute määratlemist (kodifitseeritud versioon)”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiooni arvamus võeti vastu 8. novembril 2006. Raportöör oli härra KIENLE.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 107, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

1. Järelduste ja soovitude kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa Komisjoni teatist Euroopa veinituru korralduse reformi kohta. Eriti tervitab komitee Euroopa Komisjoni ettepanekut säilitada veini jaoks oma turukorraldus, mille raames saab kasutada põhjaliku reformimise võimalust.

1.2 Kuna Euroopa veinid on siseturul ja olulistel eksporditurudel kaotanud turuosa kolmandatest riikidest pärit veinidele, eelkõige nn uue maailma riikidest pärit veinidele, on tarvis muuta õiguslikke raamtingimusi, et parandada Euroopa veinide konkurentsivõimet ja turuosa tagasi võita. Sealjuures peaks komisjon veinituru korralduse reformi ja eelkõige väliskaubandussätete puhul rohkem arvesse võtma Euroopa veinisektori positsiooni maailmaturu liidrina.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib tähelepanu oma arvamusele 27.—28. jaanuarist 1999⁽¹⁾, milles komitee väljendas seisukohta, et Euroopa Komisjoni tollased reformiettepanekud on ebapiisavad. Paljud komitee soovitusel, eelkõige konkurentsivõime, sekkumismetmete, piirkondlike erinevuste arvestamise ja teabe osas, on täna ajakohasemad kui kunagi varem.

1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et vein ja viinamarjakasvatuse on Euroopa kultuuri ja eluviisi oluline ja lahutamatu osa. Paljudes Euroopa viinamarjakasvatusega tegelevates piirkondades kujundab viinamarjakasvatuse ühiskondlikku ja majanduslikku keskkonda. Seetõttu rõhutab komitee, et reformi puhul tuleb silmas pidada mitte ainult majanduslikke tagajärgi, vaid ka tagajärgi tööhõivele, sotsiaalsele süsteemile, keskkonnale — eelkõige väljajuurimiskavade kaudu –, samuti tarbijakaitsele ja tervisele.

1.5 Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et Euroopa Liidu viinamarjakasvatuse on umbes 1,5 miljoni valdavalt väikese pereettevõtte eksistentsi alus ja annab vähemalt hooajaliselt tööd

enam kui 2,5 miljonile töötajale. Seetõttu pöörab komitee tähelepanu asjaolule, et reformi puhul eelistatakse meetmeid, mis mõjuvad positiivselt viinamarjakasvatavate sissetulekule ning tööhõivevõimalustele Euroopa viinamarjakasvatuses.

1.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa Komisjoni ettepanekut anda veini tootvate liikmesriikide kättesse riiklikud assigneeringud, sest see on oluline panus subsidiaarsuse põhimõtte rakendamisse ja piirkondlike erinevuste arvestamisse. Komitee lähtub oma ettepanekutes toetusvahendite jaotamiseks ELi ühenduse raamistiku ja riiklike assigneeringute vahel nimetatud põhimõtetest ning on vastu veinituru poliitika taasriigistamisele.

1.7 EMSK ootab Euroopa Komisjonilt konkreetseid ettepanekuid tarbijate teavitamise meetmete ning siseturul ja eksporditurudel veinimüügi edendamise meetmete kohta.

2. Komisjoni kaalutlused ja ettepanekud*Reformi eesmärgid*

2.1 Komisjon toob välja järgmised reformi eesmärgid: konkurentsivõime suurendamine; Euroopa veinide maine tugevdamine, vanade turgude tagasivõitmine ja uute turgude võitmine, võimalikult lihtsad eeskirjad, veinitootmisega tegelevate piirkondade ühiskondliku ja poliitilise rolliga arvestamine.

2.1.1 Järgmise eesmärgina puudutab komisjon turu tasakaalu saavutamist ning pakub välja teatavad meetmed, nagu ulatusliku väljajuurimise vajadus.

Praegune veinituru ühine korraldus

2.2 Komisjon analüüsib dokumendis praegust turuolukorda, kirjeldab probleeme seoses turu praeguse ühise korraldusega ning pakub välja asjaomased meetmed.

(¹) EÜT C 101, 12.4.1999. lk 60–64.

Neli valikuvõimalust

2.3 Komisjon kaalus ELi veinituru korralduse reformi puhul nelja võimalust:

- praeguse olukorra säilitamine koos väikeste muudatustega,
- reformimine vastavalt ühise põllumajanduspoliitika reformi põhimõtetele,
- veinituru reguleerimise lõpetamine,
- veinituru ühise korralduse põhjalik reformimine.

2.3.1 Komisjon jõuab oma hinnangute põhjal järeldusele, et nelja valikuvõimaluse seast pakub ühise korralduse põhjalik reformimine kõige enam eeliseid ning et on tarvis säilitada konkreetne veinituru ühine korraldus.

Veinituru ühise korralduse põhjalik reformimine

2.4 Komisjon pakub välja kaks varianti: üheetapilise ja kaheetapilise reformi. Võimaluse A puhul kaotatakse praegune kasvatuskord viivitamatult (või 1. augustiks 2010) ilma ülemineku-korrata. Võimaluse B puhul viiakse enne kasvatuskorra kaotamist läbi ulatuslik väljajuurimine, et teha struktuurilisi kohandusi.

Turukorraldusmeetmete kaotamine ja senisest enam tulevikku suunatud meetmete rakendamine

2.5 Euroopa Komisjon teeb ettepaneku viivitamatult kaotada järgmised meetmed:

- toetus kõrvalsaaduste destilleerimiseks,
- alkohoolsete jookide destilleerimine ja mitmeotstarbeliste viinamarjade destilleerimine,
- toetus eraladustamiseks,
- toetus viinamarjavirrete rikastamiseks ja viinamarjamahla tootmiseks.

Riiklikud assigneeringud

2.6 Komisjon teeb ettepaneku, et igale veinitootmisega tegelevale liikmesriigile nähakse ette eelarvelised assigneeringud, mis arvutatakse objektiivsete kriteeriumide alusel. Nimetatud vahendite arvelt peab liikmesriik teatud meetmetevalikust rahastama tema olukorra jaoks kõige paremini sobivaid meetmeid.

Maaelu arendamine

2.7 Euroopa Komisjon teeb ettepaneku, et maaelu arendamise raames rakendataks paljusid nimetatud muutmis- ja ümberkujundamismeetmeid ning selleks peaks toimuma rahaliste vahendite siire konkreetsest veinieelarvest II sambasse.

Kvaliteedipoliitika ja geograafilised tähised

2.8 Komisjon teeb ettepaneku vaadata põhjalikult läbi kvaliteedi reguleerimise alane kehtiv õiguslik raamistik, mille eesmärk on edendada ELi kvaliteedipoliitika vastavust rahvusvaheliste eeskirjadele, eelkõige intellektuaalomandi õiguste kaubandus-pektide (TRIPS) lepingule.

Veinivalmistustavad

2.9 Komisjon teeb ettepaneku liberaliseerida veinivalmistustavasid, võttes eelkõige arvesse Rahvusvahelise Veiniameti standardeid.

Rikastamine

2.10 Komisjon teeb ettepaneku keelustada rikastamine suhkruga, koos toetuse kaotamisega viinamarjavirde kontsentraadi kasutamisele, ning piirata märkimisväärselt rikastamise maksimumtasest põhjapoolsetes veinitootmisega tegelevates piirkondades.

Märgistamine

2.11 Komisjon teeb ettepaneku märgistamisnõuete lihtsustamiseks ning kehtestab ühtse õigusliku raamistiku, mida kohaldatakse kõigi veinikategooriate ja nendega seotud üksikasjade suhtes.

Edendamine ja teavitamine

2.12 Komisjon kavatses püüelda vastutustundliku reklaami- ja teavitamispoliitika poole. Kasutada tuleb kõikides kehtivates õigusaktides sisalduvaid võimalusi.

Keskonnakaitse

2.13 Komisjon kavatses tagada, et veinisektori reformiga vähendataks viinamarjade kasvatamisest ja veinide valmistamisest tulenevat mõju keskkonnale.

WTO

2.14 Komisjon pöörab tähelepanu sellele, et uus veinituru ühine korraldus oleks WTO-sõbralik. Sellega seoses kavandab komisjon kehtivate sekkumismeetmete kõrvaldamist ja veini valmistamise lubamist Euroopa Liitu imporditud viinamarjavirdest ning ühendusest pärit veinide kolmandatest riikidest pärit veinidega segamise lubamist.

3. Üldmärksused

Reformi eesmärgid

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab valdavas osas Euroopa Komisjoni nimetatud eesmäärke. Siiski peab komitee vajalikuks mõningaid kohandusi.

3.1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib tähelepanu sellele, et oma varasemas arvamuses nimetas komitee muuhulgas järgmisi eesmäärke:

- sektori pikaajalise konkurentsivõime parandamine,
- sekkumismeetmete kui ületoodangu kunstliku turustusvõimaluse kaotamine,
- piirkondlike erinevuste arvestamine,
- teave mõõduka veinitarbimise eelistest.

3.1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab vajalikuks ulatuslikult kontrollida, kas globaliseeruva veinituru ja tõhusa väliskaitse ärajäämisel on üldse veel võimalik saavutada turu tasakaalu eesmärki.

3.1.3 Seetõttu tuleb Euroopa veinitootjate konkurentsivõime suurendamisele erilisel tähelepanu pöörata. Tuleb tugevdada Euroopa turu positsiooni, toetada kvaliteedipüüdlusi ja lähtuda rohkem turuarengutest ja tarbijate soovidest.

3.1.4 Komitee peab vajalikuks majanduslike eesmärkide täpsustamist ning nende täiendamist sotsiaalsete ning tööhõivepoliitiliste eesmärkidega. Eelkõige tuleb siinkohal teha jõupingutusi viinamarjakasvatusega tegelevate ettevõtete tuluolukorra parandamiseks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata noorte veinitootjate arenguvõimaluste avardamisele. Tuleb arvestada täis- ja hooajaliselt töötavate töötajate tööhõivevõimalustega ning paranda sobiva tasustamise eeldusi.

3.1.5 Komitee suhtub kriitiliselt ministrite nõukogu ülesannete komisjonile ülekandmisel, nt uutele veinivalmistustavadele lubade väljastamisel, kuna Euroopa Komisjon ei esindanud kahepoolsetes lepingutes piisavalt Euroopa veinitootjate huve.

3.1.6 EMSK on seisukohal, et praeguseid rahalisi vahendeid tuleb suurendada, et oleks võimalik arvestada kahe uue tootja-riigi liitumist ELiga.

Praegune veinituru ühine korraldus — järelanalüüs

3.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab vajalikuks komisjoni analüüsi ning sellest tulenevate meetmete ulatuslikku kontrollimist, kuna ettevõtjate ja sõltumatute organisatsioonide analüüs on küsimuse alla seatud.

3.2.1 Komitee peab vajalikuks turuseire parendamist ja laiendamist, et saada veinituru korraldamise aluseks paremaid andmeid tootmise, kaubanduse ja tarbimise kohta. Seni kasutatud koguanalüüsid on olulised, kuid ebapiisavad. Vajalik on ka ajakohane teave muutuste kohta tootmisstruktuurides, turustuskanalites ja tarbijakäitumises.

3.2.2 Tuleb kontrollida komisjoni väidet, et eksisteerivad kasvavad struktuurilised ülejäägid. Komitee viitab asjaolule, et hinnata tuleb ka laovarude suurenemist, võttes arvesse kvaliteetveinide kasvanud tootmist.

Neli valikuvõimalust

3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jätab endale õiguse ulatuslikult kontrollida nimetatud nelja valikuvõimalust, kuid nõustub siiski peale esialgset analüüsi valiku tulemustega. Siiski tuleb muuta "põhjaliku reformimise" valikuvõimaluse sõnastust.

3.3.1 Komitee tervitab selgesõnaliselt Euroopa Komisjoni ettepanekut säilitada veini jaoks oma turukorraldus. Veinituru korralduse raames tuleb arvesse võtta turukorralduse kõiki aspekte alates tootmisest kuni tarbimiseni, eelkõige tarbijakaitse-, tervishoiu- ja tarbijate teavitamise meetmeid.

Põhjalik reformimine

3.4 EMSK on seisukohal, et veinituru uus korraldus peab jõustuma 2008. aastal. Komitee peab siiski vajalikuks järkjärgulise likvideerimise perioodi, et võimaldada ettevõtetal vajadusel sammhaaval kohandada uute raamtingimustega.

3.4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on täielikult vastu sellele, et enam kui üks kolmandik kasutada olevast eelarvest eraldatakse väljajuurimiskavale, mis tähendab, et neid vahendeid ei ole võimalik kasutada turumeetmete jaoks või konkurentsivõime suurendamise meetmete jaoks. Siiski tunnustatakse väljajuurimise olulisust turukorraldusvahendina (vt allpool), mida tuleb pakkuda viinamarjakasvatuspriirkondadele vabatahtliku meetmena ühenduse üldraamistikus.

3.4.2 Komitee on istutuseeskirjade täieliku liberaliseerimise vastu, kuna sellega seatakse ohtu veinituru reformi majanduslikud, sotsiaalsed, keskkonnapoliitilised ja maastiku hoidmise eesmärgid. Toetada ei saa viinamarjakasvatuste üleviimist traditsioonilistelt viinamarjakasvatuse aladelt odavamalt majandatavatele pindadele. Kui Euroopa kasvatuskord koos uusistutuskavaga kaotatakse, siis tuleb luua tugiraamistik, et viinamarjakasvatuspriirkonnad saaksid oma kasvatuskorruga kookõlas Euroopa veinituru korraldusega jätkata või selle välja kujundada.

3.4.3 Komitee taunib asjaolu, et komisjoni sõnadele "turuosa tagasivõitmine" ei järgne tegusid põhjaliku reformimise kavandamisel. Puuduvad vahendid ja meetmed, et toetamisvääriksi eesmärke viia.

Turukorraldusmeetmete kaotamine ja senisest enam tulevikku suunatud meetmete rakendamine

3.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib tähelepanu oma varasemale nõudmisele kõrvaldada sekkumismeetmed kui kunstlik turustusvõimalus ja hindab ettepanekuid nimetatud eesmärgi valguses.

3.5.1 Komitee soovib, et viinamarjakasvatuspriirkonnad pakuksid veinitootmisest kas täiesti või osaliselt loobuda soovivatele ettevõtetele väljajuurimist vabatahtliku meetme ning sotsiaalseid komponente hõlmava struktuurilise programmi osana.

3.5.2 Komitee ei pea võimalikuks kohest sekkumismeetmete lõpetamist. Seetõttu soovib ta, et riiklike assigneeringute raames oleks järkjärgulise likvideerimise perioodil 2008–2010 võimalik pakkuda:

- destilleerimist kangete alkoholsete jookide tootmiseks (praegune artikkel 29) ning
- toetusi ajutisele eraladustamisele (praegune artikkel 24 jj).

3.5.3 EMSK on seisukohal, et kõrvalsaaduste hävitamise kohustus peab säilima, et tagada veinitootmise kvaliteet ning vältida võimalikku kuritarvitamist.

3.5.4 Komitee on seisukohal, et riiklikud assigneeringud peaksid sisaldama kriisi ennetamise meetmeid, mis põhinevad veinitootjate jagatud vastutusel.

3.5.5 Määratletud eesmärkide saavutamiseks peab komitee vajalikuks uute tulevikku suunatud meetmete rakendamist. Siia alla kuuluvad muuhulgas

- ulatuslik turuseire,
- teabeprogrammid siseturu jaoks, et teavitada tarbijaid mõõduka tarbimise eelistest ning hoiatada neid kuritarvitamise eest,
- ekspordi toetuskava loomine,
- teabeprogrammid kolmandate riikide tarbijatele ja
- uurimisprogrammid, ka koostöös kolmandate riikidega.

3.5.6 Komitee rõhutab, et turukorraldusvahendid peavad esmajärjekorras aitama neid, kes soovivad viinamarjakasvatust Euroopas edasi arendada ning neid ei määrata neile, kes ükskõik millisel põhjusel selleks ei sobi.

Riiklikud assigneeringud

3.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab kõnealust ettepanekut, kuna see vastab komitee nõudmistele arvestada rohkem piirkondlike erinevustega ja rakendada veinisektoris järjepidevalt subsidiaarsuse põhimõtet. Ühenduse sidus ja asjakohane raamistik peab siiski säilima, et vältida taasriigistamist ning hoida Euroopa veinisektori Euroopa loomust.

3.6.1 Komitee nõudis juba oma varasemas arvamuses (CES 68/99), et veinitootmisega tegelevate piirkondade jaoks muutmiskavast meetmete valimine peab kuuluma liikmesriikide pädevusse. Sealjuures on oluline roll vastavate eesmärkidega tootja-organisatsioonidel, kutsealadevahelistel ühendustel ja asutustel.

3.6.2 EMSK juhib tähelepanu asjaolule, et komitee nõudis eriprogrammi niisuguste ebasoodsates tingimustes viinamarjakasvatuspriikondade toetamiseks nagu näiteks kallakutel ja nõlvakutel asuvad viinamarjaistandused. Kõnealustest program-

mist peaksid kasu saama ka äärmuslike kliimatingimustega piirkonnad

3.6.3 EMSK avaldab poolehoidu ulatuslikule meetmete loetelule, mis peaks komitee arvates minema kaugemale komisjoni näidetest. Komitee viitab oma arvamusele (CES 68/99), milles ta juba nõudis veinikeldrite ja -turustamise toetuskava märkimisväärset laiendamist.

3.6.4 Lisaks on EMSK seisukohal, et riiklikest eelarveassigneeringutest tuleks rahastada sidusaid ja üksteist täiendavaid meetmeid, et maksimeerida nende mõju. Kõnealused meetmed tuleks integreerida kogu tootmisahelat hõlmavatesse kavadesse, mis ulatuvad viinamarjaistandustest ja töötlemisest toote turustamiseni. Lisaks tuleb rahastada meetmeid, mis võimaldavad tootjatel kaasvastutuse alusel hallata alternatiivsete turustusvõimaluste potentsiaali ja ulatust. Komitee leiab, et kõnealuste kavade haldamise kesksed osalejad on veinitootjate organisatsioonid.

3.6.5 Eelarve jaotamine riiklikeks assigneeringuteks peaks — nagu juba ümberkujundamise käigus tehtud — toimuma vastavalt viinamarjaistanduste koodile. Järkjärgulise likvideerimise perioodil tuleb kõrvaldatavatele turumehhanismidele eraldada piisavalt rahalisi vahendeid, et kõnealuseid meetmeid seni kasutanud ettevõtted saaksid uute raamtingimustega sammhaaval kohanduda.

3.6.6 Euroopa Liidu veinituru korralduses tuleb määratleda riiklike assigneeringute vahendid. Liikmesriikide ülesanne on teha oma eelarve osa raames (viinamarjaistanduste kood) valik, et muuta oma viinamarjakasvatust konkurentsivõimelisemaks. Programmidest tuleb Brüsselit teavitada. Vastutus nõuetekohase teostamise eest lasub liikmesriikidel.

3.6.7 Komitee teeb ettepaneku jaotada toetusvahendid ELi ühenduse meetmete ja riiklike assigneeringute raames võetavate meetmete vahel järgmiselt:

3.6.7.1 Euroopa Ühenduse meetmed:

- Euroopa turu seire,
- teabeprogrammid Euroopa ja eksporditurgude tarbijatele,
- ekspordikavad kolmandate riikide jaoks,
- toetused viinamarjavirde kasutamisele rikastamisel uurimisprogrammid.

3.6.7.2 Riiklikud assigneeringud:

- toetused viinamarjavirde kasutamisele rikastamisel,
- artikkel 29 — destilleerimine (2008–2010),
- toetused kõrvalsaaduste destilleerimisele (2008–2010),

- lõplikud ja ajutised väljajuurimise meetmed
- pinnaga seotud otsetoetused,
- toorsööt;
- toetused viinamarjamahla tootmisele,
- viinamarjaistanduste restruktureerimine, ümberkujundamine ja muutmine,
- meetmed registreerimis- ja turustusstruktuuride parandamiseks (nt ettevõtete ja ettevõtete ühenduste integreeritud võrgustik),
- teabeprogrammid tarbijatele,
- kvaliteedi parandamise meetmed,
- programm ebasoodsates tingimustes piirkondadele, nt kallakutel ja nõlvakutel asuvatele viinamarjaistandustele või äärmuslike kliimatingimustega piirkondadele,
- kriisijuhtimine (kriiside ennetamine ja ohjamine, kindlustusfondid).

Maaelu arendamine

3.7 Komitee on paljudes arvamustes rõhutanud II samba olulisust maapiirkondade tuleviku arendamisel, ning nende hulka kuuluvad ka Euroopa viinamarjakasvatuspriirkonnad.

3.7.1 Nimetatud põhimõttelist eesmärki arvesse võttes on komitee seisukohal, et veinisektori eriprobleemide lahendamiseks tuleb veinituru reformi raames arutatud meetmeid rahastada veinieelarvest. Seetõttu ei tohi eelarvet ei kärbeta ega vahendite ülekandmisega vähendada.

Kvaliteedipoliitika ja geograafilised tähised

3.8 Kuna komisjoni ettepanekud on väga olulised ja peavad lõpuks kaotama tänase kvaliteedisüsteemi, ootab EMSK Euroopa Komisjonilt simulatsioonimudeleid selle kohta, kuidas mõjuvad nimetatud ettepanekud veinituru reformi eesmärkidele nii seoses parandatud konkurentsivõime ja kvaliteeditoetusega kui ka tarbijakaitse seisukohast.

3.8.1 EMSK nõuab, et enne Euroopa kehtiva kvaliteedisüsteemi muutmise arutamist rakendataks kõigepealt intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu kehtivad sätted, eelkõige päritolutähiste kaitse registri kasutusele võtmine.

Veinivalmistustavad

3.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee näeb ettepanekutes vastuolusid, mis tuleb kõrvaldada.

3.9.1 Komitee peab tingimata vajalikuks veini kui toote rahvusvaheliselt tunnustatud määratlust. See nõuab ka tunnustatud tootmisviiside kindlaksmääramist.

3.9.2 Loa andmine kõikidele tootmisviisidele, mida kusagil maailmas tunnustatakse, ei ole kooskõlas Rahvusvahelise Veini- ameti standardite ulatuslikuma arvestamisega.

3.9.3 Komitee on seisukohal, et Rahvusvahelise Veini- ameti standarditest lähtumine veinivalmistustavade puhul tuleb järjekindlamalt lülitada kahepoolsete või rahvusvaheliste ärilepingute strateegilisse suunitlusse.

3.9.4 Komitee ei ole nõus kavatsusega anda luba Euroopasse imporditud viinamarjavirdest või viinamarjavirde kontsentraatidest veini tootmiseks või kolmandate riikide toodete segamiseks Euroopa toodetega.

Rikastamine

3.10 Oma 1999. aasta arvamuses nõudis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et võetaks arvesse Euroopa Liidu erinevaid asukoha-, kliima- ja ilmastikutingimusi. Komitee juhib tähelepanu sellele, et kõnealune teema on väga delikaatne ning ei tohi põhjustada Euroopa veinimajanduse killustumist või reformiettepanekute blokeerimist.

3.10.1 Komitee hindab seetõttu komisjoni ettepanekuid, arvestades komitee seniseid arvamusi, komisjoni esitatud analüüsi, ettepanekut veinivalmistusviiside liberaliseerimise kohta ja veinivalmistamistavade tunnustamist kahepoolsetes lepingutes, ning reformi eesmärkide taustal, seda eelkõige konkurentsivõime suurendamise ja tootmiskulude vähendamise osas. Komisjoni ettepaneku eelseid ja puudusi kaaludes on komitee seisukohal, et põhimõtteliselt peavad säilima suhkru kasutamise ja viinamarjavirde kontsentraadi toetuse kehtivad eeskirjad.

Märgistamine

3.11 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab ettepanekuid väga keeruliseks ning ootab Euroopa Komisjonilt pakutud muudatuste tagajärgede täpset simulatsiooni.

3.11.1 EMSK juhib tähelepanu asjaolule, et märgistamisõigust muudeti alles hiljuti, pärast aastatepikkuseid arutelusid. Komitee palub Euroopa Komisjonil selgitada, millised on uued seisukohad, mida ei hinnatud äsja lõppenud arutelu käigus.

3.11.2 Komitee tervitab märgistuseeskirjade lihtsustamist, kui need aitavad kaasa tarbijate paremale teavitamisele. Nimetatud muudatused ei tohi aga põhjustada konkurentsimoontuste või tarbijate eksitamise ohu suurenemist, mis omakorda tooks kaasa kohtuvaidluste laine. Sellega seoses tuleb kontrollida ka Euroopa Komisjoni ettepanekut viinamarjasortide ja aastakäigu vabatahtliku märkimise kohta talaliste lauaveinide puhul, mis peavad vastama madalamatele nõudmistele kui piirkondlikud või määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinid.

3.11.3 Komitee juhhib tähelepanu asjaolule, et üha suurenevas Euroopa Liidus kasvab keelte mitmekesisus, mille tõttu võivad tekkida kaubandustõkked, nagu praegu on juhtunud seoses sulfiidi märkimisega. Seetõttu tuleb kohustuslike andmete (nt koostisained), märgistamisel luua võimalus üldiselt mõistetavate sümbolite kasutamiseks.

Edendamine ja teavitamine

3.12 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõudis juba arvamuses CES 68/99, et teave mõõduka veinitarbimise tervislike eeliste ja kuritarvitamise ohtude kohta tuleb muuta veinituru korralduse oluliseks sambaks.

3.12.1 Kuna komisjoni ettepanekud on väga ebamäärased, palub EMSK, et Euroopa Komisjon pakuks välja konkreetseid tarbijate teavitamise meetmed ning siseturul ning eksporditurudel veinimüügi edendamise meetmed; nimetatud meetmed peaksid minema kaugemale kehtivast ebapiisavast raamistikust ning olema sobilikud turuosa tagasivõitmiseks või suurendamiseks.

3.12.2 Sealjuures tuleb erilist tähelepanu pöörata ulatuslikule teabele mõõduka veinitarbimise eelistest kui tervisliku toitumise ja kaasaegse elustiili osale.

3.12.3 Juba aastaid kestev väliskaubandusbilansi halvenemine tuleb peatada ning seda tuleb eksporditoetuskavade abil jälle märkimisväärselt parandada.

Keskkonnakaitse

3.13 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõudis juba arvamuses CES 68/99 keskkonnaalaste aspektide ulatuslikumat arvestamist.

3.13.1 Viinamarjakasvatusega tegelevad piirkonnad on enamasti ainulaadsed kultuurmaastikud, mille eest viinamarjakasvatajad keskkonnasäästlike majandamisviisidega hoolitsevad. Viinamarjakasvatus on tervete piirkondade elu ja kultuuri osa ning nende piirkondade majanduslik, sotsiaalne ja kultuuriline olemasolu sõltub viinamarjakasvatusest.

3.13.2 Seetõttu peab reform keskkonda, sotsiaalset süsteemi, infrastruktuuri, majandust ja elukvaliteeti ulatuslikumalt arvesse võtma.

WTO

3.14 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee lükkas juba oma arvamuses CES 68/99 tagasi selle, et lubataks segada kolmandatest riikidest imporditud tooteid ELi toodetega või toota ELis veine kolmandate riikide toodetest, kuna see põhjustab negatiivseid tagajärgi Euroopa tootjatele ja kuritarvitamise ohtu tarbijatele. Komitee avaldas kahetsust, et komisjoni ettepanekutes jääb vajaka konkurentsivõime tugevdamisest rahvusvahelises kaubandustegevuses, eelkõige eksporditurudel. Komitee kordab kriitikat seoses eelseisva veinituru reformiga.

3.14.1 Varasemate analüüside taustal nõuab komitee, et komisjoni võtaks veinituru korralduse reformi ja eelkõige väliskaubandussätete puhul rohkem arvesse Euroopa veinisektori positsiooni maailmaturu liidrina.

Brüssel, 14. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Ettepanek: Nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta"

KOM(2006) 237 lõplik — 2006/0082 (CNS)

(2006/C 325/08)

13. juulil 2006 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 37 ja artikli 299 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgnevas küsimuses: "Ettepanek: Nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsiooni arvamuse võeti vastu 8. novembril 2006. Raportöör oli hr KIENLE.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 127, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 4.

1. Järelduste ja soovitude kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates kujutab ettepanek EAFRD määruse kahe artikli muutmiseks on endast loogilist jätku Euroopa Ülemkogu otsusele finantsperspektiivi 2007–2013 kohta. Riigi majandusjõu vaatlemine iga liikmesriigi puhul eraldi on ühtekuuluvusfondi toetuste puhul mõttekas. Kirjeldatud olukorras on Portugalile kehtestatud kaasrahastamise kohustust käsitlev erand vastuvõetav.

1.2 Samuti kasutab komitee seoses komisjoni ettepaneku esitamisega avanenud võimalust hoolikalt uurida Euroopa Ülemkogus heakskiidetud EAFRD vahendite vähendamist ning mõningatele riikidele kehtestatud erandeid maaelu arengule eraldatavate vahendite suuruse ja korralduse osas.

2. Sissejuhatavad märkused

2.1 Euroopa Liidu finantsraamistik 2007–2013

2.1.1 19. detsembril 2005. aastal jõudsid Euroopa Liidu riigi- ja valitsusjuhid pärast mitmekuised läbirääkimisi kokkuleppele ühenduse finantsraamistiku kohta ajavahemikuks 2007–2013. 14. juuni 2006. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe raames Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel saavutatud kompromiss sisaldas lisaks erinevate rubriikide rahalistele vahenditele ka hulgaliselt täiendavaid eeskirju.

2.2 Olemasolev õiguslik alus — EAFRD määrus

2.2.1 Mõned kõnealused kokkulepped puudutavad maaelu arendamist, mida käsitletakse 20. septembri 2005. aasta määruses (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta.

2.2.2 Komisjon soovib 2005. aasta detsembris sõlmitud kokkulepete lisamist määrusesse (EÜ) nr 1698/2005 (EAFRD

määrus). Komisjoni ettepaneku eesmärk on seega EAFRD määruse muutmine, kohandamiseks 2005. aasta finantskokkuleppega senini vastuolus olevaid EAFRD määruse lõike kõnealuse kokkuleppe sõnastusega.

3. Komisjoni ettepaneku põhisisu

3.1 Komisjoni ettepaneku eesmärk

3.1.1 Euroopa Komisjon soovib kõnealuse ettepanekuga viia omavahel vastavusse nõukogu 19. detsembri 2005. aasta otsuse finantsperspektiivi 2007–2013 kohta ja EAFRD määruse. Selleks tuleb muuta kahte artiklit EAFRD määruses. Kavandatud muudatused puudutavad artikleid 69 (lõige 6) ja 70.

3.2 Ühtekuuluvuse edendamise fondide vahendite piiramine

3.2.1 Praeguse EAFRD määrusega piiratakse ühtekuuluvuse edendamise fondide iga-aastasi kogueraldisi (sh EAFRD vahendid) liikmesriikidele maksimaalselt 4 %-le vastava liikmesriigi SKTst (EAFRD määrus, artikkel 69, lõige 6). Nõukogu otsuses finantsperspektiivi 2007–2013 kohta (punkt 40) piiratakse ühtekuuluvuse edendamise fondidest tulenevaid iga-aastasi kogueraldisi vastavalt keskmisele kogurahvatulule elaniku kohta 3,2398–3,7893 %-le SKTst.

3.3 Eeskirjad ühtekuuluvuse edendamise fondide vahendite piiramise arvestamiseks

3.3.1 Nõukogu otsuses finantsperspektiivi 2007–2013 kohta tuuakse välja täiendavad tehnilised eeskirjad. Selles nähakse ette, et edaspidi vähendatakse maksimaalset toetuseraldiste taset 0,09 protsendipunkti SKTst, kui liikmesriigi kogurahvatulu elaniku kohta tõuseb 5 protsendipunkti võrreldes 2001.–2003. aasta ELi keskmisega.

3.3.2 Läbivaatamine on ettenähtud 2010. aastaks. Kui siis selgub, et mis tahes liikmesriigi summeeritud SKT erineb ka vahetuskursi muutuste tõttu aastateks 2007–2009 prognoositud summeeritud SKTst rohkem kui $\pm 5\%$, kohandatakse vastavalt selleks ajavahemikuks liikmesriigile eraldatud summasid. Selleks on kindlaks määratud maksimumsumma (positiivne või negatiivne), milleks on 3 miljardi eurot.

3.3.3 Lisaks tuuakse välja eeskirjad Poola zloti väärtuse kaasamiseks.

3.4 Portugalile kehtestatud osaline erand seoses kaasrahastamise nõudega

3.4.1 EAFRD määruse artiklis 70 määratakse kindlaks, et EAFRD vahendid eraldatakse vaid osalise toetusena ning et riiklik kaasrahastamine (erinevas ulatuses) on kohustuslik. 2005. aasta detsembris sõlmitud finantskokkuleppega eraldatakse Portugalile maaelu arenguks 320 miljonit eurot, mille puhul ei ole tarvis riiklikku kaasrahastamist (punkt 63). Vastavalt komisjoni ettepanekule tuleks nimetatud kokkulepe lisada EAFRD määruse artiklisse 70. Kõnealuse artikli lõige 4 sisaldab mõõndust, et äärepoolseimates piirkondades ja Egeuse mere väiksematel saartel võib EAFRD osaluse suurendada kuni 85 % ni. Sama lõiget tuleks nüüd täiendada mõõndusega, et Portugal ei pea kaasrahastama EAFRD vahenditest tulenevaid summasid 320 miljoni euro ulatuses.

4. Üldised märkused

4.1 Õiguslike aluste kooskõla on vajalik

4.1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et õiguslike aluste omavaheline kooskõla on vaieldamatult vajalik. Komisjoni ettepanek, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, kujutab endast loogilist jätku nõukogu otsusele finantsperspektiivi 2007–2013 kohta. Komisjoni ettepaneku sõnastus vastab nõukogus 2005. aasta detsembris vastuvõetud otsustele ning sobib hästi EAFRD määruse struktuuri.

4.2 Finantsperspektiivi käsitleva nõukogu otsuse sisuline hindamine on võimalik

4.2.1 Määruse ettepaneku kaudu on Euroopa Parlamendil, Euroopa Komisjonil, Regioonide Komiteel ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel nüüd võimalus sisuliselt avaldada arvamust finantsperspektiivi puudutavate nõukogu otsuste kohta, juhul kui need otsused juba ei sisaldu institutsioonidevahelises lepingus.

4.3 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika tugevdamine

4.3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on alati toetanud ühtekuuluvuse eesmärke, mis on suunatud Euroopa Liidu majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamisele ning piirkondadevaheliste arenguerinevuste vähendamisele. Ühtekuuluvuse-

poliitika oluline osa on lähenemise eesmärk, mille kohaselt toob vähimarenenud liikmesriikide ning piirkondade majanduskasvu soodustavate tingimuste ja tegurite edendamine neid Euroopa Liidu keskmisele lähemale.

4.3.2 Komitee viitab sellele, et ühtekuuluvuspoliitikat rakendatakse fondide kaudu (Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond) ning nendele juurdepääs sõltub vastava piirkonna majandusjõust ja asukohast. Piirkonnad, mille piirkondlik SKT jääb alla 75 % ELi keskmisest, on lähenemise eesmärgi raames abikõlblikud, samas on kõigil teistel piirkondadel juurdepääs toetustele piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkide raames. 25-liikmelises Euroopa Liidus kuuluvad 86 piirkonda 18 liikmesriigis lähenemise eesmärgi alla. Lisaks 9-le 10st uuest liikmesriigist (v.a Küpros) on lähenemise eesmärgi alla kuuluvaid piirkondi ka Saksamaal, Hispaanias, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis, Portugalis, Belgias, Austrias, Kreekas ja Itaalias.

4.3.3 Komitee tervitab sätteid, vastavalt millele arvestatakse ühtekuuluvusvahendite ülempiiri arvutamisel iga liikmesriigi majandusjõudu. Kõnealune diferentseeritud lähenemine on vastupidiselt üldisele 4 % piirangule kooskõlas lähenemise põhimõtte ning toetamise korraldusega, vastavalt millele on võimalik eraldada vähimarenenud liikmesriikidele suhteliselt rohkem vahendeid. Seetõttu on mõttekas ka riigi majandusjõuga seotud ülempiir.

4.4 Maaelu arendamine peab olema mahu ja vahendite poolest sobiv

4.4.1 Ühise põllumajanduspoliitika "teine samm" — maaelu arendamine — kujutab endast komitee arvates äärmiselt olulist poliitikavaldkonda, mille tähendus on viimastel aastatel õigustatult suurenenud ning peab veelgi suurenema. See kajastub ka komisjoni ja liikmesriikide märkustes, kuid kõnealused poliitilised avaldused ei kajastu mitte mingil juhul "teise samba" vastavates rahalistes vahendites rahastamisperioodiks 2007–2013. Komitee seisukoht antud kontekstis on väga kriitiline ning ta kavatab sobivas kontekstis kõnealuse probleematikaga tegeleda.

4.4.2 Ajavahemiku 2007–2013 finantsperspektiivi käsitlevates läbirääkimistes õnnestus paljudel riikidel saavutada mõõndusi maaelu arengu edendamise vahendite suuruse ja korraldamise osas. Maaelu arengule suunatud 69,75 miljardist eurost eraldati 4,07 miljardit eurot eraldi kaheksale riigile: Austria sai 1,35 miljardit eurot, Rootsi 820 miljonit eurot, Lirimaa ja Itaalia mõlemad 500 miljonit eurot, Soome 460 miljonit eurot, Portugal 320 miljonit eurot, Prantsusmaa 100 miljonit eurot ja Luksemburg 20 miljonit eurot. Komitee võtab teadmiseks, et nimetatud vahendite jagamine, mis ei olnud ettenähtud, kujutab endast poliitilist järeleandmist, mis väljendab ka pühendumist maaelu arengule ja selle tähendust kõnealustes riikides. Lisaks läbirääkimiste raames sellises ulatuses aset leidnud ebatavalise vahendite jagamise problemaatikale näeb komitee ohtu ka maaelu arengut käsitleva poliitika laialivalgumises seoses liikmesriikide erinevate rahastamisvahendite ja erineva pühendumusega.

4.4.3 Olles kursis Portugali raske olukorraga, mida kirjeldati komisjoni teises Portugali põllumajanduse olukorra kohta (KOM(2003) 359 lõplik, 19.6.2003), nõustub komitee nõukogu kokkuleppega mitte kohaldada Portugalis 320 miljoni euro ulatuses kaasrahastamise nõuet. Maaelu arengu edendamise

vahendite kaasrahastamise põhimõtte on õige, kuid kujuta endast dogmat. Komitee kavatseb ka tulevikus iga üksikjuhtumi puhul vaadelda kriitilise pilguga kaasrahastamise mahtu ja korraldamist ning tegeleda vastavasisuliste eranditega.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust nr (EÜ) .../... toitudel märgitud toitumis- ja tervisealaste väidete kohta”

KOM(2006) 607 lõplik — 2006/0195 (COD)

(2006/C 325/09)

10. novembril otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgnevas küsimuses: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust nr (EÜ) .../...toitudel märgitud toitumis- ja tervisealaste väidete kohta”

25. oktoobril 2006 tegi komitee juhatus käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) pearaportööriks hr GKOFASE ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 110, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 16.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut muuta käsitletava määruse artiklit 25, mille kohaselt tuleb määruse rakendamiseks vajalike meetmete võtmisel kasutada komiteemenetlust.

1.2 Komitee nõustub lõigete 3 ja 4 lisamisega artiklile 25, kuna neis nähakse ette uue, kontrolliga regulatiivmenetluse järgimine nende üldmeetmete puhul, mille eesmärk on kõnealuse määruse vähemoluliste sätete muutmine. Muudatus on vajalik korraldatava menetluse täielikumaks muutmiseks.

1.3 Komitee toetab uue, kontrolliga regulatiivmenetluse kohaldamist toitudel märgitud toitumis- ja tervisealaseid väiteid käsitleva määruse asjaomastele artiklitele, kuna uus menetlus on varasemaga võrreldes selgem ja tõhusam.

1.4 EMSK on arvamisel, et kõnealune määrus, mis hõlmab toidu märgistamisel esitlemisel ja reklaamimisel esitatud

toitumis- ja tervisealased väited, tuleks viivitamata rakendada. Seega rõhutab komitee, et tähtis on tagada, et uue regulatiivmenetluse kohaldamine kõnealuse määruse teatavatele sätetele ei venitaks menetlusi liiga pikaks, mis takistaks määruse tõhusat ja õigeaegset rakendamist.

1.5 Komitee märgib, et tulevikus peaks komisjon pöörama tähelepanu toiduohutust ja tarbijakaitset reguleeriva raamistiku lihtsustamisele. Komitee tervitab komisjoni kavatsust vaadata läbi ja ajakohastada kehtivad Euroopa Liidu õigusaktid toiduainete märgistamise vallas⁽¹⁾ ning rõhutab kehtivate märgistamissätete lihtsustamise ja selgitamise olulisust parema õigusloome seisukohast.

1.6 Komitee tervitab Euroopa mis tahes regulatiivset raamistiku, mis teenib nii tarbijakaitse huve kui edendab siseturu ühtlustamist ja tõhusat toimimist.

⁽¹⁾ Toiduainete märgistamise üldnõuded on sätestatud horisontaalsetes õigusaktides (direktiiv 2000/13/EÜ jt seonduvad tekstid), millest enamik on kehtestatud 1978. aastal. Vertikaalsetes õigusaktides on kirjas muud konkreetsed sätted.

2. Sissejuhatus

2.1 Nõukogu palus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada arvamuse ettepaneku kohta muuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust nr (EÜ) .../...toitudel märgitud toitumis- ja tervisealaste väidete kohta ⁽²⁾, et viia see vastavusse nõukogu uue otsusega (EÜ) 2006/512, millega muudetakse otsust 1999/468/EÜ (komiteemenetlust käsitlev otsus), millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused. Nõukogu otsuses (EÜ) nr 006/512, millega muudeti otsust 1999/468/EÜ, võeti kasutusele uus komiteemenetlus — kontrolliga regulatiivmenetlus –, kuna viimatimainitud otsuses nähti ette vaid piiratud hulk selliste volituste kasutamise menetlusi.

2.2 Kui komisjonile antakse rakendusvolitused, viidatakse määruses, mis hõlmab toitumis- ja tervisealaseid väiteid, mida kasutatakse toidu märgistamisel, esitlemisel ja reklaamimisel, alati regulatiivmenetlusele. Seepärast on otstarbekas kohandada kõnealust määrust vastavalt uuele komiteemenetlusele ehk kontrolliga regulatiivmenetlusele, nagu sätestatud nõukogu otsuses 1999/468/EÜ.

3. Üldised märkused

3.1 EMSK tervitab põhimõtteliselt komisjoni ettepanekut järgida kontrolliga regulatiivmenetlust nende üldmeetmete rakendamisel, millega muudetakse kõnealuse määruse vähemolulisi sätteid.

3.2 Komitee leiab, et kõnealune määrus võetakse vastu ajal, mil tänu toitumis- ja terviseprobleemide teadvustamisele on tarbijatel tekkinud vajadus täpse ja põhjaliku teabe järele. Komitee märgib, et määruse edu sõltub sellest, kuidas hästi suudetakse tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse, suurendades samas tarbijate valikuvõimalusi, et nii kodumaised kui ka sisetoodud tooted oleksid ohutud ning täpselt ja selgesti märgistatud.

3.3 Kõnealune määrus täiendab direktiivi 2000/13/EÜ, millega keelatakse kasutada teavet, mis võib tarbijat eksitada või mis omistab tootele raviomadusi, ning sätestatakse konkreetsed sätted toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamiseks. Komitee on arvamusel, et määrus on praegu eriti aktuaalne ning selle rakendamise eelsoodumused ei tohiks viivitada, kuna seost tervislike eluviiside ja tervisliku toitumise vahel peetakse järjest olulisemaks, ning on vaja teavet, mis aitaks tarbijatel teha “tervislikke valikuid”.

⁽²⁾ Algse õigusakti (KOM(2003) 424 lõplik) kohta oodatakse praegu nõukogu lõplikku otsust.

3.4 Komitee on seisukohal, et lisaks regulatiivsele raamistiku peaks komisjon rahvatervise programmi raames edendama teavituskampaaniaid tervise ja toitumise kohta.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on väga oluline muuta määruse artiklit 25, milles kirjeldatakse komiteemenetluse järgimist üldmeetmete puhul, mille eesmärk on kõnealuse määruse nende vähemoluliste sätete muutmine, mis on vastu võetud kaasotsustamismenetluse teel.

4.2 Komitee meelest pakuvad artikli 25 uued lõiked põhjalikumalt ja üksikasjalikumalt alust nõukogu otsuse 1999/468/EÜ asjaomastele artiklitele ning muudavad menetluse tõhusaks, kindlustades regulatiivkomitee rakendusvolitusi. Eelkõige määratletakse uutes lõigetes selgemalt komisjonile antud volitused ning rõhutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu rolli meetmete tarvituselevõtmise eelnevas kontrollis.

4.3 Komitee nõustub lõigete 3 ja 4 lisamisega artiklile 25, milles nähakse ette uus menetluslik komisjoni rakendusvolituste kasutamisel. Nii on parlamendil ja nõukogul võimalik seista vastu sellistele meetmete eelnõudele, mis ületavad komisjoni rakendusvolitused või ei ole kooskõlas subsidiaarsuse või proportsionaalsuse põhimõttega.

4.4 Komitee nõustub võimalusega lühendada või pikendada menetluse tähtaega, kui see on õigustatud või kui on tegemist erakorralise juhtumiga (nagu on sätestatud otsusega 2006/512/EÜ muudetud otsuse 1999/468/EÜ artiklis 5 punktis a).

4.5 Komitee toetab määruse muutmist, et kohaldada uut kontrolliga regulatiivmenetlust kõnealuse määruse artiklitele, mis nõuavad komiteemenetluse otsuse (nõukogu otsus 1999/468/EÜ) artikli 5 (regulatiivkomitee menetlus) kohaldamisalasse jäävaid meetmeid.

4.5.1 Komitee peab sellist muutmist positiivseks ja tõhusaks, kuna sellega kohaldatakse toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamise üldtingimuste kindlaksmääramisel uut kontrolliga regulatiivmenetlust.

4.5.2 Komitee on seisukohal, et selline muudatus aitab tagada tarbijate kõrgetasemelist kaitset kõnealuse määruse rakendamisel, eriti kui kehtestatakse konkreetsed toitaineprofiilid, millele toiduained või teatavad toiduainete liigid peavad vastama, et neile tohiks panna toitumis- või tervisealased väited.

4.5.3 Komitee rõhutab tarbijaorganisatsioonide, toidukäitlejate ja nende esindajatega konsulteerimise tähtsust toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamise tingimuste kehtestamisel ja ajakohastamisel ning lisas esitatud lubatud väidete loetelu muutmisel.

4.6 Komitee soovib, et edaspidi peaks komisjon kaaluma, kas lihtsustada terviseiga seotud toitumisalaste väidete teadusliku aluse tunnustamise ja heakskiitmise menetlust⁽³⁾. Lisaks on komitee seisukohal, et tuleks lihtsustada toiduohutust ja tarbijakaitset reguleerivat raamistikku.

4.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et määrus peab olema pragmaatiline, ning väljendab muret, et mõned toitumis- ja tervisealaste väidete dokumentatsiooni kohta käivad sätted võivad olla tarbetult keerulised. Komitee arvab, et oluline on leida tasakaal eri aspektide vahel: tarbijate vajadus teaduslikult usaldusväärse ja selge teabe järele ning toiduainetööstuse võimalused arendada ja turustada toiduaineid, millel on tarbijate jaoks kasulikud ja sobivad omadused.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ Viide: ELT C 110, 30.4.2004, lk 18–21.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr .../... vitamiinide, mineraaltoitainete ja teatud muude ainete toidule lisamise kohta"

KOM(2006) 606 lõplik — 2006/0193 (COD)

(2006/C 325/10)

15. novembril 2006. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr .../... vitamiinide, mineraaltoitainete ja teatud muude ainete toidule lisamise kohta"

Komitee juhatus tegi käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) pearaportööriks József Kapuvári ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 107, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab kontrolliga regulatiivmenetluse lisamist määrusesse kasulikuks. EMSK jagab Euroopa Komisjoni arvamust, et oluline on esitada ühenduse õigust selgelt ja läbipaistvalt.

2. Sissejuhatus

2.1 Ettepaneku eesmärk on võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr .../... (vitamiinide, mineraaltoitainete ja teatud muude ainete toidule lisamise kohta) arvesse uut kontrolliga regulatiivmenetlust kõigil juhtudel, mil komisjoni pädevuses on vastu võtta seadusandlike meetmetega sarnased meetmed nõukogu otsuse 1999/468/EÜ (millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused; muudetud nõukogu otsusega 2006/512/EÜ) artikli 2 tähenduses.

2.2 Muudatus on vajalik seoses uue komiteemenetlusega. Uue menetlusena kasutatakse kontrolliga regulatiivmenetlust.

2.3 Ettepanekus piirdatakse üksnes muudatustega, mis on vajalikud määruse vastavusse viimiseks uue komiteemenetlusega.

3. Üldmärkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab kontrolliga regulatiivmenetluse lisamist määrusesse kasulikuks. EMSK jagab Euroopa Komisjoni arvamust, et oluline on esitada ühenduse õigust selgelt ja läbipaistvalt.

3.2 Kontrolliga regulatiivmenetlus võimaldab tõhusalt muuta määruse seda osa, mis ei ole esmatähtis, st jättes osa tekstist välja või täiendades lõikudega, mis ei ole esmatähtsad.

3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 2004. aasta märtsis vastu arvamuse, milles selgitati komitee seisukohta vitamiinide, mineraaltoitainete ja teatud muude ainete toidule lisamise kohta. Kuna tegemist on ühendamisega, siis ei ole kõnealuse muudatuse ettepaneku puhul vaja käesoleval teemal uuesti seisukohta võtta.

3.4 Uusi kontrolliga regulatiivmenetluse reegleid tuleb rakendada alates 23. juulist 2006.

3.5 Kodifitseeritud versiooni puhul on tagatud, et see ei sisalda mingeid sisulisi muutusi ning teenib ainult eesmärki esitada ühenduse õigust selgelt ja läbipaistvalt. Komitee väljendab oma täielikku toetust kõnealusele eesmärgile ning nimetatud tagatise arvesse võttes nõustub ettepanekuga.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal “Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määruseid (EMÜ) nr 404/93, (EÜ) nr 1782/2003 ja (EÜ) nr 247/2006 banaanisektori suhtes”

KOM(2006) 489 lõplik — 2006/0133 (CNS)

(2006/C 325/11)

26. oktoobril 2006 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse ülalmainitud teemal.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsiooni arvamuse võeti vastu 8. novembril 2006. Raportöör oli hr ESPUNY MOYANO.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 134, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tunnistas vajadust reformida praegust ühenduse banaanitootjate toetamise süsteemi ning seetõttu tervitab komisjoni ettepanekut. Siiski leiab komitee, et praegu on veel vara hinnata, millist mõju avaldab tootjate sissetulekutele 1. jaanuaril 2006 jõustunud uus, üksnes tariifidel põhinev impordikord, ning et ettepanekus ei võeta seda piisavalt arvesse.

1.2 Komitee teeb ettepaneku muuta ettepaneku viiendat põhjendust järgmiselt:

“Nõukogu 30. jaanuari 2006. aasta määruse (EÜ) nr 247/2006 (millega sätestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks) III jaotises nähakse äärepoolseimate piirkondade jaoks ette ühenduse abiprogrammid, mis sisaldavad kohalikku põllumajanduslikku tootmist soodustavaid erimeetmeid. Selle määrusega nähakse ette läbivaatamine hiljemalt 31. detsembril 2009. ~~Juhul, kui äärepoolseimates piirkondades elavate kogukondade majandustingimused on oluliselt muutunud, siis esitab komisjon aruande varem.~~ Pidades silmas ühenduse banaanitootjate spetsiifilist olukorda, esitab komisjon asjaomase eriaruande enne nimetatud kuupäeva, juhul kui kõnealuste tootjate sissetulekud on impordikorra muutmise tõttu langenud. See vahend näib asjaomaste piirkondade banaanitootmise toetamiseks kõige paremini sobivat, sest võimaldab banaanitootmise toetusmeetmete paindlikkust ja detsentraliseerimist. Banaanitootmise toetuse hõlmamine nende abiprogrammidega peaks suurendama põllumajandusliku tootmise toetamise strateegiate ühtsust nendes piirkondades.”

1.3 Komitee teeb ettepaneku lisada artikli 3 lõikes 2 määruse (EÜ) nr 247/2006 artiklile 28 uus lõige 3a:

“Juhul kui banaanitootjate majandustingimused impordikorra muutmise tõttu halvenevad, esitab komisjon enne

31. detsembril 2009 eriaruande, millele vajaduse korral lisatakse asjakohased ettepanekud.”

1.4 Komitee teeb ettepaneku lisada määruse (EÜ) nr 247/2006 artiklile 30 järgmine lõige:

“Euroopa Komisjon võib lubada liikmesriikidel luua oma abiprogrammide raames banaanitootjate jaoks spetsiaalse ettemaksete süsteemi.”

2. Üldised märkused

2.1 Kuna banaanisektor on väga eripärane, on selle jaoks kehtestatud spetsiifiline ühine turukorraldus. Kõnealuse sektori eripära tuleneb peamiselt sellest, et suurem osa ühenduse banaanitootmisest toimub äärepoolseimates piirkondades, mida iseloomustab rida spetsiifilisi probleeme (nagu tunnistatakse EÜ asutamislepingu artikli 299 lõikes 2), ning samuti asjaolust, et kõnealune toodang katab üksnes 16 % ühenduse turust ja et ülemaailmne banaaniturg on praktiliselt Oligopol, sest turustamist kontrollivad viis suurettvõtet.

2.2 Kõnealune Euroopa Komisjoni ettepanek, mis võeti vastu pärast pikaajalisi sise- ja väliskonsultatsioone, tähendab radikaalseid muudatusi ühenduse banaanisektori toetamise praeguses süsteemis. Praegune sisemine toetussüsteem, mis lähtub tasandustoetuste põhimõttest ning kus abi suurus muutub igal aastal sõltuvalt banaanihinna tasemest, asendatakse riiklike toetustega, mis äärepoolseimate piirkondade puhul integreeritakse vastavatesse POSEI programmidesse ning teiste ühenduse tootmispiirkondade puhul ühtsesse otsemaksete kavva.

2.3 Kõnealuse ettepanekuga reformitakse kolme ühenduse määrust:

2.3.1 määrus (EMÜ) nr 404/93 banaanituru ühise korralduse kohta. Tunnistatakse kehtetuks II (tootjate organisatsioonid ja koondamismehhanismid) ja III (hüvitised, rakenduskavad, lisatasu väljajuurimise korral) jaotis ning mitmed IV ja V jaotise artiklid, mis olid vananenud seoses üleminekuga tariifikvootidel põhinevalt korraldelt üksnes tariifidel põhinevale korrale, ning muudetakse mõnda V jaotise artiklit — kaotatakse banaanituru korralduskomitee (viiteid banaanituru korralduskomiteele loetakse viidetena värskel puu- ja köögivilja korralduskomiteele) ning tühistatakse säte aastaaruande esitamise kohustuse kohta määruse 404/93 raames;

2.3.2 määrus (EÜ) nr 1782/2003, mis käsitleb 2003. aasta ÜPP reformi. Muudetakse asjaomaseid artikleid, et viia mujal kui äärepoolseimates piirkondades toodetud banaanid ühtse otsemaksete kava alla. Selleks muudetakse riiklikke ülemmäärasid Kreekale (+1,1 miljonit eurot), Portugalile (+0,1 miljonit eurot) ja Küprosele (3,4 miljonit eurot). Kõnealusel liikmesriigid peavad kindlaks määrama ühtse otsemaksete kava võrdlussummad ja abikõlblikud hektarid vaatlusperioodi 2000–2005 alusel.

2.3.3 määrus (EMÜ) nr 247/2006, mis käsitleb POSEI programme põllumajanduse valdkonnas. Suurendatakse POSEI programmide eelarvealdist 278,8 miljoni euro võrra: Kanaari saared 141,1 miljonit eurot, Prantsusmaa ülemeredepartemangud 129,1 miljonit eurot ning Assoorid ja Madeira 8,6 miljonit eurot.

2.4 Komitee leiab, et kõnealusel ettepanekuga võtab komisjon endalt teatud mõttes vastutuse ühenduse banaanisektori eest, muutes banaanituru ühise korralduse praktiliselt sisutuks ning

kandes nimetatud sektorile mõeldud finantstoetuse üle POSEI programmide üldelarvesse, ilma spetsiaalse peatükita banaanisektori jaoks.

2.5 Komitee peab positiivseks komisjoni ettepanekut kehtestada kindlaksmääratud riiklike toetuste süsteem, kuid kardab, et sellest tulenev kogueelarve ei ole piisav, juhul kui ühenduse hinnad oluliselt langevad seetõttu, et uus impordikord toob kaasa turu liberaliseerimise või turu tõenäoliste arengute tõttu seoses käimasolevate rahvusvaheliste kaubanduslabirääkimistega.

3. Konkreetsete märkused

3.1 Komisjon peaks leidma alternatiivse lahenduse banaanitootjate organisatsioonide ühenduse raamistikku säilitamiseks, sest Euroopa banaanitootmine on tugevalt killustunud. Tegemist on enamasti väiketootjatega, kes peavad oma toodangut müüma turul, kus konkurents on väga tihe, ning seetõttu on vaja pakku-mist oluliselt koondada. Komitee on arvamisel, et kõnealust tootjaorganisatsioonide ühenduse raamistikku saaks säilitada, jättes kehtima määruse (EÜ) nr 404/93 II jaotise teatud sätted, eelkõige selle artiklid 5, 8 ja 9.

3.2 Banaan on väga intensiivset tööd nõudev kultuur, mis vajab aastaringset hoolt. See tähendab pidevaid kulutusi, mis on eelkõige seotud suure tööjõuvajadusega ning niisutuse kasutamisega. Seetõttu sätestatakse praeguse korra raames ettemaksete süsteem, mida tuleks säilitada.

3.3 Komisjoni ettepanekus tuleks täpsustada aruande sisu, mille alusel võetakse kohaseid meetmeid juhul, kui tootjate sissetulekud uue impordikorra tõttu langevad.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes ning nõukogu määrust (EMÜ) nr 574/72, millega on kehtestatud määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord"

KOM(2005) 676 lõplik — 2005/0258 (COD)

(2006/C 325/12)

14. veebruaril 2006. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes ning nõukogu määrust (EMÜ) nr 574/72, millega on kehtestatud määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 7. novembril 2006. Raportöör oli hr RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 140, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee pooldab määruse 1408/71 muutmise ettepanekut ning loodab, et see on viimane või üks viimaseid muudatusi, mille kohta komitee peab arvamust avaldama. See tähendaks, et määrus 883/2004 jõustuks täielikult niipea, kui Euroopa Parlament ja nõukogu on vastu võtnud uue rakendusmääruse, mis peab asendama määrust 574/72.

1.2 Seepärast kutsub EMSK liikmesriike ja parlamenti üles kiirendama uue määruse menetlemist, nii et see oleks tõhusam kui määruse 883/2004 vastuvõtmisel. Euroopa töötajate liikuvuse aastal oleks see parim panus, mida Euroopa Liidu institutsioonid võivad anda.

2. Sissejuhatus

2.1 Määrusi 1408/71 ja 574/72, mis käsitlevad sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamist ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, on nende jõustumisest alates korduvalt muudetud, et kohandada need liikmesriikide õigusaktides tehtud muudatustega ning mitmete sotsiaalkindlustuse valdkonda puudutavate Euroopa Kohtu otsustega.

2.2 Kõnealuste muudatustega tagatakse sotsiaalkindlustusskeemide ühenduse tasandil kooskõlastamise süsteemi ajakohasatus, et ei kahjustataks ühenduse piires liikuvate Euroopa kodanike sotsiaalkindlustusalaseid õigusi, kui nad kasutavad oma õigust liikumisvabadusele ja vabadust valida elukohta, mis on üks Euroopa Liidu põhiõigusi.

2.3 Kõige suurema muudatuse tõi ELI liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise valdkonda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 883/2004⁽¹⁾. Nimetatud määrus asendab määrust 1408/71, kuid seda ei kohaldata enne, kui võetakse vastu määrus, mis asendab määrust 574/72. Määruse ettepanek määruse 883/2004 rakenduseeskirjade kohta⁽²⁾ on juba menetluses ja komitee võttis hiljuti vastu arvamuse nimetatud ettepaneku kohta⁽³⁾.

2.4 Sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamist käsitleva määruse kohta avaldas EMSK asjaomase arvamuse⁽⁴⁾.

3. Ettepaneku põhisisu

3.1 Käesolevas komitee arvamuses käsitletava ettepaneku eesmärk on ajakohastada määruse 1408/71 lisasid, et need kajastaksid muudatusi liikmesriikide sotsiaalkindlustust käsitlevates õigusaktides. Seega on eesmärk hõlbustada sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamist puudutavate ühenduse õigusaktide kohaldamist.

3.2 Seekord ei tehta komisjoni esitatud tekstis ühtegi muudatusettepanekut määruse 574/72 kohta.

3.3 Kuna muudatusettepanekud on väga erinevad, siis tutvustatakse neid töödokumendi lihtsustamiseks punktis "Konkreetsed märkused".

⁽¹⁾ ELT L 166, 30.4.2004.

⁽²⁾ KOM(2006) 16 lõplik.

⁽³⁾ Vt EMSK arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta) üksikasjalikud rakenduseeskirjad" (raportöör: hr Greif), CESE 1371/2006.

⁽⁴⁾ EÜT C 75, 15.2.2000. Raportöör hr Rodríguez Garcíja-Caro.

4. Üldmärkused

4.1 Komitee tervitab üldjoontes esitatud ettepanekut, sest muudatused tulenevad liikmesriikide seadusandlikust soovist. Igasugune muudatus Euroopa Liidu sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamiseks on alati tervitatav, kui see toob kasu Euroopa Liidu kodanikele ja kui see lihtsustab ja parandab kodanike suhteid riigiasutustega, kelle poole nad peavad pöörduma oma õiguste rakendamiseks.

4.2 Kuigi määruse 883/2004 rakendusmääruse vastuvõtmise menetlus on alanud, leiab komitee, et üldmärkused, mis esitati arvamuses teiste osaliste muudatuste kohta määrustes 1408/71 ja 574/72 (vastu võetud EMSK täiskogu 28.–29. septembri 2005. aasta istungjärgul)⁽⁵⁾, on veel kehtivad ning neid tuleb arvesse võtta.

4.3 Esitatud muudatusettepaneku pealkiri on "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes ning nõukogu määrust (EMÜ) nr 574/72, millega on kehtestatud määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord".

4.4 Ettepaneku artiklis 1 öeldakse, et muudetakse määruse 1408/71 teatud lisasid, mainimata määrust 574/72. Seetõttu teeme ettepaneku parandada ettepaneku pealkiri, viies selle vastavusse ettepaneku tegeliku sisuga ning jättes välja viite määrusele 574/72.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Ettepaneku artikliga 1 muudetakse määruse 1408/71 I, II, III, IV ja VI lisa.

5.2 Viimaks sisse Rootsi uuest sotsiaalkindlustusseadusest ja sotsiaalkindlustusmaksete seadusest tulenevaid muudatusi, muudetakse I lisa I osa, kus määratletakse mõisted "töötajad" ja "füüsilisest isikust ettevõtjad".

5.3 Madalamaade uue ravikindlustusseadusest tulenevate muudatuste tõttu muudetakse I lisa II osa, mis puudutab määruse mõjualasse kuuluvaid isikuid mõiste "pereliige" osas. Siinkohal hõlmab nimetatud mõiste abikaasat, registreeritud partnerit ja alla 18aastast last.

⁽⁵⁾ ELT C 24, 31.1.2006. Raportöör hr Rodríguez García-Caro.

5.4 Seoses Leedu ja Slovakkia sotsiaal pensioniseaduse muutmise muudetakse II lisa mitteosamakseliste erihüvitiste kohta. Leedu puhul kohandatakse lisa vastavalt riiklikes õigusaktides tehtud muudatustele ning Slovakkia puhul kohandatakse õigusakte ja toetuse maksmist jätkatakse ainult isikute puhul, kellele sellele varem õigus oli.

5.5 Muudetakse III lisa A osa, mis puudutab sotsiaalkindlustuslepingute sätteid, mille kohaldamist jätkatakse, jättes välja punkti 187, milles viidatakse Itaalia ja Madalmaade vahelisele üldkonventsioonile.

5.6 Muudetakse IV lisa A osa, milles loetletakse määruse artikli 37 lõikes 1 osutatud õigusaktid, mille kohaselt invaliidsushüvitiste suurus ei sõltu kindlustusperioodi pikkusest. A osa Slovaki Vabariiki puudutavat jagu muudetakse kooskõlas riiklike õigusaktidega.

5.7 Kuna Hispaania õigusakte on muudetud, muudetakse IV lisa B osa, milles käsitletakse füüsilisest isikust ettevõtjate eriskeeme, mille suhtes kohaldatakse muus liikmesriigis täitunud kindlustusperioodide liitmist käsitlevaid erisätteid.

5.8 Muudetakse IV lisa C osa Slovakkia ja Rootsi puudutavaid jagusid. Kõnealune lisa puudutab juhtumeid, kui võib loobuda hüvitise topeltarvutamisest, kuna tulemus oleks sama. Slovakkia puhul puudutab muudatus toitjakaotuspensioni ja Rootsi puhul tagatispensioni arvutamist, mis sõltub elamisperioodidest Rootsis.

5.9 Kuna Rootsi õigusakte on muudetud, ajakohastatakse IV lisa D osa, mis käsitleb kahe või enama liikmesriigi õigusaktide alusel antavate samaliigiliste hüvitiste kattumisega seotud hüvitisi ja lepinguid. Samuti lisatakse Soome ja Luksemburgi vaheline kahepoolne leping.

5.10 Samuti muudetakse VI lisa, milles sätestatakse teatavate liikmesriikide õigusaktide kohaldamise erikord. Muudetakse järgmisi liikmesriike puudutavaid jagusid:

— Eesti, et lisada eeskirjad vanemahüvitise arvutamiseks;

— Madalmaad, et kajastada uue ravikindlustusseaduse jõustumist käesoleval aastal;

— Soome, et kajastada Soome tööpensioni käsitlevate õigusaktide läbivaatamise tulemusi;

— Rootsi, et kajastada uuendusi sotsiaalkindlustusalastes õigusaktides ja ümberkorraldusi pensionialastes õigusaktides.

5.11 Määruse 1408/71 lisades tehtavad muudatused on tingitud peamiselt mitmete liikmesriikide õigusaktides tehtud muudatustest. EMSK tervitab mis tahes muudatusi, mis parandavad Euroopa Liidu kodanikele makstavaid hüvitisi.

5.12 Komitee rõhutab siiski, et liiga suur lisade ja erijuhtude hulk määrustes 1408/71 ja 883/2004 ei ole parim viis sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamist puudutavate sätete lihtsustamiseks. Määrus 883/2004 töötati välja parandamise ja lihtsustamise eesmärgil ning komitee soovib, et selles suunas tööd jätkataks.

5.13 Komisjon on esitanud määruse ettepaneku, millega muudetakse määrust 883/2004 ja määratakse kindlaks XI lisa sisu⁽⁶⁾. Nimetatud lisa ühtib määruse 1408/71 VI lisaga. Komitee täheldab, et nimetatud lisad erinevad teineteisest jao

“W. SOOME” osas, mida mainitakse käesoleva arvamuse punktis 5.10.

5.14 Käesolevas arvamuses käsitletava määruseettepaneku lisa punkti 6 alapunktis c öeldakse: “...kui isikul on pensionikindlustusperioode täitunud mõnes muus liikmesriigis töötamise ajal...”. Määruse ettepaneku, millega muudetakse määrust 883/2004, XI lisa jaos “W. SOOME” öeldakse aga: “...kui isikul on pensionikindlustusperioode täitunud mõnes teises liikmesriigis töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana töötamise ajal...”.

5.15 EMSK leiab, et kuna tegemist on sama olukorraga, peaks sõnastus olema ühesugune ning mõlemad tekstid peaksid ühtima.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ KOM(2006) 7 lõplik, SOC/238. EMSK koostamisjärgus arvamuse, raportöör hr Greif.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Vabatahtlik tegevus, selle roll ja mõju Euroopa ühiskonnas”

(2006/C 325/13)

Euroopa Komisjon võttis 6. aprillil 2006 vastu otsuse paluda Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt EÜ lepingu artikli 262 kohaselt arvamust järgneva dokumendi kohta: “Vabatahtlik tegevus, selle roll ja mõju Euroopa ühiskonnas”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 7. novembril 2006. Raportöör oli Erika KOLLER, kaasraportöör Gräfin zu EULENBURG.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 431. täiskogu istungjärgul 13. ja 14. detsembril 2006 (13. detsembril 2006 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 127, vastu hääletas 9, erapooletuks jäi 17.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub komisjoni üles kuulutama välja Euroopa vabatahtlike aasta ning avaldama nii kiiresti kui võimalik valge raamatu vabatahtliku tegevuse ja kodanikuaktiivsuse kohta Euroopas. Sel viisil oleks võimalik rõhutada nimetatud nähtuste vastastikust mõju ja tõsta esile nende ulatust ja olulisust. Kuna vabatahtlik tegevus toimub suures osas kohalikul tasandil, siis peab valge raamat aitama kaasa strateegiale, millega on võimalik tugevdada vabatahtliku tegevuse Euroopa mõõdet ja kodanikuaktiivsust, samuti edendada Euroopa inimeste samastumist Euroopaga.

1.2 Liikmesriikide valitsusi tuleb innustada välja töötama riiklikku vabatahtlike poliitikat ja vabatahtliku tegevuse otsese toetamise ja tunnustamise strateegiat. Nimetatud riiklik vabatahtlike poliitika peab hõlmama ka vastava infrastruktuuri loomist. Euroopa Liit võib siin anda ette raamid ning toetada liikmesriikidevahelist parimate tavade ulatuslikumat levitamist.

1.3 Kõik liikmesriigid peaksid välja töötama õiguslikud raamtingimused, mis näeksid ette õiguse harrastada vabatahtlikku tegevust, olenemata asjaomase isiku õiguslikust või sotsiaalsest staatusest. Kõikidele vabatahtliku tegevuse harrastajatele, sealhulgas puuetega inimestele, tuleb tagada võrdne kohtlemine. Mõnes liikmesriigis takistavad õiguslikud raamtingimused ikka veel vabatahtliku tegevuse arengut, mis ei võimalda seetõttu ka suuremat ühiskondlikku toetust. Vahel takistavad arengut isegi sellised õigussätted nagu tööhõivekeeld või -piirang. Nimetatud piirangud tuleb läbi vaadata ning soodustada vabatahtlikku tegevust läbi ettenägeliku õigusliku raamistiku, näiteks kindlustus ja kulude hüvitamine vabatahtlikele.

1.4 Komitee arvates peaksid vabatahtliku tegevuse tähtsust tunnustama ning selle edendamisele kaasa aitama mitte ainult valitsused, vaid ka teised osapooled — parlamendid, piirkondlikud ja kohalikud asutused, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskond, sest sellisel viisil rõhutavad nad vabatahtliku tegevuse tähtsust ning parandavad selle mainet ühiskonnas.

Lisaks rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kodanikuühiskonna organisatsioonide otsustavat rolli vabatahtliku tegevuse juures.

1.5 Samas peab komitee soovitavaks kooli ja kodanikuühiskonna seoste esiletoomist, et soodustada ettevalmistust vabatahtlikuks tegevuseks. Seetõttu tuleb üldhariduses pöörata rohkem tähelepanu pedagoogilisele tegevusele, mille eesmärk on sotsiaalse teadlikkuse arendamine ja üldist huvi pakkuvate sotsiaalsete probleemide lahendamises osalemise soodustamine. Näiteks võiks nn sotsiaalse ja ökoloogilise aasta raames pakkuda noortele alates 15. eluaastast võimalust praktiliseks tegevuseks, et julgustada neid tegelema oluliste ja mõttekate tegevustega. Erilist tähelepanu tuleb pöörata valitsusväliste organisatsioonide toetamisele, kus lapsed saaksid harrastada oma elu esimest vabatahtlikku tegevust.

1.6 Informaalse ja mitte-formaalse hariduse tunnustamise põhimõtte toetamiseks tehtavates jõupingutustes — Europass ja põhipädevusi käsitlevad soovitused — peaks EL erilist tähelepanu pöörama läbi vabatahtliku tegevuse saadud oskuste tunnustamisele. Noorte Europassi loomine edendaks noorte vabatahtliku tegevuse tunnustamist.

1.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et nii liikmesriigid kui Euroopa Liit ise peaks välja töötama vabatahtliku tegevuse poliitika, mis hõlmaks vabatahtliku tegevuse edendamise strateegiat ja konkreetseid kavasisid, eritoetuste ettepanekuid, avalikkuse teadvustamist, partnerluse loomist kodanikuühiskonna ja ettevõtete vahel ning vabatahtliku tegevuse tulemuste avaliku tunnustamise edendamist. Selle juurde kuulub ka vabatahtlikku tegevust toetava õigusliku raamistiku loomine. Euroopa Liit võib siin anda ette raamid ning pakkuda mõtteainet, samuti toetada liikmesriikide parimate tavade levitamist.

1.8 Euroopa tasandil on tarvis usaldusväärseid ja võrreldavaid andmeid vabatahtliku tegevuse ulatuse, tähenduse ja sotsiaalmajandusliku väärtuse kohta. Sellekohaste uuringute aluseks peaks olema vabatahtliku tegevuse ühtne määratlus. Uuringutes tuleks analüüsida vabatahtlike vajadusi ja motiive ning eelkõige põhjuseid, miks inimesed ei taha osaleda vabatahtlikus tegevuses. Euroopa tasandil tuleb leida võimalused muuta nähtavaks vabatahtliku tegevuse panus rahvatulusesse ja selle mõju ühiskonnale. Eurostat saaks siin täita koordineerivat ja algatavat rolli: vastavad arvanded peaksid olema Euroopa Liidu liikmesriikide kõikidel statistikaametitel.

1.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib Euroopa Liidu rahastamissüsteemis ning poliitikavaldkondades ja programmides toetada vabatahtlikku tegevust senisest enam. Selleks on vaja eelkõige vabatahtliku tegevuse toetamise üleeuroopalist infrastruktuuri. Hetkel on üheks vabatahtlikku tegevust toetavaks jõuks Euroopa Liidus Euroopa vabatahtlike teenistus, mille raames on ligi 40 000 18–25-aastast noort kuue kuu kuni aastase perioodi vältel viibinud 31-s Euroopa ja partnerriigis. Teiste vabatahtlike tegevust arengumaades rahastatakse samas arenguabi vahenditest. Teiste vabatahtlike tegevust arengumaades rahastatakse samas arenguabi vahenditest. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee loeb kõnealuseid allikaid ebapiisavaks ning soovib, et Euroopa Liit tegeleks vabatahtliku tööga aktiivsemalt, järjepidevamalt ja kooskõlastatumalt eelkõige sedakaudu, et üleeuroopalised vabatahtlike programmid oleksid kättesaadavad kõikidele rahvastikurühmadele ega piirduks ainult noorte pikaajaliste vabatahtlike teenistustega.

1.10 Lisaks arvab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et tuleks avaldada eakate inimeste vabatahtliku tegevuse soovitus, mis hõlmaks näiteks partnerluse ja kogemuste vahetuste katsekavasid ning mis võiks olla üks esimesi asjaomaseid algatusi.

1.11 Tuleb märkida, et Euroopa projektide raames harrastatud vabatahtlikke tegevusi tuleb käsitleda rahalise osalusena. Lisaks tuleks Euroopa projektide taotlusvormid muuta lihtsamaks ja vähembürookraatlikuks, nii et vabatahtlike organisatsioonidel oleks üldse võimalik Euroopa projektides osaleda.

1.12 Tuleb soodustada ja laiendada teabe levikut: kahjuks ei jõua teave liiga sageli huvitatuteni. Siinkohal tuleks kasutada kõiki võimalikke teabekanaleid. Näiteks võiks luua vastava teabega kodulehekülje, millele saaks ühe hiireklõpsuga kõigilt olemasolevatelt vabatahtliku tegevusega seotud kodulehekülgedelt. Selles küsimuses on eriline tähtsus vabatahtlike organisatsioonide Euroopa võrgustikel. Need tagavad, et organisatsioonid vahetavad omavahel teavet, edastavad eeskujulikke kogemusi ning annavad Euroopa Liidu institutsioonidele edasi vabatahtlike palved ja nõudmised. Kõnealuseid võrgustikke tuleb sihipäraselt toetada osana vabatahtliku tegevuse edendamise infrastruktuurist.

1.13 Euroopa Liit saab anda olulise panuse vabatahtliku tegevuse edendamisse ja avalikku tunnustamisse, toetades ÜRO välja kuulutatud rahvusvahelist vabatahtlike päeva (5. detsember) ning tunnustades ja tähistades sel päeval vabatahtlikku tegevust. Rahvusvaheline vabatahtlike aasta 2001 näitas, kui olulised on avalikkust mõjutavad ja riigi poolt toetatavad programmid. Kui Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovitusel kohaselt kuulutatakse välja vabatahtliku tegevuse aasta, siis aitaks see Euroopa tasandil tunnustada ja toetada arvukate vabatahtlike kohaliku tegevust ning tekitaks ühtekuuluvustunnet Euroopa vabatahtlikes..

1.14 Eesmärgiga soodustada vabatahtliku tegevuse tunnustamist ja olulisust liikmesriikide arengus teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku võtta vastu Euroopa harta, kus määratakse kindlaks vabatahtlike organisatsioonide roll, õigused ja kohustused. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb ettepaneku vabatahtlike organisatsioonide majandusliku olukorra parandamiseks ELi õigustikku sisse viia kõnealuste organisatsioonide vabastamine käibemaksust. Ettepaneku määratleda vabatahtlike organisatsioonide roll, õigused ja kohustused Euroopa hartaga eesmärk on esiteks luua kõnealustele organisatsioonidele ühtsed suunised, mis annab neile erilise õigusliku staatuse seoses majanduslike ja teiste õigustega.

2. Sissejuhatus

2.1 Vabatahtlik tegevus on ühiskonna jaoks hindamatu väärtusega. Enam kui 100 miljonit vabatahtlikku pühendub oma vabal ajal arvukatele tegevustele, mis on kasulikud kolmandatele isikutele ning mis teenivad üldsuse huve. Kodanikuühiskonna organisatsioonide tööd, mida teevad sageli ainult või suuremas osas vabatahtlikud, tunnustavad järjest enam ettevõtted, riigi esindajad ning eelkõige kodanikud ise (¹).

2.2 Siiski on vabatahtlik tegevus midagi palju enam kui vaid teenuste pakkumine ja sotsiaalsete vajaduste rahuldamine. Vabatahtliku tegevuse aluseks on soov teenida omal algatusel üldhuve ning aidata neid kujundada, toetades selliseid väärtusi nagu ühiskondliku heaolu kaitse ja solidaarsus ning vastandub seega kaasaegse ühiskonna üha tüüpilisematele nähtustele – individualismile ja egoismile.

2.3 Vabatahtlik tegevus on nii kohalikul kui Euroopa tasandil lahutamatu seotud ühiskondliku osalusega ja kodanikuaktiivsusega, mis moodustavad demokraatia nurgakivi. Kodanikud ei osale ühiskondlikus elus mitte ainult poliitiliselt, vaid lahendavad sihipäraselt ka ühiskonnaprobleeme. Ühiskondlikus elus osaledes saavad nad ellu viia ühiskonna kujundamise selgepiirilist taht. Inimene töötab teiste hüvanguks oma vabast ajast või vabatahtliku teenistuse raamistuses teenides nii ühiskondliku heaolu huve, mis on sageli seotud märkimisväärse rahalise või terviseriskiga. Just selline Euroopa kodanikuaktiivsuse vorm loob kodanikes tugeva kuuluvustunde oma ühiskonnaga. Vabatahtlik tegevus võib seega olla osalemise üks paremaid näiteid ja on seega kodanikuaktiivsuse olemuslik koostisosa või isegi eeldus.

2.4 Lisaks soodustab vabatahtlik tegevus isiklikku arengut luues ühelt poolt sotsiaalset teadust ning arendades teisalt oskusi ja võimeid, mis parandab vabatahtlike võimalusi tööturul ning aktiivset osalemist ühiskonnas. Vabatahtlik tegevus

(¹) Euroopa Komisjoni rahastatud uuring EUYOUNG 2003–2005 noorte osalemise kohta ühiskondlikus elus näitab näiteks, et noored usaldavad kõikides kaheksas osalenud Euroopa riigis kodanikuühiskonna organisatioone rohkem kui riiklikke asutusi.
http://www.sora.at/images/doku/euyoung_finalcomparativereport.pdf.

pakub oma eri variantides informaalset⁽²⁾ ja mitte-formaalset⁽³⁾ hariduse võimalust, millel on formaalse⁽⁴⁾ hariduse kõrval oluline roll elukestva õppe poliitikas.

2.5 Vabatahtlik tegevus annab olulise panuse meie rahvamajanduste kogutoodangusse. Väga sageli jäetakse nimetatud panus riiklikes statistikes tähelepanuta, sest selle aluseks ei ole alati rahalises väärtuses mõõdetavate hüvede vahetamine ning puudub ühtne metoodika selle majandusliku väärtuse mõõtmiseks. Kui seda siiski mõõdetakse, on näha, et vabatahtliku tegevuse majanduslik väärtus ja panus majandusse on märkimisväärne⁽⁵⁾. Näiteks Ühendkuningriigis hinnatakse vabatahtliku tegevuse majanduslikuks väärtuseks 7,9 % SKTst ja 38 % kogu rahvastikust osaleb asjaomastes tegevustes. Iirimaa ja Saksamaal tegeleb vabatahtliku tegevuse mõne vormiga üle 33 % kodanikest ja Poolas 18 % rahvastikust.

2.6 Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil toimiv riikidevaheline vabatahtlik teenistus tõstab oluliselt rahvaste vahelist solidaarsust ja üksteise mõistmist ning soodustab kultuuridevahelist dialoogi. Sellega seoses tervitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee komisjoni algatust laiendada Euroopa vabatahtlike teenistuse tegevust, muuta see nähtavamaks ning tõhusamaks.

2.7 Vabatahtliku tegevuse ajendid on solidaarsus ja vastutustunne teiste ees ja ka vajadus end kasulikuna tunda. Vabatahtlik tegevus loob sotsiaalseid seoseid, aitab kaasa ühiskondliku ühtekuuluvuse tekkimisele ning soodustab elukvaliteedi tõusu ja sotsiaalseid edusamme Euroopas. Seega kehastab see Euroopa integratsiooni väärtusi, nagu sätestatud EÜ asutamislepingu artiklis 2 ja Euroopa Liidu lepingu artiklis 2. Lisaks on vabatahtlik tegevus osalusdemokraatia — mida Euroopa põhiseaduse lepingus tunnustatakse kui ELi demokraatliku elu koostisosa — oluline väljendusvorm. Vabatahtlik tegevus ning vabatahtlikud teenivad ühiskondliku heaolu huve. Euroopa Liit peab tunnustama vabatahtlikku tegevust vääriliselt kõikides liikmesriikides.

2.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on vabatahtliku töö teemat käsitlenud juba oma 2002. aastal vastu võetud teabearuandes "Töö varjupaikades näitena vabatahtlikust tööst Euroopas" (raportöör: Gräfin zu EULENBURG).

⁽²⁾ **Informaalne haridus:** õppimine, mis toimub igapäevaelus, töökohal, perekonnas ja vabal ajal. See on struktureerimata (õppe märkide, õppimisaja ja õppimise edendamise seisukohalt) ja tavaliselt ei kaasne sellega tunnustust. Huvihariduse omandamine võib olla sihipärane, kuid enamasti ei ole see kavatsuslik (või juhuslik/kõrvaline)

⁽³⁾ **Mitte-formaalne haridus:** õppimine ei toimu haridus- või koolitussutuses ning sellega ei kaasne tunnustust. Siiski on see struktureeritud (õppe märkide, kestvuse ja õppevahendite osas). Õppijate seisukohast on see sihipärane.

⁽⁴⁾ **Formaalne haridus:** õppimine toimub tavaliselt haridus- või koolitussutuses, on struktureeritud (õppe märkide, õppimisaja või õppimise edendamise osas) ja sellega kaasneb tunnustust. Ametlik õppimine on õppijate seisukohast sihipärane. Allikas: KOM(2001) 678.

⁽⁵⁾ Euroopa Vabatahtlike Keskuse avaldatud uurimus "Facts & Figures Research Project" (Uurimisprojekt statistika ja teabe kogumiseks) (2004–2006) (<http://www.cev.be/facts&figures.htm>)

Lisaks on vabatahtlikku tegevust mainitud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tööd muude aspektide hulgas, kuid seni pole sellele teemale eraldi arvamust koostatud⁽⁶⁾.

2.9 Euroopa Liidu siseselt tunnustatakse üha enam vabatahtliku tegevuse panust sotsiaalses, kultuurilises ja keskkonna valdkonnas ning vabatahtlike organisatsioonide kaasatakse rohkem poliitilistesse otsustusprotsessidesse hariduse, elukestva õppe, tervise, tarbijakaitse, arengu, kaubanduse jt aladel. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab kõnealuseid algatusi, kuid on seisukohal, et esialgsed edusammud ei ole kaugeltki piisavad.

2.10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb heameelt, et nii Euroopa Komisjoni 2001. aastal algatatud poliitilise protsessi kui avatud koordineerimismeetodi üks prioriteet on noorte vabatahtlik tegevus. Komitee julgustab komisjoni jätkama saavutatud edusammudest lähtudes vabatahtliku tegevuse arendamist ning käsitlema seejuures valdkonnaüleseid aspekte tervikliku lähenemisviisi raames.

2.11 Rahvusvahelisel tasandil sai suundanäitavaks aasta 2001, mil ÜRO kuulutas välja rahvusvahelise vabatahtlike aasta. Kõnealune aasta pööras avalikkuse tähelepanu vabatahtlikule tegevusele, julgustas inimesi taas harrastama vabatahtlike tegevusi ning näitas, kuidas saab vabatahtlikku tegevust poliitiliselt tunnustada, toetada ja soodustada. ÜRO algatusel tähistatakse iga aasta 5. detsembril rahvusvahelist vabatahtlike päeva. Ka Euroopa Liit peaks juhtima Euroopa kodanike tähelepanu sellele olulisele sündmusele.

2.12 Üldiselt on komitee siiski arvamusel, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid vabatahtlikule tegevusele rohkem tähelepanu pühendama. Ka seetõttu tervitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Euroopa Komisjoni voliniku Margot WALLSTRÖMi taotlust komitee arvamuse koostamiseks kõnealusel olulisel teemal.

3. Vabatahtliku tegevuse mõiste ja tunnused

3.1 Praktikas ja teadusuuringutes määratletakse vabatahtlikku tegevust sageli erinevalt, samuti on raske koondada ühte määratlusse selle mõiste eri nüansse. Euroopa Liidu riikide erinevates määratlustes on ühised kolm vältimatut kriteeriumi:

— Vabatahtlikku tegevust harrastatakse vabast tahtest ja omal algatusel. See ei saa olla mingis vormis kohustuslik. Vabatahtlikkus tagab vabatahtlike seotuse ja identifitseerimise oma tegevusega.

⁽⁶⁾ Järgmised Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tööd on seotud vabatahtliku tegevuse teemaga:

EMSK arvamus *Noorsoopoliitika*, raportöör: pr van Turnhout (ELT C 28, 3.2.2006, lk. 35-41);

EMSK arvamus "Aktiivsed noored 2007–2013", raportöör: hr Rodriguez-Garcia-Caro (ELT C 234, 22.09.2005, lk. 46-51);

EMSK arvamus "Euroopa kodakondsus: nähtavuse ja tulemuslikkuse suurendamine", raportöör: hr Vever (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata);

EMSK arvamus "Kodanikuaktiivsuse tegevusprogramm", raportöör: hr Le Scornet (ELT C 28, 3.2.2006, lk. 29-34).

- Vabatahtlik töö on tasuta ning selle tegemisel ei ole rahalisi ajendeid; tekkinud kulud võib vabatahtlikele siiski hüvitada.
- Vabatahtlikku tegevust harrastatakse eesmärgiga teha midagi teiste inimeste heaks väljaspool oma perekonda või teiste ühiskonnarühmade jaoks ning olla sel viisil kasulik ühiskonnale kui sellisele (kuigi pole kahtlust, et vabatahtlikust tegevusest tõuseb oluline isiklik kasu vabatahtlike isiksuse kujunemisele).

On vaieldav, kas selle määratluse alla peaksid kuuluma ainult korrapärased tegevused, kas selle hulka kuulub naabrite abistamine ning viimastel aastatel tekkinud "ajapangad" või peaks arvesse minema ainult ametlikus ja struktureeritud vormis harrastatav vabatahtlik tegevus. Nimetatud kolm põhitingimust on siiski vajalikud eeldused, et tegevust — olgu see vabatahtlik tegevus kohaliku kogukonna heaks või struktureeritud vabatahtlik teenistus — saaks liigitada vabatahtlikuks tegevuseks. Üldiselt võib öelda, et vabatahtliku tegevuse eri vormidele vastab kõige paremini lai määratlus.

3.2 Vabatahtliku tegevuse eesmärk ei ole asendada tasustatavat tööd. On isegi soovitatav, et tasustatava töö asendamine vabatahtliku tegevusega oleks võimatu. Vabatahtliku tegevuse eriline väärtus tuleneb selle panusest ühiskonna kujundamisesse. Vabatahtlik tegevus ei ole ka pelgalt sotsiaalne teenus ega loodud riiklike põhiülesannete ülevõtmiseks. Vabatahtliku tegevuse olemuslik lisaväärtus seisneb:

- sotsiaalsete ja ühiskondlike seoste loomises; asjaolus, et iga vabatahtlikku tegevust harrastav isik samastab end tugevamini ühiskonnaga ja temas tugevneb solidaarsustunne;
- kodanike osalemises ühiskonna aktiivses kujundamises.

3.3 Vabatahtlikku tegevust esineb paljudes eri vormides, see muudabki tema liigitamise nii raskeks. Vabatahtlikku tegevust harrastavad erinevad ühiskonnarühmad, kuigi liikmesriigiti erinevas ulatuses. Ühes valdkonnas tegutsevate vabatahtlike osakaal, nende profiil (vanus, päritolu, haridustase jne) võib riigiti väga erinev olla.

3.4 Formaalse, teatud asutuses harrastatava tegevuse kõrval on olemas ka informaalne tegevus ning varjujääv tegevus (nt sisserändajate vabatahtlik tegevus).

3.4.1 Vabatahtliku tegevuse eri vormide hulka kuuluvad muu hulgas:

- osavõtt avalikust elust ja kodanike ühiskondlikust tegevusest;
- tegutsemine üldhuvi valdkonnas, teadlikkuse tõstmise kampaniate korraldamine, õigusosalane nõustamine ja tarbijakaitse;
- heategevus, teiste inimeste aitamine, eriti vanurite ja puuetega inimeste abistamine nende lähikeskkonnas, või ka arenaguabi,

- tegevus vahetu ühiskondliku heaolu nimel, muu hulgas erilistes olukordades nagu keskkonnakatastroofide järel jne;

- vastastikune abi ja eneseabirühmad;

- tegutsemine usuühendustes;

- kodanikud, kes on ühiskonnas erinevatel vabatahtlikel ametikohtadel ning tegevad poliitilises ja teaduselus, väikeste ühenduste või spordiühingute juhatustes.

3.4.2 Vabatahtliku tegevuse võib lisaks jagada tegevusvaldkondadeks, näiteks sport, kultuur, sotsiaalküsimused, tervishoid, haridus, noorsugu, keskkonnakaitse, katastroofiabi, poliitika, tarbijakaitse jne.

3.5 Vabatahtlike teenistused on vabatahtliku tegevuse erivorm: need on piiratud kestvusega ning sageli tegelevad sellega vaid vabatahtlikud, s.t vastupidiselt enamikule vabatahtlikust tegevusest ei tehta seda lisaks muudele tegevustele, nagu õppimine ja töötamine. Vastupidiselt vabatahtlikule tegevusele, millega inimene tegeleb oma vabal ajal ja jätkuvalt, toetub vabatahtlik teenistus harilikult ühiselt seatud normidele ning kohustustele. Vabatahtlik teenistus tähendab sageli kokkulepet projekti erinevate partnerite (sealhulgas vabatahtlike) vahel. Eristatakse mitut vabatahtlike teenistuse vormi:

Vabatahtlikud tegevused hõlmavad asjaomase tegevuse kõiki liike. Neid iseloomustavad järgmised kriteeriumid: kõigile avatud, tasustamata, tehakse vabatahtlikult, nendega kaasneb hariduslik aspekt (mitte-formaalne haridus) ja nad annavad sotsiaalset lisaväärtust.

Vabatahtlike teenistus on vabatahtlike tegevuste üks vorm ja seda iseloomustavad järgmised aspektid: eesmärgid, sisu, ülesanded, struktuur ja raamistik on selgelt kindlaks määratud;

Riiklikult organiseeritud vabatahtlike teenistus on teenistus, mida korraldatakse riigi poolt või riigi ülesandel, näiteks sotsiaal- või kodanikukaitse valdkonnas.

Tsiviilteenistus on mõnes riigis pakutav mitte-vabatahtlik alternatiiv sõjaväekohustusele; kuid selle aluseks ei ole vaba tahe (?).

3.6 Selgelt saab eristada kaht vabatahtliku tegevuse tüüpi: ÜRO ja ILO määratluste kohaselt hõlmab esimene tüüp töötamist mittetulunduslikes organisatsioonides tihti turu tasemest madalama tasu eest; teist tüüpi vabatahtliku tegevuse eest tasu ei saada, kuid hüvitatakse tegevusega seotud kulud. Nimetatud eristust tuleks arvesse võtta kõnealuste tegevuste õigusliku seisundi määramisel, et lihtsustada nii vabatahtlikes kui valitsusvälistes organisatsioonides ettenähtud praktikat sooritavate üliõpilaste olukorda.

(?) KOM(2004) 337 (lõplik).

Rahvusvahelise tööorganisatsiooni ja ÜRO agentuuride määratluste kohaselt tähendab vabatahtlik töö mittetulundusorganisatsioonides, st vabatahtlikes ühendustes ja valitsusvälistes humanitaarorganisatsioonides tehtavat tööd, mida teevad vabatahtlikeks kutsutavad, reeglina hüvitist ehk palka saavad töötajad. Nad on palgatöötajad, kelle töö vabatahtlikkus väljendub ja seisneb asjaolus, et nende palk on sageli vaba turu palgast väiksem; eelnimetatu määratleb ja paneb aluse vabatahtliku töö üksikasjadele ja olemusele. Näiteks on humanitaar- ja katastroofiabi organisatsioonid töötav logistikaspetsialist või pagulasõiguste kaitseorganisatsioonid töötav jurist kindlasti palgatöötajad, ent nendele makstav palk on erinev (st väiksem) kui palk, mida nad saaksid teenida (transpordi- või õigusabialaste) eraettevõtete turul.

Mitu korda mainitud ning laiendamist ja väärtustamist väärivaks peetud Euroopa vabatahtlike teenistuse näol on tegelikult tegu teenistusega, mille abil saavad noored töötada ühenduste ja VVOde heaks väikese hüvituse eest (majutus- ja toidukulud) ja millega kaasneb praktikatasu taoline hüvitis. See on vahend noorte kaasamiseks ühingute ja VVOde tegevusse nende kõrg- ja üliskooli õpingute raames, kuna praktika välismaal on õpingute kohustuslik osa peaaegu kõigil rahvusvahelise või Euroopa mõõtmega erialadel.

Noorte osalemine humanitaarabi või üldhuvi pakkuvates projektides kindlasummalise hüvitise eest on mõlemad osapooli rikastav vahend. Tõsi küll, makstavate hüvitiste õiguslik seisund vajab selgitust, ent siiski ei tohi segi ajada heategevust ja vabatahtlikku tegevust.

3.7 Vabatahtlikku tasustatud tööd (näiteks organisatsiooni Arstid Ilma Piirideta tegevus) nagu seda on määratlenud rahvusvaheline tööorganisatsioon ja ÜRO, käesolevas arvamuses ei käsitleta.

3.8 Viimastel aastatel on vabatahtliku tegevuse vormid ja ajendid veelgi mitmekesisemad. Sellega seoses on saanud otsustavaks uued ühiskondlikud väärtused ja arengud. Vabatahtliku tegevuse vastu tuntakse järjest suuremat huvi ning selle järele on üha suurem nõudlus, kuigi rahalised ja eelarvevahendid ning infrastruktuuri areng ei pea sellega sammu.

3.8.1 Ka tunnustus ei suurene vajalikul määral. Inimesed peavad vabatahtlikku tegevust atraktiivseks, sest see on mõistlik viis vaba aja kasutamiseks, arendab sotsiaalseid oskusi, annab kogemusi ja võimaldab neid ka jagada. Noorte jaoks on vabatahtliku tegevuse harrastamiseks järjest sagedamini ajendiks teadmiste omandamine või enda isiku ja võimete parem tundmaõppimine, mis muudab neid teadmispõhise ühiskonna nõuetele paremini vastavaks. Vabatahtliku teenistuse puhul välismaal mängivad vabatahtliku tegevuse kasuks otsustamisel rolli ka kultuuridevahelised kontaktid ja võõrkeele õppimine. Sel viisil edendatakse kultuuridevahelist mõistmist eelkõige Euroopa ühinemise raames. Ka piiriülesed vabatahtlike projektid, nagu vabatahtlike börsid euroregionides, on uued arengusuunad, mis

võivad olla olulise tähtsusega Euroopa kodanikkonna arengu seisukohalt.

3.8.2 Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja vabatahtlike keskused saavad vabatahtlike juurde lihtsamini, kui nad võtavad arvesse muutusi meie ühiskonnas: muutused noortekultuuris, interneti levik ja võimalused registreeruda koduleheküljel vabatahtlikus tegevuses osalemiseks; uued viisid noortega kontakti saamiseks, näiteks SMS-lühisõnumite teel; noortele alustuseks lühiajaliste tegevuste pakkumine; arvestamine uute vaba aja veetmise viisidega, samuti huvitatud kodanike ajalise võimalusega; sihipärane arvestamine uute sihtrühmadega, nagu sisserändajad, töötud või kasvav hulk osaleda soovivaid pensionäre.

3.9 Kokkuvõtteks võib öelda, et vabatahtlik tegevus on horisontaalne nähtus, mis puudutab paljusid erinevaid ühiskonna valdkondi, kuid millel on oma osa kõikide rahvastikukihide hulgas. Tuleb siiski märkida, et see on vähem levinud ebasoodsas olukorras ja sotsiaalselt tõrjutud inimeste hulgas.

4. Vabatahtliku tegevuse üldine sotsiaalmajanduslik roll Euroopa ühiskonnas

4.1 Rahvusvahelises erialakirjanduses analüüsitakse vabatahtliku tegevuse rolli enamasti selle ühiskondliku või majandusliku funktsiooni alusel. Nagu juba märgitud, tuleneb vabatahtliku tegevuse olemuslik väärtus panusest kodanikuaktiivsusesse ning selle mõjusid on tihti raske otseselt mõõta: ühiskondlik hõivatus, kuuluvustunne, ühiskonnaga samastumine, solidaarsus, vastutustunne ühiskonna ees, sotsiaalse ühtekuuluvuse soodustamine.

4.2 Sobiv lähtepunkt, mida kirjeldatakse kodanikuühiskonda uurivates teadustöodes (näiteks Putnam 2000) ⁽⁸⁾, on nn sotsiaalkapital, millesse vabatahtlik tegevus annab olulise panuse. Piirkondade sotsiaalse (ja majandusliku) arengu seisukohalt on olulise tähtsusega kodanike sotsiaalsed võrgustikud, kontaktid, väärtused ja hoiakud, samuti vastastikune usaldus. Kui ühes teatud piirkonnas on arvukalt kodanikuühiskonna organisatsioone või vabatahtlikke, siis on ka sealsed teised majanduslikud ja sotsiaalsed näitajad positiivsemad. Vabatahtlik tegevus suurendab oluliselt ühiskonna sotsiaalkapitali, kuna see loob sotsiaalseid võrgustikke ja seoseid.

4.3 Seetõttu peavad üldiselt kasutatavatele riigi arengut kirjeldavatele kvantitatiivsetele näitajatele (olulised majandusnäitajad nagu majanduskasv ja finantstasakaal) lisanduma uued ja alternatiivsed näitajad, mis mõeldaksid sotsiaalkapitali ja sotsiaalset ühtekuuluvust ning vabatahtliku tegevuse panust. Samuti on vaja väljendada vabatahtliku tegevuse majanduslikku arvulist väärtust, nagu on teinud ettepaneku ÜRO oma käsiraamatus mittetulundusorganisatsioonide kohta riiklike statistikate süsteemis.

4.4 See ühtib ka ülemaailmse jätkusuutliku arengu prioriteetidega, milles toetatakse majandusliku edu kõrval ka keskkonnamääramatust, solidaarsust ja demokraatiat. See vastab ka Lissaboni strateegia eesmärkidele, mis käsitleb jätkusuutliku arengu üldkontekstis lahutamatu kolme valdkonda —

⁽⁸⁾ Robert D. Putnam, *Bowling Alone — The Collapse and Revival of American Community* ("Keeglimäng ükski: Ameerika ühiskonna kokkuvõtte ja uuestisünd"), New York, Simon and Schuster, 2000.

majandus, sotsiaalvaldkond ja keskkond — ning tahab nende valdkondade sünergia paremini ära kasutada. Igasse kõnealusesse valdkonda annavad vabatahtlikud olulise panuse, mida tuleb mõista: sotsiaalse ühtekuuluvuse toetamine, keskkonnalaadsete tegevused, samuti (pikaajaliste) töötute tööturule naasmise toetamine.

4.5 2005. aasta kevadel Euroopa Ülemkogu vastuvõetud Euroopa noortepakt, mis on muudetud Lissaboni strateegia üks osa, julgustab noori harrastama vabatahtlikku tegevust. ⁽⁹⁾

4.6 Rahvusvaheliste uurimistööde ja kogemuste kohaselt saab vabatahtlikku tegevust paljudes valdkondades veelgi paremini ja sihipärasemalt soodustada ja toetada.

4.6.1 Nii näiteks saab juba laste sotsialiseerimise, harimise ja kasvatamise käigus töötada selles suunas, et nendest saaksid hiljem ühiskonna aktiivsed liikmed. Kõnealusel protsessi mängivad erilist, eeskujuvõivat rolli organisatsioonid, kes töötavad välja sotsiaalseid programme, millest saavad suurel määral kasu just lapsed ja noored.

4.6.2 Vabatahtlikul tegevusel võib olla eriline osa noorte ja pikaajalise töötuse vastases võitluses, samuti tööellu astumisel üldiselt.

Vabatahtlikud saavad sihipäraselt koguda olulisi, tööturul nõutavaid kogemusi ja teadmisi ning luua kontaktide võrgustiku. Sotsiaaltöö ja tervishoiu valdkonna tegevuste kõrval, mida peetakse vabatahtliku tegevuse tavapäraseks rakendusvaldkonnadeks, saavad vabatahtlikud teenistuse käigus olulisi oskusi ja teadmisi avalike suhete, teabevahetuse, väljendusoskuse, organisatsioonijuhtimise, kutsehariduse jne vallas.

Neil on võimalus proovida erinevaid sotsiaalseid rolle, õppida langetama õigeid otsuseid, lahendada probleeme, võtta omaks töökultuur ning tõestada oma õiglustunnet ja juhtimisoskusi. Vabatahtlikul tegevusel võib olla oluline osa inimese eluloos ning kutsealasest karjääris. Seega on vabatahtlik tegevus kui mitte-formaalse ja informaalsete hariduse tähtis vahend oluline täiendus formaalsele haridusele, õppimisele ja väljaõppele. Vabatahtlik tegevus võib parandada ka inimeste ning eriti noorte võimalusi tööturul.

4.6.3 Tegusa vananemise puhul on vabatahtlik tegevus kahepoolset kasulik: ühelt poolt saavad vanemad kaaskodanikud sel viisil jätkuvalt osaleda ühiskondlikus elus, tuues kaasa oma elukogemuse ning tundes end jätkuvalt vajalikuna. See avaldab positiivset mõju ka nende tervisele ja elukvaliteedile. Teisalt soodustab vabatahtlik tegevus põlvkondadevahelist mõistmist, kus noored ja vanad töötavad ühiselt mõne eesmärgi nimel, vahetavad kogemusi ja toetavad üksteist.

⁽⁹⁾ 2005. aasta kevade võttis Euroopa Ülemkogu muudetud Lissaboni strateegia raames vastu Euroopa noortepakti; selle eesmärgiks on parandada noorte eurooplaste haridust, koolitust, mobiilsust, tööhõivet ja sotsiaalset kaasamist, ühtlasi hõlbustades töö- ja pereelu ühitamist. Sellega seoses kutsus Euroopa Ülemkogu Euroopa Liitu ja liikmesriike üles soodustama noorte mobiilsust eemaldades takistused liikumiseks praktikantidele, vabatahtlikele ning nende perekondadele. 22.–23. märtsil 2005 Brüsselis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise eesistujariigi järelduste lisa I (7619/05).

4.6.4 Vabatahtlik tegevus annab erinevatele tõrjutud rahvastikurühmadele võimaluse olla kaasatud ning integreeruda, kuna inimesed harrastavad vabatahtlikku tegevust enda huve silmas pidades või naasevad ühiskonda oma kaasalöömise kaudu. Selline vastutuse suurendamine vabatahtliku tegevuse kaudu on oluline eelkõige sotsiaalselt eraldatud rahvastikurühmadele ja sisserändajatele. Kahjuks takistavad mõnedes liimesriikides seda protsessi kehtivad õigusaktid, näiteks ei saa mõnes liikmesriigis sisserändajad vabatahtlikku tegevust harrastada.

4.6.5 Tähelepanu tuleb juhtida ka erinevate eneseabirühmade tähtsusele. Nendesse koonduvad inimesed, kellel on sarnased probleemid (kuigi eri valdkondades) ning aitavad üksteist isiklike kogemusi vahetades.

4.6.6 Ka ettevõtetel ja tööandjatel on oma osa vabatahtliku tegevuse edendamisel. Ühelt poolt saavad nende töötajad ja spetsialistid väljaspool ettevõtet harrastatava vabatahtliku tegevuse kaudu juurde sotsiaalseid oskusi, mis suurendavad nende loominguilust ja tööindu. Sel viisil tunnevad nad suuremat seotust ettevõttega. Teisalt on ettevõtetel oma sotsiaalsest vastutusest üha teadlikumad: vastastikku kasu toovad partnerlused vabatahtlike organisatsioonide, kohalike ja riiklike ametiasustuste ja ettevõtete vahel aitavad koondada olemasolevaid jõude ning aidata ühiselt kaasa ühiskonna kujundamisele. Sotsiaalpartnerite dialoog, üksteiselt õppimine ja kollektiivlepingud võivad aidata kaasa vabatahtliku tegevuse kui sotsiaalse vastutuse osa suuremale tunnustamisele ja toetamisele.

4.6.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jälgib murega, et sageli jääb vabatahtlikel asutustel ja asjaomastel tegevustel "vabatahtliku tegevuse" õigusliku määratluse või õigusliku aluse puudumise tõttu vajaka avalikust tunnustusest. Vahel isegi ei nähta seda potentsiaali, näiteks kui vabatahtlike tegevust ei tunnustata noorte ja töötute kaasamise meetmete või sisserändajate integreerimise raames. Lisaks on vabatahtlike olukord sageli problemaatiline, eriti maksude aspektist, seoses sotsiaalse kaitse ning kindlustusjuhtumitega. Tungivalt on vaja toetada sätteid, mis selgitavad vabatahtlike õiguslikku seisundit ning annavad riigi igale elanikule õiguse harrastada vabatahtlikku tegevust. Liikmesriike kutsutakse üles täitma tööõiguse lünkasid seoses vabatahtliku abipersonali kaasamisega, kes, eriti katastroofide puhul, teeb olulist ühiskondlikult kasulikku tööd. Töötajad sõltuvad eripuhkuste saamisest ikka veel liiga sageli oma tööandja heast tahtest.

4.6.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib täpselt välja selgitada, millised on erinevate osapoolte — riigi, turusektori ja vabatahtlike organisatsioonide — suhted ja ülesanded. Vabatahtlikul tegevusel on meie ühiskondades küll oluline roll, kuid selle ülesanne ei ole tagada sotsiaalsete põhiteenuste osutamist ega asendada riigi tegutsemist. Poliitilise tegevuse eesmärk peab olema vabatahtliku tegevuse kui sellise toetamine, seda ei tohi kasutada vahendina, sest vastasel korral kaotab ta oma olemasolu õigustuse ning oma erilise väärtuse, mis põhineb inimeste vabal valikul.

4.6.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on vabatahtliku tegevuse jaoks vajaliku infrastruktuuri loomine riigi kohustus. Vabatahtlik tegevus on küll tasuta, kuid sellega kaasnevad kulutused ning see mõjutab seega eelarvet. Ka näitavad mõne Euroopa riigi kogemused, et vabatahtliku tegevuse jaoks sihipäraselt loodud infrastruktuur suurendab olulisel määral tegevuste ulatust ja kvaliteeti. Vabatahtlike organisatsioonide toetamine ja nõustamine, samuti vabatahtlike motiveerimine, nende väljaõpe, juhendamine ja toetamine, samuti kulude hüvitamine — see kõik maksab, kuid see tasub end kuhjaga ära. Sellega seoses saab riik olla aktiivne strateegilises kavandamistöös, teadlikkuse tõstmises ja koostöö kooskõlastamises. Vaba-

tahtliku tegevuse paremaks mõistmiseks peab riik rahastama uurimusi ja soodustama eelkõige vabatahtliku tegevuse mõiste jõudmist haridusse.

4.6.10 Samas peavad kõik osapooled (riik, ettevõtted, ametiühingud ja vabatahtlike organisatsioonid) tegema tööd ühise eesmärgi nimel — vabatahtliku tegevuse toetamine ja edendamine ning selle tunnustamise suurendamine ühiskonnas. Vabatahtlike organisatsioonide tõhus võrgustik parimate tavade levitamiseks ja jõudude ühendamiseks on siin niisama vältimatu kui dialoog ja koostöö eri asjaomaste sektorite vahel.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitrios DIMITRIADIS

LISA:

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Allpool toodud muudatusettepanek sai rohkem kui neljandiku poolthäälestest, aga lükati läbirääkimiste käigus siiski tagasi.

Välja jätta punkt 3.6

Motivatsioon

Kõnealune arvamus on üks vähestest, milles vabatahtlikku tegevust sedavõrd põhjalikult käsitletakse. Seetõttu on arvamusel eriline tähtsus. Arvamuses sisalduvad määratlused, näited ja teesid on olulised, sest tulevastes arvamustes kasutatakse neid tegevuse liigitamisel vabatahtlikuks tegevuseks või sotsiaaltöök.

Muudatusettepaneku esitaja teeb ettepaneku jätta välja nii ÜRO kui ka Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kasutatavad määratlused. Komitee ei tohiks kõnealuses arvamuses mingil juhul neile määratlustele toetuda, kuna komisjoni dokumendis, mille kohta EMSK arvamust koostab, käsitletak vabatahtlikku tööd selle kitsas tähenduses, st tasustamata vabatahtlikku tegevust.

Kui täiskogu võtaks muudatusettepaneku vastu, siis muudaks see arvamuse selgemini arusaadavaks ja väldiks lugejates segaduse tekitamist. Lisaks oleks arvamus ka lühem.

Hääletustulemus

Poolt: 53

Vastu: 61

Erapooletuid: 24

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele: Majanduskasvu ja tööhõivepartnerluse rakendamise, muutes Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks"

KOM(2006) 136 lõplik

(2006/C 325/14)

22. märtsil 2006 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele Majanduskasvu ja tööhõivepartnerluse rakendamise, muutes Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu .7. novembril 2006. Raportöör oli Evelyne **Pichenot**.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13. ja 14. detsembril 2006 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 153, vastu hääletas 21, erapooletuks jäi 14.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Ettevõtete sotsiaalne vastutus Euroopa sotsiaalmodeli osana puudutab igat Euroopa kodanikku. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb heameelt, et komisjon rõhutab oma teatises muuhulgas seda, et "ettevõtete sotsiaalne vastutus kajastab ELi põhiväärtusi". Lähtudes eelnevast on komitee seisukohal, et Euroopa kodanikul peab olema ligipääs usaldusväärsele ja täielikule teabele ettevõtete ja piirkondade seisukohtade ning tegevuse kohta. Kvaliteetne aruandlus võimaldab kodanikul teha valikuid kulutamise, säästmise ja elukoha kohta. Toodetel ja teenustel, mis võivad pakkuda usaldusväärset ühiskonnaalast teavet ning tagada jälgitavuse, on investorite, tarbijate ja tarbijate ühenduste jaoks tõeline võrreldav eelis. Kõnealune tendents muutub üha olulisemaks säästva arengu perspektiivis.

1.2 Euroopa asjadest teavitamise tegevuskava raames võiks luua teabeportaali ettevõtete sotsiaalse vastutuse kohta. Käepärast teavet hõlmav Euroopa portaal annaks ülevaate ettevõtete arvust ja tüüpidest, käsitletavatest teemadest ning asjaomastest sidusrühmadest. Portaali edendaks ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte omaksvõttu kõigis liikmesriikides. Eriti soovivat oleks, et portaal kätkeks teavet uute liikmesriikide ettevõtete heade tavade kohta. Portaali kujuneks ettevõtete sotsiaalse vastutuse üldiseks hindamisvahendiks. Komisjon peaks kaasahtama kõnealust omaalgatuslikku ning mitmepoolset vahendit, mis on vältimatu täiendus Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liidule. Nõnda koostatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse "praktikakogu" (*praxisthèque*⁽¹⁾) (tegevuste raamatukogu) võimaldaks vahetada teavet ettevõtete ja piirkondade heade tavade kohta.

1.3 Kuna ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte ühtib Lissaboni strateegiaga (uuendustegevus, konkurentsivõime, tööalane konkurentsivõime, töökohtade loomine), teeb EMSK liikmesriikidele ettepaneku kaasata kõnealuse põhimõtte propageerimine

(¹) *Praxis* (vanakreeka päritoluga naissoost nimisõna) tähendab tegevust või inimtegevuste kogu, mis muudab looduslikku keskkonda või ühiskondlikke suhteid.

riiklikesse reformikavadesse ning loomulikult säästva arengu riiklikesse strateegiatesse. Komitee meenutab, et ettevõtete sotsiaalne vastutus on vabatahtlik ning täiendab riikliku töö- ja sotsiaalõiguse järgimist ning vajadusel toetab rahvusvahelisi tööõiguse norme. Lisaks kutsub komitee liikmesriikide ja ELi ametiasutusi üles soodustama nende uute tegevusvaldkondade esilekerkimist ja arenemist, mis on loodud või edasi arendatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtet silmas pidades. Samuti kutsub komitee liikmesriike ja ELi üles edendama ettevõtete vastutustundlikku suhtumist riigihangetesse (sotsiaalsest ja ökoloogilisest seisukohast parima pakkuja poliitika).

1.4 Üle kogu Euroopa suhtutakse soosivalt tegevustesse, mis lähtuvad säästva arengu või ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõttest. Mitmekesisus soodustab küll arengut, kuid teeb raskeks ühise Euroopa lähenemisviisi leidmise. EMSK tunneb heameelt teatises mainitud ettevõtete sotsiaalset vastutust käsitleva riikide esindajate kõrgetasemelise rühma tegevuse taasalustamise üle. Rühm võiks toimida foorumina, kus vahetatakse teavet heade tavade kohta. Enne tavade ühtlustamispiüüdlusi tuleks ajakohastada teavet eri riikide praktika kohta. Selleks uuritakse kõiki riiklikke poliitikaid ja olemasolevaid õigusakte. Nii selgub (mitmekülgsest arvesse võttes), milliseid tulemusi on andnud ettevõtete sotsiaalse vastutuse soodustamise riiklik poliitika.

1.5 Euroopa Komisjon leiab, et Euroopa ettevõtted peaksid käituma kõikjal vastutustundlikult ning tegutsema vastavalt ELi väärtustele ja rahvusvaheliselt tunnustatud normidele (eriti inimväärse töö osas). Sellest lähtuvalt kutsub EMSK sotsiaalpartnereid Euroopa päritoluga rahvusvahelistes ettevõtetes üles rikastama riikidevahelist sotsiaalset dialoogi ettevõtete sotsiaalset vastutust käsitlevate rahvusvaheliste raamlepingute (IFA) üle. Taolised raamlepingud peavad vähemalt põhinema ILO deklaratsiooni põhimõtetel ja rahvusvahelistele ettevõtetele koostatud OECD suunistel. Ettevõtted, kes on raamlepingutele alla kirjutanud, osalevad nii aastatuhande arengueesmärkide ellu viimisel.

1.6 EMSK toetab valdkondliku sotsiaaldialoogi algatusi, mille eesmärk on kaasata ettevõtete sotsiaalne vastutus majanduslike muutuste juhtimisse. Komitee kutsub eri valdkondi üles kaasama algatustesse kõikide liikmesriikide esindajaid.

1.7 Komitee tõdeb, et ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõte on hea eeskuju juhul, kui see on strateegia lahutamatu osa ning seda viiakse ellu ettevõtte kõikidel tasanditel. Komitee kutsub Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liitu toetada soovivaid ettevõtteid üles liidu tegevuses täielikult osalema ning pakkuma asjast huvitatud töötajate esindajatele võimalust selles osalemiseks. Kui ettevõttes tegutseb Euroopa tööõukogu, tuleb ka see töösse kaasata.

1.8 EMSK toetab komisjoni soovi, et ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõte leviks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) kaudu, kuid antud põhimõtet võiks järgida igat tüüpi, sh sotsiaalmajandusettevõtteid, kogu oma eripäras.

1.9 Hindamise parandamiseks kutsub komitee liitu kuuluvaid ettevõtteid üles pühenduma eri teabevahendite ja mõõdikute (EMAS, GRI ja ISO 26000) väljatöötamisele ja uuendamisele. Komitee meenutab, et sertifitseerimise (kui see on teostatav) eelduseks on ettevõtte tahe ja seda ei saa kohustuslikuks teha. Hindamis- ja sertifitseerimisasutuste õiguspärasuse ja usaldusväärsuse tagamiseks peaks need asutused toimima vastavalt tuntud ja kontrollitud kriteeriumitele, mis põhinevad mitme sidusrühma foorumil (2004) koostatud nimekirjas toodud alustekstidel. EMSK julgustab isereguleerimisalaseid algatusi hindamis- ja sertifitseerimisasutuste sektoris.

1.10 EMSK tõdeb, et kõnealuse teatise lisa on koostatud komisjoni ja teatud äriühingute ühise algatuse põhjal. Teisi asjaomaseid osapooli ei ole kaasatud. Eelnevalt lähtudes leiab komitee, et tööandjate organisatsioonide ülesanne on levitada teavet ning tagada liitu kuuluvate ettevõtete sotsiaalset vastutust puudutava tegevuse toetamine riiklikul ja kohaliku tasandil.

1.11 EMSK kutsub ettevõtlusväliseid sidusrühmi üles aktiivselt osalema foorumi järgnevatel koosolekutel ja liidu ettevõtete avatud dialoogides. Komitee soovib käivitada riiklikul tasandil häid ettevõtlustavasid käsitlevad mitmepoolsed foorumid. Eelkõige puudutab see häid tavasid, mis on välja toodud Euroopa portaalis. Nii vastatakse kõige paremini kodanike ootustele.

1.12 EMSK soovib, et analüüsitaks põhjalikult ettevõtete sotsiaalse vastutuse saavutatud taset. Kõrgeimat taset taotleva uue lähenemisviisi usaldusväärsuse tagamiseks tuleks analüüs läbi viia nii kiiresti kui võimalik. Analüüsi võiks läbi viia riiklike ja ELi säästva arengu strateegiate uurimise käigus, kuna tegu on sama kontseptsiooni eri pooltega: ettevõtete ja piirkondade sotsiaalne vastutus asetub mikrotasandile ja säästev areng makrotasandile. Nimetatud küsimus peaks olema mitme sidusrühma foorumi esimeste koosolekute päevakorras (2006. aasta lõpus), mille töös soovib EMSK täiel määral osaleda.

1.13 EMSK teeb komisjonile ettepaneku, et järgmine aasta kuulutataks ettevõtete sotsiaalse vastutuse Euroopa aastaks.

2. Motivatsioon

2.1 Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse olukord alates Lissaboni tippkohtumisest

2.1.1 Euroopa Ülemkogud (2000. aastal Lissabonis, 2001. aastal Göteborgis) esitasid ülevaate ettevõtete sotsiaalse vastutuse Euroopa lähenemisviisist kolmest vaatepunktist. Euroopas on ettevõtete sotsiaalne vastutus vabatahtlik ärikäitumine, mis ulatub kaugemale ühenduse õigustikust. Ühenduse õigustik kohaldub siiski sotsiaalsetes (tööõigus), ühiskondlikes (tarbijatekaitse) ja keskkonda puudutavates küsimustes (keskkonnakaitse). Keskkonnakaitset käsitlevad Euroopa vabatahtlikud vahendid olid juba olemas (EMAS, Ecolabel).

2.1.2 2001. aasta juulis avaldas Euroopa Komisjon roheline raamatu teemal "Ettevõtete sotsiaalse vastutuse Euroopa raamistiku edendamise" ⁽²⁾, kus määratletakse ettevõtete sotsiaalne vastutus. EMSK avaldas arvamuse kõnealuse roheline raamatu kohta 2002. aasta märtsis ⁽³⁾. Nimetatud roheline raamatus kutsuti liikmesriike üles antud teemal kaasa rääkima. Liikmesriikide panuste põhjal avaldas komisjon 2002. aasta juulis esimese teatise ettevõtete sotsiaalse vastutuse kohta pealkirjaga "Ettevõtete panus säästvasse arengusse". Kõnealuses teatises rõhutati, et ettevõtete sotsiaalne vastutus on makromajandustasandi säästva arengu põhimõtte üheks ekvivalendiks mikromajandustasandil.

2.1.3 Komisjon korraldas ettevõtete sotsiaalse vastutuse teemal mitme sidusrühma foorumi. Foorumi eesmärk oli sõnastada ettevõtete sotsiaalse vastutuse teemalised ühised soovitusel. Tegemist oli uuendusliku dialoogi- ja konsultatsiooniprotsessiga, kus osalesid nii tööturu osapooled, uurimisasutused kui sidusrühmad. Tegemist oli ainulaadse katsega korraldada kodanikuühiskonna dialoog komisjoni volitusel. Foorum esitas oma lõpparuande 29. juunil 2004 pärast ulatuslikke töid töörühmade ja nelja täiskogu koosolekut. Foorum märkis, et säästvasse arengusse on kaasatud lisaks ettevõtetele ka erinevad sidusrühmad. Aruandes on esitatud üheksa soovitude kogumit, mis on suunatud ettevõtetele, sidusrühmadele, ametiasutustele ning ELi institutsioonidele. Kõnealused soovitusel puudutavad ettevõtete sotsiaalse vastutuse alase teadlikkuse tõstmist ja asjaomast väljaõpet ning põhimõtte kaasamist iga üksiku osaleja tegevusse. Soovitusel käsitlevad ka kõnealust põhimõtet soosiva õhustiku loomist. Euroopa Tööstuse ja Tööandjate Keskkliitide Ühendus (UNICE) oli tulemustega rahul. Euroopa Ametühingute Konföderatsioon (ETUC) kiitis lõpparuande teksti mõningate reservatsioonidega heaks, teised osapooled andsid märku oma rahulolematusest. 22. märtsi 2006. aasta teatisest selgub, et foorumil

⁽²⁾ KOM(2001) 366 lõplik.

⁽³⁾ EMSK 20. märtsi 2002. aasta arvamus teemal "Roheline raamat: ettevõtete sotsiaalse vastutuse Euroopa raamistiku edendamine", raportöör pr HORNUNG-DRAUS kaasraportöör: pr ENGELEN-KEFER ja hr HOFFELT (EÜT C 125 27.5.2002).

osalejate seisukohti õnnestus lähendada, kuid ilmsiks tulid ka olulised lahkarvamused ettevõtete ja ettevõtlusväliste sidusrühmade vahel.

2.1.4 2003. aasta juuni Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/51/EÜ, millega muudetakse nelja direktiivi teatud ettevõtete raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aastaaruannete kohta, avas võimaluse avaldada mitterahalisi, nimelt keskkonna- ja personalialaseid tegevusnäitajaid. Ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte edendamiseks võttis EMSK 2005. aasta juunis vastu arvamuse ettevõtete sotsiaalse vastutuse teabevahendite ja mõõdikute kohta ⁽⁴⁾.

2.1.5 22. märtsil 2006 avaldati teine komisjoni teatis pealkirjaga "Majanduskasvu- ja tööhõivepartnerluse rakendamine, muutes Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks" ⁽⁵⁾. See on käesoleva arvamuse teema. Teatise lisa kannab pealkirja "Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liit".

2.1.6 2006. aasta mais avaldatud teatises ⁽⁶⁾ "Inimväärse töö tagamine kõigi jaoks. Ühenduse panus inimväärse töö tagamise suuniste rakendamiseks kogu maailmas" tunnistab komisjon "ettevõtete sotsiaalse vastutuse tähtsust, mis täiendab õiguslikku regulatsiooni, kollektiivläbirääkimisi ja töötingimuste kontrollimist. Ta leiab, et käitumiseeskirjad ja muud ettevõtete sotsiaalse vastutuse meetmed peavad rajanema rahvusvahelisel tasandil (OECD, ILO) kokkulepitud meetmetel. Ta kutsub ettevõtteid, Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liitu ja teisi asjaosalisi arendama kõigile inimväärse töö tagamist toetavaid algatusi". Teisest küljes soovitas 2006. aasta juuni Euroopa Ülemkogu komplekssetes suunistes Lissaboni strateegia rakendamise kohta liikmesriikidel julgustada ettevõtteid arendama sotsiaalset vastutust.

2.1.7 Euroopa Ülemkogu näeb oma 2006. aasta juunis uuedatut ELi säästva arengu strateegia ⁽⁷⁾ poliitilistes juhtpõhimõtetes ette äriühingute ja tööturu osapoolte kaasamist järgmiselt: "Tugevdada sotsiaalset dialoogi, tõsta ettevõtjate sotsiaalset vastutustunnet ning tugevdada avaliku ja erasektori partnerlust koostöö edendamiseks ja ühiste ülesannete täitmiseks säästva tarbimise ja tootmise saavutamisel." Teatise 31. punktis tõdetakse: "Ettevõtete juhid ja teised peamised sidusrühmad, sealhulgas töötajate organisatsioonid ja valitsusvälised organisatsioonid, peaksid kiiremas korras alustama poliitiliste liidritega mõttevahetust säästva arengu jaoks vajaliku keskpika perspektiivi ja pikaajalise poliitika teemal ning tegema ettepanekuid olemasolevatest õiguslikest miinimumnõuetest kaugemale mineva ambitsioonika ettevõtete reageeringu kohta. Komisjon esitab 2007. aastal ettepaneku sellise protsessi edendamise kohta. Kooskõlas korporatiivse sotsiaalse vastutuse Euroopa alliansiga tuleks suurendada teadlikkust ja teadmisi ettevõtete sotsiaalsetest ja keskkonnaalastest kohustustest ning sellealastest vastutusest."

⁽⁴⁾ EMSK 8. juuni 2005. aasta arvamuse teemal "Ettevõtete sotsiaalne vastutus globaliseerunud majanduses. Teabevahendid ja mõõdikud", raportöör pr PICHENOT (ELT C 286 17.11.2005).

⁽⁵⁾ KOM(2006) 136 lõplik.

⁽⁶⁾ KOM(2006) 249 lõplik.

⁽⁷⁾ Teatis 10117/06

2.2 Teatise põhisisu

2.2.1 Eelnevatele dokumentidele lisandub 2006. aasta märtsis avaldatud teatis ⁽⁸⁾, mis annab ettevõtete sotsiaalsele vastutusele taas poliitilise nähtavuse. Kõnealusel teatises toetab komisjon Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liidu loomist ning mitme sidusrühma foorumi uuesti kokkukutsumist. Komisjon toetab liidu loomist: "[...] on komisjon [...] otsustanud [...] toetada Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liidu loomist. Nimetatud liidu idee panid aluse ettevõtted, mis aktiivselt edendavad sotsiaalselt vastutust." ning sidusrühmade foorumi kokkukutsumist: "Komisjon pöörab jätkuvalt suurimat tähelepanu kõigi sidusrühmadega peetavale ja nendevahelisele dialoogile ning teeb ettepaneku uuesti kokku kutsuda korrapäraselt toimuv mitme sidusrühma foorum, et jälgida ettevõtete sotsiaalse vastutuse arengut ELis."

2.2.2 Komisjon rõhutab, et ei mängi nimetatud liidus aktiivset rolli. Nimelt Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liit "ei too komisjonile kaasa mingeid uusi rahalisi kohustusi". Komisjon märgib, et liit "ei ole õiguslik vahend, millele ettevõtted, komisjon või avaliku võimu kandjad peaksid alla kirjutama", vaid "poliitiline katusorganisatsioon suuretõetete, VKEde ja nende sidusrühmade sotsiaalset vastutust käsitlevatele algatustele".

2.2.3 Lisas, millel ei ole nii laia kõlapinda kui teatise tekstil, käsitletakse liitu kui partnerlusel põhinevat äriühingute algatust: "Euroopa Komisjon toetab neid ettevõtjaid, kes on loomas alust Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liidule. Liit on avatud ettevõtjatele, kel on ühine eesmärk: muuta Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks, et toetada konkurentsi- võimelist ja jätkusuutlikku ettevõtlust ja turumajandust. See on algatus, mis tugineb partnerlusele." Liit on vabatahtlikkuse alusel avatud kõikidele Euroopa ettevõtetele nende suurusest hoolimata. 2006. aasta sügiseks oli UNICE koduleheküljel registreerunud sadakond ettevõtet.

2.2.4 Komisjon leiab, et "kuna ettevõtete sotsiaalse vastutuse näol on tegemist vabatahtliku ärikäitumisega, avaldaksid ettevõtete suhtes seatavad lisakohustused ja haldusnõuded piiravat mõju ning toimiksid parema õigusloome põhimõtete vastaselt". Ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte vabatahtliku järgimisega näib olevat vastuolus rakendada uusi kohustuslikke eeskirju, kuid ettevõtte, kes väidab end käituvat nimetatud põhimõtte kohaselt, peab nii seaduse mõttest kui sõnast rangelt kinni pidama, mida pädevad asutused eeskirjade kohaselt kontrollivad.

2.2.5 Komisjon on veendunud, et tema toetus kõnealusele liidule soodustab ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte levimist üle Euroopa. Kõnealuse protsessi võti on usaldus, mida ei saa ette kirjutada. Seda võib tagada vaid ettevõtte kvaliteetse juhtimisega.

⁽⁸⁾ KOM(2006) 136 lõplik.

2.2.6 Ettevõtete osalemine liidus on pelgalt deklaratiivne ning ei eelda mingit formaalset seotust. Protsessi lihtsus peaks kiiresti suurendama liidu põhimõtteid jagavate ettevõtete hulka.

2.2.7 Komisjon "tunnistab, et ettevõtete sotsiaalse vastutuse alal ei saavutata edu ilma ettevõtlusväliste sidusrühmade aktiivse toetuse ja konstruktiivse kriitikata". Seega ettevõtlusväliste sidusrühmade aktiivne toetus ja konstruktiivne kriitika rikastavad protsessi.

2.2.8 Liit ei asenda sidusrühmadega peetavat ja nendevahelist dialoogi. Dialoogi edendamiseks "teeb komisjon ettepaneku uuesti kokku kutsuda korrapäraselt toimuv mitme sidusrühma foorum, et jälgida ettevõtete sotsiaalse vastutuse arengut ELis". Kõnealused kohtumised võimaldavad teha kokkuvõtte hetkeolukorrast: "Aasta pärast annab komisjon uue hinnangu ettevõtete sotsiaalse vastutuse arengule Euroopas, millele eelneb arutelu mitme sidusrühma foorumil." Käesoleva arvamuse eesmärk on pakkuda välja suunised järgneva etapi ettevalmistamiseks, rõhutades neid punkte, mille kohta soovitusi tehakse.

2.3 Teatise olulised punktid

2.3.1 Ettevõtted Lissaboni strateegias

2.3.1.1 Komisjon leiab, et ettevõtted kui jõukuse ja töökohade loojad pakuvad kaupu ja teenuseid, mis annavad ühiskonnale lisaväärtust. Ta kutsub Euroopa ettevõtteid tõhustama seoses sotsiaalse vastutusega võetud ülesannete täitmist. EMSK kiidab heaks komisjoni seisukoha, mille kohaselt ettevõtete sotsiaalse vastutusega vabatahtlikult ühinenud ettevõtted annavad oma panuse uuendatud Lissaboni strateegiasse. Eelkõige võivad mainitud ettevõtete sotsiaalse vastutusega seotud tavad aidata ametiasutustel viia ellu teatud ühtseid suuniseid sotsiaalse integratsiooni, elukestva õppe, ettevõtluse ja uuendustegevuse edendamise valdkonnas näiteks järgmiste meetmete abil: võitlus igasuguse diskrimineerimise vastu ja mitmekesisuse poolt, kvalifikatsioonide muutumise ennetamine, töölevõtmine mahajäänud piirkondades, kaubandus- ja tööstuskodade toetus noortele ettevõtetejuhtidele, sh naissoost või äsja sisserännanud ettevõtetejuhtidele.

2.3.1.2 Euroopa sotsiaalmudel pakub ideed demokraatlikust, keskkonnasõbralikust, konkurentsivõimelisest, solidaarsest ja sotsiaalselt sidusast heaolupiirkonnast kõigile Euroopa kodanikele. Komisjon kutsub Euroopa ettevõtteid üles ühinema ettevõtete sotsiaalse vastutuse meetmetega, millel ei ole küll kulutasuvuse seisukohalt kohest mõju, kuid mis parandavad Euroopa kui terviku konkurentsivõimet ja osalevad aastatuhande arengueesmärkide saavutamisel näiteks personali värbamisega ebasoodsas olukorras olevate ühiskonnakihtide hulgas, saastetaseme vähendamise ja arengumaade põhiõiguste senisest suurema austamisega. EMSK tervitab mainitud üleskutset.

2.3.1.3 EMSK kiidab heaks seose Lissaboni strateegia, jätkusuutliku arengu ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse vahel. Siiski leiab komitee, olles seda väljendanud ka oma äsja arvamuses⁽⁹⁾, et tuleks täpsustada ja selgitada Lissaboni strateegia ja säästva arengu strateegia vahelisi seoseid. Kõnealuste strateegiate ellurakendamisel on olulisel kohal ametiasutuste tegevus, kes peaksid looma optimaalse raamistiku majanduskasvuks ja uuendustegevuseks makromajandustasandil (riiklikud reformikavad, säästva arengu strateegiad); asjaomased ettevõtted kuuluvad raamistikku vaid mikromajandustasandil tegutsedes. Nii osaleb ettevõtete poolt rakendatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte uuenduslikke protsesse ja vastutustundliku juhtimisstrateegiat arendades jätkusuutliku arengu kujundamisel Euroopa ja ülemaailmsel tasandil.

2.3.2 Ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte levitamine kõigile huvitatud ettevõtetele

2.3.2.1 2006. aasta märtsis avaldatud teatistes kutsutakse Euroopa ettevõtteid (nende suurusel hoolimata) üles järgima ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtet. EMSK on veendunud, et kõnealuse põhimõtte edendamine VKEdes hulgas oleks vastutuse laialdasema levitamise seisukohalt olulise tähtsusega. Kahe viimase aasta jooksul katsetatud erivahendid moodustavad kogemustepagasi, mille põhjal võiks koostada mõju-uuringu kõnealuste praktikate arengu jälgimiseks.

2.3.2.2 Mitme sidusrühma foorumi järeldustes täpsustati, et soovitusel on suunatud igat tüüpi ettevõtetele (sh VKEd ja sotsiaalmajandusettevõtted), arvestades seejuures nende mitmekesisust. EMSK toetab mõtet, et VKEdel ja mikroettevõtetel on asjakohaseid vahendeid kasutades oma koht ettevõtete sotsiaalse vastutuse strateegias. Komitee rõhutab muuhulgas seda, et küsimus puudutab ühtviisi igat tüüpi ettevõtteid: mitte üksnes kapitaliühinguid, vaid ka füüsilisest isikust ettevõtjaid, riigiettevõtteid, vastastikuseid kindlustusseltsi, käsitööstuslikke, tööstus- ja põllumajandusühinguid, ühisinstitutsioone, sotsiaalmajandusühinguid jne. Ta kutsub kõiki mainitud ettevõtetusvorme liidus osalema. Ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte järgimine oleks soovitatav mis tahes ettevõtte loomisest alates.

2.3.3 Ettevõttesisesed sidusrühmad

2.3.3.1 Teatistes tuuakse välja sotsiaaldialoogi mõju ettevõtete sotsiaalset vastutust käsitlevates küsimustes ja Euroopa töönõukogude konstruktiivne roll heade tavade määratlemisel. Seetõttu avaldab EMSK kahetsust, et liidu loomise ei kaasatud sotsiaaldialoogi esindavaid organisatsioone kutsevaldkondadevahelisel ega ka valdkondlikul tasandil.

⁽⁹⁾ EMSK 22. mai 2006. aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile: Säästva arengu strateegia läbivaatamisest. Tegevusprogramm", raportöör hr RIBBE (CESE 736/2006).

2.3.3.2 EMSK leiab ⁽¹⁰⁾, et “Euroopa sotsiaalse turumajanduse mudelis ei käsitleta ettevõtteid üksnes äriühingutena või lepingu-täitjatena, vaid isegi eelkõige kollektiividena, mis peaksid kuju-tama enesest kohta, kus toimub sotsiaalne dialoog”. Sageli on ettevõtete sotsiaalse vastutuse tavade ülevõtmise algatajaks ette-võtte juhtkond. Head tavad ei saa samas kuuluda vaid ettevõtte juhtkonnale. EMSK leiab, et ettevõtete sotsiaalne vastutus Euroopa mõistes ei põhine heategevuse ideel, vaid on ettevõtte kõigil vastutustasanditel tegutsejate ühise dialoogi tulemus. Ette-võtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte puudutab mitte üksnes ette-võtte juhti, vaid ka keskastme juhte ja kõiki töötajaid, eelkõige väliste sidusrühmadega peetavas dialoogis. Komitee kinnitab, et ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtte väärrib oma nime vaid juhul, kui see moodustab lahutamatu osa ettevõtte strateegiast ja seda rakendavad kõik ettevõtte osapooled. Ettevõtete sotsiaalne vastutus on oma olemuselt vabatahtlik ärikäitumine, mis ei põhine õigusaktidel, vaid katab siduvad õigusaktid ja ulatub neist kaugemale.

2.3.3.3 Seetõttu on ettevõtete sotsiaalset vastutust käsitlevad rahvusvahelised raamlepingud (IFA) väga huvitavad. Mainitud lepingute üle peavad läbirääkimisi ja neid allkirjastavad ühelt poolt ettevõtte või kontserni ettevõtete juhtkond ja teiselt poolt töötajate esindajad. Töötajaid esindavad rahvusvahelised või Euroopa valdkondlikud liidud või riiklikud ametiühingud ja Euroopa töönohukogu. Lepingu allkirjastamisega kohustuvad osapooled rakendama ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtteid ettevõtte ja väliste sidusrühmade vahelistes suhetes, eelkõige suhetes alltöövõtjate ja piirkondlike kogukondadega.

2.3.3.4 EMSK kiidab heaks teatistes toodud väite, mille kohaselt “peaks suurendama töötajate, nende esindajate ja ametiühin-gute rolli ettevõtete sotsiaalse vastutuse arendamisel ja rakenda-misel”. Komitee kutsub Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liitu toetada soovivaid ettevõtteid üles, liidu tegevuses täielikult osalema, andes selleks võimaluse ka kõigile asjast huvitatud töötajate esindajatele. Kui ettevõttes tegutseb Euroopa töönohukogu, on ka sellel siin oma ülesanne täita.

2.3.3.4.1 2.3.3.4.1 EMSK mainis oma äsjases arvamuses ⁽¹¹⁾ järgmist: “EMSK rõhutab ettevõtte sotsiaalset dimensiooni Euroopa Liidus ja Euroopa töönohukogude osatähtsust. Jätkusuut-liku arengu ja Euroopa sotsiaalmudeli teemal toimuv väitlus on keskendunud Euroopa Liidu erijoonte ümber. Ettevõtte sot-siaalne vastutus maailma majanduses on üks Euroopa vastustest globaliseerumisega seoses esile kerkinud probleemidele, mille negatiivseid mõjusid saaks vähendada, kui kõik Maailmakauban-dusorganisatsiooni kuuluvad liikmesriigid järgiksid ILO põhi-standardeid” ja “Lisaks kaitsele, mida Euroopa sotsiaalmudel ühiskonna nõrgematele liikmetele sotsiaalhoolekande kaudu pakub, iseloomustab seda mudelit austus õiguste vastu, mis on inimväärkuse aluseks, igal pool ja kõigil asjaoludel. Kaasaegses

⁽¹⁰⁾ EMSK 8. juuni 2005. aasta arvamus teemal “Ettevõtete sotsiaalne vastutus globaliseerunud majanduses. Teabevahendid ja mõõdikud”, raportöör pr PICHENOT (ELT C 286, 17.11.2005).

⁽¹¹⁾ EMSK 13. septembri 2006. aasta arvamus “Euroopa töönohukogud: uus roll Euroopa integratsiooni tõhustamisel” (punkt 1.11); raportöör hr Iozia. ELT C 318, 23.12.2006.

Euroopas peab olema võimalik kodakondsuse õigusi kõikjal teostada, nii töökohtadel kui riigiülestes ettevõtetes.”

2.3.3.5 EMSK kutsub ettevõtteid ja kutseharidusorganisat-sioone üles lisama oma õppekavadesse jätkusuutlikku arengut ja ettevõtete sotsiaalset vastutust käsitleva ainekava.

2.3.4 Valdkondlikud tegevused

2.3.4.1 Komisjon toetab jätkuvalt ettevõtete sotsiaalse vastu-tuse valdkonnas erinevate sidusrühmade, täpsemalt tööturu osapoolte ja valitsusväliste organisatsioonide algatatud tegevusi, seda eelkõige valdkondlikul tasandil. Komisjon rõhutab vald-kondlike sotsiaaldialoogi komiteede rolli tähtsust. EMSK toetab kõnealuseid algatusi ja kutsub eri valdkondi üles kaasama algatustesse kõikide liikmesriikide esindajaid.

2.3.5 Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse ees-kujuks

2.3.5.1 Teatistes kõneldakse “Euroopa muutmisest ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks”, kuid ei mainita sõnagagi, kuidas saavutatud kvaliteeditaset hinnata. Tiptasemel asetsemise kinni-tamiseks tuleks siiski ühel või teisel moel hinnata Euroopas saavutatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse taset. Lisaks ettevõtete endi koostatud aruannetele peaks Euroopa saama võrrelda sot-siaalse vastutuse taset ka maailma teiste juhtivate piirkondadega selles valdkonnas. Esialgu võiks olemasolevat teavet ühendav Euroopa portaal anda ülevaate ettevõtete arvust ja tüüpidest, käsitletavatest teemadest ning asjaomastest sidusrühmadest.

2.3.5.2 Et muuta Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks, peaks Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse liit välja selgitama vajalikud vahendid. Toodetel ja teenustel, mis võivad pakkuda usaldusväärset ühiskonnaalast teavet ning tagada jälgi-tavuse, on investorite, tarbijate ja tarbijate ühenduste jaoks tõeline võrreldav eelis. Kõnealune tendents muutub üha olulise-maks säästva arengu perspektiivis.

2.3.5.3 EMSK soovib, et analüüsitaks põhjalikult ettevõtete sotsiaalse vastutuse saavutatud taset. Kõrgeimat taset taotleva uue lähenemisviisi usaldusväärse tagamiseks tuleks analüüs läbi viia nii kiiresti kui võimalik. Kõnealune küsimus peaks olema mitme sidusrühma foorumi esimeste koosolekute (need peetakse 2006. aasta lõpul) päevakorras. 7. detsembril 2006. aastal Brüsselis toimunud sidusrühmade foorumil tutvustas komisjon kokkuvõtet ehk nimekirja, millesse olid koondatud siiani rakendatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse algatused. EMSK kinnitab, et ta on valmis analüüsima, mida on konkreetsetes valdkondades tehtud ning algatama institutsiooni-lise koostöö komisjoniga, mis hõlmaks ka ettevõtete sotsiaalse vastutuse portaali juhtimist.

2.3.5.4 Mõisted ei ole veel kinnitunud ning ka vahendite osas ei ole veel ühisarvamusele jõutud. Siiski on mõnede liikmesriikide poliitika suunatud läbipaistvuse suurendamisele ettevõtete sotsiaalse vastutusega seotud küsimustes. Liikmesriikides rakendatavate riiklike poliitikate põhjalikum tundmine annaks võimaluse tulemuslikuks vastastikuseks rikastamiseks. Teatistes välja pakutud ettevõtete sotsiaalset vastutust käsitleva riikide esindajate kõrgetasemelise rühma tegevuse taasalustamine on samm õiges suunas, seda enam, kui rühma töös osalevad aktiivselt ka uued ja tulevased liikmesriigid. Ülevaate ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamist käsitlevatest riiklikest poliitikatelt võiks lisada Euroopa (ühenduse ja liikmesriikide) säästva arengu strateegia 2007. aastaks kavandatud ülevaatesse.

2.3.6 Teave ja läbipaistvus

2.3.6.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib huviga ära komisjoni kavatsuse suurendada läbipaistvust ja parandada tarbijate teavitamist. EMSK rõhutab siiski, et mainitud läbipaistvus ja teavitamine ettevõtete sotsiaalse vastutuse valdkonnas ei saa piirduda vaid tarbekaupu puudutavate tervisekaitseõuetega. Tarbijad võivad soodustada kaupade ja teenuste vastutustundlikku tootmist. Selleks on neil vaja teada, kas nende tarbitavad kaubad vastavad peale tervisekaitseõuete ka sotsiaalsetele ja keskkonnanormidele. Lisaks tuleks läbipaistvuse püüdlusi laiendada kõigisse majandussektoritesse. Tarbija peaks teadma, kas tema tarbitavad kaubad on toodetud sotsiaalselt vastutustundlikul viisil. Investeeringitel ja hoiustajatel peaksid olema võimalus teada saada, kas ettevõtted, millesse nad oma raha paigutavad, on sotsiaalselt vastutustundlikud. Elanikel peaks olema võimalus teada saada, kas nende elupiirkonna rajatised, infrastruktuurid ja muud ehitised on valminud sotsiaalselt vastutustundlikul viisil ja keskkonda kahjustamata. Juba praegu huvituvad finantsvaldkonnas osalejad sotsiaalselt vastutustundlike investeeringufondide kaudu ettevõtete finantsgevusest välja poole jäävast teabest. Nad on finantstegevuse välist tegevust hindavate hindamisasutuste kõrval olulisimateks teguriteks ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamisel. Tööstussektorid on koondunud, et töötada välja kutsesstandardid. Siin võiks näiteks tuua ehitussektori, kus järgitakse kõrge keskkonnaväliteedi tagamise põhimõtet (HQE), samuti kõnealuse valdkonnaga tihedalt seotud alumiiniumi-, nafta- ja paberitööstuse, kes tunnevad muret oma tegevusest tulenevate keskkonnamõjude üle. EMSK leiab, et kõnealuseid iseregulatsiooni meetmeid tuleks laiendada mitmel viisil.

2.3.6.2 Ettevõtted kasutavad erinevaid meetmeid oma majandusliku elujõulisuse (investeeringute, raamatupidamise ja järelevalve iseloom ja läbipaistvus) ning sotsiaalse ja keskkonnavalise tulemuslikkuse (töötajad, keskkonna- ja maapiirkondade kaitse väärtusahelas) hindamiseks. Mainitud erinevad hindamismeetodid täiendavad üksteist ja peavad üksteist vastastikkult rikastama.

2.3.6.3 Hindamis- ja sertifitseerimisasutuste õiguspärasuse ja usaldusväärsuse tagamiseks peaksid mainitud asutused toimima tuntud ja kontrollitud kriteeriumite alusel. Ettevõtted peavad teadma, mille alusel neid hinnatakse. Seetõttu tervitab EMSK sotsiaalselt vastutustundlike investeeringute põhimõtete avaldamist⁽¹²⁾. On oluline, et hindamis- ja sertifitseerimisasutused toimiksid vastavalt tuntud ja kontrollitud kriteeriumitele, mis põhinevad mitme sidusrühma foorumi (2004) koostatud nimekirjas toodud alustekstidel. Mainitud asutuste tegevus peaks olema võimalikult läbipaistev. Kutseala enesekontrollistandard CSRR-QS oli üks sellesuunalistest püüdlustest. EMSK kutsus üles sel teel tegevust jätkama. Ühes oma äsjas arvamuses⁽¹³⁾ kutsus komitee liitu kuuluvaid ettevõtteid üles pühenduma eri teabevahendite ja mõõdikute (EMAS, GRI ja ISO 26000) väljatöötamisele ja uuendamisele. EMSK rõhutab vajadust hoiduda sellest, et rahvusvaheliste normidega muudetakse ettevõtete sotsiaalse vastutuse mõistet nii, et sellest saab vaid normide ja konventsioonide kohaldamine, mis võib juhtuda ISO standardi korral. Kui oluline ka ei oleks hindamisametite töö, ei saa ettevõtteid kohustada järgima "erinorme", mille kontrollimine osutub VKEdele kulukaks. Kui vahendeid on võimalik sertifitseerida, on selle eelduseks ettevõtte tahe ja seda ei saa mingil juhul muuta kohustuslikuks.

2.3.6.4 Teatistes rõhutatakse, et "välised sidusrühmad, sealhulgas valitsusvälised organisatsioonid, tarbijad ja investorid, peaksid julgelt kaasa rääkima vastutustundliku ettevõtluse toetamisel ja hindamisel" või toimima häirekellana. See eeldab, et välistel sidusrühmadel on kõrgetasemeline teave. Teatistes julgustatakse kõiki liitu toetavaid ettevõtteid jagama ettevõtete sotsiaalse vastutuse alast teavet kõikidele sidusrühmadele, sealhulgas tarbijatele, investoritele ja laiemale avalikkusele. Lisaks kutsutakse suurettevõtteid üles esitama sotsiaalset vastutust käsitlevaid strateegiaid, algatusi, nende tulemusi ning parimaid tavasid viisil, mis on avalikkusele kergesti juurdepääsetav. EMSK meenutab ettevõtete sotsiaalse vastutuse⁽¹⁴⁾ alase teabe osas oma ettepanekut suurettevõtete sotsiaalselt vastutustundlike tavade teabeportaali loomiseks. Kuna kolmanda osapoole teostatud analüüsi abil on võimalik parandada teavet ja tagada läbipaistvus, pidas EMSK silmas seda, et ettevõtete edastatud andmeid analüüsiks usaldusväärne kolmas osapool, näiteks ühenduse institutsionaalne vaatleja. Kõnealuse analüüsi saaks läbi viia hiljem Euroopa portaali andmete abil.

⁽¹²⁾ vt sotsiaalselt vastutustundlike põhimõtete veebilehte, pr keeles aadressil: <http://www.unpri.org/principles/french.html>

⁽¹³⁾ EMSK 8. juuni 2005. aasta aramus teemal "Ettevõtete sotsiaalne vastutus globaliseerunud majanduses. Teabevahendid ja mõõdikud", raportöör pr PICHENOT (ELT C 286, 17.11.2005).

⁽¹⁴⁾ EMSK 8. juuni 2005. aasta aramus teemal "Ettevõtete sotsiaalne vastutus globaliseerunud majanduses. Teabevahendid ja mõõdikud", raportöör pr PICHENOT (ELT C 286, 17.11.2005).

2.3.6.5 Teisalt täpsustatakse teatistes, et puuduvad ametlikud nõuded ettevõtetele, kes soovivad liidule toetust avaldada ning et Euroopa Komisjon ei pea arvestust toetust avaldanud ettevõtete kohta. Praegusel hetkel — seitse kuud pärast liidu loomist — tutvustatakse liitu vaid UNICE'i ja CSR Europe võrgustiku ning mõnede riiklike tööandjate ühenduste veebilehtedel. EMSK avaldab kahetsust, et mainitud teave ei ole kättesaadav ja et seda ei esitata koondatult kõigile huvitatud osapooltele.

2.3.7 Konkurentsivõime ja jätkusuutlik areng

2.3.7.1 Vastutustundlik ettevõtte võib oma avaliku maine tõttu saada konkurentsieelise, mis huvitab eelkõige tarbekaupade valdkonna ettevõtteid.

2.3.7.2 Vastutustundlikud ettevõtted on soodne pinnas uudenustegevusele ja loovusele. Nende tooted ja teenused on kliendi jaoks kvaliteetsemad ja väärtuslikumad. Ka see tõsiasi võib muu hulgas luua konkurentsieelise.

2.3.7.3 Ettevõtete sotsiaalset vastutuse põhimõtet järgivat ühtset protsessi luues saab vältida riske ja neid tõhusamalt hallata; see puudutab eelkõige ebaausat käitumist ning tööstuse ja tehnoloogiaga seotud riske. Näiteks väheneb tööõnnetuste arv, kui personali töökaitsealane koolitus on korrektselt läbi viidud ja selleks on tehtud asjaomased investeeringud. Ettevõtete sotsiaalse vastutuse tavade abil on võimalik täheldatud või eeldatavaid riske vähendada. EMSK märgib huviga, et teatud kindlustusettevõtted võtavad seda oma tariifide puhul arvesse, ja kutsuvad kogu finantssektorit üles samamoodi toimima.

2.3.7.4 Ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtete rakendamisel võib ettevõtte parandada otsustusprotsessi ja juhtimist ning sel moel tõsta oma tulemuslikkust pikemas perspektiivis. Kui personalijuhtimisele on kaasatud elukestev õpe ja eakate inimeste tööhõive säilitamine, annab see ettevõttele võimaluse oma personali optimaalselt rakendada ning aktiivsele vananemisele kaasa aidata. EMSK peab huvipakkuvaks Euroopa raamatupidamisvaldkonnas käivitatud algatusi, mis puudutavad vastutustundliku juhtimise edendamist keskkonnakaitset ja personaliküsimusi käsitleva kvaliteetse teabe abil seoses ettevõtte strateegilise analüüsi läbiviimisega.

2.3.7.5 EMSK tuletab meelde, et ettevõtte pikaajaline konkurentsivõime tuleneb sageli meetmetest, mis põhjustavad lühiajalisi kulusid. Ta kutsub ettevõtteid üles mitte keskenduma üksnes kohesele kulutasuvusele.

2.3.7.6 Komitee kutsub liikmesriike ja ELi üles edendama ettevõtete vastutustundlikku suhtumist riigihangetesse (sotsiaalsest ja ökoloogilisest seisukohast prima pakkujate poliitika).

2.3.7.7 Makromajandus tasandil toob sotsiaalsete või keskkonnaalaste probleemide lahendamise kaasa uute ettevõtlusvaldkondade loomise või arengu, pakkudes võimalusi majandusarengu ja töökohtade loomiseks. Siinkohal võiks mainida ökoloogilist tõhusust, individuaalsed teenused, linnaplaneerimise ja

transpordi valdkonna vahelisi sidemeid. EMSK kutsub liikmesriikide ja ELi ametiasutusi üles soodustama kõnealuste sektorite esilekerkimist ja arengut.

2.3.8 Uued liikmesriigid

2.3.8.1 Mitmetes uutes liikmesriikides on tehtud ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamiseks jõupingutusi, kuid enamus juhtivaid ettevõtteid kõnealuses valdkonnas pärineb vanadest liikmesriikidest.

2.3.8.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et uute liikmesriikide ettevõtetes, eelkõige VKEdes rakendatud tavasid tuleks ilmtingimata tutvustada ja väärtustada.

2.3.8.3 Majandusliku ja kultuurilise konteksti erinevuste tõttu on uutel liikmesriikidel kindlasti palju õppida nende ettevõtete kogemustest, mis asuvad uute liikmesriikidega sarnastes piirkondades. Kui sotsiaalselt vastutustundlikke algatusi rakendatakse riikides, kus puudub pikk sotsiaalse turumajanduse kogemus, on neil samasuguse ajaloolise taustaga riikidelt märksa lihtsam eeskujut võtta.

2.3.8.4 Niisiis on erakordselt oluline, et teavet uute liikmesriikide ettevõtete heade tavade kohta edastataks kõigi liikmesriikide ja tulevaste liikmesriikide asjaomastele osapooltele.

2.3.8.5 Samuti tuleb suurendada üldsuse ja erinevate sidusrühmade teadlikkust jätkusuutlikkuse ettevõtlusest (st ettevõtete sotsiaalsest vastutusest, mille teaduslik alus on sotsiaal-humanistlike (eetiliste) väärtuste ja majandusliku kasu tasakaal), sest ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtete elluviimise kiirus ja kvaliteet sõltub paljuski üldsuse ja sidusrühmade aktiivsusest ja kaasatusest.

2.3.9 Ettevõtete sotsiaalse vastutuse rahvusvaheline mõõde

2.3.9.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni kavatsust jätkata ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamist ülemaailmselt eesmärgiga suurendada ettevõtete panust ÜRO aastatuhande arengueesmärkide saavutamisse. Samuti toetab komitee komisjoni püüdlusi, mis käsitlevad vastutustundliku ärikäitumise rahvusvahelisi kriteeriume, nimelt julgustada Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtet käsitleva kolmepoolse deklaratsiooni rakendamist, edendada OECD suuniseid rahvusvahelistele ettevõtetele, ÜRO algatust Global Compact ning muid asjaomaseid õigusakte ja algatusi. Lisaks sellele on eesmärk anda tugevarengete keskkonnastandardite edendamiseks; võtta arvesse jätkusuutliku arengu mõõdet kahepoolsetel kaubanduslääbirääkimistel ning koostöökokkulepetes; kasutada kaubandusstiimuleid vahendina, mille abil suurendada austust peamiste rahvusvaheliste inimõiguste ja töötajate õiguste, keskkonnakaitse ja juhtimispoliitika suhtes; tugevdada koostööd ILOga inimväärse töö

valdkonnas; edendada ettevõtete sotsiaalset vastutust uue Aafrikale suunatud strateegia raames; jälgida asjaomaseid rahvusvahelisi algatusi (ÜRO eriesindaja tööd, ISO suunised, Kimberley protsessi sertifitseerimissüsteem). Sellised toetuse viisid on eriti olulised seetõttu, et mõnes riigis võib see olla esimene samm tõhusa sotsiaalõiguse arengu suunas.

Brüssel, 14. detsember 2006.

2.3.9.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et atraktiivse investeerimiskliima loomiseks rajatud vabatsoonid ei tohiks mingil juhul toimida väljaspool siseriikliku õigusega fikseeritud piire. Tõsiasi, et kõnealustes vabatsoonides järgitakse ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtet, ei saa asendada ILO põhikonventsioonide rakendamist.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid”

(2006/C 325/15)

21. aprillil 2006 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses: “Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 7. novembril 2006. Raportöör oli pr HEINISCH.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 105 komitee liiget, vastu hääletas 4 liiget, erapooletuks jäi 5 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Käesolev täiendav arvamus tugineb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 16. märtsil 2006 vastuvõetud arvamuses “Naiste vastane koduvägivald” esitatud määratlustele ja analüüsidele. Nimetatud arvamuses käsitleti eranditult meestepoolset vägivalda naiste vastu paarisuhetes⁽¹⁾. Käesolevas arvamuses käsitletakse samuti vaid ühte perevägivalla valdkonda, nimelt partneri vastu suunatud vägivalla mõju lastele, kes on selle vägivalla tunnistajaks. Arvamuses ei käsitleda laste vastu suunatud otsesest vägivalda perekonnas, mida kasutavad väga sageli ka naised, st emad. Kuigi üleskasvamine kokkupuutes kehalise ja vaimse vägivallaga jätab lastele sügavad haavad, ei pöörata lastele kui koduvägivalla kaudsetele ohvritele endiselt piisavalt tähelepanu. Olukord ei saa sellisena jätkuda ka laste õigustest lähtudes — eelkõige õigusest ilma vägivallata kasvatusel, nagu ka õigusest hoolitsusele ja kaitsele.

1.2 Seetõttu palub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tungivalt Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariikidel pühenduda naiste vastase koduvägivalla ja laste kui koduvägivalla kaudsete ohvrite teemale.

Eeltoodud märkused on suunatud Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariikidele ja komisjonile.

1.3 4.–5. aprillil 2006 Monacos toimunud konverentsil anti stardipauk Euroopa Nõukogu kolmeastasele (2008–2008)

⁽¹⁾ EMSK 16. märtsi 2006. aasta omaalgatuslik arvamus teemal “Naiste vastane koduvägivald”, raportöör pr HEINISCH (ELT C 110, 9.5.2006, lk 8–94), punktid 2.3.4 ja 2.3.5.
URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:110:0089:0094:ET:PDF>

programmile “Luua Euroopa laste jaoks ja lastega” (“*Building a Europe for and with Children*”). Lisaks laste õiguste kaitse tähtsuse rõhutamisele tegeleb kõnealune programm ka valdkonnaga “Laste kaitsmine vägivalla eest”. Pööramiseks veelgi enam tähelepanu kõnealusele olulisele ettevõtmisele, seda ka ja eelkõige meedias, teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku ühistegevuseks — koostöös Euroopa Nõukogu, Euroopa Parlamendi, Regioonide Komitee, ja UNICEFiga.

Eeltoodud märkused on suunatud Euroopa Nõukogule, Euroopa Parlamendile, Regioonide Komiteele ja UNICEFile.

1.4 Peamine vastutus koduvägivalla vastu võitlemise eest lasub liikmesriikidel. Tulenevalt laste õiguste olulisusest ja riiklike vastavasisuliste reaktsioonide erisusest peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee siiski vajalikuks üle-euroopalist strateegiat.

Üle-euroopalise strateegia aluseks peab olema tervet Euroopa Liitu hõlmava esimese uurimuse korraldamine, milles uuritaks, kui paljud lapsed kasvavad üles kokkupuutes koduvägivallaga ja millised on selle tagajärjed, samuti kaudselt kõnealuse vägivalla ohvriks langenud lastele pakutavaid kaitse ja toetuse võimalusi ja meetmeid.

Eeltoodud märkused on suunatud Euroopa Komisjonile ning õigus-, vabadus- ja turvalisusküsimuste peadirektoraadile.

1.5 Lastevastase koduvägivalla vastu on võimalik mõjusalt võidelda vaid asjaomasel riiklikul tasandil. Seepärast peaks iga liikmesriik koduvägivalla vastu võitlemise vastava riikliku tegevuskava arendamisel ja rakendamisel kaasama sellesse sõnaselgelt ka teema "Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid". Seejuures tuleb eriti silmas pidada järgmist:

- statistilised andmed selle kohta, kui paljud lapsed kasvavad üles kokkupuutes koduvägivallaga ja millised on selle tagajärjed;
- statistilised andmed sellise vägivalla kaudseks ohvriks langenud laste kaitse ja toetuse võimaluste ja meetmete kohta;
- tuleb tagada, et koduvägivalla kaudseks ohvriks langenud lapsi käsitletaks kui eraldiseisvat rühma, kelle jaoks on vaja välja arendada spetsiifilised toetusmeetmed;
- kõikide meetmete sidumine ja koostöö kõigis tegevusvaldkondades, eelkõige aga ühelt poolt naiste varjupaikade ja naistenõuandlate ning teiselt poolt noorsooametite, perekonakohtute, lastekaitsekeskuste ja perenõuandlate vahel;
- koduvägivalla dünaamikaga arvestamine külastus- ja hooldusõiguse andmisel;
- erilise tähelepanu pööramine väärkoheldud naissoost siserändajate laste olukorrale;
- välja- ja täiendõppe tagamine kõigi antud teemaga tegelevate elukutsete esindajatele ja kõigis valdkondades — nagu laste- ja noorsooabi, nõuande- ja kaitseasutused, toetuspunktid, kool, lasteaiad ja vaba aja veetmise asutused, tervishoiusüsteem, politsei ja justiitsasutused — kelle ülesanne on tunda ära laste heaolu ohustamine koduvägivallajuhtudel ja kannatanuid mõjusalt abistada;
- spetsiifiliste ennetusmeetmete arendamine ja rakendamine teemal "Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid";
- teadlikkuse tõstmise kampaaniate korraldamine lastevastase vägivalla võimalikele vahetutele tunnistajatele (naabrid, vanemate tuttavad või sugulased), eesmärgiga tõrjuda nende inimeste passiivset käitumist laste väärkohtlemise suhtes;
- kontaktisikute süsteemi loomine lastele ning riiklike ja eraasutuste poolse toetuse pakkumine paljudes riikides juba toimiva laste ombudsmani eeskujul ⁽²⁾;
- riiklike tegevuskavasid ja neis sisalduvaid meetmeid ja ideid tuleks tutvustada teavituskampaaniate raames.

Eeltoodud märkused on suunatud liikmesriikidele.

2. Põhjendus

2.1 Milleks on vaja täiendavat arvamust?

2.1.1 Käesolev täiendav arvamus tugineb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 16. märtsil 2006 vastuvõetud arvamuses

⁽²⁾ European Network of Ombudspersons for Children (ENOC): <http://www.ombudsnet.org/>

"Naistevastane koduvägivald" esitatud määratlustele ja analüüsile. Nimetatud arvamuses käsitleti eranditult meestepoolset vägivalda naiste vastu paarisuhetes. Käesolevas arvamuses käsitletakse samuti vaid ühte perevägivalla valdkonda, nimelt partneri vastu suunatud vägivalla mõju lastele, kes on selle vägivalla tunnistajaks. Arvamuses ei käsitleta laste vastu suunatud otseselt ja vahetult vägivalda perekonnas, mida kasutavad väga sageli ka naised — emad. Paljude Euroopa riikide kogemustest nähtub, et vähemalt pooltel kõigist koduvägivalla juhtumitest on lapsed vahetus läheduses ning et umbes kolm neljandikku naiste varjupaikadesse saabuvatest naistest tulevad koos lastega ⁽³⁾. Kogemuste ja statistiliste andmete põhjal on samuti üheselt selge, et isadepoolne vägivald emade vastu kahjustab alati lapsi, seda isegi juhul, kui koduvägivald ei ole otseselt ja vahetult suunatud laste vastu. Sellest hoolimata pööratakse koduvägivalla kaudseks ohvriks langenud laste küsimusele jätkuvalt liialt vähe tähelepanu ning lastest koduvägivalla ohvrid ei saa piisavalt vajalikku tähelepanu, abi ja tuge. Käesoleva arvamuse eesmärk on nimetatud olukorda muuta, võttes vaatluse alla lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid ning kirjeldades nende erilist olukorda. Samuti tuuakse välja probleemid ja esitatakse soovitusi laste olukorra ja õiguste parandamiseks.

2.2 Lastevastane vägivald koduvägivalla kontekstis

2.2.1 Laste vastu suunatud vägivalda võib kohata peamiselt sotsiaalses lähimbruskonnas, eelkõige perekonnas. Siin võivad lapsed kõige tõenäolisemalt osutada vägivalla ohvriks ja tunnistajaks — täiskasvanutepoolse vägivalla ohvriks, täiskasvanute vahelise vägivalla tunnistajaks.

2.2.2 Kui otseselt laste vastu suunatud vägivalda perekonnas või siis perekonna sotsiaalses lähimbruskonnas — kehalist, seksuaalset ja hingelist väärkohtlemist ning hooletusse jätmist — on juba mitmeid aastaid Euroopa Liidu ja liikmesriikide tasandil tunnustatud kui probleemi, hinnatud kui laste õiguste kõige rängemat rikkumist ja sellest on tehtud vastavaid järeldusi, pidades silmas kõnealuse vägivalla takistamist ja jälitamist, siis lastele kui koduvägivalla kaudsetele ohvritele ei pöörata endiselt piisavalt tähelepanu ⁽⁴⁾.

2.2.3 Koduvägivalla all mõistetakse vägivalda partneri vastu, st vaimset või füüsilist (k.a seksuaalset) vägivalda abielu- või vabaabielusuhetes ⁽⁵⁾. Reeglina pannakse see toime meeste poolt naiste vastu. Suur osa ohvriks langenud naistest on emad. Kui partnerid kasutavad nende naiste suhtes vägivalda, on enamustel juhtudest lapsed kas vahetus läheduses või siis kuuldekaugusel ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Vastavasisuliselt viiteid võib leida B. Kavemanni ja U. Kreysingi väljaantud raamatus "Handbuch Kinder und häusliche Gewalt" (Laste ja koduvägivalla käsiraamat), Wiesbaden 2006.

⁽⁴⁾ Head näited on selles osas arvukad DAPHNE programmi raames toetust leidnud ja tulevikus toetatavad projektid. Päevakajaline ülevaade Euroopa Nõukogu tegevusest laste õiguste edendamisel kaitseks igat liiki vägivalla eest annab UNICEFi *Innocenti Research Centre* poolt 2005. aastal avaldatud aruanne "Council of Europe Actions to Promote Children's Rights to Protection from all Forms of Violence".

⁽⁵⁾ Määratluse, ulatuse, põhjuste ja mõjude osas vt EMSK arvamust teemal "Naistevastane koduvägivald" (joonealune märkus 1).

⁽⁶⁾ A. Mullender/R. Morley, "Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda". London, 1994.

2.2.4 Ema vastu suunatud vägivald on üks lapsevastase vägivalla liike. Koduvägivalda tunnustajateks olevad lapsed, kes saavad sellest osa ja peavad pealt vaatama seda, kuidas isa, kasuisa või ema elukaaslane lööb ja väärkohtleb ema, on alati ka psüühilise vägivalla ohvrid. Ka siis, kui koduvägivald ei ole otseselt lapse vastu suunatud vägivald, kahjustab ema vastu suunatud vägivald alati lapsi (7).

2.2.5 Lisaks on paljude teaduslike uurimuste käigus tõestatud, et naistevastane koduvägivald ja laste väärkohtlemine esinevad tihti ühtedes ja samades perekondades (8). Mehed, kes väärkohtlevad oma partnereid, kasutavad tihti vägivalda ka laste vastu. Väärkohtlemise all kannatavad naised võivad samuti mõnikord väärkohelda oma lapsi, sest nad elavad keskkonnas, kus vägivald on muutunud rutiiniks.

2.2.6 Eeltoodule lisandub see, et väärkoheldud naised on tihti nii masendunud, et nad ei ole võimelised oma laste eest piisavalt hoolt kandma. Kui naine puutub pikka aega kokku partneripoolse väärkohtlemisega, siis võtab see paljudelt naistelt võimaluse midagi laste kaitseks ette võtta.

2.2.7 Koduvägivald ei kujuta endast niisiis mitte üksnes naiste elu ohtu seadmist ja kahjustamist, vaid ka laste heaolu rikkumist ja ohustamist.

2.3 Koduvägivalda mõju lastele

2.3.1 Üleskasvamine keskkonnas, mida iseloomustavad kehaline ja vaimne vägivald, võib jätta lastele raskeid tagajärgi. Lapsed, isegi väikesed lapsed, tunnevad end isa, kasuisa või ema elukaaslase vägivalla ja ema jõuetusega silmitsi olles väga abitult ja saatuse hooleks jäetuna, ent osaliselt tunnevad nad end ka toimivas süüdlasena. Tihti arvavad nad, et on ise vägivallas süüdi. Ka võivad nad püüda sekkuda ja emasid kaitsta ning langevad seejuures ise väärkohtlemise ohvriks.

2.3.2 Kõnealust temaatikat on käsitlenud erinevad uurimused, seda eriti anglo-ameerika kultuuriruumis (9). Kuigi tagajärjed on igale üksikule lapsele erinevad ja mitte kõigil lastel ei kujune vägivalla tulemusena välja käitumise iseärasusi, ning ei ole piisavalt empiirilisel tõestatud kriteeriume, otsustamiseks selle üle, kui suur on risk üksikjuhtumi puhul, võib siiski täheldada selgeid seoseid.

2.3.3 Rõhuvate faktoritena tuleb nimetada eelkõige järgmisi aspekte: elu ähvardavas õhkkonnas, uute vägivallategude ennustamatus, hirm ema pärast, abituse kogemine vastavates olukor-

dades, isoleerituse tunne seoses väljastpoolt tulevate isikute suhtes tihti kehtestatud vaikumise käsuga, lojaalsuskonfliktid vanemate suhtes, vanema ja laste suhte kahjustamine.

2.3.4 Selle tulemusena võivad lastel tekkida tõsised probleemid ja käitumishäired: psühhosomaatilised sümptomid ja vaimsed häired, nagu näiteks madal enesehinnang, rahutus, magamishäired, õpiraskused, kartlikkus ja agressiivsus kuni enesetapumõtteni välja.

2.3.5 Kui mehed ei väärkohtle mitte üksnes oma partnerit, vaid ka lapsi, siis võivad häiritud arengule ja vaimsetele iseärasustele viitavad vastavad sümptomid olla veelgi raskekujulised.

2.3.6 Üleskasvamine kokkupuutes koduvägivaldaga võib mõjutada ka laste suhtumist vägivalla ja nende vägivaldset käitumist. Vanemate käitumist jälgides või ise vägivalla kokku puutudes võivad lapsed võtta üle täiskasvanute probleemse käitumismalli. Nn "vägivalla ringlus" võib viia selleni, et poisid võtavad omaks vägivallatseja rolli ja tüdrukud ohvrirolli ning muutuvad täiskasvanutena ise koduvägivalda toimepanijateks või ohvriteks.

2.3.7 Eriti rängalt mõjub lastele see, kui nad on pidanud pealt nägema, kui nende ema on oma partneri poolt tapetud.

2.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee analüüs ja ettepanekud

2.4.1 Kui lapsed kasvavad üles kokkupuutes koduvägivaldaga, mõjutab see neid alati — kas siis otseselt või kaudselt. Nad seisavad silmitsi arvukate rõhuvate faktoritega, mis võivad avaldada nende heaolule ja käitumisele märkimisväärset ja pikaajalist mõju.

2.4.2 Selliste mõjude olulisust on pikka aega alahinnatud. Vaatamata viimastel aastatel kõnealuse probleemi üle alustatud aruteludele, pööratakse lastele kui koduvägivalda ohvritele endiselt liialt vähe tähelepanu.

2.4.3 Sellist olukorda ei tohi enam taluda ka laste õigustest lähtuvalt — õigusest elule ilma vägivallata, eelkõige õigusest vägivallatule kasvatusel, nagu ka hoolitsusele ja kaitsele (10).

2.4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepanekud on suunatud eelkõige järgmistele valdkondadele:

2.4.5 Statistika laste olukorra kohta, kes puutuvad Euroopa Liidu liikmesriikides kokku koduvägivaldaga

(7) E. Peled e.a. (eds.), "Ending the cycle of violence. Community response to children of battered women", Thousand Oaks, CA, 1995.

(8) A. Mullender/R. Morley, "Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda". London, 1994.

(9) Paljude nende uurimuste kohta on kokkuvõttev ja hinnangut andev võrdlus väljaandes Jeffrey L. Edleson: "Should childhood exposure to adult domestic violence be defined as child maltreatment under the law?", <http://www.mincava.umn.edu/link/documents/shouldch/shouldch.shtml>.

(10) Vastavalt ÜRO laste õiguste konventsioonile, mis võeti ÜRO peassambleel vastu 1989. aastal ja on nüüdseks (kahe erandiga) ratifitseeritud üle maailma kõigis riikides. Laste õiguste olukorra kohta Euroopa Liidu tasandil avaldati 2006. aasta juulis komisjoni teatis (KOM(2006) 367 lõplik). EMSK 12.—13. detsembri 2006. aasta arvamus teemal "Komisjoni teatis: Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine", raportöör: pr VAN TURNHOUT.

2.4.5.1 Kas ja millisel määral nähakse koduvägivallaga kokkupuutuvate laste olukorda Euroopa Liidu liikmesriikides kui probleemi ning kas ja millisel määral on see viinud sekkumismeetmete ja ennetustegevuseni — see on vägagi erinev⁽¹¹⁾. Kõnealust olukorda Euroopa Liidu tasandil on kirjeldatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses “Naistevastane koduvägivald”⁽¹²⁾.

2.4.5.2 Euroopa Ühenduse siseselt toimuva erialase ja poliitilise arutelu seisukohalt oleks oluline omada täpsemaid ja päevakajalisemaid teadmisi selle kohta, kuidas suhtub koduvägivalla fenomeni ühiskond, samuti teadmisi laste kaitsmise ja toetamisega seotud seaduslike aluste ja lähenemisviiside ning sekkumiste ja ennetustegevuse kohta.

2.4.6 Uurimisprojektid lastevastase koduvägivalla liigi, ulatuse ja mõjude kohta

2.4.6.1 Uurimisvaldkonna “Lapsed kokkupuutes koduvägivallaga” näol on suuremas osas Euroopa Liidu liikmesriikides tegu *terra incognitaga*⁽¹³⁾. Koduvägivalla tingimustes kasvanud laste olukorra kohta on olemas vaid üksikud uurimused. Samuti on praktiliselt uurimata abi ja toetuse kättesaadavuse võimalused ning selle ees seisvad tõkked.

2.4.6.2 Kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides tuleks koguda andmeid ja viia läbi uurimisprojektid, mis käsitlevad lapsi kokkupuutes koduvägivallaga. Selleks, et tagada meetodite ja tulemuste võrreldavus, oleks mõttekas ja vajalik tegutseda kooskõlastatult⁽¹⁴⁾.

2.4.7 Laste kui koduvägivalla kaudsete ohvrite toetamise edendamine

2.4.7.1 Kui koduvägivalla ohvriks langenud naiste kaitse- ja toetusmeetmed on viimastel aastatel tunduvalt paranenud, ei ole seni praktiliselt olemas meetmeid nende naiste laste toetamiseks.

2.4.7.2 Nende laste tõhusaks toetamiseks on oluline teha vahet kaudsetel vägivallakogemustel tunnistajatena ning vanematepoolsest laste väärkohtlemisest ja laste kuritarvitamisest tulene-

⁽¹¹⁾ Seda tõendavad Iirimaa, Suurbritannias, Taanis, Rootsis ja Saksamaal olemasolevad aruanded ja teave. Hea ülevaate Saksamaal ja mõningates teistes liikmesriikides valitsevast päevakajalisest olukorrast annab Barbara Kavemanni ja Ulrike Kreyssigi välja antud raamat “Handbuch Kinder und häusliche Gewalt” (Laste ja koduvägivalla käsiraamat), Wiesbaden 2006.

⁽¹²⁾ EMSK arvamus teemal “Naistevastane koduvägivald”, punkt 2.3.2. (joonealune märkus 1).

⁽¹³⁾ Isegi hiljuti (2006. aasta veebruaris) avaldatud aruandes “State of European research on the prevalence of interpersonal violence and its impact on health and human rights” ei käsitleta kõnealust probleematikat peatükis “Violence against children and youth” ([http://www.cahrhv.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence\(1\).pdf](http://www.cahrhv.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence(1).pdf)).

⁽¹⁴⁾ Kas DAPHNE programmi raames või rajades Euroopa Liidu uurimisvõrgustiku “Co-ordination Action on Human Rights Violations (CAHRV)”, mis peaks ühendama igat liiki isikutevahelist vägivalda uuriva tegevuse suhestatuna sugude ja põlvkondade vahelise suhtega ning mida rahastatakse Euroopa Komisjoni kuuenda raamprogrammi vahenditest (www.cahrhv.uni-osnabrueck.de).

vatel otsestel vägivallakogemustel. Isegi kui tihti on tegu kattu- vate nähtustega, tuleb koduvägivalla kaudseks ohvriks langenud lapsi käsitleda kui “eraldiseisvaid” ohvreid, kelle jaoks tuleb välja töötada spetsiifilised toetusmeetmed.

2.4.7.3 Koduvägivalla juhtudel ei ole ei väärkohtlev mees ega väärkoheldud naine võimelised laste olukorda piisavalt jälgima. Seepärast vajavad lapsed eraldiseisvat nõustamist ning riiklike ja eraastutuste poolset toetust. Selle kohta võib tuua näiteid Rootsis kehtivast korrast: Rootsi lastel ja kuni 18-aastastel noorukitel on eraldi ombudsman (*Barnombudsmannen*), kes on muuhulgas korrapäraselt kontaktis laste ja noorukitega, et olla kursis nende seisukohtadega⁽¹⁵⁾.

2.4.7.4 Paljudel juhtudel on naabrid, vanemate tuttavad või sugulased lastevastase vägivalla tunnistajad. Nende aktiivne käitumine võimaldaks ära hoida mitmeid tragöödiaid. Tegelikuses üritavad nad aga väga harva väärkoheldud last aidata. Kõnealuse ükskõiksuse tõrjumine eeldab järjekindlust ja asjaomaseid teabekampaaniaid, mis tekitaksid vägivalla võimalikes tunnistajates ka positiivseid tundeid.

2.4.8 Lastekaitse ja naistekaitse vahelise koostöö parandamine

2.4.8.1 Naiste ja nende laste kaitsmine koduvägivalla eest näivad olevat teineteisega väga lähedalt seotud. Reaalsuses aga eksisteerivad naiste kaitse ja toetamise ning laste kaitse ja toetamise vahel olulised huvide konfliktid.

2.4.8.2 Tihti valitseb ühel poolt naiste varjupaikade ja naistenoandlate ning teiselt poolt lastekaitseasutuste ja noorsooamete vahel umbusalduslik distants.

2.4.8.3 Empiirilised tulemused viitavad aga üheselt koostöö vajalikkusele: kui emade ähvardamine ja väärkohtlemine jäetakse tähelepanuta, siis võivad langetatud otsused külastus- ja hool- dusõiguse kohta sundida naisi ka pärast lahutust ikka ja jälle vägivaldse partneriga suhtlema ning see võib viia naiste ja laste ohustamise ja vigastamiseni⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁵⁾ Vaata ka praeguse ombudsmeni kõnet “Corporal Punishment of Children”, milles käsitletakse ka nende laste olukorda, kes on olnud koduvägivalla tunnistajateks (saadaval üksnes inglise keeles). (http://www.bo.se/files/in_%20english,%20publikationer,%20pdf/corporal_%20punishment_%20of_%20children060501.pdf) Vahepeal on samalaadne organ loodud ka teistes liikmesriikides, vt laste küsimustega tegelevate ombudsmanide Euroopa võrgustik (European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) <http://www.ombudsmen.org>).

⁽¹⁶⁾ Samal teemal: M. Hester/Ĵ. Radford, “Domestic violence and child contact arrangements in England and Denmark”, Bristol, 1994. 70 % naistest, kes olid laste isaga kontaktis langesid külastuste käigus või lapse üleandmisel taas väärkohtlemise ja/või ähvarduste ohvriks, seda ka enam kui aasta pärast lahutust; külastuste ajal väärkoheldi 55 % lastest.

2.4.8.4 Tulevaste strateegiate ja reeglite eesmärk peab olema hea koostöö üles ehitamine ühelt poolt naiste varjupaikade ja naistenõuandlate ning teiselt poolt noorsooametite, perekonna-kohtute, lastekaitse keskuste ja perenõuandlate vahel.

2.4.9 Suurem arvestamine koduvägivalla dünaamilisega külastus- ja hooldusõiguse andmisel

2.4.9.1 Euroopa Liidu liikmesriikide vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid käsitlevad seadused lähtuvad tihti ettekujutusest ühiselt koostööd tegevatest vanematest ning ema ja isa ühisest vastutusest laste eest pärast lahutust ning selle ettekujutusega kooskõlas olevast lapse õigusest suhelda mõlema vanemaga.

2.4.9.2 Koduvägivalla puhul, kus vägivaldlatsev vanem rikub pika aja jooksul pidevalt oma partneri ja lapse õigusi ning põhjustab neile kehalisi vigastusi ja hingelisi kannatusi, puuduvad aga eeldused, mis nõuaksid lähtumist sellisest, mõlemale vanemale suunatud vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid käsitlevatest seadustest. Eesmärk on nimelt vastutav ja austav partnerlus ning sellega seotud võime eristada partnerite tasandil eksisteerivaid probleeme vanemate tasandi probleemidest.

2.4.9.3 Vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid käsitlevates menetlustes tuleb seetõttu senisest enam arvestada koduvägivallale tüüpiliste ohtlike aspektidega, eelkõige suure tõenäosusega, et vägivaldlatsemise oht ei kao koos lahutusega. Naiste ja laste kaitse ja turvalisus peavad olema otsuse tegemisel olulised aspektid.

2.4.9.4 Kui on vaja kaaluda selliste õigushüvede nagu naiste kaitse ja toetamise, laste kaitse ja heaolu ning meeste õiguste vahel, tuleb kaitse vägivalla eest alati asetada kõrgemale külastusõigusest.

2.4.10 Erinõuded: väärkohtlemise ohvriks langenud naissoost sisserrändajate lapsed

2.4.10.1 Osa koduvägivalla juhtumeid on seotud sisserrändajate naiste ja lastega, kes on teistega võrreldes ohustatumas olukorras, kuna nad on perekonnaliikmetest lahutatud ja elavad

väljaspool tuttavat sotsiaalset keskkonda, kus vägivalda ei sallitaks. Ohtu suurendab ka see, et nad viibivad riigis ebaseaduslikult, nende keeleoskus on piiratud ja elamistingimused nende sotsiaalses keskkonnas on rasked.

2.4.10.2 Koduvägivalda esineb küll kõikides riikides ja kultuurides ning kõigil sotsiaalsetel tasanditel, kuid naised ja lapsed on eriti ohustatud neis ühiskondades ja kultuurides, kus sooline võrdõiguslikkus toimib vaid piiratud ulatuses, soorollid on väga rangelt välja kujunenud ning valitsevad kultuurinormid, mis toetavad meeste õigusi naiste suhtes.

2.4.10.3 Tegutsemisvõimalusi piirab konkreetselt õiguslik olukord, seda olenevalt riigis viibimise staatusest. See kehtib eelkõige ebaseaduslikult riigis viibivate naissoost sisserrändajate ja nende laste suhtes.

2.4.10.4 Seega tuleb kõikide sekkumiste, abi- ja toetusvõimaluste puhul eriti tähelepanelikult silmas pidada sisserrändajate ja nende laste olukorda. Lisaks tuleb koostöös sotsiaalsete osalejate ja organiseeritud kodanikuühiskonna organisatsioonidega korraldada spetsiaalseid kampaaniaid kõnealuste elanikkonnarühmade turvalisuse parandamiseks ning asjaomase teabe levitamiseks.

2.4.11 Välja- ja täiendõppe parandamine koduvägivallaga tegelevate elukutsete puhul

2.4.11.1 Laste huvidega arvestamine nõuab suurt professionaalsust kõigilt antud teemaga tegelevate elukutsete esindajatelt ja kõigis valdkondades, sh laste- ja noorsooabi, nõuande- ja kaitseasutused, toetuspunktid, kool, lasteaed ja vaba aja veetmise asutused, tervishoiusüsteem, politsei ja justiitsasutused.

2.4.12 Koduvägivalla ennetamise tähtsuse rõhutamine

2.4.12.1 Kõik naistevastase koduvägivalla takistamise kontseptsioonid ja meetmed mõjutavad vastavalt ka koduvägivallaga kokku puutuvate laste olukorda ⁽¹⁷⁾.

2.4.12.2 Lisaks tuleb rakendada erilisi ennetusmeetmeid teemal "Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid". Nende hulka kuuluvad teabematerjalid kõigis tegevusvaldkondades tegutsevatele kaastöötajatele.

Brüssel, 14. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Vt EMSK aramus teemal "Naistevastane koduvägivald".

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Komisjoni teatis: Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine"

KOM(2006) 367 lõplik

(2006/C 325/16)

13. juulil 2006. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Komisjoni teatis: Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 7. novembril 2006. Raportöör oli pr van TURNHOUT.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist "Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine". Eriti toetab komitee ettepanekut töötada välja ulatuslik ELi strateegia, mille eesmärk on tõhusalt edendada ja kaitsta lapse õigusi Euroopa Liidu sise- ja välispoliitikas ning toetada liikmesriikide tegevust kõnealuses valdkonnas.

1.2 EMSK avaldab siiski kahetsust, et teatises ei mainita, et strateegia sisaldaks miinimumstandardite järgimise kohustust ja terviklikke eesmärke koos selgete sihtide ja tähtaegadega.

1.3 EMSK pooldab ettepanekut luua strateegia toetamiseks järgmised asjaomased struktuurid: komisjoni lapse õiguste üksus ja lapse õiguste alase tegevuse koordinaator; komisjoni talitustevaheline rühm; lapse õiguste Euroopa foorum; veebipõhine arutelu- ja töökeskkond; tegevused laste vahetuks kaasamiseks kõnealusesse protsessi; ning lapse õiguste alane teabevahetusstrateegia. Komitee soovib nendel olulistel foorumitel aktiivselt kaasa rääkida.

1.4 EMSK avaldab kahetsust, et ei ole rohkem tähelepanu pööratud tüdrukute, puuetega laste ning siserändajate, varjupaigataotlejate ja pagulaste laste olukorrale Euroopa Liidu sisestel ning globaalses kontekstis.

1.5 EMSK tervitab asjaolu, et tunnustatakse liikmesriikide kohustust järgida rahvusvahelisi lepinguid, ja kutsub üles panema strateegias enam rõhku vajadusele, et liikmesriigid täidaksid kiiremas korras oma lapse õigusi puudutavaid Euroopa

ja rahvusvahelisel tasandil eksisteerivaid kohustusi, eelkõige ÜRO lapse õiguste konventsioonist lähtudes.

1.6 EMSK kutsub üles arvestama strateegia väljatöötamisel seda, et lapsed ja nende vajadused on väga erinevad, ning keskenduma eelkõige laste vaesuse ning diskrimineerimise problemaatikale. Komitee soovib seada prioriteediks võrreldavate näitajate väljatöötamise ja ühtse andmete kogumise liikmesriikide tasandil. Eelkõige kutsub komitee üles pöörama kohast tähelepanu alla 6-aastaste laste kvaliteetsele varajasele haridusele ning töötama välja täiendavad kvalitatiivsed eesmärgid lastehoolduse ja päevahoiu valdkonnas.

1.7 EMSK rõhutab, et eesmärkide saavutamiseks tuleks lapse õiguste koordinaatorile anda piisavalt kaalukas staatus ja poliitiline mõjuvõim; samuti tuleb võtta poliitiline kohustus teatise eesmärkide edendamiseks ning rohelise raamatu ja strateegia arendamiseks. Komitee teeb ettepaneku, et Euroopa Parlament kaaluks erimeetme loomist strateegia ja selle raames kavandatud tegevuste rahastamiseks.

2. Taust

2.1 Laste õigused on inimõigused, millest Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on kohustatud kinni pidama vastavalt rahvusvahelistele ja Euroopa lepingutele, eriti vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsioonile ja selle vabatahtlikele protokollidele ⁽¹⁾ ning muu hulgas ka millenniumi arengueesmärkidele ⁽²⁾ ja Euroopa inimõiguste konventsioonile ⁽³⁾. Euroopa Liit on laste õigusi tunnustanud Euroopa põhiõiguste hartas ⁽⁴⁾, täpsemalt selle artiklis 24.

⁽¹⁾ ÜRO protokoll inimestega, eelkõige naiste ja lastega kauplemise takistamiseks, sellise kauplemise vastu võitlemiseks ja selle eest karistamiseks; ÜRO lapse õiguste konventsiooni protokoll, milles käsitletakse laste müüki, lasteprostitutsiooni ja lastepornograafiat; ÜRO lapse õiguste konventsiooni protokoll laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse.

⁽²⁾ ÜRO aastatuhande deklaratsioon, ÜRO peaassamblee 55. istungjärg, 18. september 2000.

⁽³⁾ Kogu tekst on kättesaadav aadressil: <http://www.echr.Council of Europe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts>.

⁽⁴⁾ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (EÜT C 364, 18.12.2000), kättesaadav aadressil: http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/charte/index_en.html.

2.2 2005.—2009. aasta strateegilisi eesmärke käsitlevas teatises on komisjon nimetanud laste õigusi prioriteetseks valdkonnaks: “Eriliseks prioriteediks tuleks pidada laste õiguste tõhusat kaitsmist, nii majandusliku ekspluaterimise kui väärkohtlemise kõigi vormide osas, kus Euroopa Liit saab olla maailmale eeskujuks”⁽⁵⁾. Seda silmas pidades otsustas põhiõiguste, diskrimineerimisvastase võitluse ja võrdsete võimaluste küsimustega tegelev volinikerühm 2005. aasta aprillis hakata parandama laste õiguste edendamist, kaitset ja nendest kinnipidamist ELi sise- ja välispoliitikas.

2.3 2006. aasta märtsis palus Euroopa Ülemkogu liikmesriikidel “võtta vajalikud meetmed, et kiirelt ja olulisel määral vähendada laste vaesust, andmaks võrdsed võimalused kõikidele lastele, sõltumata nende sotsiaalsest päritolust”.

2.4 Kõnealuse teatisega viiakse need otsused ellu.

3. Üldised märkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist “Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine”, milles keskendutakse kõigile alla 18-aastastele lastele. Komitee toetab komisjoni kõnealust olulist algatust, millega pannakse alus laste õiguste poliitika väljaarendamisele. Eriti tõstab komitee esile ettepanekut töötada välja ulatuslik ELi strateegia, mille eesmärk on paremini edendada ja kaitsta lapse õigusi Euroopa Liidu sise- ja välispoliitikas ning toetada liikmesriikide tegevust selles valdkonnas.

3.2 Euroopa tulevik sõltub üha enam võimest luua lapsi kaasav ja toetav ühiskond. Kõnealune teatis tähendab kinnitust arusaamale, et laste õiguste edendamisel ja kaitset on Euroopa Liidu tuleviku jaoks väga suur tähtsus ning et lastesõbraliku ühiskonna loomine ELis on lahutamatu seotud vajadusega süvendada ja kindlustada Euroopa integratsiooni. Lapsed ei tohiks olla olulised mitte ainult kui tulevased täiskasvanud ja tulevane tööjõud, vaid tuleb tunnustada lapsepõlve kui elu-eroodi tähtsust ja väärtuslikkust iseenesest.

3.3 EMSK avaldab kahetsust seisaku üle ELi põhiseaduslikus protsessis, kuna põhiseaduse lepingus ja põhiõiguste hartas tunnustatakse selgesõnaliselt lapse õigusi. Seetõttu on ELi asutamislepingutes sisalduv õiguslik alus laste õiguste osas piiratud ning sellel on vastavad tagajärjed võimalike eelarveallikate seisukohalt.

⁽⁵⁾ “Strateegilised eesmärgid 2005—2009. Euroopa 2010: partnerlus Euroopa uuendamiseks. Heaolu, solidaarsus ja turvalisus” (KOM(2005) 12, 26.1.2005).

3.4 Tunnistades tänapäeva ühiskonnas laste ja noorte ees seisvate väljakutsete rohkust, on EMSK viimase kümne aasta kestel pidevalt kaasa aidanud noorsoopoliitika arendamisele ühenduse tasandil⁽⁶⁾. Komitee on alatanud olulisi arutelusid kesketes valdkondades, nagu noorte tööhõive, sotsiaalne integratsioon, haridus, liikuvus, valitsusväliste organisatsioonide osalus ja roll.

3.5 EMSK tervitab asjaolu, et tunnistatakse vajadust käsitleda laste õigusi tingimata eraldiseisvalt, mitte lihtsalt osana üldistest inimõigustest. Komitee leiab, et lapsed vajavad oma haavatavuse ja erivajaduste tõttu spetsiaalset kaitset ja tähelepanu, sh asjakohast õiguslikku kaitset.

3.6 EMSK kutsub üles tunnustama strateegias perekonna ja eriti vanemate olulist rolli ning liikmesriikide kohustust toetada vanemaid laste kasvatamisega seotud kohustuste juures mitte ainult rahaliste, vaid ka kõikvõimalike muude vahendite abil.

3.7 EMSK tervitab otsust määratleda kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooniga lastena kõiki alla 18-aastaseid isikuid. 15–18-aastastele lastele suunatud ELi poliitikad peavad olema sidusad ja omavahel kooskõlastatud, sest nimetatud vanuserühm kuulub ELi määratluse kohaselt ka noorte hulka. Strateegias tuleks rõhutada Euroopa noortepaktis sisalduvaid asjakohaseid eesmärke ja noori puudutavat avatud kooskõlastusmeetodit.

⁽⁶⁾ EMSK 28. veebruari 1996. aasta arvamus teemal “Lastele suunatud Euroopa kultuuripoliitika”, raportöör: hr Sklavounos (EÜT C 153, 28.5.1996);

EMSK 2. juuli 1998. aasta arvamus teemal “Laste ekspluaterimine ja sekturism”, raportöör: hr Sklavounos (EÜT C 284, 14.9.1998);

EMSK 29. novembri 2000. aasta arvamus teemal “Noorsoopoliitika valge raamat”, raportöör: pr Hassett-van Turnhout (EÜT C 116, 20.4.2001);

EMSK 24. aprilli 2002. aasta arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nimetada aasta 2004 Euroopa aastaks: Haridus spordi kaudu”, raportöör: hr Koryfidis (EÜT C 149, 21.6.2002);

EMSK 25. aprilli 2002. aasta arvamus teemal “Euroopa Komisjoni valge raamat: uus algus Euroopa noortele”, raportöör: pr Hassett-van Turnhout (EÜT C 149, 21.6.2002);

EMSK 24. septembri 2003. aasta arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse ühenduse tegevusprogramm Euroopa tasandil noorsoovaldkonnaga tegelevate asutuste edendamiseks”, raportöör: pr Hassett-van Turnhout (ELT C 10, 14.1.2004);

EMSK 16. detsembri 2004. aasta arvamus teemal “Põlvkondadevahelised suhted”, raportöör: hr Bloch-Lainé (ELT C 157, 28.6.2005);

EMSK 10. märtsi 2005. aasta arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, mis rajab programmi “Aktiivsed noored” perioodiks 2007—2013”, raportöör: hr Rodríguez Garçá-Caro (ELT C 234, 22.9.2005);

EMSK 11. novembri 2005. aasta arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus pediatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta”, raportöör: hr Braghin (ELT C 267, 27.10.2005);

EMSK 14. detsembri 2006. aasta arvamus teemal “Lapsed kui koduvägivalda kaudsed ohvrid”, raportöör: pr Heinisch.

3.8 EMSK kutsub komisjoni üles töötama välja miinimumsstandardid ja püstitama teatise rakendamiseks terviklikud eesmärgid koos selgete sihtide ja tähtaegadega.

3.9 Euroopa vajab laste järjepidevat osalust integreerunud, konkurentsivõimelise, turvalise ja kõiki kaasava Euroopa ülesehitamisel. Selleks et Euroopa Liidul oleks laste jaoks tähendus, peab see nende elu tõepoolest puudutama, näitama üles huvi laste vajaduste vastu ning nende vajadustele nähtavalt ja loominguliselt vastama.

3.10 EMSK tervitab asjaolu, et komisjon tunnustab vajadust anda lastele võimalus avaldada arvamust nendega seotud aruteludes ja neid puudutavate otsuste langetamisel, nagu nähakse ette ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklis 12. Igasugune lastele suunatud poliitika peab lähtuma laste osaluse aluspõhimõttest, mida rõhutatatakse nii Euroopa kui ka rahvusvahelisel tasandil (⁷).

3.11 EMSK tervitab ka komisjoni välja pakutud tegevusi laste vahetuks kaasamiseks kõnealusesse protsessi. Liikmesriigid ja institutsioonid peavad tagama vajalikud vahendid, toetuse ja mehhanismid laste kaasamiseks strateegia väljatöötamise ja rakendamise. Lapsed tuleks protsessi kaasata selle esimestest etappidest alates, kasutades selleks erinevaid eakohaseid meetodeid, nagu nt kunstiline tegevus, lihtsustatud arutelud jm. Tuleb rõhutada, et peamine väljakutse on seejuures ebasoodsas olukorras elanikkonnarühmade ja etniliste vähemuste hulka kuuluvate laste ning samuti puuetega laste kaasamine ja võrdsete võimaluste tagamine neile kõigile.

3.12 Horisontaalne lähenemine poliitika väljatöötamisele tagab paremini kooskõlastatud ja tõhusama strateegia. Liikmesriigid konsulteerivad selliste poliitiliste strateegiate nagu tööhõivesuuniste väljatöötamisel regulaarselt tööandjate ja ametiühinguorganisatsioonidega. Samuti sõltub algatuse edu kõigi osapoolte, eelkõige laste, lasteorganisatsioonide, vanemate, sotsiaalpartnerite, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste ning liikmesriikide kaasamisest.

3.13 Seetõttu loodab EMSK, et kõnealuse teatisega pannakse nii Euroopa kui siseriiklikul tasandil alus tugevamale partnerlusele otsustajate, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ning laste endi vahel. Laste ja lasteorganisatsioonide tõeline ja järjepidev kaasamine poliitika väljatöötamise ja rakendamise tagab selle, et võetakse arvesse laste tegelikke vajadusi ning tekitatakse lastes tunne, et neil on tulevases strateegias oma osa.

(⁷) ÜRO lapse õiguste konventsioon (1989); ÜRO deklaratsioon rahvusvahelise noorteaasta kohta "Rahu, osalus, areng" (1985); 1989; Euroopa kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongressi vastu võetud Euroopa harta noorte osalemise kohta kohalikus ja piirkondlikus elus (1992); Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus noorte osaluse ja kodanikuühiskonna tuleviku kohta (soovitus nr R (97) 3, 4. veebruar 1997); nõukogu ja nõukogus kohtunud noorsooministrite 8. veebruari 1999. aasta resolutsioon (EÜT 1999/C42/01).

3.14 Lapsed ei kujuta endast homogeenset rühma. Seetõttu soovib EMSK Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitikas arvestada laste erinevuste ja erinevate vajadustega. Laste olukorda võivad mõjutada nt geograafiline asukoht, vanus, sugu, etniline kuuluvus, usuline kuuluvus, kultuuritaust, keel, puue või perekonna struktuur. Erilist tähelepanu tuleb pöörata vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse, puude, diskrimineerimise ja rassismi mõjudele ning etniliste vähemuste ja pagulaste hulka kuuluvate laste olukorrale nii Euroopa Liidus kui kogu maailmas.

3.15 EMSK tervitab tõdemust, et laste olukorda mõjutab ka nende elukoht. Lapsed võivad sattuda ebasoodsasse olukorda ebavõrdse juurdepääsu tõttu nende elukohas olemasolevatele teenustele, nagu nt kvaliteetne haridus, tervishoid, eluase ja majutus, sotsiaalteenused, ühistransport, mängu- ja vaba aja veetmise võimalused, teave ja võimalused kodanikuühiskonnas osalemiseks. Komitee soovitus kohaselt peaks strateegia sisaldama erieesmäärke, et tagada kõikide geograafiliste piirkondade lastele võrdsed võimalused; selleks tuleb tugevdada meetmeid laste vaesusega võitlemiseks.

3.16 EMSK avaldab kahetsust, et ei ole rohkem tähelepanu pööratud tüdrukute, puuetega laste ning sisserändajate, varjupaigataotlejate ja pagulaste laste olukorrale Euroopa Liidu siseselt ning globaalses kontekstis.

3.17 Kooskõlas komisjoni võetud kohustusega pöörata puuetega inimestele ühenduse poliitikas enam tähelepanu, nagu selgesõnaliselt kinnitatakse 2003. aasta teatises "Võrdsed võimalused puuetega inimestele: Euroopa tegevuskava" (⁸), tuleks strateegias käsitleda nimetatud küsimust, et tagada puuetega laste täielik ja võrdväärne osalus ja kaasamine.

3.18 EMSK nõustub ÜRO naiste olukorra komisjoni (2007) hinnanguga, et kuigi naiste osalus otsuste tegemise protsessis on kõigil tasanditel mõningal määral paranenud, teevad muret valts püsivad rasked probleemid — seejuures on need arvukad ning väga erinevat laadi –, mis takistavad endiselt edasiminekut ja naiste suuremat osalust otsuste tegemisel, muu hulgas nt üha suurenev naiste osakaal vaeste hulgas, võrdse juurdepääsu puudumine tervishoiule, haridusele, koolitusele ja tööhõivele, relvakonfliktid ning turvalisuse puudumine (⁹).

3.19 EMSK väljendab oma pettumust selles osas, et ei mainita kvaliteetse varajase hariduse ja arengu tagamist alla kuueaastastele lastele, kuigi lastehooldus ja päevahoid on ELi

(⁸) KOM(2003) 650 lõplik, Brüssel 30.10.2003.

(⁹) ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu, naiste olukorra komisjon 2007: keskendumine tüdrukute diskrimineerimisele ja tüdrukutevastasele vägivaldale.

poliitika pikaajaline ja prioriteetne eesmärk ning ühendus on seadnud asjaomased kvantitatiivsed eesmärgid. Komitee nõuab, et välja pakutud strateegia hõlmaks selgesõnaliselt ka kõnealust valdkonda, sest sel on laste elu ja heaolu seisukohalt väga suur tähtsus ning see kuulub selgelt teatise eesmärkide alla⁽¹⁰⁾. Komitee kutsub eelkõige üles töötama lastehoolduse valdkonnas välja täiendavad kvalitatiivsed eesmärgid, mis võtaksid arvesse laste õigusi ja heaolu ning mis tugineksid ministrite nõukogu ja Euroopa Komisjoni lastehoiu võrgustiku varasematele töödele⁽¹¹⁾.

3.20 EMSK tervitab ELi senist tööd laste vaesuse vähendamiseks. Siiski peavad liikmesriigid vastama väljakutsele kaotada laste vaesus ja seadma viivitamatult sellekohased eesmärgid. Kõnealuse väljakutsega toimetulemine nõuab terviklikku, jätkusuutlikku ja täielikult rahastatud tegevusprogrammi, mis võtaks arvesse laste vaesuse kõiki erinevaid aspekte. Seejuures tuleks peatähelepanu pöörata madalapalgaliste ning samuti tööturul mitteosalevate lapsevanemate toetamisele. Laste vaesusel on lastele tõsine mõju väga mitmesuguste probleemide näol, mis hõlmavad näiteks tervist, haridust ja isegi lapse tulevase võimevõime vaesuslõksust väljamurdmiseks. Liikmesriikidel tuleb kohe- sellt ellu rakendada poliitikastrateegiad kogu selle probleemide- ringiga tegelemiseks.

3.21 Tõsine väljakutse on ka selliste laste hoolekanne, kellel puudub nende eest hoolitsev perekond või kellel on oht seda kaotada. Niisuguse olukorra tekkepõhjused on riigiti erinevad, kuid mainida võib perekonna purunemist, vaesust, HIVi/AIDSi ning käitumis-, sõltuvus- või kasvatuslikke probleeme. Strateegia peaks sisaldama eesmärki selgete ennetusstrateegiatega ja peretoe- tusprogrammide väljatöötamiseks.

3.22 Tuleks seada asjaomased eesmärgid ning edendada heade kogemuste vahetamist ka teiste väljakutsete osas, millega liikmesriigid peavad tegelema, nagu alaealisi ja perekonda puudutav õigus, tervisliku toitumise propageerimine tervisepro- bleemide ja laste ülekaalulisusega võitlemiseks ning peresõbra- liku tööpoliitika edendamine.

3.23 Hoolekandeesutustesse paigutatud laste puhul tuleb võtta meetmeid nende õiguste kaitseks ja edendamiseks. Strateegias tuleks ette näha laste hoolekande Euroopa suuniste ja

⁽¹⁰⁾ Teatise eesmärk "kehtestada igakülgne ELi strateegia, mille eesmärk on paremini edendada ja kaitsta lapse õigusi Euroopa Liidu sise- ja välispoliitikas"; samuti Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 24: "Kõikides lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid".

⁽¹¹⁾ Ministrite nõukogu 1992. aasta märtsi soovitus lastehoolduse kohta (92/241/EMÜ, vastu võetud 31. märtsil 1992); Euroopa Komisjoni lastehoolduse võrgustiku välja töötatud ning Euroopa Komisjoni poolt 1996. aastal avaldatud väikelastele mõeldud teenuste kvaliteediees- märgid.

kvaliteedistandardite väljatöötamine⁽¹²⁾, võttes arvesse selliste rahvusvaheliste organisatsioonide nagu UNICEFi, Maailma Tervishoiuorganisatsiooni ja Euroopa Nõukogu esitatud nõudeid, soovitusi ja protokolle.

3.24 EMSK tervitab hiljuti avaldatud aruannet, mille sõltu- matu ekspert Paulo Sérgio Pinheiro koostas ÜRO lastevastast vägivalda käsitleva uurimuse raames⁽¹³⁾. Aruandes kutsutakse riike üles keelama igasugune lastevastane vägivald selle kõigis vormides, sh kõik kehalised karistused, lapsi kahjustavad tavad — nagu varajased ja sundabielud, naissuguelundite vigastamine ja nn aukuriteod –, seksuaalne vägivald ja piinamine ning igasu- gune muu julm, ebainimlik või alandav kohtlemine või karista- mine⁽¹⁴⁾. Komitee kutsub komisjoni üles kaaluma eriesindaja määramist lastevastase vägivalda valdkonnas, et toetada aruandes esitatud soovitude elluviimist.

4. Laste õigused ELi tasandil

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab asjaolu, et tunnistatakse liikmesriikide kohustust järgida rahvusvahelisi lepinguid, eelkõige ÜRO lapse õiguste konventsiooni, mille on ratifitseerinud kõik liikmesriigid. Maailma kontekstis ei ole tõtt- öelda vaid Ameerika Ühendriigid ja Somaalia ÜRO lapse õiguste konventsiooni ratifitseerinud. Eriti suur tähtsus on kõnealuses kontekstis ka Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) põhikon- ventsioonil laste töö keelustamise kohta.

4.2 EMSK väljendab oma pettumust selles osas, et teatistes ei ole piisavalt rõhutatud vajadust, et liikmesriigid täidaksid kiiremas korras oma lapse õigusi puudutavaid Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil eksisteerivaid kohustusi, eelkõige ÜRO lapse õiguste konventsiooni. Komitee leiab, et nt ÜRO lapse õiguste konventsioonist, Euroopa inimõiguste kaitse konvent- sioonist ja Euroopa Nõukogu vahenditest tulenevate kohustuste täitmine nõuab ELi liikmesriikide tasandil nii seadusandlikus plaanis kui ka praktikas veel palju tööd. See töö peaks moodus- tama osa ELi seniste lapse õigusi puudutavate meetmete kavan- datavast mõjuhindamisest. Kõnealuses kontekstis võiks kasutada valitsusväliste organisatsioonide ja liikmesriikide valitsuste poolt iga viie aasta järel koostatavaid arvamusi laste olukorra kohta, mis puudutavad ÜRO lapse õiguste konventsiooni täitmist ning mille esitavad kõik ELi liikmesriigid; samuti võiks läbi viia teise analüüsi.

⁽¹²⁾ Seda võiks teha koostöös Euroopa Nõukoguga, mille parlamentaarne assamblee ja ministrite komitee võtsid 2005. aastal vastu soovitudes hoolekandeesutustes elavate laste kohta. Vt ministrite komitee soovitus liikmesriikidele nr R (2005) 5 hoolekandeesutustes elavate laste õiguste kohta.

⁽¹³⁾ www.violencestudy.org.

⁽¹⁴⁾ ÜRO 61. istungjärk, laste õiguste edendamine ja kaitse, A/61/299.

4.3 EMSK tervitab komisjoni ettepanekut analüüsida nende tökete ulatust ja põhjuseid, mis takistavad lastel täielikult kasutada oma õigusi. Seejuures on oluline hinnata mitte ainult senise tegevuse tulemuslikkust, vaid hõlbustada ka liikmesriikide edusammude hindamist ÜRO lapse õiguste konventsiooni täitmisel andmete võrdleva analüüsi abil, nagu märgitud mõjuhinangus.

4.4 EMSK soovib seada prioriteediks võrreldavate näitajate väljatöötamise ja ühtse andmete kogumise liikmesriikide tasandil. Praegu käib avatud kooskõlastusmeetodi raames töö lapse heaolu näitaja (või näitajate kogumi) väljatöötamiseks ja statistiliste andmete saamiseks sissetulekuga seotud vaesuse, materiaalse puuduse ja eluaseme kohta⁽¹⁵⁾. Ka liikmesriikide tasandil on olemas erinevaid andmekogusid⁽¹⁶⁾. Näitajate väljatöötamisel tuleb lähtuda laste kogemustest ja heaolust ning selleks tuleb lastele anda võimalus osaleda näitajate kindlaks-määramisel.

4.5 EMSK toetab komisjoni ettepanekut arvestada lapsi mõjutavate ELi õigusaktide ja mittekohustuslike aktide väljatöötamisel laste õigustega. Oluline on määratleda võtmevaldkonnad, mis lapsi kõige enam mõjutavad, sh niisugused küsimused nagu ühistransport, mida tavapäraselt lastega ei seostata, kuid mis tegelikult mõjutavad nende elu olulisel määral.

4.6 EMSK soovib liikmesriikide ühise tegevuse mehhanismina ning ÜRO lapse õiguste konventsiooniga seotud parimate tavade vahetamiseks kasutada avatud kooskõlastusmeetodit.

4.7 EMSK toetab komisjoni ettepanekut luua lapse õiguste Euroopa foorum ning veebipõhine arutelu- ja töökeskkond. Komitee soovib sellel olulisel foorumil aktiivselt kaasa rääkida.

4.8 EMSK tervitab teatistes välja pakutud lühiajalisi meetmeid teatud kiiret lahendust vajavatele väljakutsetele vastamiseks. Komitee rõhutab, et lisaks kavandatavatele meetmetele tuleb kiiresti välja töötada meetmed politiseeritud riigiüleseks koostööks, et kontrollida lastega tegeleva personali ja vabatahtlike töötajate karistatust. Komitee kutsub üles kaaluma võimalust luua strateegia raames lastevastastes seksuaalkuritegudes süüdimõistetute ELi register, millele politiseeritududel on juurdepääs.

4.9 EMSK tervitab komisjoni ettepanekut töötada välja laste õiguste alane teabevahetusstrateegia ning anda laste õiguste kohta teavet lastesõbralikul viisil. Komitee soovib kõnealuste materjalide aluseks võtta ÜRO lapse õiguste konventsiooni ning tagada, et kõik teavituskampaaniad oleksid eakohased, toimuksid paljudes keeltes ja oleksid kättesaadavad puuetega lastele.

⁽¹⁵⁾ *Portfolio of overarching indicators and streamlined social inclusion, pensions and health portfolios* [Üldiste näitajate pakett ning ühendpakettid sotsiaalse hõlvamise, pensionite ja tervishoiu valdkonnas], juuni 2006.

⁽¹⁶⁾ Näiteks Ühendkuningriigi töö- ja pensioniministeeriumi aruanne "Opportunity for All: seventh annual Report 2005" [Võimalused kõigile: seitsmes aastaaruanne 2005] sisaldab mitmesuguseid lapsi ja noori puudutavaid näitajaid.

4.10 EMSK tervitab komisjoni ettepanekut komisjoni talituste vahelise rühma moodustamiseks. Komitee eesmärk on, et nimetatud rühmas oleks esindatud ka EMSK. Komitee tervitab ettepanekut moodustada komisjonis lapse õiguste üksus ja nimetada lapse õiguste koordinaator. Komitee juhib tähelepanu sellele, et lapse õiguste koordinaatoril on tähtis roll strateegia edu tagamisel.

4.11 EMSK kutsub üles eraldama kõnealuste uute foorumite ja struktuuride loomiseks vajalikke rahalisi ja inimressursse; samuti tuleb eesmärkide saavutamiseks anda lapse õiguste koordinaatorile piisavalt kaalukas staatus ja poliitiline mõjuvõim ning võtta poliitiline kohustus teatise eesmärkide edendamiseks ning roheline raamatu ja strateegia arendamiseks. Komitee teeb ettepaneku, et Euroopa Parlament kaaluks erimeetme loomist strateegia ja selle raames kavandatud tegevuste rahastamiseks.

4.12 EMSK tervitab komisjoni ettepanekut esitada igal aastal arenguaruanne. Komitee nõuab temaga konsulteerimist nimetatud aruande koostamisel ning aruande avalikustamist.

5. Laste õigused rahvusvahelisel tasandil

5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab asjaolu, et tähelepanu pööratakse nii Euroopa Liidus kui ka väljaspool ühendust elavatele lastele. Siiski väljendab komitee oma pettumust selle üle, et tekstiosade järjestus näib suuremat tähtsust omistavat pigem olukorrale maailmas kui olukorrale ELis ning pigem rahvusvahelisele dialoogile kui riigisisesele dialoogile. Komitee soovib strateegias leida tasakaal ülemaailmse olukorra ning Euroopa Liidu ja riigisiseste meetmete ja dialoogi vahel.

5.2 Euroopa Liit ja selle liikmesriigid peaksid oma kahepoolsetes lepingutes ja suhetes kolmandate riikidega järjekindlalt silmas pidama ÜRO lapse õiguste komitee soovitusi (lõppmärkused).

5.3 EMSK tervitab tõdemust, et ÜRO lapse õiguste konventsiooni peaaegu ülemaailmne ratifitseerimine paneb eriti tugeva aluse Euroopa Komisjoni ja mitteliikmesriikide vahelistele kohustustele; komitee avaldab siiski kahetsust, et teatistes ei kasutata liikmesriikidevaheliste kohustuste raamistiku loomiseks ning heade tavade vahetamiseks potentsiaali, mis tuleneb asjaolust, et ÜRO lapse õiguste konventsiooni on ratifitseerinud kõik ELi liikmesriigid.

5.4 EMSK soovib investeerida teatud osa ELi arenguabi vahenditest lastele suunatud meetmetesse.

6. Tänuavaldused

6.1 Tööprotsessi käigus konsulteeris Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mitmete lastega tegelevate võrgustike ja organisatsioonidega ning soovib neid nende panuse eest tänada ⁽¹⁷⁾.

7. Konkreetsed märkused terminite kohta ⁽¹⁸⁾

7.1 Ei puuduta eestikeelset versiooni.

7.2 Ei puuduta eestikeelset versiooni.

7.3 Väljend "noorukiks pühitsemise rituaal" asendada väljendiga "noorukiea alguse pühitsemise rituaal".

7.4 Väljend "kodu on saastatud" vajab selgitust.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Eurochild, SOS-lasteküla, gaidide maailmaorganisatsioon WAGGGS (*World Association of Girl Scouts and Girl Guides*), Euroopa teabebüroo, ÜRO lapse õiguste komitee esimees Jaap Doek ja teaduskeskus Thomas Coram.

⁽¹⁸⁾ Kõik viited puudutavad dokumendi KOM(2006) 367 lõplik lõiget I.4.1.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2201/2003 seoses kohtualluvusega ning abieluasjades kohaldatavat õigust käsitlevate eeskirjade kehtestamisega"

KOM(2006) 399 lõplik

(2006/C 325/17)

20. septembril 2006 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2201/2003 seoses kohtualluvusega ning abieluasjades kohaldatavat õigust käsitlevate eeskirjade kehtestamisega"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamuse võeti vastu 7. novembril 2006. Raportöör oli Daniel RETUREAU.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 108 komitee liiget, vastu hääletas 2 liiget, erapooletuks jäi üks komitee liige.

1. Komitee arvamuse põhisisu

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, kellega esimese omaalgatusliku arvamuse teemal konsulteeriti, kiidab põhimõtteliselt heaks kohtualluvusega seotud küsimuste ja määruse (EÜ) nr 2201/2003 kohaldatava õiguse muudatustega laiendamise. Nii täiendatakse määruse punkte, mis käsitlevad abielu-õiguslike ja laste hooldusõigust puudutavate kohtuotsuste tunnustamist. Komitee on juba arvamust avaldanud rohelise raamatu kohta, mis käsitleb lahutusasjades kohaldatavat õigust ja kohtualluvust ning viitab nimetatud väga üksikasjalikule arvamusele ⁽¹⁾.

1.2 Komitee kaalub siiski võimalust käsitleda ühisvara (kinnisvara, vallasvara ja muud varalised õigused) jagamise küsimust eraldi ja laiendada *rationae personae* kohaldamissala abielus mitteolevatele paaridele (kellel võivad samuti ühised lapsed olla).

1.3 Võib-olla oleks olnud loogilisem käsitleda abielusideme lõpetamise ja ühiste laste hooldusõiguse küsimusi eraldi määruses nr 2201/2003 ning uues määruses abielus mitteolevate paaride lahutamise seotud küsimusi, kellel on lepinguline kokkuleppe või mitte. See oleks muutnud kohaldatava õiguse arvatavasti selgemaks ja mõistetavamaks ning lihtsustanud kohtuotsuste tunnustamist, mis reguleerivad enamasti kõiki abielulahutuse või lahusele tingimusi ja tagajärgi ühes lõpliku otsuses.

2. Komisjoni ettepanekud

2.1 Komisjon on hiljuti nõukogule esitanud kaks algatust, mis puudutavad abieluasjades kohaldatavat õigust. Üks algatus käsitleb abielupaaride lahutamist ja selles tehakse muudatusi 1. jaanuaril 2005. aastal jõustunud määrusesse nr 2201/2003. Teine algatus käsitleb ühisvara jagamist abieluvara lahutamise või lepingulise kokkuleppe sõlminud või mittesõlminud paari lahusele puhul.

2.2 Ettepaneku õiguslik alus on EÜ asutamislepingu artikli 61 punkt c, mis annab ühendusele õiguse võtta õiguslase koostöö meetmeid tsiviilasjades, nagu on ette nähtud artiklis 65.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Roheline raamat, mis käsitleb lahutusasjades kohaldatavat õigust ja kohtualluvust", raportöör Daniel RETUREAU (ELT C 24, 31.1.2006).

2.3 Seoses nende algatustega ütles Euroopa Komisjoni volinik Franco Frattini: "Need algatused lihtsustavad paaride elu Euroopa Liidus [...]. Nendega suureneb õiguskindlus ja abikaasadel on võimalik teada, millist õigust kohaldatakse nende abielu ja abielulahutuse puhul. Eesmärk ei ole harmoniseerida abielulahutuse siseriiklikke õigusakte, mis on väga erinevad, vaid tagada õiguskindlus, paindlikkus ja juurdepääs õiguskaitsele."

2.4 Kõrge abielulahutuste määra tõttu Euroopa Liidus puudutab abieluasjades kohaldatav õigus ja kohtualluvus igal aastal paljusid kodanikke.

2.5 Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003, millega tunnistati kehtetuks ja asendati alates 1. märtsist 2005 nõukogu määrus (EÜ) nr 1347/2000, jõustumine ei hõlmanud siiski eeskirju kohaldatava õiguse kohta. Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 kohaselt on abikaasadel õigus valida erinevate kohtualluvuse aluste vahel. Pärast abieluõigusliku menetluse algatamist liikmesriigi kohtus määratakse kohaldatav õigus vastavalt kõnealuse riigi kollisiooninormidele, mille aluseks on väga erinevad kriteeriumid. Enamik liikmesriike määrab kohaldatava õiguse ühendavate tegurite alusel, selle eesmärk on tagada menetlemine kõige lähedasema õiguskorra kohaselt. Teised liikmesriigid kohaldavad abieluõiguslike menetluste korral süsteemiliselt oma riiklikke õigusakte (*lex fori*, asukohariigi õigus). Belgias on abielupaaril võimalik valida välisriigi ja Belgia abieluseaduse vahel.

3. Üldised märkused

3.1 Käesolevas arvamuses käsitletud algatus puudutab abielulahutuse, lahusele, rahvusvahelise abielu (erinevast rahvusest paar või samast rahvusest paar, kes elab teises liikmesriigis kui see, mille kodakondsus neil on) kehtetuks tunnustamise või ühiste alaealiste laste hooldusõiguse puhul kohaldatavat õigust. Algatus käsitleb seega abikaasadevahelise abielusideme lõpetamisega seotud küsimusi rahvusvahelise teguri olemasolul, ilma, et ületataks määruse nr 2201/2003 *rationae personae* kohaldamissala.

3.2 Komitee tunnustab, et ettepanek tagab kodanikele sobivad lahendused seoses õiguskindluse, etteaimatavuse, paindlikkuse ja juurdepääsuga õiguskaitsele. Komitee on nõus õigusliku alusega, mida kohaldatakse regulaarselt tsiviil- ja kaubandusõiguse küsimuste puhul.

3.3 Erinevalt enamikust siseriiklikest õigusaktidest ei nõua mõne riigi õigus, et abikaasad oleksid erinevast soost. Komitee märgib siiski, et muudetud määruse eesmärk ei ole harmoniseerida siseriiklike õigusi, vaid määrata kõikide konkreetsete rahvusvahelist tegurit sisaldavate juhtumite puhul kohaldatav õigus ja võimaldada kohtuotsuste liikumist ilma välisriigi kohtuotsuseta. Seega ei takista üldiselt isegi põhimõttelised erinevused siseriiklike õiguste vahel komisjoni muudetud määruse kohaldamist.

3.4 Komitee on juba arvamust avaldanud rohelise raamatu kohta, mis käsitleb lahutusajades kohaldatavat õigust ning toetub käesoleva arvamuse seisukohtades peamiselt nimetatud arvamusele. Komitee rõhutab taas, kui oluline on eelnevalt mainitud määrus rahvusvaheliste paaride jaoks, sest see muudab selgemaks ja lihtsamaks kohtu poole pöördumise ja kohtuotsuste vaba liikumise siseturul.

3.5 Komitee rõhutab, et ettepanekus nähakse ette kaks erinevat olukorda sõltuvalt sellest, kas abikaasad on kohtualluvuse ja kohaldatava õiguse osas ühel nõul või mitte. Esimesel juhul annaks muudetud määrus märkimisväärsed eelised ja suurema paindlikkuse, samas, kui teisel juhul kohaldatakse pigem mehaanilist mudelit. See erineb abielulahutust käsitlevas rohelises raamatus kujutatud olukordadest, mis võimaldas paindlikumaid lahendusi juhul, kui abikaasad ei ole ühel nõul. Komitee oleks soovinud, et paindlikkus oleks säilitatud, kuid tunnustab, et komisjoni ettepanek on lihtsam ja takistab menetluse venitamist.

3.6 Ettepanek võimaldab kohtualluvuse suhtes kokku leppida, kui hagejad on ühel nõul. Välistatakse täielikult edasiviitemenetlus, mis komitee arvates (nagu öeldud ka arvamuses abielulahutust käsitleva rohelise raamatu kohta) võiks aga teatud tingimustel vastuvõetav olla (edasiviite üle otsustab esimese astme kohus, kiirmenetluse kohtunik).

3.7 Seoses välistamisega avaliku korra alusel annab ettepanek kohtule erandjuhtudel võimaluse keelduda välisriigi kohtuotsust tunnustada, kui selle kohaldamine on ilmselgelt vastuolus kohtu asukohariigi avaliku korraga. Liikmesriikide vahel võivad siiski erinevused tekkida ja ühes liikmesriigis tunnustatud kohtuotsust

võidakse teises liikmesriigis mitte tunnustada, takistades nii kohtuotsuste vaba liikumist ja luues mittekohase takistuse.

3.8 Komitee hinnangul tuleb kolmandate riikide kohtuotsuste puhul täpsustada, et nende kohtuotsuste tunnustamiseks peavad nad olema kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhiõiguste kaitse konventsiooni, Nice'i Ülemkogul 2000. aastal vastuvõetud harta ja abikaasade range õigusliku võrdsuse põhimõttega. Iga riik, kelle poole on pöördutud otsuse tunnustamise taotlusega ja kes märkab selgeid kõrvalekaldeid Euroopa Liidu põhiõigustest, peaks takistama kohtuotsuse liikumist kõrvalekalde tõttu ühenduse avalikust korrast.

3.9 Ühtse tunnustamise tagamiseks kõikides liikmesriikides ei tohiks lubada riikliku avaliku korra poliitikat kasutada teise riigi vastu. Siinkohal võiks olla lubatud vaid ühenduse avaliku korra alusel tagasilükkamine, millega välditaks muljet, et teatud asutused keelduvad omavoliliselt kohtuotsust tunnustamast.

4. Konkreetsed märkused

4.1 See, et komisjon esitab kaks erinevat algatust tuleneb mõlema õigusakti ettepaneku *rationae personae* kohaldamisala erinevusest. Varade jaotust käsitlev ettepanek puudutab kõiki paare, hoolimata sellest, kas nad on abielus.

4.2 Võib siiski küsida, kas eristamine on vajalik. Abielulahutuse puhul on vaja tõepoolest erilahendusi vastavalt sõlmitud lepingule (õigusnormid abielulepingu puudumisel või lepingulise kokkuleppe puhul) ning kaasneda võib ka vara kinkimine abikaasade vahel, mis võib kuuluda erisätete alla võrreldes muu kinkimisega, eriti pärandamisega.

4.3 Võib olla oleks olnud loogilisem käsitleda eraldi abielu lõpetamise ja ühiste laste hooldusõiguse, sh rahalisi küsimusi määruses nr 2201/2003 ning uues määruses abielus mitteolevate paaride (kes võivad olla ühest soost) ja lepingulise kokkuleppega (nt eri- või samasooliste isikute sõlmitud vabaabieluleping Prantsusmaal) või ilma lepingulise kokkuleppeta paaride (vabaabielu) lahutamise seotud küsimusi.

4.4 See oleks muutnud kohaldatava õiguse selgemaks ja mõistetavamaks ning lihtsustanud kohtuotsuste tunnustamist, mis reguleerivad enamasti kõiki abielulahutuse või lahuselu tingimusi ja tagajärgi ühes otsuses. Seda enam, et peale varalise olukorra tuleb lahendada ka "ebatüüpiliste" paaride laste olukord.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus tarneahela turvalisuse tugevdamise kohta”

KOM(2006) 79 lõplik — 2006/0025 (COD)

(2006/C 325/18)

4. aprillil 2006. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 80 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus tarneahela turvalisuse tugevdamise kohta”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektiooni arvamus võeti vastu 10. novembril 2006. Raportöör oli hr SIMONS.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 115, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Lennunduses ja meretranspordis rakendatud turvameetmete eeskujul koostas komisjon määruse eelnõu maismaatranspordi tarneahela turvalisuse tugevdamise kohta. Selle sätteid peaksid olema kohustuslikud liikmesriikidele ja vabatahtlikud ettevõtetele.

1.2 Komisjon defineerib tarneahelat kui midagi, mis “hõlmab kogu transporti ja transpordiga seotud toiminguid ja protsesse tootmiskohast kuni veose sihtkohani”. Komisjon viitab samuti sellele, et määruse ettepanek on seotud ainult kaubatranspordiga ja et reisijatevedu käsitletakse hiljem, kui vaja.

1.3 Komisjoni ettepaneku eesmärk ei ole ainult tarneahela turvalisusesuurendamine, vaid ka ühise raamistiku loomine süstemaatilisele Euroopa lähenemisele selle valdkonna ohutusele, ilma et ühist transporditurgu ja olemasolevaid turvalisuse meetmeid ohtu seataks. Eesmärk on ka vältida tarbetuid haldusmenetlusi ja -koormust nii Euroopa Liidu kui ka liikmesriikide tasandil.

1.4 Komitee leiab, et arvestades erinevate maismaa-kaubatranspordiliikide (siseveed, maanteed, raudteed ja torujuhtmed) vastastikust sõltuvust, on vaja kooskõlastatud lähenemist nende turvalisemaks muutmisel, kuna kogu transpordiahela tugevus sõltub selle kõige nõrgemast lülisest.

1.5 Eelöeldut arvesse võttes peavad välja pakutud meetmed Lissaboni strateegiat silmas pidades olema tõhusad ja tulemuslikud ega tohi suurendada bürokraatiat ega konkurentsivõimet ega ühe transpordiliigi raames ega erinevate transpordiliikide vahel. Komiteel on tõsised kahtlused, kas kõnealuse määruse ettepaneku puhul on võimalik eelnimetatud eesmärke saavutada. Kogu lähenemine tervikuna näib olevat ülimalt bürokraatlik. Peale selle jääb komiteele paratamatult mulje, et ettepanek sisalduvate meetmete rakendamisel tekkiv koormus jääb asjaomaste sektorite töandjate ja töötajate kanda. Sellest tulenevalt tuleks täpsemalt määratleda hüved, mis seonduvad turvalise ettevõtja staatusega ja selle mõjuga tarneahelale. Nii välditakse tõsiseid moonutusi, mis võivad tingida kulude kasvu majandusele tervikuna ilma vastavat kasu saamata.

1.6 Sellega seoses märgib komitee veel, et puuduvad ettepanekud füüsiliste infrastruktuuride adekvaatse kaitse kohta terrorirünnakute puhul. Kuna maismaatranspordis kasutatakse infrastruktuure nagu sillad, tunnelid, viaduktid ja torujuhtmed, siis tuleb tarneahela ohutuse suurendamise ettepanekutele lisada ka ettepanekud füüsiliste infrastruktuuride tõhusama kaitse kohta.

1.7 Komitee nõustub komisjoni ettepanekuga panna vastutus turvameetmete rakendamise eest liikmesriikidele. Samuti kiidetakse heaks igas liikmesriigis sellise spetsiaalse asutuse loomine, kes koordineeriks, rakendaks ja teostaks järelevalvet määruse eelnõus nimetatud tarneahela turvalisuse meetmete üle. Komiteele tundub sellegipoolest, et kuna kõnealusele asutusele antakse võtmeroll, siis võiks komisjoni ettepanek olla üksikasjalikum.

1.8 Uute turvalisusega seotud ettepanekute raames oleks komitee tahtnud leida transpordiliikidele iseloomulike tunnuste loetelu ning näha, et arvesse on võetud nii üksikute kaubaveo liikide puhul juba kasutusel olevaid turvameetmeid kui ka olemasolevaid ettepanekuid selles vallas. Asjaolu, et erinevatel transpordiliikidel on erinevad näitajad — maanteevedude sektor näiteks koosneb 500 000 ettevõttest (peamiselt väikeettevõtted) –, tähendab seda, et vaja on igale liigile eraldi kohandatud meetmeid.

1.9 Pidades silmas kavandatavate meetmete eeldatavat mõju erinevatele transpordiliikidele, leiab komitee, et komisjoni ettepanek oleks olnud veenvam, kui selles oleks selgesõnalisemalt käsitletud eeliseid, mida ettevõtjad kõnealustest meetmetest saavad. Antud seisus on kaheldav, kas neid eeliseid üldse ongi, eriti kui arvestada seda, et rahvusvahelistele vedudele ei ole enam süstemaatilist piirikontrolli.

1.10 Liikmesriigid peaksid koostama minimaalsed turvanõuded, mida ettevõtjad peavad täitma vastavalt “turvalise ettevõtja” süsteemile. Komitee leiab, et niisugune korraldus ei suuda tagada miinimumstandardite ühtlustatud süsteemi kogu Euroopa Liidus ega seega ka võrdseid võimalusi.

1.11 Komitee leiab, et ettepanekus sisalduvate meetmete rahastamine liikmesriikide poolt on subsidiaarsuse põhimõttest lähtuvalt õigustatud. Turvalisusesse investeerimise kulud ja sellega seotud kulud peaksid katma ettevõtjad ja need tuleks sisse arvestada ettevõtte poolt kehtestatavatesse hindadesse või tariifidesse. Lisaks arvab komitee, et komisjoni ettepanekus tuleks rohkem pöörata tähelepanu eelistele, mida annab "turvalise ettevõtja" staatus.

1.12 Mis puutub Euroopa Komisjoni rolli, siis leiab komitee, et Euroopa Liit peaks eraldama piisavalt vahendeid, et ühendusse mittekuuluvad riigid saaksid tagada samasugune turvalisuse taseme nagu ELi liikmesriikides. Komitee leiab, et maismaal toimuva kaubaveo rahvusvahelisust arvestades on see oluline tähtsusega.

2. Sissejuhatus

2.1 Oma 27. veebruari 2006. aasta teatise nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele tarneahela turvalisuse tugevdamise kohta (KOM(2006) 79 lõplik) nimetab komisjon terrorismi üheks kõige suuremaks ohuks demokraatiale ja vabadusele.

2.2 Komisjon usub, et kaubavedudele suunatud terrorirünaku oht on endiselt suur, hoolimata rakendatud rangematest turvameetmetest. Euroopas on olukorda parandatud lennunduse ja lennujaamade turvalisuse, samuti meretranspordi ja sadamaterminalide turvalisuse osas.

2.3 Määrusega (EÜ) nr 2320/2002 kehtestatakse tsiviillennundusjulgestuse ühiseeskirjad. Määruses (EÜ) nr 725/2004 käsitletakse laevade ja sadamarajatiste turvalisust ning direktiiviga 2005/65/EÜ kehtestatakse meetmed sadamate turvalisuse tugevdamise kohta.

2.4 Komitee on ka neil teemadel oma seisukohti avaldanud ning võtnud vastu terve rea arvamusi, seda ka õhu- ja mere-transporti valdkonnas. Raportöörideks on olnud pr BREDIMA-SAVOPOULOU sadamate, laevade ja sadamarajatiste turvalisuse alal ja hr McDONOGH (tsiviil)lennunduse turvalisuse alal. Maismaatranspordi teemat käsitleti ettevalmistavas arvamuses transportiliikide turvalisuse kohta, mis võeti vastu 14. detsembril 2005 (raportöör hr SIMONS).

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Komisjon osutab vajadusele suurema turvalisuse järele maismaatranspordis ja märgib, et Euroopa maismaatranspordi tarneahelas tervikuna puuduvad praegu regulatsioonid. Selles kontekstis määratleb komisjon, et tarneahel hõlmab kogu transporti ja transportiga seotud toiminguid ja protsessid tootmiskohast kuni veose sihtkohani.

3.2 Komisjon teeb ettepaneku suurendada maismaavedude tarneahela turvalisust ühenduse meetmega, mis täiendavad olemasolevaid ühenduse turvaeeskirju transporti alal. Kõnealused meetmed on kohustuslikud liikmesriikidele ja vabatahtlikud tarneahela ettevõtjatele. Komisjon märgib samuti, et ettepanek ei hõlma reisijateveo turvalisust, eeskätt ühistranspordisüsteemides, mida saab vajaduse korral käsitleda hilisemas etapis.

3.3 Määruse eelnõus kaetud kaubaveoliigid on seega sisevee-, raudtee- ja maanteetransport.

3.4 Koos määruse ettepanekuga esitab komisjon ka teatise, kus on loetletud kõige olulisemad kaalutlused seoses kaubaveo turvalisusega ja nimetatud põhjused, miks määruse ettepanekut tuleb lugeda ülimalt realistlikuks ja sihipäraseks lähenemiseks Euroopa kaubaveo turvalisuse suurendamisele.

3.5 Vastavalt teatisele on komisjoni eesmärgid tarneahela turvalisuse suurendamise osas järgmised:

- suurendada kogu tarneahela turvalisustaset, takistamata vaba kaubavahetust;
- luua ühist transportiturgu ja olemasolevaid turvameetmeid kahjustamata ühine raamistik süsteemsele Euroopa Liidu lähenemisviisile;
- vältida tarbetuid haldusmenetlusi ja -koormust Euroopa Liidu ja liikmesriikide tasandil.

3.6 Komisjoni välja pakutud meetmed eelnimetatud eesmärkide saavutamiseks on järgmised:

- kehtestada kohustuslik süsteem, mis nõuab liikmesriikidelt turvakvaliteedimärgi (turvaline ettevõtja) loomist, mille saaks anda minimaalsetele Euroopa turvanõuetele vastavatele tarneahela ettevõtjatele, võimaldades seega siseturul selle märgi vastastikust tunnustamist;
- näha liikmesriikidele kohustuslike sätete raames ette vabatahtlik kava, mille alusel tarneahela ettevõtjad suurendavad soodustuste saamiseks oma turvalisustaset;
- teha tarneahela ettevõtjad oma Euroopa kaubavedude turvalisuse eest selgesõnaliselt vastutavaks;
- võimaldada turvalistel ettevõtjatel saada turvakontrollisoodustusi ning eristuda turvalisuse valdkonnas positiivselt teistest konkurentidest, mis annaks neile seega kaubandus- ja konkurentsieelise;
- võimaldada komiteemenetlust kohaldades turvanõuete, sealhulgas tunnustatud rahvusvaheliste nõuete ja standardite pidevat uuendamist ja ajakohastamist.

3.7 Käesolevas arvamuses püüab komitee analüüsida komisjoni ettepanekus sisalduvaid meetmeid ja hinnata selle alusel, kuidas on võimalik kavandatud eesmärgid saavutada.

4. Üldised märkused

4.1 Enne teatise sisu ja määruse ettepaneku arutamist on oluline teha selgeks kasutatav terminoloogia. Teksti ingliskeelses versioonis esineb näiteks mõiste *security*, hollandikeelses tekstis mõiste *beveiliging* ja saksakeelses tekstis *Sicherheit*. Mõnedes ELi keeltes ei tehta vahet turvaliseks muutmisel (hollandi keeles *beveiliging*) ja turvalisusel (*veiligheid*). Saksa keeles tehakse kõnealustel mõistetel siiski vahet. Seetõttu tuleks saksakeelses versioonis asendada termin *Sicherheit* (turvalisus) terminiga *Sicherung* (turvaliseks muutmine), kuna eelnõus käsitletakse pigem tarneahela turvaliseks muutmist kui selle turvalisust.

4.2 Kuna praeguseks on kehtestatud Euroopa õiguslik raamistik lennunduse, lennujaama turvalisuse ja meretranspordi ning sadamaterminalide turvalisuse osas, on komisjoni arvates õige aeg koostada eeskirjad maismaatranspordiliikide kohta.

4.3 Komitee arvates ei ole komisjon suutnud vajalikul määral võtta arvesse asjaolu, mida ta ometi ka ise tunnistanud on: õhu- ja meretranspordi liigid on siseveetranspordi, raudtee- ja maanteetranspordi liikidest olemuselt täiesti erinevad. Õhu- ja mere-transportis on ettevõtjate arv piiratud, samal ajal kui siseveetranspordile ja maanteekaubaveole on iseloomulik suur hulk (u 500 000) enamjaolt ühe inimese ettevõtteid, mis tegutsevad turul, kus kasum on väga väike ja sageli jäädakse hoopis kahjumisse. Kui siia lisada tarneahela alguses olevad tootjad, siis tõuseb protsessi kaasatud ettevõtete arv umbes 4,7 miljonini. Komitee meelest kujutab eelmainitu endast täiendavat takistust komisjoni pakutud meetmete rakendamisel.

4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tõdeb komisjon õigustatult, et praktikas on peaaegu võimatu ainsa kõikehõlmava menetlusega kehtestada maismaatranspordi tarneahela jaoks turvaeeskirju ja -meetmeid. Komisjoni meelest on selle asemel töökeskkonna rahuldava turvalisuse taseme kindlustamiseks realistlikum kehtestada minimaalsete turvanõuete raamistik vastavalt tehnoloogia arengule ja riskisuundumustele.

4.5 Ahela tugevus sõltub selle nõrgima lüli tugevusest. Sama kehtib ka tarneahela turvalisuse puhul. Komisjon kinnitab, et tarneahela iga lüli või ettevõtja saab vastutada ainult oma tegevuse turvalisuse eest ja eri ettevõtjate individuaalsed turvameetmed aitavad suurendada kogu ahela turvalisust. Komitee arvates ei puuduta terrorismirünnakute oht mitte üksnes individuaalsete ettevõtjate esindatavaid eraldiseisvaid lülisid, vaid samuti — ja võib-olla isegi suuremal määral — ümberlaadimis- punkte ja infrastruktuuri.

4.6 Komitee arvates alahindavad liikmesriikide ametivõimud eriti just kaitset vajava füüsilise infrastruktuuriga seonduvaid riske. Komitee meelest ei ole mõtet investeerida tarneahela eraldiseisvate lülide turvalisusesse, kui samaaegselt ei tehta riiklikke investeeringuid füüsilise infrastruktuuri kõrgetasemelisse turvamisesse.

4.7 Võttes arvesse nende ettevõtete arvu, mida ettepanek tõenäoliselt puudutab, on komisjoni arvates kavandatavate meetmete rakendamine tõhus ainult siis, kui iga liikmesriik määrab ühe pädeva organi, mis kooskõlastab, rakendab ja kontrollib määruse eelnõus kehtestatud tarneahela turvalisuse meetmete rakendamist. Eeldades, et komisjoni tekst on ikkagi täpne, esitatakse komisjoni eelnõus komitee arvates praegusel hetkel selgelt liiga vähe üksikasju, arvestades asjaomase pädeva organi olulist rolli.

4.8 Komitee meelest on võrdsete võimaluste loomiseks Euroopa Liidus oluline, et kõikides liikmesriikides määratletakse "turvalise ettevõtja" staatus ühesuguste hindamiskriteeriumite põhjal. Sellise staatuse saavutamiseks peab näiteks Poola transpordiettevõtte täitma samu nõudeid mis Portugali ja Kreeka ettevõtted. Eelmainitu on ainuke viis "turvalise ettevõtja" staatuse vastastikuseks tunnustamiseks. Komisjoni ettepanekus esitatud tagatised selliste võrdsete tingimuste saavutamiseks on siiski ebapiisavad. Komisjon on küll lisanud täidetavate miinimumnõuete loetelu (vt lisa), ent komitee arvates ei anna see piisavat tagatist võrdsete võimaluste kindlustamiseks.

4.9 Komisjoni ettepanek on esitatud ajal, mil liikmesriigid kutsuvad Lissaboni strateegiat silmas pidades üles radikaalsele bürokraatia vähendamisele laadimis- ja transpordiettevõtetes. Ehkki komisjoni ettepaneku taust on hästi mõistetav, jääb kõnealuse määrusega seotud meetmete rakendamisega tekkiv halduskoormus asjaomaste sektorite tööandjate ja töötajate kanda. Komitee arvates peavad riiklikud ametivõimud tegema investeringuid nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

4.10 Lisaks käsitletakse ettepanekus üksnes pealiskaudselt kavandatava "turvalise ettevõtja" kvaliteeditõendi mõju maismaatranspordi sektori tööandjatele ja töötajatele. Töötajaid on vaja koolitada erinevates olukordades käituma, samas peavad ettevõtted rakendama mitmesuguseid kulukaid turvameetmeid ning on kahtlane, kas neil õnnestub kohustada kaubasaatjaid või lõpptarbijaid kõnealuseid kulusid kandma.

4.11 Komitee arvates ei täpsustata komisjoni ettepanekus piisavalt võimalikke hüvesid, mis kaasnevad "turvalise ettevõtja" staatuse saamisega. See käib nii hüvede omaduste kui ka ulatuse kohta.

4.12 Komitee avaldab kahtlust, kas komisjon on määruse eelnõu koostamisel olnud piisavalt teadlik eri sektorites eelnevalt rakendatud meetmetest. Näiteks maanteekaubaveo puhul rakendatakse ohtlike veoste rahvusvahelise autoveo Euroopa kokkulepet (ADR), ehkki üksnes kõige vähem kaitstud veoste puhul. Ohtlike ainete Reinil vedamise määruse (ADNR) sätteid rakendatakse siseveetranspordi kaubavedude puhul (vt artikli 1 lõiget 10). Samalaadsed kokkulepped kehtivad ka raudtee-kaubavedude puhul. Komitee arvates oleks soovitatav esmalt kaaluda, kas uue määruse ettepaneku esitamise asemel ei oleks sama tõhus muuta

juba kehtestatud meetmeid. Ei ole teada, kas komisjon on selle võimaluse peale mõelnud, ent seda tuleb kaaluda, eelkõige halduskoormuse vähendamise seisukohalt.

4.13 Komisjon arvab samuti, et kui ettevõtte on omandanud turvalise ettevõtja staatuse, tähendab see veoste kontrollimise olulist vähenemist sadamates ja piiriületustel. Siiski ei anta komisjoni ettepanekus eeltoodu osas ühtki tagatist ega mainita selles kontekstis ühtki kokkulepet. Komitee usub, et kui võtta arvesse ettevõtjate ja üksikutelt ettevõtetest oodatavaid jõupingutusi, tuleb pakkuda osapooltele tagatis mainitud projektis osalemisest saadavate hüvede kohta — eelkõige seetõttu, et piiriületuste ooteaja osas jäetakse tähelepanuta asjaolu, et liidu sisepiiridel ei tehta enam süstemaatilisi kontrole.

4.14 Komitee tõstab esile, et turvameetmed ei tohi olla vastuolus teatavate põhiõigustega, nagu näiteks ettevõtluse või ametiühingu esindatuse õigus, ning need ei tohi tekitada probleeme isikutele, kes on küll väljastpoolt ettevõtet, kuid osalevad ajutiselt ettevõtte tegevuses, näiteks peale- ja mahalaadimisel

4.15 Komitee juhhib samuti tähelepanu küsimusele, mis kerkib üles eelkõige rahvusvaheliste maanteevedude valdkonnas. Parkimisplatse peetakse sageli nii ohtlikeks, et juhid ei julge enam seal ööbida. See teeb raskeks sõidu- ja puhkeaja kestuse reeglite järgimise ja kujutab endast järjest suuremat ohtu liiklusohutusele. Komitee arvates on vaja märksa rohkem investeerida parkimisplatside turvaliseks muutmisesse, seda eelkõige rahvusvaheliste kaubavedude autojuhtide ööbimispaikade osas. Komitee palub komisjonil küsimust kaaluda ja esitada ettepanekud turvalisuse tõhustamiseks.

5. Konkreetsed tähelepanekud

5.1 Enne kui asuda uurima komisjoni pakutud meetmeid turvalisuse tugevdamiseks, peaksime vaatlema, milliseid turvameetmeid üksikute maismaatranspordiliikide puhul juba rakendatakse.

5.2 Siseveetranspordi sektoris kasutatakse kauba peale- ja mahalaadimiseks sageli sadamaid. Sellistel puhkudel juba kohaldatakse ISPS-koodeksit (rahvusvahelist laevade ja sadamarajatiste turvalisuse koodeksit).

5.3 Raudteedel töötajate ja veoste turvalisus on traditsiooniliselt olnud väga tähtis. Seepärast on soovitatav toetada ka edaspidi paindliku ja täpse riskihindamise põhimõtet. Turvameetmetest rääkides tuleb eriti arvesse võtta rajatise, kus turvameetmete rakendamine on keeruline, nt raudteejaamu ja rongide sorteerimisjaamu. Rahvusvaheline Raudteede Liit (tuntakse prantsusekeelse akronüümi UIC all) peab andma soovitusi raudteel teostatavate rahvusvaheliste kaubavedude turvameetmete suhtes.

5.4 Maanteekaubavedude sektor, mis hõlmab nii professionaalseid maanteeveoettevõtteid kui ka töövõtjatest kaubavedajaid, on erakordselt nõrgal positsioonil, kuna ta koosneb suurest hulgast peamiselt väikestest ja mikroettevõtetest. Koordineeriv rahvusvaheline organisatsioon Rahvusvaheline Maanteevedude Liit (IRU) on koostanud turvajuhised juhatajatele, sõidukijuhtidele ja kaubasaatjatele. IRU on välja töötanud ka raamistiku vabatahtlike koostöökokkulepete kohta tolliasutustega.

5.5 Punktis 4.4 toodud turvalisuse suuniste koostamisel lähtuti järgmistest põhimõtetest:

- turvameetmed ei tohi olla nii ranged, et need takistavad normaalset ettevõtlust;
- tarvitusele võetavad turvameetmed peavad olema vastavuses oma eesmärgiga, sellega seotud kuludega ja mõjudega liiklusele;
- liikmesriikide ühepoolsed meetmed ei ole vastuvõetavad;
- turvameetmed peavad olema arusaadavad ja põhjendatud;
- arvestades liikluse rahvusvahelisust, tuleks kehtestatavaid meetmeid rakendada ühtselt, proportsionaalselt ja diskrimineerimata ning kõige tõhusamaid kaubandusvooge võimalusel takistamata.

5.6 Komitee soovib rõhutada, et turvalisuse seisukohast on ka torujuhtmed vähe kaitstud. Komisjoni dokumendis ei pöörata tähelepanu nimetatud transpordiliigile, mis võib küll turvalisusnõuete seisukohast keerukas olla, kuid millest on operaatorite väikest arvu arvestades lihtne ülevaadet saada. Seetõttu soovib komitee pöörata erilist tähelepanu torujuhtmete turvalisusele, mis ei ole mitte ainult transpordiliik, vaid ka osa infrastruktuurist.

5.7 Punktis 3.7 toodud märkuste kontekstis on komitee arvates kindlasti mõttekas, et iga liikmesriik nimetab pädeva asutuse, kelle ülesanne on tarneahela turvalisuse koordineerimine, rakendamine ja kontrollimine ja tingimused et kõnealusel asutusel ei lasu mitte ainult vastutus, vaid tal on ka vastavad tegutsemisvõimused. Määruse eelnõus ei ole seda selgelt mainitud. Komitee soovib kasutada määruse kui kaaluka õigussinstrumendi vastuvõtmisega tekkivat võimalust, et kehtestada selles osas täpsemad eeskirjad, tagamaks ühtne lähenemisviisi kõigis liikmesriikides.

5.8 Määruse eelnõus nähakse ette, et liikmesriigid kehtestavad keskse pädeva asutuse kaudu turvalise ettevõtja staatuse andmiseks eeskirjad tarneahela ettevõtetele, kes osalevad tarneahelas mitmes selgelt määratletud tegevuses. Turvalise ettevõtja staatus antakse kolmeks aastaks ja seda on võimalik pikendada, kui ettevõtja täidab ka edaspidi määruse eelnõus toodud miinimumnõuded. Kui ettevõttele antakse turvalise ettevõtja staatus, peaks vastavale ettevõttele kehtima leebemad turvakontrolli nõuded.

5.9 Komitee leiab, et komisjon kirjeldab olukorda liiga optimistlikult. Määruse eelnõu tekstis ei tutvustata lähemalt kõnealuse, igasse liikmesriiki rajatava pädeva asutusega süsteemi loomist ega ka meetodit ja kriteeriume, millest lähtuvalt antakse taotlejatele turvalise ettevõtja staatus.

5.10 Vaid määruse eelnõule lisatud teatistes on kirjas, et ettevõtted peavad turvalisuse valdkonnas täitma teatavaid miinimumnorme. Liikmesriigid peavad ilmselt need miinimumnõuded turvalise ettevõtja süsteemi raames ise välja töötama. Kui iga liikmesriik kasutab kõnealuses valdkonnas oma miinimumnõudeid, ei ole tagatud ühtse, kogu Euroopa Liitu hõlmava miinimumnõuete süsteemi tekkimine. Vastupidi: komitee kardab, et kui ei esitata vormi ja sisu puudutavaid nõudeid, kujunevad välja erinevad süsteemid, mis ei ole üksteisega võrreldavad. Nagu mainitud punktis 3.8, väljendab komitee muret selle pärast, kas soovitud ausaid konkurentsitingimusi on võimalik sel moel saavutada. Komitee soovib komisjonil pöörata erilist tähelepanu küsimusele, kuidas tagada seda, et turvalise ettevõtja staatusel oleks sama sisu ja tähendus kõigis liikmesriikides.

5.11 Turvalise ettevõtja staatuse vastastikuse tunnustamise süsteemiga võib kaasneda ebavõrdne kohtlemine ühendusesiselselt, mistõttu võivad tekkida teatavad konkurentsimoonutused.

5.12 Komitee soovib juhtida tähelepanu sellele, et turvalise ettevõtja mõiste võib transpordiliigist sõltuvalt varieeruda. Näiteks koosneb raudteesektor vaid mõnest suurettevõttest, samas on maanteetranspordi sektoris tegevad umbes 500 000 peamiselt väiksemat ettevõtet.

5.13 Komitee ei ole veendunud määruse eelnõu artiklis 6 nimetatud turvaliste ettevõtjate hüvedes. Liikmesriigid peaksid komisjoni ettepanekust lähtuvalt võimaldama turvalistele ettevõtjatele turvakontrollimeetmetega seotud soodustusi ja lihtsustusi (nn kiirmenetlus). Vastavalt komisjoni tekstile hõlmavad need menetlused lihtsustatud turvakontrolli. Komiteele tundub,

et kõnealused lõigud on ebamäärased ja vähe konkreetsed, ning komitee arvates on nende elluviidavus küsitav.

5.14 Kontekstist selgub, et liikmesriikide pädevusse jääb komisjoni ettepanekus toodud meetmete rahastamine mis tahes moel. Komitee arvates tähendab see liikmesriikidele palju tööd. Liikmesriikide ja turvalise ettevõtja vastutus- ja koostöövaldkonnad tuleb täpselt määratleda. Komisjoni soovitatud süsteemi loomise ja hoidmise kulud on sihtrühmade erinevuse tõttu kõrged.

5.15 Enesestmõistetavalt katavad liikmesriikide ametiasutused eeskirjade koostamise ja nende rakendamise kontrollimise kulud. Lisaks sellele peab Euroopa Liit eraldama vahendeid ühendusse mittekuuluvate riikide mitmekülgselt toetamiseks, et aidata neil tagada samasugune turvalisuse tase nagu ELi liikmesriikides. Komitee leiab, et maismaal toimuva kaubaveo rahvusvahelisest arvestades on see olulise tähtsusega.

5.16 Turvalisusesse investeerimise kulud ja sellega seotud jooksvad kulud personali, kindlustuse ja teabe valdkonnas peaksid katma ettevõtted, kes võtavad turvameetmeid, ja need tuleks sisse arvestada ettevõtte kehtestatavatesse hindadesse või tariifidesse. Seejuures tuleb meeles pidada, et turvalise ettevõtja staatuse omandanud ettevõtte kindlustusmakset tuleb alandada. Tuleb analüüsida võimalikku olukorda, kus transporditurul pakuvad oma teenuseid paralleelselt nii turvalised ettevõtjad kui ka need ettevõtjad, kellel ei ole nimetatud staatust. Seetõttu võib moodustuda kaks ettevõtjate rühma: üks, kes pakub turvalisi, ent kallimaid teenuseid, ja teine rühm, kes ei pea kandma turvas-tandardite tõstmisega seotud kulusid ning võib seega pakkuda odavamaid teenuseid.

5.17 Määruse ettepaneku põhjenduses 11 kasutatakse hollandikeelses versioonis terminit *gevestigt* (eestikeelses tekstis "asuvad"). Komitee viitab sellele, et mõningates keeltes (nt poola keeles) kasutatakse väljendit "tegevust jätkama", mis on üsna teistsuguse tähendusega.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal “Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Algatusse i2010 kuuluva e-valitsuse tegevuskava — Euroopa e-valitsuse loomise kiirendamine ühiseks hüvanguks”

KOM(2006) 173 lõplik

(2006/C 325/19)

25. aprillil 2006 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Algatusse i2010 kuuluva e-valitsuse tegevuskava – Euroopa e-valitsuse loomise kiirendamine ühiseks hüvanguks”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektiooni arvamuse võeti vastu 10. novembril 2006. Raportöör oli hr Hernández Bataller.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.–14. detsembril 2006 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 114, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni tegevuskava, sest kava rakendamine tähendab ELi haldusastutepoolset teadmispõhise majanduse edendamist, mis toob kaasa jätkusuutliku majanduskasvu koos tööhõive olukorra kvantitatiivse ja kvalitatiivse paranemise ning suurema sotsiaalse ühtekuuluvusega.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et tegevuskava rakendamine võib kaasa aidata erinevate sotsiaalsete rühmade marginaliseerumise — nii ühiskonnas kui tööhõive tasandil — ennetamisele ning parandada tööhõive kvaliteeti ja stabiilsust, vältida digitaalset lõhet, edendada kohalike teenuste üldist kättesaadavust, piisavalt rahuldada nõrgemate ühiskonnarühmade vajadusi ning seeläbi suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust vaatamata ebavõrdsuse uutele ohustavatele vormidele. Asjakohaseid meetmeid tuleb võtta selleks, et vältida “teisejärguliste kodanike” tekkimist.

1.3 Riigiasutusi, mis lähevad üle digitaalteenuste pakkumisele, tuleb moderniseerida, parandades osutatavate teenuste kvaliteeti, paindlikkust ja kvantiteeti ning pürgides riiklike vahendite tõhusa kasutamise, kulude vähendamise, kasutajate rahulolu, haldusastutestvahelise tugevama koostöö ja bürokraatia vähendamise poole.

1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib tungivalt püstitada eesmärgid, mis oleksid suunatud lairibaühendusele täieliku juurdepääsu kriteeriumi saavutamisele ja interneti kui teabe- ja kommunikatsioonivahendi kasutamise stimuleerimisele. Kodanike usaldus eelmainitud vahendi vastu sõltub turvalisuse astmest, mida selle kasutamisel on võimalik tagada, mis omakorda mõjutab e-valitsust ning selle poolt avalikkusele osutatavaid teenuseid.

1.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab kahetsust, et tegevuskavas ei viidata kordagi organiseeritud kodanikuühiskonna rollile avalikkuse osaluse eesmärkide saavutamisel demokraatlikus otsustusprotsessis. Organiseeritud kodanikuühiskond kui osalusdemokraatia tugisammas peab tulevikus “digitaalses demokraatias” mängima võtmerolli.

2. Komisjoni ettepanek

2.1 Käesoleva dokumendiga esitab komisjon oma e-valitsuse tegevuskava, mis moodustab lahutamatu osa komisjoni i2010 algatusest majanduskasvu ja töökohtade loomise nimel infoühiskonnas, aitamaks oluliselt kaasa Lissaboni tegevuskava ja teistele ühenduse poliitikavaldkondade elluviimisele.

2.2 Seoses moderniseerimise ja uuendustegevusega peab komisjon oluliseks kiirendada e-valitsuse loomist, sest esile kerkivad uued nõuded ja vajadused, nt sujuvate piiriüleste avalike teenuste järele, et suurendada kodanike liikumis- ja ettevõtlusvõimalusi Euroopas.

2.3 Käesoleva tegevuskavaga püüab komisjon:

— muuta konkreetset eelised kõigile kodanikele ja ettevõtetele kiiremini kättesaadavaks;

— tagada, et riiklikul tasandil toimiv e-valitsus ei tooks kaasa uusi takistusi ühtsel turul (nt koostalitlusvõime puudumist või killustatust);

— laiendada e-valitsusest tulenevat kasu ELi tasandil, võimaldades mastaabisäästu liikmesriikide algatustes ja tehes koostööd Euroopa ühiste väljakutsete alal;

— tagada ELi kõigi huvirühmade koostöö e-valitsuse kujundamisel ja elluviimisel.

2.4 Käesolevas tegevuskavas keskendutakse e-valitsuse viiele põhieesmärgile ja konkreetsetele eesmärkidele aastaks 2010.

— Arendada kaasatut e-valitsuse abil, et 2010. aastaks saaksid kõik kodanikud kasu usaldusväärsetest uuenduslikest teenustest ja hõlpsast juurdepääsetavusest.

Kõnealune eesmärk esitab väljakutse digitaalse lõhega võitlemiseks ning annab võimaluse info- ja sidetehnoloogial põhinevate integratsioonimeetmete rakendamiseks, et võimaldada kõikidel kodanikel, sh sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevatel ühiskonnarühmadel, saada sellest kasu.

- Muuta tulemuslikkus ja tõhusus tegelikkuseks ning oluliselt kaasa aidata sellele, et 2010. aastaks oleks saavutatud läbi- paistvus, vastutus ja kasutajate täielik rahulolu, vähendatud halduskoormust ning suurendatud tõhusust.

Nimetatud eesmärgil loodab komisjon kehtestada ühise, mõju/ kasu mõõtmise raamistiku, mis sisaldab ühistele näitajatele toetuvat võrdlusuuringut (mõõdetud riigi või Euroopa tasandi meetmetega) ja üksikjuhtumitel põhinevat, mõõdetavaid näitajaid kasutavat analüüsi.

Samuti on eesmärgiks kogemuste aktiivsem edastamine ja jagamine, et tagada pikaajaline jätkusuutlikkus.

- Rakendada kodanikele ja ettevõtetele suunatud olulisi põhi- teenuseid, et 2010. aastaks oleksid 100 % riigihangetest elektrooniliselt kättesaadavad ning nende tegelik kasutus ulataks 50 %ni, lisaks tuleb jõuda kokkuleppele koostöö- edasiste väga oluliste elektrooniliste teenuste osas, nt koda- nike liikuvust soodustavad teenused (üle-euroopaline paran- datud tööotsing, üle-euroopalised sotsiaalkindlustusteenused seoses patsientide andmete ja elektrooniliste retseptidega) või käibemaksu tagastamine.
- Kindlaks määrata peamised tegurid, mis võimaldaksid koda- nikel ja ettevõtjatel 2010. aastaks kasu saada mugavast, turvalisest ja usaldusväärse riskasutusega juurdepääsust kogu Euroopa avalikele teenustele, nt ühtlustatud riiklikud ID- kaardid või reguleerivate meetmete kehtestamine avalikele teenustele juurdepääsu võimaldava elektroonilise identifitseerimise ja tõendamise arendamiseks.
- Demonstreerida 2010. aastaks tulemusliku avaliku arutelu ja demokraatlikus otsustusprotsessis osalemise vahendeid, käsitledes mitmeid küsimusi ja probleeme kaasatusest kuni otsustamisprotsessi kvaliteedini.

3. Üldised märkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab üldiselt komisjoni tegevuskava ja selles sisalduvaid auahneid eesmärke, mida sel moel saavutada tahetakse. Komitee nõustub tegevus- kava eesmärkidega ning tervitab nende poliitilist ajakohasust, sest kava toetab Lissaboni strateegiaga püstitatud eesmärkide saavutamist, kindlustamaks, et Euroopa tõuseb maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmistepõhi- seks majanduseks.

3.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kordab ⁽¹⁾, et kui Lissaboni strateegia eesmärke soovitakse realselt saavutada,

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, mis käsitleb Lissaboni strateegia rakendamise parandamist (ELT C 120, 20.5.2005, lk 79—88), mille täiskogu võttis vastu 27. oktoobril 2004. Raportöör: hr Vever, Kaasraportöörid: hr Ehnmark ja hr Simpson.

tuleb Euroopa Liidul välja pakkuda sidus, dünaamiline ja eesrindlik lähenemisviis nii oma eesmärkide kui ka institutsio- naalse dünaamika osas. E-valitsuse antav tõuge on eelmainitud eesmärkide saavutamisel kahtlemata kasulik.

3.3 Universaalsele lairibaühendusele täieliku juurdepääsu saavutamine on esmatähtis ning seetõttu tuleb infrastruktuuri parandada nendel aladel, kus kõnealune vajadus on rahuldamata, et kindlustada juurdepääs teenustele ning edendada lairibaühen- duse ja mobiilsideteenuste kasutamist.

3.4 Tegevuskavas kehtestatud meetmete rakendamine erine- vatel territoriaalsetel tasanditel ning asjakohane kogemuste vahe- tamine mõjutab kindlasti siseturu toimimist, eriti mis puudutab riigihankelepinguid ning neid ELi kodakondsuse igapäevaelu aspekte, mis parandavad Euroopa kodanike elukvaliteeti ja heaolu.

3.4.1 Tegevuskava puudutab ka põhiõiguste hartas sätestatud õiguseid, nt "hea haldus", "isikuandmete puutumatus", "õigus kasutada tööhõiveteenuseid", "tervishoid" ja "juurdepääs üldhuvi- teenustele".

3.4.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee loodab, et tege- vuskava eesmärkide rakendamine kindlustab kaitstuse praeguse taseme säilimise ning hoiab ära põhiõiguste harta õiguste kaitse- tuse nõrgenemise tulenevalt edasisest tehnoloogilisest arengust.

3.5 Nõutavad on mitmed turvameetmed valitsuse usaldus- vääruse tõstmiseks avalikkuse silmis. Nimetatud meetmed peavad olema proportsionaalsed, piisavad ja kooskõlas kaitsta- vate andmete ja operatsioonide kulude, laadi ning tähtsusega.

3.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba väljen- danud oma seisukohta, mis puudutab vajadust Euroopa võrgu- ja infoturbe poliitika järele ⁽²⁾, ning leiab, et investering tõhusa- masse võrguturbesse toob kaasa ühiskondlikke kulusid ja tulusid, mis ei peegeldu adekvaatselt turuhindades.

3.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kavatab lähitule- vikus põhjalikumalt tegeleda võrguturbega i2010 tegevus- kavas ⁽³⁾.

3.8 Tegevuskava eduka elluviimise tagamiseks tuleb tugev- dada koostööd ELi institutsioonide ja liikmesriikide haldusasu- tuste vahel ning luua asjakohased kanalid, mis aitaksid ka tule- musi tõhusalt hinnata.

3.9 Kasulik oleks luua vastavad organid koostööks erinevate haldusasutuse vahel, et kodanikel oleks juurdepääs uutele teenus- tele, vaatamata sellele, missugune asutus neid pakub. Samuti võimaldaks see arendada ühiseid rakendusi ja olemasolevaid lahendusi paremini integreerida.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaal- komiteele ning Regioonide Komiteele — Võrgu- ja infoturbe: Euroopa lähenemisviisi ettepanek" (EÜT C 48, 21.2.2002, lk 33—41), mille täis- kogu võttis vastu 28. novembril 2001. Raportöör: hr Retureau. Punkt 3.2.1; 3.11.

⁽³⁾ Arvamuse eelnõu ELT C 318, 23.12.2006. Raportöör: hr Pezzini.

3.10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kordab, et Euroopa avalikke teenuseid⁽⁴⁾ tuleb Euroopa tasandil edendada (sh tolliteenused, Galileo, Euroopa ravikindlustuskaart, tsiviilajades tehtav õigusala koostöö, nt tõendite kogumine ja dokumentide kätetoimetamine, ning uued teenused, nagu sõidukite Euroopa registreerimismärk ja Euroopa juhiluba), luues niiviisi seosed nende sektorite erinevate haldusasutuste vahel.

3.11 Üks tegevuskava nõrkusi on riigiüleste majandusvahendite (IST, IDA) vähesus väljapakutud personalialastele ja tehnoloogilistele muutustele kaasaaitamiseks. Kõnealune küsimus on eriti pakiline uute liikmesriikide ning ELiga liitumisläbirääkimisi pidavate riikide seisukohalt.

3.12 Eelnevat arvestades ning vältimaks olukorda, kus ELi liikmesriikide areng e-valitsuse suunas toimub erineva kiirusega, tuleb kõigepealt luua ajutine institutsiooniline algatus, et arutada ideed luua eelmainitud haldusasutuste kaasajastamiseks fond ning samuti kaaluda diferentseeritud õiguslikku kohtlemist — pikemate rakendustähtaegade — kindlustamiseks, et need asutused täidaksid tegevuskavas seatud eesmärgid.

3.13 Euroopa Investeerimispank ja komisjon peaksid kaaluma ka majanduslikke vahendeid, toetamaks Euroopa majandust seoses kõnealuse tegevuskava rakendamisega.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Aktiivsem infotehnoloogia kasutamine ühiskonnas kujutab endast väljakutset nii arengu ja konkurentsivõime kui ka sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning võrdsete võimaluste seisukohast. Üks isikute ja piirkondade tulevikku enim mõjutavaid ebavõrdsuse vorme on nn digitaalne lõhe.

4.2 Peaesmärk peab olema digitaalse lõhe ennetamine, selle vähendamine või täielik kõrvaldamine. Selleks on koheselt tarvis aktiivset poliitikat asjaomaste teenuste edendamiseks või nende kättesaadavaks tegemiseks, seda eelkõige piirkondades, mis ei ole uue tehnoloogilise keskkonnaga piisavalt sammu pidanud. Lisaks tuleb pakkuda teatud elanikkonnarühmadele suunatud tõhusaid arvutiõppeprogramme, mis hõlmaksid ka kutseõpet.

4.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab oluliseks kõigi vajalike infrastruktuuride ja ressursside — sh inimressursside — kasutusele võtmist, juhtimist, arendamist ja säilitamist, aitamaks kaasa riiklike ametiasutuste tegevusele IKT-alase koolituse ja suutlikkuse tõstmise valdkonnas, selleks et arendada kogu ELis välja tõhus süsteem digitaalse kirjaoskuse ja interneti kasutamise edendamiseks.

4.3.1 Digitaalse kirjaoskuse arendamiseks tuleb edendada selliseid meetmeid nagu täisvarustusega operatiivsete õpperuumide rajamine ja haldamine asjaomaste kursuste korraldamiseks,

⁽⁴⁾ Arvamus ELT C 318, 23.12.2006, mille täiskogu võttis vastu 14. septembril 2006. Raportöör: hr Vever.

koolitajate väljaõpe, internetiühenduse toetamine, kursuse edukalt läbinud õppuritele antavad nn internetitšekid, millest saaks osaliselt rahastada IKT kaupade ja teenuste (eelkõige internet) omandamist ja neile juurdepääsu.

4.3.2 Digitaalse kirjaoskuse meetmete sisu ja ulatus peaksid põhinema koolituse kavandamisel, rakendamisel, järelevalvel ja kontrollil ning internetikursuste toetamisel.

4.3.3 Tuleks edendada selliseid meetmeid nagu virtuaalsete *campuste* arendamine kesktaseme internetikasutajate jaoks, pakkudes neile samas nõuetekohaselt heaks kiidetud mitmekeelset koolitusmaterjali. Riiklike ametiasutuste digitaalteenused võivad kaasa aidata keelelisele mitmekesisusele, keeleõppele ning soodustada mitmekeelsust ELis.

4.4 Riigiasutuste portaalid peaksid vastama kõrgeimatele rahvusvaheliselt tunnustatud juurdepääsustandarditele, mis tähendab eelkõige WAI (*Web Accessibility Initiative*) nõuete järgimist. Samuti tuleb edendada nii reguleerivaid kui ka tehnoloogilisi või organisatoorseid meetmeid, et tagada juurdepääs IKT-le ning üle-euroopaliselt koostalitlusvõimelised ametiasutused.

4.5 Koos psühholoogiliste takistustega, mis mõnikord inimesi lahutavad, tuleb kõrvaldada ka füüsilised tõkked. Komitee leiab, et juurdepääs nii füüsilistele struktuuridele kui ka kommunikatsioonisüsteemidele ja -vahenditele ning viipekeele õiguslik tunnustamine on olulised sammud, mida praegu astutakse selles suunas, et valitsemine oleks avatud kõigile kodanikele.

4.6 Läbipaistvus tähendab vaba teabevoos soodustamist, objektiivsuse tagamist, tõese ja õigeaegse teabe andmist, vältides ametiasutuste tegevuses igasugust läbipaistmatust.

4.7 Avalikkusele olulise ja ajakohase teabe tagamine mängib valitsuse ja kodanike demokraatlikes suhetes võtmerolli. Vaid sel viisil on võimalik juurdepääs avalikele asjadele, osalemine otsuste tegemisel ning juhtimise ja tegevuse hindamine.

4.8 Kokkuvõttes on küsimus kogu IKT potentsiaali kasutamises parema, tõhusama ja kodanikelähedasema valitsemise saavutamiseks, mis pakuks kasulikke ja kvaliteetseid avalikke digitaalteenuseid, kaasates kodanikke ja ettevõtteid infoühiskonda.

4.9 Nimetatud meetmete raames tuleks kõigis liikmesriikides mõistliku tähtsusega juures ellu viia vähemalt järgmised meetmed:

— tagada kodanike ja ettevõtete õigus suhelda ametiasutustega elektroonilisel teel;

— luua mehhanismid selleks, et elektrooniliste teenuste pakumine vastaks olemasolevale nõudlusele, koostades elektrooniliste teenuste selgelt määratletud kataloogi;

— tagada sobivate kanalite olemasolu, mille kaudu kõik kodanikud ja ettevõtted saaksid kasutada ametiasutuste pakutavaid teenuseid.

4.10 Paljudel juhtudel tuleb Euroopa Liidu ettevõtete — eriti VKE-de — tehnoloogia juurde juhtimiseks rakendada spetsiaalselt eri ettevõtlussektoritele (eelkõige neile, mille puudujäägid IKT osas on kõige suuremad) suunatud individuaalseid tehnilisi ja nõustamismeetmeid, tehes seda tehnoloogianõustajate abil ja riiklike, piirkondlike ja kohalike tehnoloogia arengu agentuuride loomise kaudu.

4.11 Nimetatud tegevusi tuleb täiendada kõnealust tehnoloogiat levitavate ja propageerivate meetmete, IKT-alase koolituse ja suutlikkuse suurendamise meetmete ja stiimulitega, edendamaks kvaliteetset juurdepääsu internetile ja üldiselt IKT kasutamist VKE-des.

4.12 IKT rakendamist hoogustavate meetmete abil on võimalik kaasata Euroopa VKE-d teadmispõhisesse majandusse, aidates luua uuenduslikku tootmiskeskonda, muutes ettevõtete võrgustikud dünaamilisemaks ning soodustades tehnoloogia ja teadmiste loomist, ühist kasutamist ja tõhusat edastamist.

4.13 Konkreetsetel võivad edendatavad meetmed olla nt ELi tootmisektorites rakendatavad tehnoloogilised ja juhtimislahendused; võrdlusuuringud IKT arengutaseme kohta erinevates tootmisektorites; tehnoloogijuhtimise ja protsessi arengu ühiskeskuste (sektoraalsed pargid IKT lahenduste jaoks) rajamine; erinevate tootmisektorite VKE-dele teenuseid osutavate keskuste loomine, sidudes need teadus-, arendus- ja uuendustegevuse keskustega (sektoraalsed IKT töökojad); B2B ja B2C ettevõtete võrgustike edendamine; IKT riskikapitali rahastamismehhanismide jms edendamine; veebisaitide loomine, mis sisaldaksid kasutajaks registreerunud sektoritele ja ettevõtetele pakutavate teenuste kataloogi; digitaalsete foorumite ja elektrooniliste kataloogide loomine VKE-de jaoks.

4.14 Turvalisuse osas tuleks soodustada spetsiaalsete keskuste loomist, mis tegeleksid turvaprobleemide ennetamise, lahendamise ja varajase tuvastamise ning proaktiivse käsitlemise ning arvutiturvalisuse- ja IKT-alase teadus-, arendus- ja uuendustegevusega ning mis pakuksid eelkõige ettevõtetele ja ELi ametiasutustele konkreetseid tehnoloogilisi lahendusi, et tekitada usaldust interneti vastu ning muuta e-kaubandus ja e-valitsus dünaamilisemaks.

4.15 Praegu saavad nii poliitilised parteid kui kodanikuühiskonna organisatsioonid kodanikega suhelda kiiremini ja tõhusamalt ning seetõttu nõuavad nad oma vastavatelt valitsustelt meetmeid, et riigiasutustega suhtlemisel oleks tavapärase kanalina võimalik kasutada uusi kommunikatsioonivahendeid ning eriti interneti, et vahetult osaleda kollektiivsete otsuste tegemisel ning teostada oma poliitilisi õigusi, seejuures asjaomastel juhtudel ka hääleõigust.

4.16 Komitee avaldab kahetsust selle üle, et tegevuskavas ei käsitleta organiseeritud kodanikuühiskonna rolli tegevuskavas püstitatud eesmärkide saavutamisel, eelkõige demokraatliku osaluse ja otsuste tegemise tugevdamisel Euroopas.

4.17 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kavatseb ühenduse tasandil toetada algatust, mille eesmärk on tagada kõigile juurdepääs kõnealustele teenustele, ja teostada selle üle järelevalvet ja kontrolli, et saada üle digitaalsest lõhest ja tehnoloogilist mahajäämusest, mille e-valitsuse kasutuselevõtt võib teatud ühiskonnarühmades kaasa tuua.

4.18 Nimetatud eesmärki on võimalik saavutada vaid reformide abil, mis soodustavad sujuvat teabevoogu, võrgu kaudu toimuvat teabevahetust ning kodanike ja riigivõimu vahetut dialoogi, suurendades sotsiaalset ja demokraatlikku kapitali ning tugevdades ühiseid digitaalseid struktuure.

4.19 Demokraatia kvaliteet sõltub suurel määral ametiasutuste toimimisest. Tarvis on kaasaegseid ja paindlikke ametiasutusi, mille töökorraldus lähtuks kodanike probleemidest, et suuta neid probleeme ennetada ja lahendada, ning mille tegevus oleks läbipaistev, et tekitada usaldust ning kodanikuläheduse tunnet.

4.19.1 Osalusdemokraatia eestvõitlejana leiab komitee, et kõnealune osalus suurendab kodanikuteadvust, hõlbustab valitsemist ning aitab kaasa korrektse poliitilise süsteemi kujundamisele.

4.19.2 Tuleb analüüsida ja jälgida tehnoloogia- ja teadmispõhise ühiskonna hetkeolukorda ja arengut Euroopa Liidus, tuginedes rangelt teaduslikele ja statistilistele meetoditele ning pöörates peatähelepanu erivajadustega rühmade tehnoloogilisele kaasamisele, et selgitada välja, milliste meetmete abil on võimalik tõhusalt kaotada nn digitaalne lõhe, soodustades IKT aktiivset kasutamist Euroopa ühiskonnas ning eriti nimetatud rühmade hulgas.

Brüssel, 14. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/.../EÜ, millega kehtestatakse siseveelaevade tehnilised nõuded"

KOM(2006) 646 lõplik — 2006/0210 (COD)

(2006/C 325/20)

16. novembril 2006. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/.../EÜ, millega kehtestatakse siseveelaevade tehnilised nõuded"

Komitee juhatus tegi 25. oktoobril 2006. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) pearaportööriks hr RUSCHE ning võttis järgmise arvamuse ühehäälselt vastu.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba varemgi kinnitanud, et peab siseveelaevadele kehtivate tehniliste nõuete ühtlustamist äärmiselt oluliseks.

1.2 Nagu komitee mainis vastavasisulisel arvamuses, milles käsitleti muudetavat direktiivi 2006/.../EÜ siseveelaevade tehniliste nõuete kohta, on Reini jõgi maailma kõige tihedama liiklusega siseveeteel. Nimetatud veeteega seonduvaid tingimusi ja tehnilisi eeskirju ajakohastab reeglipäraselt Reini laevaliikluse keskkomisjon (CCNR), lähtudes Reini laevaliikluse muudetud konventsiooni artiklist 22. Rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonidega peetavate arutelude kaudu kaasab CCNR kodanikuühiskonna esindajad, st laevaomanikud, ametiühingud, laevatehased ja tarnijad, eeskirjade arendamiseks.

1.3 Sel viisil arendatud eeskirjad tuleks põhimõtteliselt integreerida siseveelaevade tehnilisi nõudeid käsitleva direktiivi 2006/.../EÜ sätetesse, et vältida konkurentsimoonusi ja tagada vajalik turvalisuse tase.

1.4 Et see saaks peagi toimuda, on tarvis heaks kiita muudatused siseveelaevade tehnilisi nõudeid käsitlevas direktiivis 2006/.../EÜ, nagu soovitakse komisjoni ettepanekus.

1.5 Lisaks soovib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et seoses direktiivi 2006/.../EÜ muutmisega loodud komitee annaks CCNR-le vaatleja staatuse, et tagada tehniliste eeskirjade ühtne edasine areng.

2. Komisjoni ettepanek

2.1 Direktiivi ettepaneku eesmärk on komiteemenetluse abil võimaldada siseveelaevadele kehtivate tehniliste nõuete arenda-

misel kiiremini ja paremini arvestada teiste rahvusvaheliste organisatsioonide, eelkõige CCNRi tööga.

2.2 Selle võimaldamiseks tehakse ettepanek muuta direktiivi menetlust käsitlevaid artikleid ja direktiivi II lisa, et võimaldada ühenduse õigusaktide paindlikku kohandamist nõuetele, mis on vajalikud sõidukõlblikkuse tunnistuse omandamiseks vastavalt Reini laevaliikluse muudetud konventsiooni artiklile 22.

3. Üldmärkused

3.1 Euroopa Parlament on korduvalt märkinud, et siseveetranspordi eest vastutavate rahvusvaheliste organisatsioonide tihe koostöö on olulise tähtsusega. See kehtib eriti ühenduse ja CCNRi koostöö kohta.

3.2 Liikmesriigid ja komisjon on arvamusel, et ühenduse ja CCNRi koostöö peaks olema võimalikult tõhus ja aktiivne. Sellele aitaks kaasa CCNRi vaatleja staatus Euroopa Liidu komitees. Komitee võib ise otsustada, milline on kõige sobivam viis CCNRi kaasamiseks oma töösse.

3.3 Direktiivi ettepaneku põhjendustes ja siseveelaevadele kehtivaid tehnilisi nõudeid käsitleva direktiivi 2006/.../EÜ artikli 20 lõikes 1 rõhutatakse CCNRi olulist rolli ning vajadust ühenduse ja CCNRi eeskirjade ühtlustamise järele.

3.4 Seetõttu on soovitatav anda CCNRile komitees vaatleja staatus. Tuleb märkida, et Euroopa Komisjonil juba on vaatleja staatus CCNRis ning võimalus osaleda CCNRi tehnilistes komiteedes.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3922/91 tehniliste nõuete ja haldusprotseduuride kooskõlastamise kohta tsiviillennunduses”

KOM(2006) 645 lõplik — 2006/0209 (COD)

(2006/C 325/21)

15. novembril 2006 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 71 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3922/91 tehniliste nõuete ja haldusprotseduuride kooskõlastamise”

Komitee juhatus tegi 21. novembril 2006 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee täiskogu 431. istungjärgul 13.-14. detsembril 2006 (13. detsembri istungil) pearaportööriks Jan SIMONSI ja võttis ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on nõus komisjoni esitatud määruse ettepanekuga, kuivõrd “kontrolliga regulatiivmenetluse” kasutamisel kaasatakse kaasseadusandjad täielikumalt rakendusaktide kontrollimisse.

1.2 Tulenevalt EU-OPS määruse (muudetud määrus 3922/91) viivitamatust jõustumisest teeb komitee ettepaneku võtta komisjoni ettepanek kiires korras vastu.

2. Sissejuhatus

2.1 Komisjoni ettepaneku eesmärk on muuta nõukogu määrust (EMÜ) nr 3922/91 tehniliste nõuete ja haldusprotseduuride kooskõlastamise kohta tsiviillennunduses⁽¹⁾, et viia see vastavusse nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusega 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused⁽²⁾ ja mida viimati muudeti nõukogu 17. juuni 2006. aasta otsusega 2006/512/EÜ⁽³⁾.

2.2 Otsusega nr 2006/512/EÜ on kehtestatud uus rakendusvolituste kasutamise menetlus — kontrolliga regulatiivmenetlus.

2.3 Kontrolliga regulatiivmenetlust tuleb nüüdsest kohaldada üldmeetmete puhul, mille eesmärk on muuta asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras vastuvõetud põhiaktide vähemolulisi sätteid, sealhulgas teatavaid sätteid välja jättes või uusi vähem olulisi sätteid juurde lisades.

2.4 Uut regulatiivmenetlust kohaldatakse eelkõige juhul, kui tegemist on põhiõigusakti lisade väljajätmise, muutmise või asendamisega või nende kohandamisega teaduse ja tehnika arenguga. Tavalise regulatiivmenetluse kasutamist jätkatakse juhul, kui komisjon teeb mõnele liikmesriigile erandi põhiõigusakti või selle lisade sätete kohaldamise suhtes.

2.5 Määruse (EÜ) nr 3922/91 artikli 8 lõigetega 1, 3 ja 4 ning artikliga 11 lubatakse komisjonil regulatiivmenetluse korras tühistada, muuta või kohandada III lisas sätestatud ühiseid nõudeid.

2.6 Seetõttu tuleb asjaomast määrust muuta, et näha ette rakendusvolituste andmine uue, kontrolliga regulatiivmenetluse korras.

3. Üldised märkused

3.1 Otsusega nr 2006/512/EÜ kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused. Otsus uue komiteemenetluse, nn kontrolliga regulatiivmenetluse kohta on seadnud eesmärgiks kaasata nõukogu ja parlamenti tihedamalt komisjoni võetavatesse poolseadusandlikesse meetmetesse ja otsustesse.

3.2 Kõnealust uut menetlust tuleb kasutada, kui on täidetud kolm alljärgnevat tingimust:

— põhiakt on võetud vastu asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras;

— põhiakt sätestab üldmeetmete vastuvõtmise;

— ja kõnealuste meetmete eesmärk on muuta põhiaktide vähemolulisi sätteid, sealhulgas teatavaid sätteid välja jättes või uusi vähem olulisi sätteid juurde lisades.

⁽¹⁾ EÜT L 373, 31.12.1991, lk. 4. Määrust on viimati muudetud määrusega.

⁽²⁾ EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23.

⁽³⁾ ELT L 200, 22.7.2006, lk 11.

3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab komisjoni esitatud määruse ettepanekut vajalikuks, kuna "kontrolliga regulatiivmenetluse" kasutamisel kaasatakse kaaseadusandjaid täielikult rakendusaktide kontrollimisse.

3.4 Nõukogu otsus nr 2006/512/EÜ kehtib alates 23. juunist 2006 ja hõlmab käimasolevaid õigusloomemenetlusi. Seetõttu on komisjon teinud ettepaneku täiendada oma ettepanekuga EU-OPS määrust.

3.5 Tulenevalt EU-OPS määruse (muudetud määrus 3922/91) viivitamatust jõustumisest teeb komitee ettepaneku võtta komisjoni ettepanek kiires korras vastu.

4. Konkreetsed märkused

Puuduvad.

Brüssel, 13. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS
